

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa de casibus conscientiae

Astesanus <de Ast>

[Straßburg], nicht nach 9. Mai 1474

Incipit liber quartus

[urn:nbn:de:bsz:31-316099](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-316099)

ppter quatuor. primo qz qñqz aliquis habet
 maiore deuocōne ad sanctū minore q̄ ad san-
 ctū maiore. Ex deuocōe aut magis dependet
 oracōis effect⁹. sc̄do qz quibusdā sanctis da-
 tū est in aliquib⁹ specialib⁹ causis p̄cipue pa-
 trocinari sicut beato anthonio ad igne infer-
 nalem. tercio vt honoz debet exhibeat⁹ omni-
 bus a nobis. q̄rto qz plurium oracōibus quā
 doqz impetrat⁹ qd̄ vni⁹ oracōe nō impetrare⁹
 Queritur etiā quare nō inuocam⁹ xpm vt o-
 ret p̄ nobis cum ip̄e s̄m qd̄ homo dicat⁹ san-
 ctus sanctorū. et ei s̄m qd̄ homo orare ouenit
 at is̄l orō est quidā act⁹. Act⁹ aut sunt p̄ciu-
 lariū suppositōz. et ideo si dicerem⁹ xpe ora
 p̄ nobis nisi aliqd̄ addere⁹. videremur h̄o ad
 p̄sonam xpi referre. Et ita videret⁹ esse osonū
 vel errozi nestozij. qui distinxit in cristo p̄so-
 nam filij hominis a p̄sona filij dei. vel erro-
 ri arzi qui ponit p̄sonaz filij minorem patre.
 Vñ ad hos errozes vitandos nō petim⁹ eius
 oracōnem dicentes xpe ora p̄ nobis. sed poti-
 us eius miseracōnem dicentes. xpe audi nos
 et miserere nobis. Sed obicit⁹ d̄tra p̄dicta
 quia aut sum⁹ digni vt sancti p̄ nobis orent
 et tūc etiā nobis non inuocantib⁹ eos p̄ nobis
 orarent. Aut sumus indigni et tūc etiā si
 eos inuocemus p̄ nobis nō orant ergo super-
 fluū videtur omino interpellare q̄ p̄ nobis
 orent is̄l q̄ nō est supfluū. qz ex hoc aliquis
 dign⁹ fit vt oret p̄ eo aliquis sanct⁹. cum ad
 ip̄m in sua necessitate cū deuocōne recurrat.

- De sacramētis in cōi. j.
- De cathecismo et exorcismo. ij.
- De baptismo. iij.
- De effectu baptisimi. iij.
- De baptisandis. v.
- De baptisandis. vj.
- De sacramento confirmacōis. viij.
- De sacramento eucharistie. viij.
- De materia eucharistie. ix.
- De forma cōsecracōis eucharistie. x.
- De ouersioe que fit in eucharistia et quomō
corp⁹ xpi est ibi post ouersionem. xi.
- De accidentib⁹ remanētib⁹ i eucharistia. xij.
- De ministerio eucharistie. xij.
- De celebracōne missae. xiiij.
- De defectib⁹ cōtingētib⁹ in missa. xv.
- De audicōne missae. xvj.
- De vsu eucharistie. xvij.
- De impedimentis vsus eucharistie. xviiij.
- De efficacia eucharistie. xix.

Incipit liber q̄rt⁹. De sacramētis i cōi ti. p̄m⁹

Expeditis p̄ dei graciā p̄ mo-
 dulo tenuitatis mee trib⁹ p̄-
 tib⁹ hui⁹ summe. s. prima. d̄
 x. p̄ceptis. Et secūda de vtuti-
 b⁹ et vicijs. Et tercia de con-
 tractib⁹. Restat vltteri⁹ p̄seq̄
 quartā p̄tem eiusdem q̄ est de
 sacramētis. Et primo dicendum est de sacra-
 mentis in cōi. sc̄do de trib⁹ sacramētis i spe-
 ciali. s. de baptismo cōfirmacōe et eucharistia
 Circa primū primo dicendū quid sit sacramē-
 tū et in quib⁹ consistat. sc̄do dato q̄ sacramēta
 consistant nō tm̄ in reb⁹ sed etiā in verbis d̄ va-
 riacōne verborū sacramentalium. tercio de nu-
 mero et ordine sacramētorū noue legis. q̄rto d̄
 effectu ip̄orū. q̄nto de ministris. sexto de re-
 tōe. Circa primū sciendū q̄ de rōe sacramēti
 noue legis d̄ q̄ h̄ est mēcio sūt tria. s. natural
 similitudo ex q̄ h̄z aptitudinē repr̄sentandi. M-
 ctualis insitutacō occulta l̄ exp̄ssa ex q̄ habz or-
 dinacōz determinatā inspectu hui⁹ significati. Et
 sp̄ualis sancti ficacō ex q̄ h̄z vtute efficiēdi
 illd̄ signatū. hec aut tria cōplectit⁹ exp̄sse diffi-
 nicō sacramēti quā ponit hu. d̄ sancto. vic. li.
 vj. de sacram. p̄te nona. c. ij. dicens q̄ sacram-
 tum est materiale elementū extrinsecus oculū
 suppositū. Ex institucōe significās. Ex simili-
 tudine repr̄sentās. Et ex sanctificacōne aliqua
 graciā inuisibile cōferens. Sumitur aut in p̄di-
 cta diffinicōne elementū p̄ quacuqz re sensibi-
 bili. Oculus vero sumitur ibi cōiter p̄ quo-
 cumqz sensu. similitudo aut sumit⁹ ibi nō p̄ si-
 militudine p̄cipacōis. s. eiusdez qualitatis
 quia talis similitudo nō posset esse visibilium
 ad inuisibilia. sed p̄ similitudine repr̄sentacō-
 nis s̄m quādā p̄porcionabilitatez. Vt sicut
 se habet aqua ad lauandū sordes corporales sic
 graciā ad spirituales. Esto aut om̄ue omnibus
 sacramētis tam legis nature q̄ legis scripture
 q̄ legis noue q̄ consistant in reb⁹ visibili-
 bus inuisibilez graciā significātib⁹. speciale
 tamen est sacramētis noue legis q̄ consistant
 etiā in verbis euz sint ordinata p̄ncipaliter
 ad sanctificacōnem. sanctificacō vero creatu-
 re fit p̄ verbum dei et oracōnem sc̄do thi. iij.
 Vnde magister sen. li. iij. distin. i. dicit q̄ sa-
 cramenta consistunt in duob⁹. s. in verbis et re-
 bus q̄ etiā duo tanguntur in p̄dicta diffini-
 cōne. Nam res tangunt⁹ ibi p̄ hoc qd̄ dicitur
 materiale elementū. verba vero intelligunt⁹
 p̄ h̄o qd̄ dicit⁹ ex sanctificacōe qz h̄ fit p̄ verbū
 dei vt dictū est. Requirit⁹ etiā i sacramētis sc̄tā
 s̄m hu. q̄ s̄m mgim cōphendi p̄nc sub reb⁹. In
 tencō ec p̄ferētis requit⁹ q̄ in v̄bis itelligit⁹.
Qirca sc̄dm. s. de variacōib⁹ v̄borū sacmē-
 taliū q̄runt⁹ plura. s. v̄tz liceat variare v̄-
 ba determinata i alia v̄ba significātia id̄ is̄l q̄
 n̄ vñ s̄m theologos subtili⁹ cōsiderātes bap-
 tisim⁹ n̄ est; siqz i nōie genitoris et genu bap-
 tisim⁹ qz nō est data vis nisi noibus p̄sonas p̄ci-
 paliter significātib⁹. d̄ctā v̄o noia licz p̄ p̄-
 sois supponāt n̄ tm̄ significāt mō p̄cipali s̄z po-
 ci⁹ nocōs siue ec̄ act⁹ p̄soales s̄m pe. et. sco.

Quidā vō canoniste vt gōf. et jo. dixerūt q̄ si
quis mō p̄dicto. s. in nomie genitoris et geni
ti baptisaret baptisat⁹ esset. tūc tū esset q̄ re
baptisaret sub d̄dicōe. ¶ Vt addicō v̄l di
minucō impediāt baptisat⁹. s. q̄ circa omēs
istas mutacōes que possunt in forma sacramen
torū d̄tingere duo possunt d̄siderari vnū qui
dē ex pte ei⁹ qui p̄fert verba cui⁹ intencio
requiritur ad sacramētū vt infra dicit⁹. et ideo
si intencat p̄ h̄mōi addicōnem v̄l diminuōz
aliū ritū inducere qui nō sit ab ecclesia rece
ptus nō videt⁹ p̄fici sacramētū qz nō videt⁹
q̄ intencat facere qd̄ facit ecclesia. Aliud est
ex pte significacōis verborū. cum em̄ verba o
perentur in sacramētis q̄ntū ad sensum quē fa
ciūt. optet d̄siderare vtz p̄ talem mutacōnez
tollatur sensus verborū debet⁹ qz si sic mani
festū est q̄ tollitur virtus sacramēti. ¶ Circa di
minucōz igitur sciendū q̄ si diminuat⁹ aliquid
eorū que sunt de substācia forme sacramētalis
tollitur debitus sensus verborū et ideo nō p̄
ficatur sacramētū. Vñ dicit dionisi⁹. li. de sp̄i
tus sancto si quis ita baptisari p̄curet vt de p̄e
dictis noibus vnū p̄mittat. s. patrem aut
filiū aut sp̄itus sanctū sine p̄fectōe baptisabit
Si aut̄ suberabat⁹ aliqd̄ qd̄ nō est de substan
cia forme tal. diminuō talis nō tollit debitu
sensus verborū. et p̄ d̄sequēs nec sacramētū p̄
fectiōnem. sicut in forma eucharistie q̄ est. h̄
est em̄ corpus meū. li. em̄ sublatū nō tollit de
bitū sensum verborū et iō nō impedit p̄fectio
nem quāuis possit d̄tingere q̄ ille q̄ p̄mittit
ex negligēcia v̄l d̄tēptu peccet. ¶ Circa addi
cione vero d̄siderandū est q̄ d̄tingit aliqd̄ ap
poni qd̄ est corruptū debitu sensus. puta si ali
quis dicat i noie patris maioris et filij mino
ris sicut ariziani baptisabant. et iō talis addi
cō tollit v̄tutē sacramēti. Si vō sit talis addi
cō que nō auferat debitu sensum. nō tollit v̄
tus sacramēti. ¶ Bz nūquid refert vtz talis ad
dicō fiat in p̄cipio. medio et fine. ¶ s. q̄ nō
vñ si aliquis dicat. ego te baptisō in noie pa
tris omnipotentis et filij ei⁹ vnigeniti et sp̄i
ritus sancti pat̄iti erit verū baptisat⁹. Et simi
liter si quis dicat ego te baptisō in noie p̄is
et filij et sp̄itus sancti. et beata v̄go te adiuuet
erit verū baptisat⁹. et similiter si quis dicat e
go jobānes baptisō te. zc. hec tho. ¶ Quid si
dicatur ego te baptisō. in noie patris et filij
et sp̄i. s. ei beate v̄ginis. ¶ s. q̄ nō est baptisat⁹
tus quia dicitur. i. cor. x. nūquid paul⁹ p̄ no
bis crucifix⁹ est aut in noie pauli baptisati e
stis. sed hoc verum est si in nomine beate vir
ginis intelligat⁹ baptisari sicut in nomine tri
nitatis quo baptisat⁹ d̄secratur. talis em̄ sen
sus d̄tran⁹ est vere fidei et p̄ d̄ns tolleret vir
tutē sacramēti. si vō itelligat⁹ q̄ addit⁹ i noie be
ate virginis n̄ q̄ nomē beate v̄ginis aliqd̄ ope
i baptisat⁹. s. vt ei⁹ intercessio p̄sit baptisato
ad d̄ferēd̄ gr̄ciā baptismalē. n̄ tollit p̄fectō sa
cramēti. h̄ tho. ¶ Quid si oracō aliq̄ distingua
ta forma baptismi. ¶ h̄ndit sco. q̄ nō est bapti
sm⁹ qz d̄stinctio nō p̄t determinare alteram p
tem. et idem dicit si apponatur d̄dicō aliqua

q̄ n̄ extat. ¶ Vt corruptio impediāt effectū
sacramēti. ¶ s. aut est tanta corruptio q̄ non
manet idem sensus aliquo mō et tūc nō est sac
ramētū. aut n̄ ē tāta qm̄ maneat sensus s̄m vsus
accōmodacōnem licet nō secundū institucōis
p̄ime rectā formacōnem. sicut patet in pue
ro balbuciente q̄ tamē intelligit⁹ et est exēplū
s̄m p̄fici. si dicere⁹ olli p̄ illi. et tūc est sacra
mentum si fiat ex simplicitate non ex d̄ioe si
ue apteā siue aptepost. vñ dicit⁹ de d̄se. di.
iij. reculerūt. Qd̄ si d̄tingat aliqd̄ infringen
do linguā p̄pter ignozāciā dicere in nomine
patris zc. nō ē rebaptisand⁹ qz san⁹ est sen
sus hec bon. ¶ Vt interruptio impediāt
q̄ si sit tanta interruptio verborū q̄ intercipia
tur intencō p̄nūciatis. tollitur sensus debet⁹
et p̄ d̄ns v̄t sacramētū n̄ tū tollit⁹ qm̄ ē ita p̄a
interruptio q̄ p̄ferētis nō auferit intencōz et i
tellectū. hec tho. ¶ Vt trāspōsicō impediāt
s̄ si mutet sensum locucōis qz h̄z ex vi ordi
nis verborū impeditur v̄t sacramētū vt si di
cat⁹ ego patris et filij baptisō te in noie sp̄i
ritus sancti. qz ex vi ordinis tal̄ est sensus ego
qui sum patris et filij. baptisō te zc. qz ex vi v̄
borū nō est sensus q̄ ego baptisem te s̄ aliqd̄
in te p̄ nomē patris zc. Si autē sensum locucō
nis nō variant nō tollitur v̄t sacramētū se
cundū qd̄ p̄hs dicit qd̄ noia et verba trāspōsi
ta idem significāt. h̄ rich. ¶ Trēdenda est etiā
intencō si em̄ fiat trāspōsicō ex simplicitate si
ne erroris dogmatizatione nō nocet. vt si dice
rem in noie pa. et fi. zc. h̄acō hui⁹ est qz ordo
intelligit⁹ in ip̄is v̄bis eo q̄ filij p̄cedit a pa
tre. et ideo ita nō oportet expr̄imere ordinez
sicut noia p̄sonarū. Si aut̄ fiat ex malicia no
cet. qz mutare formā ecclesie nō est bonū.

¶ Circa terciū. s. numerū et ordinē sacramēto
rū noue legis sciendū q̄ sacramēta noue
legis sunt. vij. s. baptism⁹. d̄firmacō eucharis
tia. penitēcia. extrema v̄ctio. ordo. et mari
moniu. ¶ sunt em̄ ordinata ad medicandū infir
mitates sp̄uales que sunt septem. est em̄ infir
mitas pene et culpe. Infirmitas culpe est tri
plex. s. originalis contra quā est baptism⁹. actua
lis mortalis contra quā est penitēcia. et
actualis venialis contra quā est extrema v̄
ctio. Defect⁹ aut̄ pene est qd̄duplex. s. ignozā
cia contra quā est ordo in quo traditur p̄tas d̄
scernendi. Infirmitas contra quā est d̄firmacio
Malicia contra quā est eucharistia. et ex his cō
flata d̄cupiscentia contra quā est matrimonium
¶ Nec em̄ quatuor vt dicit beda ex peccato nobis
inflicta sunt. Sciendū em̄ s̄m rich. q̄ semp̄ di
gne recipiēt sacramētū ordinis d̄fertur ali
qua illuaciō contra ignozāciā que est in homi
ne racōne peccati originalis tantū. licet non
semper appareat in effectu hominē illumina
cōnem recepisse talem illa tū illuminaō totā
illā ignozāciā non tollit sed minuit. Dicit⁹
aut̄ quodlibet p̄dictorū sacramētorū vnū
sacramētum ab vna p̄fectiōe finis sicut dicit⁹
vna dom⁹. qz licet in ipsa gerātur plura totū
tū qd̄ ibi gerit⁹ ad vnū significandū et efficiē
dum ordinatur. Primo autē ordinantur illa

sacramēta q̄ respiciunt cōiter om̄s p̄ta bap̄ti
 sm̄ d̄firmacō eucharistia p̄nia extrema unctō
 Postea q̄ respiciunt specialiter aliquos ut vlti-
 ma duo ordo et matrimoniū. Inter prima vō
 q̄nqz. primo ordinatur illud qd̄ est sacram̄tz
 intraciū. s. bap. vltio illud qd̄ ē exēciū. s. ex-
 trema unctio. media aut̄ sunt p̄grediēciuz. in-
 ter que primo ordinatur illd̄ qd̄ p̄tinet ad ḡ-
 cie collate d̄seruacōnem. s. d̄firmacō. sc̄do il-
 lud qd̄ est ad eius augmētum et roboracōnez
 s. eucharistia. tercō illud qd̄ est ad ei⁹ si sic a-
 missa repacōnem. s. penitencia. Inter vltiā vō
 duo. primo ordinatur illd̄ qd̄ respicit p̄fectos
 s. ordo. sc̄do illd̄ qd̄ respicit imp̄fectos. s. ma-
 trimoniū. ¶ Dubitarz aut̄ aliqs̄ de asp̄sione a
 que b̄ndicte an sit sacram̄tū p̄ eo q̄ est d̄tra p̄-
 dicta venialia remediū. ¶ Et q̄ nō est sacram̄tū
 qz p̄ asp̄sione aque b̄ndicte remittūtur venia-
 lia p̄ modū meritū inquatū. s. excitat motuz
 volūtatis siue feruore caritatis p̄ quem fit re-
 missio peccatorz venialiū nō tanq̄ p̄ vim sac̄-
 menti. sacram̄ta vero significant rem sac̄rā ut
 sac̄rantē actu p̄ virtutē sacram̄ti n̄ p̄ modū me-
 ritū. hec rich. s̄m aut̄ tho. in q̄rto. aqua b̄ndi-
 cta ordinatur directe ad tollēdum impedim̄tū
 vñ datur d̄tra neq̄ciāz demonū et venialia
 et om̄e qd̄ p̄t impedire sacram̄toz effectū. Vñ
 de nō est sacram̄tum sed quoddā sacram̄tale
 quasi d̄sp̄sicō q̄daz ad sacram̄ta. ¶ Et nota
 q̄ cū aqua nō b̄ndicta addit̄ aque b̄ndicte. sic
 s̄m bo. i. iij. sen. di. xij. q. v. tota b̄ndicta. et
 idē est de oleo nō d̄secrato ex. de d̄se. ec. q̄ in
 dubijs et idem dicunt tho. et pe. ¶ Dubitaret
 etiā aliqs̄ de iuram̄to vñ sit sacram̄tum cū
 vocetur cōiter. sacram̄tum iuram̄ti. ¶ Et q̄ h̄z
 q̄ndā habitudinē ad res sac̄ras. inq̄ntū. s. est
 cōtestacō q̄dā p̄ sac̄ra vñ aliqd̄ sac̄r. et ex h̄o
 dicitur iuram̄tū esse sacram̄tū. nō eadem rōe
 qua nūc loq̄mur de sacram̄tis sed equo ce sum-
 pto nōie sacram̄ti vel analogice. s. s̄m diner. s.
 sam habitudinē ad aliquid vnū qd̄ est res sac̄-
 ra. hec tho

¶ Circa q̄rtū. s. effectū sacram̄toz scienduz
 q̄ effect⁹ sacram̄toz noue legis est du-
 plex. vn⁹ p̄ncipalis. s. gracia ḡtū faciēs ad
 quā p̄ncipaliter ordinat̄. Alius secundarius
 p̄ambul⁹ et d̄sp̄sicō et ordinacō ad vltiorē
 rem p̄fectionē. s. gracia ḡtū faciētes. Et iste di-
 citur caracter vñ aliquis ornat⁹ aīe in sac̄ras
 mentis in quib⁹ nō imprimitur caracter. Di-
 cuntur aut̄ sacram̄ta causare duo p̄dicta s̄m
 bon. nō quasi faciāt ea in aīa sed qz vñ dei su-
 scipientib⁹ sacram̄ta assilit ad infundendum
 illa ex ordinacōne sua. m. vlti. qui crediderit
 et bap̄tiscus su. sal. erit. Vñ dicit aug⁹. ix. d̄
 ci. dei. c. vij. q̄ sp̄s̄sanct⁹ opat̄ intrinsec⁹ ut
 valeat medicina q̄ exhibet̄ extrinsec⁹. Assilit
 aut̄ ad hoc tūc v̄tus diuina merito passionis
 x̄pi. Vñ sup̄ illd̄ Ro. v. in similitudinē puaricaci-
 onis ade. dicit glo. ex latere x̄pi p̄fluxerunt
 sacram̄ta. s. aqua ablucōis et sanguis redem-
 ptionis. p̄ que saluata est ecclesia. et speciali-
 ter de bap̄tismo habet̄ de d̄se. di. iij. pp̄rie et
 ex de bap̄. maiores. s. caute. ¶ Si querat̄ qd̄

sit caracter put̄ hic accipit̄. dicend⁹ q̄ s̄m q̄
 elici potest ex scriptis magistroz caracter est
 quoddā sp̄uale signū aīe diuinit⁹ imp̄sum. ḡ-
 cie significatū et q̄ntū est de se ad gracia d̄-
 sp̄s̄sionū. dei cui⁹ gracia est et similitudo cō-
 figuratū et populū dei s̄m fidei statū distictū
 uu reddens hoīem habētē ip̄m sp̄ualiū actu-
 um d̄municatū cuiusmodi sunt mistracō vñ re-
 ceptō sacram̄toz. et indelebiliter p̄māsiuum
 vñ aug⁹. caractere semel imposto nunq̄ ali-
 quis eo carebit. h̄ aut̄ verū nō esset nisi p̄ sac̄-
 mentū illd̄ aliqd̄ p̄petuū aīa recipet. Quia ve-
 ro ut dictū est caracter est signū distinctū po-
 puli dei s̄m statū fidei. Ideo imprimi tū in
 sacram̄tis recipientib⁹ determinatū fidei
 statū. Triplex ē autē status fidei in ecclesia
 militante et secundum hoc est triplex distin-
 ctio sicut in exercitu. prima cōmunis totū ex-
 erciti⁹ ab alio exercitu. sc̄da specialis milituz
 a popularib⁹. tertia specialissima ductis ab v-
 trisqz. prima respicit statū fidei gignende et h̄
 fit p̄ caracterem bap̄tismi. sc̄da statū fidei de-
 fendende ab aduersarijs et h̄ fit p̄ caracteres
 d̄firmacōnis. tertia statū fidei multiplicande
 in alijs et docēde et hec fit p̄ caractere ordi-
 nis. prima est bonoz a malis seu fidelū ab i-
 fidelib⁹. secunda forciū ab infirmis. tertia
 clericoz a laicis hec bon.

¶ Circa q̄ntū. s. ministros sacram̄toz q̄runt̄
 plura. s. vñ potestas misterij oueniat e-
 ciaz malis in sacram̄tis. ¶ Et q̄ sic qd̄ em̄ sunt
 de substācia sacram̄ti et h̄ om̄issa sacram̄ta e-
 uacuant. quedā vō d̄gruēcia et hec si omittā
 nō euacuat. bonitas vero ministri de d̄gruen-
 cia est nō de substācia. Naz ea que sunt de sub-
 stācia oportet esse certa. bonitas vero ministri
 incerta est iō si desit nō est min⁹ sacram̄tū vñ
 aug⁹. sup̄ i⁹ jo. primo sup̄ que videris zc. dic⁹
 quid inquit tibi facit mister mal⁹ vbi bon⁹ ē
 d̄ns et habet̄ de d̄se. di. iij. bap̄tismus. Ad h̄
 etiā est ar. e. di. c. roman. ex. e. q̄tuor. c. seque-
 tib⁹ et plurib⁹ alijs. ¶ Vñ sanctitas mistri
 opetur aliquid ad effectū sacram̄ti hoc est q̄
 rere vtrū sanctior minister meliorē effectū sa-
 cramentū faciāt. ¶ Et q̄ nō vñ aug⁹. sup̄ jo. tra-
 ctatu. v. et habet̄ de conse. di. iij. cū bap̄tisa-
 tur. n̄ datur inquit imp̄ bap̄tism⁹ p̄ impes mi-
 nistros. h̄ id etiā p̄batur in plurib⁹ alijs. c. e-
 iusdem d̄stinctōnis. Sciendū tñ q̄ in sacram̄-
 to quedā sunt substācialia et in his nō p̄ va-
 let opacō boni ministri q̄ mali qz deus ibi o-
 peratur ut actor hō ut minister. quedaz vero
 non sunt substācialia ut sacram̄talia et orōes
 et h̄mōi. et in his p̄t valere sanctitas et boni-
 tas ministri et h̄ p̄ accidēs nō p̄ se quātū. s. ad
 aliquos effect⁹ accidētales sacram̄to nō esse
 ciales s̄m pe. et rich. vel dicend⁹ q̄ illud qd̄ ē
 effect⁹ sacram̄ti nō impetrat̄ orōne ecclesie
 vñ ministri. sed solū passione et merito x̄pi. cu-
 ius v̄tus opatur in sacram̄tis ut dictū est. vñ
 effect⁹ sacram̄ti nō datur melior p̄ ministru
 meliorē. a. i. qd̄ tñ annexū impetrari p̄t recipiē-
 ti sacram̄tū p̄ deuocōz mistri. s̄ tñ mister nō o-
 parur s̄ impetrat̄ opandū a deo. sancti em̄ ali

Cuzit

Siang 27 f. 34

Co. in p̄ncipalibus

quoniam inueniuntur baptizando obtinuisse his quos
baptizabant sanitatem corporis. ut sanctus Hieronymus
constantino mundacionem leprose. ¶ **Utrum**
mali peccent dispensando sacramenta. ¶ **¶** sic
nam aliquis in agendo peccat ex hoc quod opus
non solum quod oportet ut per phisicum. v. ethi. e. ac diuini
ens ut in multis sacramentis sint iusti et mundi
quod ministri debent domino conformari sicut illud le-
uitici. xxxij. scilicet eritis. etc. et ideo non est dubium quoniam
mali exhibentes se ministros dei et ecclesie in
dispensacione sacramentorum peccent. et quod hoc pec-
catum patet ad irreuerentiam dei et contamina-
cionem sacramentorum quantum est ex parte ipsorum hominum
peccatorum. licet sancta sicut se et incontamina-
bilia sint. Osequens est quod tale peccatum est mor-
tale ex genere suo. hec tho. ¶ **¶** Vtrum malus mi-
nister cui offertur puer baptizandus in piculo
mortis existens sit pplexus. ¶ **¶** ut infra ubi a-
gitur de his que requiruntur ex parte baptizandi
um. ¶ **¶** Vtrum suscipiens sacramentum a malo mini-
stro peccet. ¶ **¶** ille qui ad sacramenta accedit
suscipit quidem sacramentum a ministro ecclesie non
in quantum est talis persona sed in quantum est mi-
nister ecclesie. et ideo quantum diu minister ab ec-
clesia toleratur. ille qui ab eo suscipit sacramen-
tum non committit ei peccatum sed committit eccle-
sie que tamen minister exhibet eum non nisi peccat in
hoc nisi forte per accidens committendo ei peccatum
vel deservendo si hoc ipso faueat ei vel faueat
at eum in peccato. non dato etiam quod malus presbiter
peccet sacramentum offerendo non tamen oportet quod
sumens vel petens ab eo et propter causam necessitatis
peccet. propter duo. primo quod non potest esse certus
quod ille sit in peccato mortali cui spiritus sanctus
cooperatur ministrum iustificacionis impium. secundo
quod patet quod iustum est quod sacramenta a suo presbitero
recipere debent. nec per hoc cogit nec inducit eum
ad peccandum quod ille reddere potest non peccandum
quod debet. Si vero ab ecclesia non toleratur puta-
cum degradatur suspenditur vel excommunicatur. pec-
cat qui ab eo recipit sacramentum. quod committit pec-
catum ipsum nisi cum in necessitate suscipiet ab eo
baptismum. h. de tho. et pe. ¶ **¶** Vtrum angeli pos-
sint esse ministri sacramentorum. ¶ **¶** ut supra dictum
est tota virtus sacramentorum a passione christi di-
uatur que est eius sicut homo cui in natura conforma-
tur homines non angeli sicut sicut passionem dicitur mor-
dicum ab angelis minoratur ut patet ad hebreos.
xij. et ideo ad homines pertinet dispensare sacra-
menta non ad angelos. Sciendum tamen quod sicut po-
tencia sua non alligauit de sacramentis quin
possit sine sacramentis effectus sacramentorum offer-
re ita etiam potentiam suam non alligauit ministris
ecclesie quin etiam angeli possint veritatem mi-
nisterij offerre in sacramentis. et quod boni angeli
sunt nuncij veritatis ideo si aliquid sacramentale
ministerium a bonis angelis proficeretur ratum esse
habendum quod ostendit debet hoc fieri auctoritate diuini
na sicut quedam templa dicuntur ministerio age-
lorum consecrata. Si vero demones qui sunt spiritus
medacii aliquid sacramentale ministerium exhiberent
non esset ratum habendum. hec tho. ¶ **¶** De inten-
cione autem et fide utrum requiratur in ministris sa-
cramentorum. vide infra ubi agitur de his que re-

scilicet quod magis quod sit

runtur ex parte baptizandi.

¶ **¶** Circa sextum. scilicet iteracione sacramentorum. ¶ **¶** quoniam
plura. scilicet utrum possint iterari. ¶ **¶** tria sacra-
menta penitentiam iterari non possunt nec debent scilicet
baptismus et ordo. i. q. i. quidam in principio si-
militer confirmacione. de oleo. di. iij. dictum est et
c. de homine quod ergo non potest iterari ideo nichil
facit qui iterat. quod vero non debet. ideo qui sci-
enter iterat gravissime peccat. Reliqua vero que
tuorum iterari possunt. scilicet matrimoniū. xxxij. q. i. a-
periant et. c. se. Item eucharistia de oleo. di. ij.
quotidie. Item penitentia ex. de pe. et re. omnis
Item extrema unctio xxxv. di. illud. ¶ **¶** Racio autem
horum est quod nullum sacramentale nec sacramentum
quod habet effectum perpetuum debet iterari. quod ostendit
deret sacramentum non fuisse efficaciter ad faciendum
illi effectum et sic fieret iniuria illi sacramento
i. q. i. quidam. sacramentum autem quod habet effectum
non perpetuum potest iterari sine iniuria ut effe-
ctus potest merito recuperari. quod ergo prima tria
effectum habent perpetuum. imprimunt enim caracte-
rem indelibilem in anima qui ex quo semel imprin-
mitur amplius non potest imprimi et ille effectus
primus sine quo nichil fit est perpetuus ideo non
possunt nec debent iterari. et quod etiam sic statu-
it dominus. non si aliquis resuscitaretur non esset re-
baptizandus vel reordinandus vel confirmandus. ¶ **¶**
Secundum autem est de alijs quatuor sacramentis. probatur
h. diuersitas ab aug. xxiij. q. vij. licite et. i. q. i.
quod quidam. ¶ **¶** Quidam autem dicitur quod nullum sacramentum
est iterandum. per quibus facit aug. dicens nul-
li sacramentum est iniuria facienda ergo nullum sacra-
mentum est iterandum quod de tali iniuria loquitur de
oleo. di. iij. ostenditur. Concordando vero potest di-
ci sine iudicio quod sacramentum iterari potest intel-
ligitur dupliciter. vno modo respectu eiusdem sum-
mis et sic verum est quod sapienter dicta quatuor sacra-
menta possunt iterari. quod ab eodem potest pluries sumi
Alio modo respectu eiusdem effectus et sic verum est
quod etiam illa quatuor iterari non debent. si enim ite-
rarentur ad eundem effectum in numero ad que-
rentes fuissent sumpta et collata. fieret ipsis ini-
uria ac si fuissent prius ab effectu suo vacua cum
tamen semper habeant suum effectum nisi assit impe-
dimentum ex parte sumentis. Iterari tamen possunt
ab eodem ad effectum nouum sine iniuria sacramen-
ti ratione predicta. ¶ **¶** Que est pena iterato offeren-
tis baptismum. ¶ **¶** qui scienter alique rebaptiza-
uerit sicut hosti. a. de apostasia talis si sit cle-
ricus est sicut canones deponendus ar. de oleo. di.
iij. eos quos et. c. qui bis. si sit laycus est exco-
municandus et pena grauiori plebentibus ut dicitur
ibidem nec potest ordinari non etiam absoluitur qui mi-
nisterium presbiteri scienter presbitero rebaptizanti si pu-
blicum sit non debet ad ordines promoueri nisi re-
ligione intret ubi fauore religionis potest secum
dispensari. Si vero sit occultum cum de pena pe-
nitentia egerit promoueri potest ex de aposto. ex li-
terarum. Si vero rebaptizauit ignoranter ignorans
et facti. exhibita debita diligencia oimode
excusatur. Si autem ignorancia iuris non excusat
quod talis ignorancia in talibus non excusat. Sicut te-
ges vero que rebaptizat est si sit laicus de capitulum
Si vero sit presbiter est tamen indignus sacerdotio de

poned. C. ne san. bapuf. ite. l. i. **Q**ue e pe
na fufcipiens iterato bapufmu. **H**ec fecudu
leges videt esse decapitad. vt i pdicta lege
fm vero canones qui fponfe vel coacte odr
conaliter fuerint rebapufati. no pofunt pmo
ueri. Et idem intellige fi ignoranter et poltea
cu fciuerint ratu habuerint di. l. ofirmadu. et
i. q. vij. in qualibz. hoc aut fuit ftaturu ppter
reuerentia sacrameti et in deteftaconem iniuri
ancium sacrameto. In habitu tam clericali de
bent ifti viuere et fic renebut pziuilegiu cle
ricale. di. lxxij. dictu. et de ofe. di. v. dictum
qui aut ignoranter fuerit rebapufati fic inter
dum fit de pueris vl coacti abfolute pofunt
pmoueri de iure fm aliquos ex qb. est hof.
fm vero alios de difpenfacione epi. et hoc est
tucius fm gof. et. i. q. iij. placuit. de vtrifqz
habe. di. iij. eol. quof. Obuia. tñ pdictis vide
t. de confe. di. iij. q. bis. vbi dicitur fiquis est
ignorater rebapufatus non indiget p eo pe
nitere fed tamen irregularis est et non pt pro
moueri nifi neceffitas magna cogat. **H**ec fecu
dum bar. hoc intelligitur de ignoracia iuris
que no excufat et cu dicit q. talis no indiget
p eo penitere fupplet veru est ratu quatu. a
alias. **S**im hu. vero intelligit no tm de igno
rancia iuris fed et facti. et factu fuit hoc oli
in odiu rebapufanciam. fed hodie bn pofunt
tales pmoueri quia tales oino excufat igno
rancia facti et he refponfiones haben. in glo.
pdicta. c. qui bis. ponunt. etia a gof. p. in
fuma fua ti. de factrametis no iterand. **Q**uod
vero dicitur ibi nifi neceffitas cogat. et addit
quia imminete neceffitate est cum talibus p e
pifcopu difpenfandu. **S**im aut ficut illd. c. q.
bis. cu accipiatur ex penitenciali theodori epi
fcopi cantuari. infligere n pt irregularitatez
nifi forte dicatur q. oia. c. a graciono in coz
pe decretor. incoz. pata funt a papa ofirma
ta. hoc tamen non est manifefu ficut efi mani
fefu q. oia que funt in cozpe decretaliu funt
per papa ofirmata. hoc em patz p pbemum
bonifacij. viij. Et fi dicatur licz ille epifcopu
no potuerit ius illud odere. innuit tñ papaz
illud ius odidiffe cum dicit fm canones. **H**ec
glofator deberet oftedere vbi fit fup hoc edic
tus eanon et hoc no facit. potest ergo dici q.
ignorancia dumo fit pbabilis ficur excufat to
taliter offerentem a pena irregularitatis. ita et
fufcipiente. vniuerfaliter em pena canonica n
incurritur nifi a latore canois inferat. vbi er
go no inuenitur ex vi verb. inflicta. dicen
du est q. nulla est. verba em ofitucionuz pena
lum no funt amplianda fed poci. restringen
da fecundu regulam iuris. **H**ec ficut. **Q**uod aut
dictu est de rebapufato. intelligendu est etia
de reordmato vel recofirmato ar. di. lxxij.
c. i. et de ofe. di. xj. dictuz. et di. l. pfbiceros.
ita dicunt canonifte. **S**ed ficut dicit contrariuz
cum no inueniatur exprefse in iure irregulari
tas inflicta p iteratione offirmacionis. et h
offirmatur per illd. c. dictu. vbi infligitur pe
na p iteratione offirmacionis et no pena irre
gularitatis. **S**ed magis innuit oppofitu. f. ex

exercitiu officij clericalis. De pena etia talibz
imponeda dicitur infra cuz de menfura fact
factionis ager. **Q**uid de illo qui dubitat p
babiliter vtru fit bapufat. vel offirmat. vel
ordinatus. **H**ec q. sine piculo ppter tale dubiu
potest bapufari ordinari et offirmari quia no
intelligitur iteratu qd nescitur esse factum. de
confe. di. i. folemmitate et di. iij. fi nullam. et
ex. de pfbitero no bap. venies vnde fi habita
diligentia requirendo. f. a familiaribz ei. et
notis. de eo p aliquem fcin no poffit q. bapufat
tus fuerit inrepide rebapufari poterit de ofe.
di. iij. cu itaqz quinimo etia tenetur et debet
in dicto. c. fi nullam. vnde in tali cafu qz illd
est fignu pbabile q. no fit bapufatus. eu qui
bapufatu iterat ignoracia totaliter excufat o
bet aut tuc offerens bapufatu bis verbis vti
fi es bapufatus no rebapufato te. fed fi non es
bapufatus ego bapufato te in nomie pa. et fi.
et fpiritus fancti. ex. de bapufimo. c. ij. et eade
forma feruet in alijs. **Q**uod de aliquo ofta
bit pbabiliter q. bapufatus fit. f. vni. ho
minis testimonio. **N**az de bapufimo et offirma
cone creditur testimonio vni. hominis. fecu
est de ordine di. lxxij. affros. et est raco. fe
cundum greg. i. q. i. f. ecce cuz honoris. quia
circa talia. f. que etia ad alios ordinant. vt e
ordo maius piculum teratur di. xlij. q. fca.
h nota. di. iij. placuit i glo. **E**fto q. inuenia
t infas expofit. et a q. fit expofit. nescia. pe
nit. nec cu eo fignu vel veftegiu inuenit q. ba
pufatus fit. nuquid est talis bapufandus ab
folute vel sub odicoe. **H**ec talis e bapufandus
qa in dubio quifqz bapufari debz de cofe. di.
vij. p. m. et. c. fi nulla. quia tamen non est
certu eu non esse bapufatu ideo ad vitandum
ome piculu bapufand. est sub odicoe vt p.
dictu est. **Q**uid fi aliquis pbet fe esse ordia
tum quo ad fpecie facti tamen alius excipit co
tra eu dicens euz no fuisse bapufatu. **N**uquid
crederetur tunc vni. testimonio bapufimum.
Hec dic. hu. q. qn n est in p. iudiciu credit. alias
aut no. vnde no poffit quis de bapufimo fuo
testimoniu facere per vnum. fiquid fibi lega
tum effet fibi relictu sub hac odicoe. f. fi ba
pufatus effet q. f. fieret p. iudiciu heredi de o
se. di. e. placuit in glo. **Q**uid fi dubitet de
mortuo vtr. fuerit bapufatus. **H**ec q. fecu est
de uiuo et de mortuo. vbi em dubitatur d. v.
uo habet. p non bapufato et bapufat. de co
feca. di. iij. cu ifta. vbi vero dubita. de mor
tuo p. fumendu est eum esse bapufatum. ex. de
pfbitero non bapuf. c. ij. et. iij. vbi dicit. d. eo
qui natus est ex xpianis penabz et inter xpia
nos est fideliter ouerfatus taz violenter p. fumi
tur q. fuerit bapufatus vt h. p. fumpco. p. certi
tudine fit habenda donec enideubz forfitan
argumentis contrariu pbaret. de h. etia est ar. d.
confe. di. iij. fi eos. vbi etia h. notat. i. glo.

Que de cathecismo et exorcismo ti. ij.
Confequenter ofideradum e de fingulis
sacramentis in fpeciali fm ordinem p
miffuz vn. p. imo ofideradu e de cath
ecismo et exorcismo q. duo pparat ad bapufimu

scdo de ipso baptismo. tercio de efficacia bap-
tismi. quarto de ministris baptismi. quinto de ba-
ptisandis. Circa cathecismum autem quoniam plura
sunt. verum cathecismus precedat exorcismum vel econ-
uerso. Item si baptisandus sit adultus et capax do-
ctrine tunc secus est quam si sit puulus. vnde in adultis
precedat cathecismus in puulis vero exorcismus
et ideo mutatur est ordo secundum aliquas ecclesias nec
obstruatur ille qui consuevit esse in ecclesia primi-
tiua quae tunc baptisabantur adulti nunc autem puu-
li. Vnde debeat cathecismus precedere bap-
tismi. Item quod sic. de consue. di. iiii. an baptismum. et
c. persona cum enim baptismum saltem per fidei verita-
tem sic merito requiratur a baptisando ea que
sunt de necessitate fidei hec autem sunt tria. scilicet fi-
dei susceptio confessio et observatio. et ideo ap-
ter hec tria cathecismus est inuentus in quo fit
instructio de articulis coram distincta ad fidei
susceptionem. fit etiam responsio ad fidei confessi-
onem. fit etiam responsio siue obligatio ad fi-
dei observacionem. quod vero adultus peccatus
proprium habet et per se credere potest. requiritur
de necessitate ab eo. et per se ipsum. quod vero puu-
lus nec peccatum actuale habet nec per se actu
credere potest. ideo requiruntur ab eo de con-
gruitate et per vicarium. scilicet patrum suum. Vnde
verum dicat patrum respondens per puulo credo.
Item quod sic quia respondet per eo de fidei sacramen-
to secundum augustinum. in principio. ut sit sensus credo. i
fidei sacramentum suscipio vel suscipe precepto sum et
non est sermo falsus vel insolitus. quod ut dicit au-
gustinus. ad bonifacium sepe signum fumitur per re-
ficut dicimus cras erit resurrectio domini. et videtur
furnum dicit se videre ignem. Vnde respondet de ob-
servacione fidei in futuro secundum dionysium. ut
sic sensus credo. i. quando ad perfectam etatem ve-
nerit credet. et hoc quidem confiteri potest et apposito
solicitudinis circa eum adhibere. Aut alio-
modo posset esse sensus. credo. i. opera dabo ad hoc
quod credat. Vnde puuli sint cathecisandi. Item
quod sic licet enim cathecismus propter adultos fuerit
institutus. sunt tamen cathecisandi etiam puuli licet
nullam possint apprehendere instructioem circa ex-
primendam veritatem siue utilitatem baptismi.
tunc etiam propter maiorem solennitatem. tunc etiam ut pa-
trini melius sciant super quibus debeant puulos in-
formare. cum etiam ut puulus fidei et religionem
christianam diligentius custodiat per hoc quod sciet
se eam per alium in baptismum professum fuisse. Sed quod
ritur in cuius persona sui respondeat patrum. Item
potest dici quod in persona sui vel in persona puuli ut pa-
tet ex supradictis. Vnde autem ex illa ratione
patrum obligetur de hoc habetur infra ubi agi-
tur de ritu baptismi. Vnde puulus per eos ob-
ligetur. Item quedam sunt necessitates. et ad hoc
potest homo per alium obligari quedam voluntatis et
ad hec requiritur proprius consensus. obligatur
ergo per patrum voto generali non speciali ad
ea que sunt necessitates nisi ad ea que sunt supe-
rogacionis de consecracione. distinctum. iiii. paruuli
sunt boni. Vnde homini obligatio sit votum. Item quod
non proprie quod votum proprie est de eo quod est supe-
rogacionis. extensio tamen nomine est votum. quod est
voluntaria obligatio. vnde super illud per. voue

te et reddite. etc. dicit glo. per votum emittitur in
baptismo. non facit autem duplex peccatum venien-
do contra. quia non obligatur postea magis quam pri-
us de necessitate. sed de bono et equo. hec bonum.

Ira exorcismum sciendum. quod baptismum pueri-
re debet non tamen cathecismum sed etiam exorci-
smum de conse. di. iiii. siue puuli usque ad. c. illud
venit sacerdos. quod per exorcismum assistente sibi
virtute diuina potestas dyaboli expellitur a ba-
ptisando. sic intelligendo secundum richardum. quod artatur
potestas dyaboli respectu illius ne ceteris pu-
bis tantum possit decetero contra illum quantum velie
sed per exorcismum fit ne maxime impediatur bap-
tisandum a susceptioe baptismi et effectu eius
vnde non debet exorcismum aliquo modo premit-
tari nisi in necessitate. et tunc cessante periculo debet
suppleri ut solennitas et uniformitas seruetur
in baptismum. Et etiam quod secundum richardum. habet effica-
ciam etiam post baptismum repemendo dyaboli po-
testatem quam dyabolus accepit super hominem per pec-
catum. licet enim in puulo post baptismum non sit
peccatum. tamen in eo remanet actualiter fomes pec-
cati. Cum predictis conueniunt etiam alij doctores
Debet etiam baptisandus cathecisari et exorcisari
per presbiterum de conse. di. iiii. sacerdotes. Ad
hoc nota quod adulti baptisandi. debent tribus se-
ptimanis ante baptismum cathecisari et exorci-
sari in quibus doceatur simbolus. scilicet credo in de-
um. et in cena domini debent episcopo et presbitero re-
spondere et postea baptisari in sabbato pasche
de conse. di. iiii. baptisandos et. c. se. Iudei autem
quia frequenter ad vomitum redeunt debent ante
baptismum. xl. diebus cathecisari et in abstinen-
cia phari di. iiii. ne quod absit. Quid autem
significent ea que fiunt in cathecismo et ex-
orcismo ponitur de conse. di. iiii. ab illo. c. pos-
tea. usque ad. c. venit. et. c. persona. habetur
etiam hoc infra de ritu solenni baptismi quasi in fi-
ne de baptismo et. tercius.

Ostea considerandum est de ipso baptismo
et primo de quo baptismum est hoc mencio
secundo quid est baptismum de quo hoc inten-
ditur. tercio a quo fuit institutus. iiii. de eius ma-
teria siue liquore in quo habet fieri. quinto de
forma verborum eius que debent ibi dici. sexto
de locone. septimo de ritu baptismi et quare
baptismum non possit iterari. Circa primum sci-
endum quod triplex est baptismus ut dicit augustinus li.
i. de unico baptismum et habetur. de conse. di.
i. baptismi vice. scilicet flumis sanguinis et flam-
minis siue spiritus sancti. de primo jo. iiii. et post hoc
venit ihesus in terram iudeam et baptisabat. de
tercio actu secundo. vos autem baptisabimini spiritu
sancto. Primum dicitur proprie baptismum. alij duo
metaphorice. quod uterque instar baptismi aqua ha-
bet purificare et per consequens vicem eius supplere.
Est autem potissimum baptismum sanguinis vnde
de augustinus ad fortunatum et habetur de conse. di.
i. cathecumini. baptisatus confitetur fide suam
coram sacerdote martir coram persecutore.
ille post professionem suam aspergitur aqua. hic
sanguine. presens autem intencio est de bap-
tismo aque.

Ira secundu q baptisim dicit ab eo q
est baptisare q grece ide est q lauare la
tine vn baptisim pt dici lauacru qd est aq de
putata ad lauadu vl locio qd est effectus vel
vltus lauacri. Szm aut q baptisim est nomen
sacramenti diffinit sic a magistro sen. li. iij.
di. iij. baptisim est ablucio corpis. facta sub
forma verboz. certa. i. determinata. et stat ibi
ab hinc anthronomacice p ablucioe aque. stat
etia p locioe corpis passiuie et li. corpis stat
anthronomacice p corpe huano. Sciendum tm
q in baptisimo est aliqd qd est sacramtu
vt loco exterior et aliqd qd est sacramtu
et r. s. vt caracter et aliqd qd res est tm. s. mu
dacio interior. Et idez intellige de alijs sacra
mentis. p. i. mu est causa scdi et terci. scdm est
signu p. i. et terci. da. aut descriptio p. dca
de eo qd est tati sacramtu in baptisimo.

Ira terciu. s. a quo baptisim fuit institutu.
Sciend q dñs sacramtu baptisimi in
sinuauit instituit et firmavit. Insinuauit qd
facto cu baptisat fuit a jobane. et verbo cu
pdixit nicodemo. jo. iij. nisi quis renat fues
rit ex. r. c. Instituit aut facto cu baptisare disci
pulos fecit jo. iij. post hoc venit ihus iterum
in iudea et baptisabat et tunc instituit verbo
et facto. qz dicitur ibi q baptisabat. et si non
in psona p. i. tamen discipuli in sua p. s. entia
szm qd ipe volebat. et iteru misit discipulos
suos ad pdicandu et baptisandu. luc. x. Cofir
mauit aut baptisimu etia facto cum. s. de laze
re eius non tm fluxit sanguis sed etia aqua in
ipa passionis ofumacoe. Et vbo quado post
resurrectionem omnes discipulos et singulos
ad pdicandum misit matha. vlti. Et sic patet
ex scriptura quado institutus est baptisim et
quomodo scriptura diuersimode loquit. patet e
cia q baptisimus institutu fuit ante passionem
et post sed an institucioe p. i. uata. post vero i
stitucioe publica. cu oibus publicatu et im
positum est euangeliu. p. i. ma institucio erat q
si in ofilio. scda in pcepto. cuius vnusquisqz ex
eo tempore debitor esse cepit. ex quo ad eum
institucio p. i. enit szm bon. et rich. et gual.

Ira quartu sciendum q baptisim fieri dz
in aqua. factio cuius est institucio diuina.
Instituciois vero hmoi patet congruicia qz in
baptisimo anima mudat p gracia et sine eo se
cundu omne lege nullu saluat. ppter q duo
optime sibi ouenit aqua. s. quantum ad p. i. mu
quia est naturaliter abluciu. et quantum ad
secundu quia est inter omes liquores omnis
sima. Vnde debet fieri no in aqua artificia
li sed in naturali qz illa ab omib dicit et fas
ciliter potest haberi non sic aut aqua artifici
alis. Potest autem fieri in omni aqua naturali
no tantum simplici sed etia mixta. et in aqua
qualitercuqz transmutata dumodo sit ibi sp. s.
aque salua. alias secus esset. Vn pt fieri in a
qua maris in lixiuio et in aquis sulphureis
Ad sciend aut discernere speciem aque opoz
ret attendere tria szm gual. s. liquoris origi
nem racoe cuius patet q baptisim no potest
fieri in aqua rosacea l. de ruta et hmoi facta

nec in vrina nec in salua ex de baptisimo ren
vt apponeres. quia he no habent aque elemē
tans origine. et ideo nec specie et formam ra
cone cuius patet q non potest fieri in porreta
pulmēto et hmoi liquoribz mixtis. qz nec ma
teriam nec specie aq habent et efficaciam. rōe
cuius patet q no potest fieri in clareto luto et
cerulia et hmoi. Medo aut specie aque tenet
ideo in eo potest fieri baptisim licet melius fi
at in aqua. Cum pdictis oueniat rich. et alij
doctores. Si aut aliquis esset baptisatus in a
liquo liquore de quo dubiu esset an haberet
speciem aque rebaptisandus esset vt dicit sc
tus sub odicione. Sz nuquid in aqua palu
dinosa potest fieri baptisim. h. q. sic. qz licet
coiquinet corpus accidentaliter ppter ei
fufionem cu immundicijs grossis saluatur ta
men in ea species aque cui ex natura sua p se
ouenit habilitas abluendi. et etia aliquo mo
remanet in ea p. i. uetas abluuua qd ideo dico
quia si nullo mo remaneat in aqua actu p. i. e
tas abluuua. vt in glacie gradine niue et hu
iusmodi. qua diu sic est disposita baptisari in
ipsa no pt hec rich. Si etiam aqua paludino
sa esset ita incrassata q recederet a vera rarita
te aque. no esset in ea baptisandu sicut si esset
lutum. alias secus esset quia adhuc species aq
remanet. hec tho. Sed nuquid etia in bzo
admixtio crismatis no soluit specie aque. nisi
forte facta sit tanta resoluco carniuz coctar.
in aqua q liquor plus habeat de aliena sub
stantia q de aqua quod ex spissitudine p. i. p. i.
potest si tam ex liquore sic inspissato exprima
tur aqua subtil potest i ea fieri baptisim sicut
etia in aqua que exprimitur de luto licet in lu
to fieri no possit baptisim. hec tho. Nuqd
ad baptisimu requirit aqua sanctificata. h. du
plex sit sanctificatio in baptisimo vna est que
fit in baptisimo p verbu adueniens elemto. Al
ia est q fit ante baptisimum p oracionem a p. i.
sbicero p. i. ma p. i. net ad necessitatez baptisimi
sicut et ipsum verbu. scda ad solennitatem.
Dicendu ergo q ad baptisimu requirit sancti
ficaco aque. p. i. ma de necessario. secuda vero
de ogruo ita tamen q nisi necessitas hec req
reret in aqua no sanctificata quis baptisari n
debet q aliter faceret mortaliter peccaret se
cundu bon. Siquis aut velit in sabbato pasce
et penthe. de aqua ofecrata recipe ad sue do
mus asperione recipiat eaz an crismatis infu
sionem de conse. di. iij. in sabbato.

Ira qntu. s. forma verboz que dicuntur
in baptisimo queruntur plura. s. que fit il
la forma. et si est illa que ponitur ex d. baptis.
siquis et de ofe. di. iij. a quoda. et. c. mula.
s. ego te baptiso in no. pa. et. fi. et. spi. s. h. q.
sic. In hac enim forma baptisimi due particule
continentur vna pertinens ad sanctificacoem
elementi scilicet inuocaco trinitatis. Alia p
tinens ad determinacionem intenciois minis
tri scilicet expressio actus baptisandi. p. i. ma ha
bet ex institucioe diuina et est eade apud omes
eccias et szm omne ty. Nam circa illam duo

ocurrunt. s. expressio ipsi actus. et persone in quam
transit actus et hoc est iterum omne apud omnes
vni videtur descendere a prima consuetudine et tra:
dicione baptisandi applica. Et modo exprimentendi
et hic est diuersus apud latinos et grecos. Cum
ergo baptisma vni sit illorum qui baptisantur in ec:
clesia latinorum et qui in forma grecorum que est
baptisetur per in no. p. et. f. et sp. s. id oportet
quod de substantia forme sit vna per forme il:
la que pertinet ad sanctificationem elementi. Alia
vero quantum ad expressionem actus et persone bap:
tisare similiter est de substantia. quantum ad modum
vero expressionis que varius est non est de substantia sed
accidit ex statuto ecclesie que potest obligare mini:
strum sed non potest mutare substantialiter sacramentum
ideo etiam ille modus est de necessitate facientis
et non facti licet quidam dicant quod sit de necessi:
tate vtriusque ita quod aliter baptisatum necesse sit
rebaptisari. sed opinio prima est verior et commu:
nior habet de pe. Vnde expressio trium personarum sit de
necessitate forme baptismi istud quod sic. cuius ratio
est quod baptismus per formam suam consecratus est secundum
apostolum ephes. v. mundans eam lauacro in verbo
vite. et etiam aug. li. de vnico. bap. dicit quod
baptismus verbis euangelij consecratur. et id oportet
quod in forma baptismi exprimat eam sanctifi:
cationis. s. trinitas personarum. Sciendum tamen quod per
fessio fidei potest fieri quadrupliciter in baptismo.
Aut ita quod sit plena in corde et ore sed non in fi:
de ecclesie et tunc est vacuum. Aut in ore plena
sed non in corde et tunc est plenum quod sit in fide
ecclesie et non persone. Aut plena in corde sed non
in ore. et hoc autem fit ex voluntate et tunc est vacuum
aut ex necessitate. s. mortis supueientis vel in
firmitatis. et tunc non est simpliciter plenum sed ex
diuina pietate supplente pie putari potest esse ple:
num. vt. s. summus sacerdos non dimittat imperfectum
quod erat inchoatum et in hoc casu intelligitur
verbum ambrosii. li. de spiritu sancto. c. iij. si fide mi:
sterium trinitatis teneatur. et vna persona tamen nomine
tur plenum est sacramentum vel exponere plenum est
sacramentum. i. plena est fides sacramenti sed non
effectus eius. vni si talis mortuus debet sepeliri in
cimiterio. Si autem antequam omnia verba complerentur im:
pediret baptismus ita quod compleri non posset puer
iterum baptisandus esset sub hac conditione ratioe du:
bii si tu non es baptisatus etc. secundum rich. et cum eo
conueniunt alij doctores. Sed obicit contra predicta
quod bern. dicit in quadam epistola quod dicitur esse ba:
ptisatum in nomine dei et sancte crucis. asserens quod
nisi vtrumque sit baptismus ego vere hunc baptismum
puto istud quod si in nomine dei. distinctam intelli:
git trinitatis expressionem verum dicit quod adiectio
facta ex deuotione non viciat sacramentum. si vero
non falsum dicit secundum pe. Quid si dicatur in no:
mine trium personarum istud non est baptismus vt ha:
bet de de. di. iij. multi sunt in glo. Vtriusque
in nomine christi potest quis baptisari istud quod non. nam
numquam licet formam eodem a christo traditam de inuo:
catione trinitatis. mutare in specialibus sine specia:
li consilio spiritus sancti de cuius consilio tempore primiti:
ue ecclesie apostoli in nomine christi baptisabant du:
plici ratione. s. propter modum significandi. Nam
quodammodo nomine christi tota trinitas intelligitur

vt ambrosius exponit. christus enim vnctus di:
citur. et ideo vnguentem vnctum et vnctionem infi:
nuat. Et propter reuerentiam significati. s. vt nomen
christi virtuosam et celebrem ostenderet cessante
vero hac causa iam non licet sic baptisare nec potest vt
theologi cõiter dicunt sic tradi baptismum secundum
bon. et pe. Sed obicit quod nicolaus papa de
de. di. iij. a quodam dicit quod si in nomine trinita:
tis vel in nomine christi baptisantur baptisati sunt
Vnum enim idemque est. vt sanctus exponit ambrosius.
istud quod non intelligitur per verba oino idem sonant. sed
quod modus baptisandi in ecclesia primitiua con:
formis fuit modo quem nunc tenet ecclesia quod in e:
sto intellectus claudius trinitatis vt dictus est
supra tamen implicite et remote. vel idem est quod eu:
ntem virtutis et efficacie in casu in quo esset ea:
dem causa baptisandi. vni et eadem dispensatio est
set spiritus sancti secundum bon. et pe. vel potest dici quod
quod in nomine christi intelligitur tota trinitas vt di:
ctum est id propter dubium vtriusque esset baptismus qui
in christi nomine baptisaretur. dicit papa nicolaus
quod non esset baptisandus quod est intelligendum abso:
lute quod modo si aliquis hoc modo baptisaretur debe:
ret rebaptisari sub conditione secundum rich. Sed vno sco:
tu quod non legitur vbi predicta dispensatio fuerit re:
larata dubium est an talis sit baptisatus. et idem
sub conditione esset baptisandus. Sed vero io. de
de. di. iij. a quodam et bern. ex. e. si quis. si quis
in nomine christi baptisaretur baptismus esset licet non
sic debeat baptisari. Sed vero hu. e. di. m. a.
non esset baptismus et hoc quod dicit nicolaus papa
refert ad tempus ecclesie primitiue hoc no:
tatur ex. de baptismis. c. i. in glo. c. huius seculi
de op. i. est hosti. Quod autem dicit nicolaus pa:
pa in nomine trinitatis. intelligitur explicite per
ista nomina personarum expressis vt dicit glo. predicta.
Vnde expressio actus baptisandi sit de necessi:
tate baptismi istud quod sic. dicit enim alex. tercius ex.
de bap. c. i. Actus baptisandi est de necessitate
forme. hoc huius est diuina institutio. hoc autem in:
stitutionis est quod intencio necessaria est sacramen:
to. et hoc est sacramentum necessitatis et est ad:
alterum. immersio autem potest fieri propter plura et i:
deo propter piculum defectus intenciois pro ver:
bo debet exprimi intencio in forma. Quid si di:
catur ego mergo te in nomine patris etc. istud vt habet
de de. di. iij. multi sunt in glo. non est bap:
tus. quod mergo non est sinonimum cum hoc verbo
baptisatio. Quare dicitur in nomine et non in nomi:
bus istud quod licet sint tria nomina personalia trium per:
sonarum tamen est vnum nomen essenciale. virtus autem di:
uina que operatur in baptismo ad essenciam per:
tinet et ideo dicitur in nomine et non in nominibus se:
cundum tho. Vel dicendum quod nomen ibi non tamen
sumitur per voce signate sed per noticia que quo:
dammodo vno est trium personarum in quantum est vna
veritas trium et in quantum vnum correlatum intel:
ligitur in altero secundum pe. Dicendum etiam secundum
pe. quod ibi sumitur singulare per plurali. et secundum
istam sententiam videtur quod si diceretur in nomi:
bus patris etc. esset baptismus. secundum vero
alios non esset baptismus quod sicut mutatio nomi:
nis impedit baptismum ita et mutatio numeri
quod alia est sententia. et hoc est per bo. Vtriusque si hoc

pposicio in scienter omittat fit baptismus. Et
q̄ nō q̄ nōie patris nichil est dictū v̄l nō est
eadē signacō que p̄iō s̄ si ex de fectu lingue
vel eiūsdē p̄deomat̄is mō et p̄tate dimittet
ret̄ eo q̄ in illo p̄deomate idē significet̄ p̄ li
in nōie. et p̄ li nōie. et eduerso p̄ie potest cre
di q̄ est baptismus hec gual. Vtrum ego sic
de necessitate siue de substantia forme baptis
mi. Et q̄ nō q̄ h̄ vox. s̄. baptis. generat ple
nū sensum ar. d. dse. di. iiii. retulerūt. vbi dici
tur si quis ita dicat baptis te in no. pa. zc. ba
ptismus ē licet nō ponat̄ h̄ p̄nomen ego hoc
notatur ex. de baptismo. c. i. in glo. b. Est t̄n
li ego de int̄cōnis exp̄ssione. Et idē dicendū
est de hac dictōne. Amē. Vt̄ peccēt gre
ci nō seruādo formā nostrā. Et licuit eis for
maz nostrā ad t̄p̄ dimittere p̄pter remouendū
errore quozūdā qui v̄tutē baptismi baptisā
tibz attribuebāt dicētes ego sū pauli ego au
tem appollo. zc. t̄n illo errore sublato debue
runt ad ip̄az redire. v̄n credit̄ q̄ sic baptisā
do mortaliter peccēt si formā ecclesie romāe
ret̄nant. Illi v̄o qui ipsam nō ret̄nūt s̄ suam
ex antiqua cōsuetudie seruāt mortaliter vt pu
to nō peccāt. q̄ ecclesia romana de illis gre
cis qui ei obediūt h̄ dissilat et in alijs hōnes
tas eos recipit. hec gual. De hac aut̄ mates
ria. s̄. de variacōne forme baptismi quere am
plius supra t̄. de sacram̄tis in cōmuni ar. ij.
Ira sextū. s̄. locōez factēdā i baptismo te
nēdum ē breuiter s̄m docto. q̄ ablucō ē
de necessitate sacram̄ti baptismi. Modus aut̄
determinat̄ ablucōis puta p̄ aque asp̄sione in
fusionē vel immersionē et numerus ablucōnis
nō sunt de necessitate sacram̄ti baptismi. Vnd̄
in his cōsuetudo cuiuslibet ecclesie est s̄uāda
quā qui nō seruāt ḡuiter peccāt. nisi casus oc
currit specialis vel necessitas q̄ impediāt d̄
dse. di. iiii. postq̄ vos et. iiii. c. se. et. c. p̄pter
Auctoritates aut̄ q̄ dicūt ter immergendū in
telligunt̄ vbi cōsuetudo talis erat. Ille vero
que dicūt semel immergendū intelligunt̄ vbi
cōsuetudo erat cōtraria. S̄ si vna immersio
sufficit ad baptismū et sc̄da et t̄rcia additur
Nūquid sc̄do et t̄rcō baptisā. Et sicut infra
dicit̄ intencō requiritur ad baptismū et ideo
ex intencōne m̄stri ecclesie qui intendit v̄nū
baptisā dare. trina immersione. efficit̄ v̄nū
baptisā. Si aut̄ ad singulas immersiones re
peteret v̄ba forme peccaret q̄ntū est de se plu
ries baptisans. v̄n q̄n fit trina immersio i p̄i
ma debz nōiari pater i sc̄da fili. in t̄rcia sp̄i
ritus sanctus et t̄c nulla supfluit q̄ nō est cō
pletū sacram̄tus donec terminatū sit verbū. in
cipit em̄ immersio cū verbo et terminatur cum
illo. Debet aut̄ baptisans q̄nto magis p̄t bo
no mō simul abluere et verba p̄ferre non est
tam̄ necesse s̄m rich. et scotū. qd̄ simul p̄ctū
aliter v̄trūq̄z incipiat et terminetur. sed sufficit
q̄ placō v̄boz an̄ incipiat q̄ ablucō termin
tur v̄l ecōuerso. Donat̄ q̄ aliqs existat sup
pontē nō potēs aquā habere ad baptisandū
puerū. que cū timeat cito mori. si intendēs p̄
uidere salutē pueri p̄ferēs verba in quibz d̄si

stat forma. p̄icia eū in aquā intencōne baptis
sandi. et postea puer aliq̄ caū euadat nūqd̄
debz reputari baptisatus. Et credo q̄ nō quia
p̄xima materia est ablucō in aq̄. qui aut̄ aqua
abluit̄ p̄imo aq̄ coopitur in toto v̄l in p̄te et
postea discoopit̄. V̄n p̄pter p̄imū representat
x̄pi sepulturā. p̄pter sc̄dm ei⁹ resurrectiōz quā
uis aut̄ puer i caū p̄dicto p̄ actū illi⁹ qui ip̄m
p̄icit in aquā immergat̄ nō t̄n est act⁹ ordia
t⁹ ex sui natura ad h̄ vt puer abluat̄. s̄ vt sub
mergat̄. et iō si aliquo caū p̄ illos v̄l p̄ eundē
p̄ciētem se i aquā puer ex̄bat̄ de aq̄. non p̄
ter hoc puer esset baptisatus. q̄ illa immersio
q̄ fuit facta ex sui natura nō ordinabat̄ ad ele
uacōz pueri de aq̄ sed ad submersiōz. h̄ rich.
Esto p̄ aliqs existat sup̄ puteū ad cui⁹ aquā n̄
p̄t p̄tingere maū nec vas habz cū quo possit
haurire sed habz calatū et cordā. mō quero si
per cordā dimittat puer in calato in aquam
et ex hoc baptisare intendēs. et verba in qui
bus consistit forma p̄ferens. Vt̄ puer sit bapti
satus. Et sic dū t̄n calatus sit talis q̄ aqua
subintrauerit ad abluendū corp⁹ pueri q̄a q̄
baptisans tāgat illū immediate que baptisat
vel aliquid aliud nō est de essentia baptismi
et in p̄dicto caū est immersio et eleuacō de a
qua et est immersio talis q̄ ex sui natura n̄ or
dinatur ad pueri submersiōnē s̄ ad ei⁹ de aq̄
eleuacōem qd̄ patet p̄ hoc q̄ ille qui eū mittit
semp̄ tenet eū cū corda ad eleuādū. Si t̄n oc
currit p̄dicta necessitas deberet mitti p̄n
in aquā et postea illis extractis deberz aqua
exprimi sup̄ corp⁹ pueri sub debita forma v̄
boz et cū intencōne baptisandi hec rich.

Ira septimū. s̄. ritū baptismi sciēdū q̄ in
sacram̄to baptismi de necessitate eius sūt
ablucō in aqua. et verba debita. Et alia que i
ritu baptismi seruātur p̄tinet ad solēnitates
Adhibent̄ aut̄ h̄mōi. tū ad excitādā deuoci
onē et reuerēciam sacram̄ti. tum ad instructōz
fideliiū. tū ad cōhibicōz demonū ne sacramen
talem impediāt effectū. debz aut̄ in baptismo
aliquis adesse qui baptisatū leuet d̄ sacro fō
te recipiēs eū quasi nouiciū in suā instructōz
et tutelā. q̄ puuli et nouicij p̄ter curam omu
nem indiget cura speciali. et ille talis qui le
uat de fonte dicit̄ patrinus. q̄ vt dicit̄ hu. de
sancto vict. in oblacōne baptisandi et respō
sione quodāmo facit ad regeneracōnem eius
Obligatur aut̄ suscipiēs de sacro fōte ad eius
instructōnem de dse. di. iiii. nos. si ip̄e sentit̄
q̄ necessitas imieret. In q̄ caū. s̄. necessitatis a
liquis admitti nō deberet nisi de diuinis do
ctus esset vt dicit̄ dpo. Nō baptisatus aut̄ n̄
p̄t suscipere baptisandum. de conse. di. iiii. in
baptismo. licet non baptisatus possit baptisa
re quia persona baptisans est d̄ necessitate sa
cramenti nō autem persona suscipiens. D̄zobi
becur aut̄ abbatibz et monachis de baptismo
conmatres habere et hoc p̄pter familiaritatē
que solet ex h̄ ori inter patinos et matres
carnales puerorum ar. de conse. di. iiii. mona
chi. et. c. non licet. et. c. sequen. Et idem intel
lige de canonicis regularibz et alijs religiosz

ar. ex deposito. ex pte et hoc e vtz leuado et teneo h m licet baptizando. debz aut ad leuadum tm vnus admitti. tu vt ofulio discipli ne viter. tu ne ppter agnacōz spiritalēz ma trimoniū impediatur sed quedā ecclesie hanc ofuetudinē nō seruat plures ad suscepciones puuloz admittētes de ofe. di. iij. in catheci smo. et. c. n. plures. et iō oritur agnacō spiri tualis ad omēs tenētes impediēs matrimoniū detrahend et dirimēs postea tractū. Et idē iu diciū est de ofirmacōe li. vj. de agna. spi. quā uis. Et dicit ibi jo. an. p si necessitas vrget v nul potest esse patrin⁹ i cathecismo baptismo et ofirmacōe. Nō est aut decēs licz nō sit pbi bitū diuges simul leuare puez alteri⁹ de ba ptismo. iij. q. iij. q. aut. Nō debet aut aliquis baptisare aliqū alibi q̄ in ecclesijs vbi sunt fontes ad hoc specialiter deputati nisi esset fili⁹ regis vl principis aut talis necessitas e merferit ppter quā sine piculo ad ecclesiaz ac cedi nō possit li. vij. de bap. pnti. Scienduz etiā q̄ ordo pntentiū ad solēnitates est iste. primo em̄ infusilat⁹ vt vitz⁹ dyaboli exterior expellatur et exteri⁹ expellēda significet. Se cūdo signū crucis fit in pectore et in frōte vt demō se agnoscat expellend tū in occulto cor dis q̄ in publico ofessōis. Tercō sal i ore po nit⁹ vt significet q̄ p baptismū sapor sapiētie pparatur. Quarto fit auriū et nariū cū spato linicō vt significet grā ad discernend et obe diendū. Quinto fit linicō olei sancti qd̄ dicit oleum cathecuminoz in pectore et scapulis vt significet vnctō ad deū amādū et ei⁹ one ra portādūz. Sexto fit post baptismū inunctō crismatis i vertice vt significet apcō mentis impuribilis ad detēpland. crisma em̄ ofectuz est ex oleo lucēte et balsamo oferuante. et de bet hec inunctio fieri crismate nouo nō veteri de ofe. di. iij. siquis. Epō tñ pnti nō debet p s biter crismare infantes baptisatos in verti ce nisi epō iubēte sic etiā nō debz benedicere nisi de iussu epī epō pntē. de conse. di. iij. oī tpe. Septimo vestit⁹ veste mūda et alba vt si gnificet cādoz innocēcie et stola resurrectio nis. Vltimo cere⁹ ponit⁹ i maib⁹ vt sic lucer na pedib⁹ ei⁹ verbū dñi. et lumē semitis eius Oyo⁹ aut aliū ordinē ponit sacramentalium baptismi q̄ in primitiua ecclesia seruabat⁹ in solēni celebracōe baptismi. qñ adultū venie bant ad baptismū. hu. etiā de san. vic. aliam ponit formā. mod⁹ tñ pdict⁹ magis est vsta tus s̄m bon. Ad hoc nota q̄ eoz que agū tur post baptismū aliqd̄ est qd̄ nō solum signi ficat s̄ etiā efficit puta vnctō que fit in verti ce q̄ opatur oferuacōez gracie baptismal. ali qd̄ est qd̄ nichil efficit s̄ solū significat sicut q̄ dat⁹ eis vestis candida ad significādūz no uitatez vite s̄m tho. pedes aut baptismatorum non sunt lauādi aqua bñdicta siue cōsecrata i. q. i. emūdari. populo tñ mediolanēsi pmiti tur hoc facere qz hoc faciūt ambrosij autozis tate vt dicit glo. ibidem.

Ira octauū sciendū qz baptism⁹ nō po test iterari cui⁹ cā est duplex vna ē cōis

sibi et alijs. s. impōssio caracteris q̄ idebiliter manet in aia. Et alia pzia sibi et h est triplex vna qz originale cui opponit⁹ nō iterat⁹. Se cūda qz moztū cristi que tm̄ semel facta est assi milat⁹. Tercia est qz p ipm venialiū purgacō efficitur et qz si posset iterari. hōib⁹ semp in centiū peccādi daret⁹. Szm aut scotū rō qua re baptism⁹ nō est iterabilis est institucō diui na cuius nō est alia cā p̄ioz nisi volūtas ei⁹ sed patet oueniēcia ei⁹ ex p̄dictis. reliqua ad hanc materā p̄necia. quere supra vbi agit de iteracōe sacramentoz in comuni.

De effectu baptismi ti. q̄tus.

Einde ofiderādū est de efficacia et p̄ mo de efficacia baptismi in adultis. se cūdo de impedimēto efficacie bap tismi in adultis. tercō de efficacia baptismi in puulis. q̄to de efficacia baptismi an̄ passioz cristi. Circa primū querūtur plura. s. Vtz p baptismū auferat⁹ oia p̄ctā. h̄ q̄ sic de ofe. di. iij. rogete. et. c. penitēcia rō hui⁹ ē diui na liberalitas que tātam huic sacramēto ofu lic efficaciā. q̄ quidē oueniens fuit qz bap tism⁹ est ad regenerād institutus. Vñ ibi trāsit hō de ptate tenebrarū in adoptioz filioz dei et maxime apitur largitas diue mā⁹ in primo aduētū. et hoc ē qd̄ dicitur thi. ij. p lauacuz regeneracōis et renouacōis spūsancti. que ef fugit in nos abūde rē. Vtz p baptismū hō liberet⁹ ab omi pena h̄ q̄ sic p̄ter p̄ a pena detracta. vñ ambros⁹ sup illd̄ ro. ij. sine penitē cia sunt dona dei et vocacō et habet⁹ de ofe. di. iij. sine penitēcia. gracia inquit dei in ba ptismo ḡtis oia ofonat. cuz enim vt ait dam. baptism⁹ sit principiū vite spūalis taz gracie q̄ glorie tollit illd̄ qd̄ retardat vl̄ excludit a vita. pena vero quedā est eterna q̄ oio exclu dit a vita. quedā tēporalis assumpta quaz hō meruit hec retardat moziētes nec excludit. q̄ dā temporalis detracta h̄ a vita nō retardat nec excludit. ideo baptism⁹ primā tollit. s̄ scdam et terciā non qz nō opponit⁹ effectu ei⁹. V trū per baptismū auferat⁹ ofcupiscentia h̄ p baptismū ofcupiscentia extinguit⁹ nō vt non sic nisi forte hoc fiat miraculo vl̄ dono dei speci ali sed vt nō oblit qz ibi gracia infūdatur q̄ su perari possit. hec aug⁹. et habet⁹ de conse. di. iij. c. ij. Vñ ofcupiscentia inquantū h̄z racōnez culpe extinguit⁹ p baptismū. inquantū habz racōnem vicij siue pene manet. Vtz p ba ptismū tollat⁹ irregularitas. h̄ s̄m jo. si irre gularitas pueiat ex defectu sacramti nō tol litur p baptismū vñ bigam⁹ an̄ baptismū non p̄t p baptismū p̄moueri. Nec eē corrupta an̄ baptismū p̄t p baptismū velari. qz vgo vela ta sigficat ecclesiā triūpbanē in q̄ nō est ma cula neqz ruga. de his duob⁹ habet⁹ di. xxvj. c. ij. Si vero pueniat ex delicto tollit⁹ p ba ptismū. vñ siquis an̄ baptismū hōies occidit set voluntarie post baptismū p̄moueri posset Si aut pueniat ex institucōe ecclesie nō tolli tur p baptismum. vnde iudex executor testis aduocatus in causa sanguinis nō possūt post baptismū ordinari. hec johā. di. xxvj. deinde

caracter cū ea recipit s; n̄ grā. caracter enim
quantū ē de se ē dispositio imediata ad grati
am sicut organificatio corpis ad aīe infusionez
sed impedit ppter contrariā sibi in eodē subie
cto anime diunctā fictionē iō illa stante grā
nō infunditur recedēte autem statim infundit
sicut dyaphaneitas aeris impeditur recipe
re lumē solis ppter obscuram nubem qua re
soluta statim recipit lumē a sole. vñ aug⁹. li.
de bap⁹. et habet de cōse. di. iij. tunc valere
incipit ad salutē bap⁹ cū fictio illa ve
raci cōfessione recesserit. Et quia sacramentum
respicit culpā pcedentē nō sequentē hinc ē q
plenā facit gratiā supinfusa remissionez totū
culpe et pene pcedentis et h̄ p se. totū vero
culpe sequētis p accidēs qz n̄ p̄t vnā sine a
lia tollere. vñ tollit culpā veniale sequentēz
si quā inuenit de qua hoīem n̄ peniteat in ge
nerali et in spēali. si tñ tollit. non tollit etiāz
totā penā qz culpa et pena sequēs magis tol
litur in eo virtute penitētie q̄ bap⁹. vnde
tam de fictione q̄ de peccatis post bap⁹z
p̄petratis ei ē penitētia iniungēda scdm bon.
et pe. vñ si veniens ad bap⁹z cōteratur de
oibus suis peccatis mortalib⁹. nisi de vno so
lo qd̄ ē causa fictionis eius in bap⁹z opoz
tet q̄ vere peniteat de illo peccato et in se et
inquantū fuit cā fictionis ei⁹. quo facto de
cōfert ei gratiā bap⁹z in remediū cōtra a
lia peccata q̄ fuissent in bap⁹z deleta nisi
fictio ipediisset et iō de illis alijs n̄ oportet
habere verā penitentiā nec forte attritionem
nouā p̄ter illaz quā habuit añ bap⁹z. Nec
scdm scotoz oportet dicere caracterē in ficto
aliquid opari sed solū ex eadē pactione qua
assistit ei qui bap⁹z sine fictione suscipit.
Assistit etiā ei qui bap⁹z suscipit qñ fictio
recedit. Sed esto q̄ aliquis accedat ad ba
p⁹z cū motu peccati venialis. nunq̄d ta
lis cōsequit effectū bap⁹z. i⁹ quidā dicūt
q̄ ē duplex fictio. s. simplex et scdm qd̄. fictio
simplex aufert totū effectū bap⁹z et h̄ ē cū
volūtate mortaliter peccandi. fictio autē scdm
quid hec ē venialis et n̄ impedit ingressum g
tie sed cōplementū. vnde in tali n̄ habz pfectū
effectū. quia n̄ delet veniale illud et etiā mi
nus recipit de gratia qz minus ē disposit⁹ p̄
ter illud. Aliter tñ p̄t dici. s. q̄ motus venial
nō facit fictum simpliciter sed ad tēpus quia
gratiā n̄ expell⁹ s; retardat dū homo n̄ eleuat
se ad recipiendū diuinā gratiā. et qñ talis mo
tus cessat statim bap⁹z h̄z plenū effectū et
hunc motū et alia peccata delet ec̄ si n̄ supue
niat d̄ illo cōtritio noua. hec bon. et pe. prim⁹
mod⁹ dicēdi magis placet et ouenit cū scoto
Ira terciū scz efficacā bap⁹z i puulis
querunt plura. s. vñ puuli recipiāt san
ctificationem in bap⁹z. i⁹ q̄ sic. Absit em̄
quin puulis misericord⁹ de⁹ ad salutis remedi
um bap⁹z pcurauerit. ec̄ de bap⁹z. maio
res. s. caute. Vnde puuli i bap⁹z purgant⁹
a peccato originali et h̄ merito passionis xp̄i
et aliene fidei. s. ecclesie et virtute sacrameti
Vñ puuli recipiāt in bap⁹z plene rem

id ē gratiā cū habitib⁹ virtutū. i⁹ q̄ sic. reci
piūt em̄ scdm omnes gratiā p qua iustifican⁹
ouenit em̄ vt sicut cōtrahūt alio pmerēte cul
pam sic ec̄ alio pmerente recipiāt iustificatio
nis gratiā vt supra dictum ē. De virtutib⁹ ve
ro sunt plures opi. ouenientior tñ et verior ē
opi. magistri sen. li. iij. di. xlviij. q̄ paruulis
dant⁹ virtutes in bap⁹z in munere siue in
habitu pfecto sed n̄ in usu. ad vsum em̄ nō tñ
requir⁹ pfectio habitus sed ec̄ potētie q̄ defi
cit in puulis. licet em̄ habitus innatus et ac
quisitus pfectus esse nō possit añ pfectionem
potētie. infusus tñ p̄t qz eius pfectio nō depē
det nisi a creatore. Sciendū tñ q̄ in puulo vir
tutes habēt aliquos act⁹. Actus em̄ virtutūz
sūt quatuor. s. cōtrariū expellere subiectū pfi
cere. et ad vltimū finem ordinare et isti tres a
ctus cum habitibus cōferunt⁹. q̄rcus ē bonum
opus elicere et iste n̄ cōfert⁹ puulo nō ppter d̄
fectum virtutū sed ppter defectū potentiaz
in eo. et ideo bñ dictum ē p puulis nō dant⁹
virtutes in usu. qz ergo eundē effectum habz
bap⁹z in puulis et adultis. iō dicit aug⁹
ad bonificiū. regenerans spirit⁹ in maiorib⁹
offerētib⁹ et puulis oblaūis cōmunis ē. hec
gul. Vñ in puulis bap⁹z habeat eq
lem effectū. i⁹ q̄ sic q̄tum ē de lege cōmuni
equale em̄ ē ex pte dantis illud mediāte quo
dat⁹ gratia scz sacramtū equalis ec̄ ē ex pte re
cipiētis cōgruitas vel dispositio. hec em̄ nō ac
tendit⁹ scdm naturalē capacitātē sed scdm vo
luntariā pparationēz q̄ nulla in eis pcedit. s;
p dispositiōē ē eis ecclesie fides. q̄ equaliter
respicit omnes puulos qui bap⁹z. p̄t tam
de⁹ magis dare de gratia vni q̄ alteri de p̄
uilegio speciali qz eius potētia nō est sacram
to alligata. hec rich. Vñ effectus bap⁹z
mi sit equalis in puulis et in adultis. i⁹ q̄ n̄
caracteris em̄ impressio ē equalis. sed restitutio
innocētie penes terminū a quo ē inequalis. in
fufic ec̄ gratie ē inequalis. qz vnicuiqz magis
pdest fides et dispositio p̄pria q̄ aliena ceter
is parib⁹. Adulti ergo plus recipiūt de grā
in bap⁹z q̄ puuli. hec rich.

Ira q̄rcum scz de efficacā bap⁹z a te
passionē xp̄i. sciendū q̄ bap⁹z xp̄i ha
buit eandē virtutē añ passionē et post quia si
cut post ita et añ passionē caracterē impressit
omnē culpā deleuit gratiā cōtulit et p cōsequēz
cōcupiscenciā minuit. p̄babile tñ ē q̄ post pas
sionem maior gratia cōferat⁹ in bap⁹z quia
passio xp̄i a qua bap⁹z efficacā habz ma
ioris debet esse virtutis exhibitā q̄ puila. et
cōpleta q̄ inchoata

De bap⁹zantib⁹ c. v.

Ostea cōsiderandū est de ministris bap
tismi. Et primo quis p̄t bap⁹z. scdm
de numero bap⁹zantū et bap⁹zando
rum. terciō de intētiōe quā debz habere ba
p⁹zans. q̄rto de fide eius. quinto de bonitate
eius. Circa primū querunt plura scz ad quē
p̄tinet ex officio bap⁹z. i⁹ q̄ ad solum p̄
sbitēz de cōse. di. iij. cōstat. vñ etiā d̄pacōes
absqz epo vel p̄sbitero n̄ audēt bap⁹z. nisi

predictis ordinibus longius constitutis necessitas
extrema appellat di. xiiii. dyacōnes Vtqz lay-
cus possit sacramentū baptismi conferre. Et ut
habet de de. di. iiii. stat. et. c. in necessitate
et. c. sanctū ē. baptizare necessitate imminēte
laycis xpianis plerūqz cedit. Ratio huius
ē qz inter alia sacramēta maxime necessitatis
ē baptismus qui ē regeneratio vite spūalis ho-
minis qz pueris aliter subueniri n̄ pot. et adul-
tū n̄ p̄t aliter q̄ p baptismū remissionē de-
sc̄ quantū ad culpā et quantū ad penā. iō ut
circa remediū tam necessariū homo defectum
pati n̄ possit institutū ē ut materia baptismi sic
communis. s. aqua q̄ a quolibet defacili haberi
p̄t. et minister baptismi sic quicūqz ē n̄ ordinat⁹
sc̄ in necessitate et h̄ ē vtz etiā in aqua n̄ san-
ctificata si alia haberi n̄ possit alias nō si au-
tē p̄ter necessitatē baptizaret quis n̄ presbiter
siue laycus peccaret mortaliter baptismi tñ
sacramentū cōfert. h̄ tho. vñ ex de cle. n̄. c. c.
j. d̄. q̄ si n̄ ordinat⁹ baptizauerit vel aliud di-
uinū officiū n̄ optens exercuerit supple-
necessitatis articulo n̄ exigēte ab ecclesia abici-
debz et nunquā ordinari Vtqz n̄ presbiter ba-
ptizans facere possit vel debeat sacramēta
baptismi. Et illa p̄tinet ad solennitatē baptis-
mi n̄ ad necessitatē. et iō fieri n̄ debet nec p̄t
a layco n̄ clerico sed solū a sacerdote cui⁹ ē
solenniter baptizare. h̄ tho. Vtrum mulier
possit baptizare. Et q̄ sic necessitate instante
xxx. q. iij. super quibus alias baptizare p̄chi-
betur de cōse. di. iiii. mulier. qz tamen caput
mulieris ē vir. et caput viri xps. ut d̄. j. cō-
ij. n̄ debet baptizare mulier si assit copia viri.
Nec laycus p̄senti clerico. nec clericus p̄senti
presbitero. qui tñ p̄t baptizare p̄sente episcō.
po eo q̄ hoc p̄tinet ad officiū suū. Si tñ mu-
lier p̄ter necessitatē baptizaret rebaptizandus
nō esset sicut ē dictū ē de layco. peccaret tñ
ipsa baptizans et alij qui ad hoc cōpēt v̄l
baptismū ab ea suscipiendo vel aliquē baptis-
mandū offerēdo. hec tho. Vtqz non baptiza-
tus possit baptizare. Et q̄ sic dūmō formā ec-
clesie seruet de de. di. iiii. c. baptismate. et rō
ē qz sicut ex p̄te materie quātū ad necessitatē
salutis sufficit quelibet aqua ita etiā sufficit
ex p̄te ministri quicūqz homo et ideo etiā nō
baptizans in necessitate baptizare posset. si v̄o
ex articulo necessitatis hoc fieret vterqz gra-
uiter peccar. s. baptizans et baptizatus. et h̄ i-
pediret sacramēti effectū lz n̄ tolleret ipm sacra-
mentū. h̄ tho. Vtqz excoicatus possit baptiza-
re. Et q̄ sic. p̄tās em̄ ministrandi sacramentum
p̄tinet ad spirituale characterē qui indelibilis
ē sicut p̄t ex supradictis. et ideo p̄ hoc q̄ quis
ab ecclesia suspendit⁹ vel excoicat⁹ vel cō-
gradat⁹ n̄ p̄pter h̄ amittit p̄tātē cōferēdi sacra-
mentū cōfert quidē sed peccat cōferēdo nisi in
necessitate baptizaret. s̄l̄r etiā ille qui ab eo p̄-
cipit sacramentū et sic n̄ p̄cipit rem sacramēti
nisi forte p̄ necessitatē vel ignorantia excuset⁹
Tenendū ē igit⁹ breuiter circa predicta q̄ act⁹
baptismi sic et alicui⁹ alteri⁹ p̄tātis dūent a
licui dupl̄ sc̄ l̄ ex officij auctoritate sic dūent

solis presbiteris. v̄l ex ecclesie p̄missione. sic e-
dūent alijs maxie in casu necessitatis Vtqz
quis possit baptizare seipsum. Et q̄ n̄ qz cū in
forma baptismi exprimat⁹ duplex p̄sona sc̄
baptizans et baptizata alius debet esse bap-
tizans a baptizato. Et qd̄ inno. papa dicit i qua
dā decretali q̄ iudeus seipsum in aquā misit
de de. di. iiii. dices me baptizo in noie pa. zc̄
si decessisset tūc ad patriā euolasset. intelligē-
dum ē p̄pter vim cōtricionis ex cui⁹ magnitu-
dine h̄ p̄cedere videbat⁹ ut inter iudeos cō-
sistens q̄ si se offerret piculo mortis. Ad ostē-
dendū autē q̄ alius ē baptizans a baptizato vo-
luit dñs baptizari a ioh̄e m̄. iij. et ex de bap-
debitum.

Irea sc̄m sc̄z numezz baptizandoz et ba-
ptizantiū. querunt⁹ plura sc̄z vtz plures
possint simul baptizare. Et sacramentū bap-
tis-
mi p̄cipue habet virtutē ex forma quā aplūs
noiat verbū vite ad epl̄. iiii. et iō cōsiderare o-
portet q̄ cū plures simul vnū baptizant q̄ for-
ma vtan⁹. si em̄ dicāt nos te baptizam⁹ in no-
pa. zc̄. dicit quidā q̄ nō cōferunt sacramentū
baptismi. eo q̄ nō seruare⁹ forma ecclesie que
sic habet. ego te baptizo in no. pa. zc̄. sed hoc
excludit⁹ p̄ formā baptizandi quā habent gre-
ci. p̄t em̄ dicere baptize⁹ seruus dei. b. in no-
pa. zc̄. sub qua forma greci baptismū recipiūt
que tñ forma magis dissil̄ is ē forme qua nos
vtimur q̄ si dicere⁹ nos te baptizam⁹. Ideo no-
tandū q̄ sub tali forma nos te baptizam⁹ ex-
primi⁹ talis intētio sc̄z q̄ plures dūent ad
vnū baptismū cōferendū. qd̄ quidē videt⁹ esse
cōtra rationē ministri. homo em̄ nō baptizat ni-
si inquantū ē minister xpi et vicē eius gerens
sed sicut xps ē vnus sic oportet esse vnū mini-
strum qui ipsum representet p̄pter qd̄ signanter
dicit aplūs ad epl̄. iiii. vnus dñs vna fides v-
nū baptisma. et ideo cōtraria intētio videt⁹ ex-
cludere sacramentū baptismi. h̄ etiā sentētie
vide⁹ esse sc̄o. Si vero vterqz diceret ego te b-
in no. p. zc̄. vterqz exprimeret suā intētiōnē
quali ip̄e singulariter baptismū cōferret qd̄ p̄t
cōtingere i eo casu quo cōtente vterqz aliq̄
mō baptizare conare⁹. et tūc dicendū ē q̄ ille
qui prius verba p̄ferret prius cōferret bap-
tis-
mi sacramentū alius v̄o quātūcūqz ius bap-
tizandi haberet nihil faceret. Sed si verba p̄-
nunciare p̄sumeret puniēdus esset tanq̄ rebap-
tizato. Si autē simul ambo verba p̄ferret et
boiem immergerent vel aspergerent essent puniē-
di de inordinato mō baptizandi n̄ de iteratōe
baptismi. qz vterqz intēderet n̄ baptizatū ba-
ptizare et vterqz quātū ē in se baptizaret. nec
traderet aliud sacramentū sed xps qui ē vnus
interi⁹ baptizans vnum sacramentū p̄ vtrūqz
cōfert. hec tho. Vtqz esset baptism⁹ si vnus
sol⁹ baptizaret dices nos baptizam⁹ te zc̄. Et
sup pluralē numezz nō fit vis aliqua nisi que
fit s̄m cursū solitū sc̄z s̄m q̄ papa de se vnico
dic̄ nos dicim⁹. et in vulgari h̄ vtimur lingua-
gio. iō n̄ d̄z tūc forma mutata s̄ corrupta. sed
si verbū seriose dicere⁹ et cū pōdere. cui⁹ sen-
sus aliū generaret intellectū n̄ esset baptism⁹

hōn. Vtq̄ vn⁹ possit siml̄ bap̄sare plēs
iſc̄ in casu necessitatis vnus p̄t simul bap̄sa
re plures sub hac forma. Ego vos bap̄sō pu
ta si immet ruina aut gladius aut aliq̄d ali⁹
hui⁹ qd̄ n̄ pateret̄ morā vt singillatim om̄s
bap̄sarent. Nec p̄ hoc diuersificaret̄ forma
ecclesie qz̄ plurale n̄ ē nisi singulare gemina
tū sedz̄ p̄isti. cū pl̄r dicat̄ m̄. vl. bap̄santes
eos zc̄. nec ē silē de bap̄sante et bap̄sato qz̄
x̄ps qui p̄im⁹ bap̄sāt ē vnus sed multi p̄ bap̄
sismū efficiunt̄ vnū cū x̄po. hec tho. Vtq̄
si duo bap̄saret vnus manc⁹ qui verba p̄fe
rat et alius mut⁹ qui immergat sit bap̄sism⁹
iſc̄ sic sup̄radictū est integritas bap̄sismi cō
stit in verborū forma et in vsu materie. et idō
nec ille qui tm̄ p̄fert verba bap̄sāt nec ille
qui tm̄ immergit et idō si vnus p̄fert verba et
alius immergit nulla forma verborū poterit
esse dueniens. nō em̄ poterit dici ego te bap̄
sō. cū ipse nō immergat et p̄ osequēs non bap̄
sāz. nec etiā poterit dici nos te bap̄sāz
cū neuter bap̄saret. Si em̄ duo sunt quoz̄ vn
us vnā p̄tem libri scribat et ali⁹ aliā nō est
p̄pria locutio nos scripsimus istū libz̄ sed sy
nodoica inquantū totū poni⁹ p̄ pte sedz̄ tho.
bon. et rich. licz̄ em̄ determinat̄ mod⁹ exp̄zi
mendi actū bap̄sandi n̄ sit de necessitate ef
ficacie sacramēti. exp̄zire tm̄ actū esse ab eo
a quo n̄ ē. derogat efficacie sacramēti sic esset
in hō casu. Si em̄ ille qui verba illa ego te bap̄
sō p̄fert nō abluir. exp̄zimit actū bap̄sāz
di esse a quo nō ē siue exp̄zimat in singulari si
ue in plurali. qz̄ dicit ego te bap̄sō. i. abluo
et tm̄ n̄ ablueret p̄ casum sed soci⁹ suus vnde
i illo casu de cōi lege puer nō esset bap̄sāt⁹
scdm̄ rich. Conuenit cū p̄dictis host. t̄. de sa
cramētis. qz̄ sacramēta ecclesiastica sunt sacra
menta vnitatis et n̄ duenit ea diuidi. de ordi
ij. qz̄ passus. Et idē dicit si vnus dicit vnā p̄e
verborū et alius aliā. Licet aut̄ vt dictū ē su
pra scdm̄ aliquos bap̄sāns debeat esse vnus
aliqui tm̄ dicūt qz̄ vnitatis ministri vl̄ bap̄sān
tis n̄ ē de necessitate. dumq̄ qn̄ plures bap̄
sānt quilibet intēdat facere totū. et qn̄ vnus
plures intēdat bap̄sare vel om̄s. ē tm̄ de cō
gruitate p̄pter maiorē distinctōem. ideo n̄ dz̄
fieri sine necessitate vñ siue vnus siue plures
dicāt bap̄sāmus te in bap̄sando vnū siue e
tiā vn⁹ dicat in bap̄sando plures vl̄ vnum
bap̄sō nos bap̄sātū ē qz̄ modus exp̄zimēdi
actū bap̄sandi et exp̄sio p̄sone ministri n̄ sūt
de substantia forme. sunt em̄ ex traditōe ecclie
et p̄ istā additōem forma n̄ mutā cū nō sit ad
ditio corūpens sed saluās Vnde de necessita
te vnius actus bap̄sandi ē vnitatis ministri. so
lū ad vicandū peccatū bap̄santis. nisi forte
in casu plures essent necessarij ad puez̄ ablu
endū. n̄ aut̄ ē de necessitate ad efficaciam sacra
menti vñ puez̄ simul a plurib⁹ abluī n̄ videt̄
efficacie bap̄sismi repugnare. et hec est opi
rich. et pe. Quid si monstz̄ natū sit cū duo
bus capitib⁹ nūquid dz̄ bap̄sari vt vn⁹ hō l̄
vt duo. Rndz̄ tho. in quadā qōne de quolibet
qz̄ tale monstz̄ aut certū ē habere duas aias

rōnales puta si sint duo capita duo colla et
duo pectora. qz̄ p̄ osequēs erūt duo corda et
in tali casu bap̄sandi sunt ibi duo. et licet p̄
sumat̄ qz̄ plures possint simul bap̄sari. dice
dum ego bap̄sō vos. tuū⁹ cū esset eos bap̄
sare singillatim. Si vō nō sit certū puta si nō
sunt duo capita bñ distincta vel due ceruicē
fundate in eadē vitā siue in eodē trūco tunc
p̄zio dz̄ bap̄sari vnus et postea dz̄ alter sub
dubio bap̄sari. dicēdo si n̄ es bap̄sāt⁹ ego
te bap̄sō zc̄

Ira certū scz̄ intētiōne bap̄santis plu
ra q̄runt̄ scz̄ vtq̄ intētiō ministri sit de ne
cessitate bap̄sismi. iſc̄ qz̄ sic dicit magister sen
li. iij. di. vj. i hoc et in alijs sacramētis sicut
forma seruāda ē ita et intētiō illud dferendi.
cui⁹ rō ē sedz̄ sco. qz̄ ille act⁹ ad quē quis ob
liga⁹ dz̄ in eo esse human⁹ n̄ casualis l̄ fortui
tus in quib⁹ n̄ cadit obligatio Humanus aut̄
effect⁹ ē p̄prie qui p̄ intellectū et voluntatē
causat̄ ab hoie. et ita ē intētiō ab hoie. ipsa
ē obligatio ē vt homo intēdat actū istū sed
hō obligat̄ ad actū dferendi bap̄sismū p̄ lo
co et tēpore. ergo obligat̄ vt intēdat dferere
bap̄sismū p̄ loco et tēpore Vtq̄ requiratur
mētalis intētiō in ministro. iſc̄ aliqui dicūt
qz̄ n̄. qz̄ mīster sacramēti in verbis q̄ p̄ferunt̄
exp̄zimit intētiōne ecclesie q̄ sufficit ad p̄fe
ctiōne sacramēti. nisi dferari⁹ exteri⁹ exp̄zima
et p̄te ministri et ex p̄te recipiētis sacramētis
et hec ē opi. tho. Alij vō dicūt qz̄ n̄ ē sacramē
tum licet ibi sint verba nisi ibi sit mētalis in
tētiō in ministro qz̄ vt dicit grego. in mo. n̄ dz̄
intētiō verbis dferuire. sed verba intētiōni.
et h̄ maxie locū habet in h̄ sacramēto. et ideo
n̄ bap̄satur quātum ē p̄ illud qd̄ p̄ hoies ge
stum ē nisi assit intētiō bap̄santis Vtq̄ ali
ter nō saluet̄ nisi sit intētiō in ministro. iſc̄ si
adultus bap̄sāt⁹ vt debet fides interior sup
plet. si puulus piū ē credere qz̄ summ⁹ sacer
dos suppleat. si tm̄ n̄ faciat iuste facit. et nos
incertos esse voluit de salute ad deponendaz̄
supbiam et excitandā diligentia vt attentius
et a p̄sonis digniorib⁹ et seniorib⁹ requirat̄
credendū tm̄ ē vel qz̄ deus reuelat̄ vel p̄ inte
gro supplz̄ nisi peccata n̄a impediāt. h̄ bon.
hoc aut̄ qd̄ dictū ē scz̄ si adultus bap̄sāt⁹ fi
des interior supplet si puulus piū ē credere qz̄
x̄ps suppleat aliq̄bus vt thome n̄ placet. dic
em̄ qz̄ et si hoc satis dici possit quo ad vltimū
effectū qui ē iustificatio a peccatis tm̄ qd̄ ad
caractere n̄ videt̄ qz̄ caractere nunq̄ imprimi
nisi p̄ sacramētū. Sz̄ rndet̄ et qz̄ vltim⁹ effe
ctus bñ sufficit ad salutē de⁹ ec sine sacramē
to bñ posset imprimere caractere Vtq̄ actua
lis intētiō requiratur in ministro. iſc̄ sedz̄ sco. qz̄
p̄ter intētiōne actualē et habitualē ē ponere
mediā scz̄ intētiōez̄ virtualē. p̄batio. si quis i
p̄ncipio intēdens dicere missaz̄ postea autez̄
ad alia distraha⁹ tūc n̄ h̄z̄ itētiōne actualē dū
est distract⁹ nec tm̄ habz̄ intētiōne habitualē
qz̄ ec dormiēs talē h̄z̄. h̄z̄ em̄ habitū inclinan
tē eū ad talē actū h̄z̄ ergo se medio mō qz̄ me
dius modus dicit potest intētiō virtualis. qz̄

in virtute alicuius intentionis per se habite actua-
liter facit oia que facit tanquam ex radice. Dicitur
ergo quod in baptizante non sufficit sola inten-
tio habitualis. quia propter illam solam non dicitur ac-
tus humanus nec requiritur spiritus intentionis actualis. quia
non obligat deus hominem ad impossibile vel mi-
nis difficile cuiusmodi est non distrabi. quia secundum
augustinum. 3. de li. ar. non est in potestate nostra quibus vi-
sis tangamur. sed sufficit intentio virtualis. scilicet quod
aliquis habuit intentionem actualem ex qua descendit
dicere nunc actus ille baptizandi. siue in illo actu
habeat intentionem actualem siue non. et intelligo
quod descendit ille actus sine omni motu voluntatis
contrario interueniente secundum scilicet. Secundum richardum. tamen si
baptizans non sit diligens in applicando intentionem
sua sed quod dicitur ad ipsum actum non excusat a pec-
cato. Quid si quis putet baptizare puerum cui
imponit nomen petri cum sit puella. Nun-
quid baptizans caret effectu? secundum hostium. aut
intendit baptizare personam cuiuscumque sexus esset
et sic esset baptizata. aut intendit baptizare mas-
culum et non feminam et sic non est baptizata. Aut
simpliciter baptizat et tunc est baptizata. Dicit tamen
hostius. quod in his casibus et similibus si adhuc vi-
nat baptizari potest sine errore sed in hoc non assentio
sibi. Vnde ebriosus possit baptizare. secundum dif-
ferentiam est inter ebriosum et ebrium. ebriosus dicitur
actu ebriosus ex consuetudine et tamen potest aliquis
consuetus inebriari aliquando esse sobrius in actu et
tunc baptizat. ebriosus vero si habeat ligatam rati-
onem ita quod tollat intentionem. quia. si nescit quod faciat
non baptizat. Si autem ratio libera est tamen saltem quod sci-
at quod faciat non tamen omnino est opus sui tunc tenen-
dum est quod sit baptizatus etiam si lingua aliquo modo
balbutiat quia illud non est spiritus sufficientis signum li-
gamis rationis. unde si formet verba intelligibili-
ter licet non omnino perfecte baptizat. Si autem ita cor-
rupte quod contra intelligi non possit est rebaptizan-
dus postea. hoc bonum. Vtrum si quis aliquando iocose
baptizaret vere sit baptizatus. secundum quod sic si bap-
tizans et ille qui baptizatur intentionem baptizandi
actu vel habitu in generali vel speciali habeat
quod expressum est. i. q. i. spiritus sanctus. et ecce quando
Quid si sciri non possit certitudinaliter intentio ab-
luentis vel abluendorum. secundum augustinum. li. de
uni. ba. implorendum est super hoc diuinum consilium
quod si non reuelat deus sub conditione sic ablutus
est baptizandus. et habet de ose. di. iiii. solet.
Vtrum requiratur recta intentio ministri ad sacra-
mentum perfecte. secundum intentionem ministri potest pueri du-
pliciter. vno modo respectu ipsius sacramenti. pu-
ta cum quis non intendit sacramentum offerre sed delu-
sorie aliquid agere. et talis pueritas tollit vir-
tute sacramenti precipue quoniam sua intentionem exteri-
maifestat. Alio modo potest pueri intentio ministri
quoniam ad illud quod sequitur sacramentum puta si
presbiter intendat aliquam feminam baptizare ut
abluat ea. vel si intendat officere corpus christi ut
eo ad beneficia utatur. et quia puer non dependet a
posteriori inde est quod talis pueritas sacramenti ve-
ritatem non tollit. sed ipse minister ex tali intentione
grauer peccat. hoc tho. Vnde in offerentibus
puerulum ad baptismum requiratur recta intentio. scilicet quod
regeneret. secundum quod non videtur augustinus ad bonifacium

et habetur de conse. dist. iiii. non illud. si non ea-
dem fide ad baptismum pueros ferat ut ad vi-
tam regenerent eternam. sed eos putant hoc reme-
dio temporalem retinere vel recipe sanitatem non pro-
pterea illi non regenerantur quia non ab istis hac
intentione offeruntur.

Irea quod fides baptismi queruntur plu-
ra. scilicet vtrum ad completum esse baptismi ne-
cessaria sit fides alicuius articuli. secundum fides ne-
cessaria est omnibus sacramentis quia oia sacramenta
habent virtutem a fide ut dicit bo. de san. victi.
specialiter vero est in baptizato necessaria cum am-
brosius dicat quod baptismus est fidei sacramen-
tum et fundamentum et ianua sacramentorum si-
cut fides est ianua virtutum de conse. di. iiii. cu-
itaque. et extra de presb. non bap. veniens gratia
est sacramentalis comparatur ad christi passionem
sicut ad meritum et ad sanctam trinitatem sicut ad
principium effectuum. et ideo in sacramentis ut in
eis magis quam in aliis passio christi operatur et dispo-
nat et sancta trinitas influat necessaria est fi-
des vtriusque. scilicet passionis et sancte trinitatis.
cum baptismus sit sacramentum non singularis
hois sed ecclesie sicut etiam efficaciam habet a fi-
de ecclesie. hoc bonum. Vtrum recta fides requi-
ratur in baptizate. scilicet quod infidelis non possit tra-
dere sacramentum baptismi. secundum quod non de conse.
di. iiii. romanus. et. c. a quodam. et. c. ecclesia
potest etiam coningere quod aliquis patiat defectum fi-
dei circa aliquid aliud et non circa veritatem sacra-
menti quod exhibet. puta si aliquis credat iuram-
entum in omni casu illicitum tamen credat baptismum ef-
ficaciam habere ad salutem et sic talis infideli-
tas non impedit intentionem conferendi sacramen-
tum. Si vero patiat fidei defectum contra ipsum
sacramentum quod exhibet licet credat per illud quod
agitur exterius nullum interiore sequi effectum
non tamen ignorat quod ecclesia catholica intendit
per hominem que exteri agunt sacramentum prebere
unde non obstante infidelitate potest interdere quod fa-
cit ecclesia licet estimet illud nihil esse et tal-
iter intentio sufficit ad sacramentum quia ut supra di-
ctum est mister ecclesie agit in persona totius eccle-
sie ex cuius fide supplet quod deest fidei in mi-
nistro. Notandum autem quod hereticorum quidam in
collatione sacramentorum non seruat formam ec-
clesie in his que sunt substantialia forme et ta-
les nec sacramentum offerunt nec sacramenti rem
quidam vero seruat formam ecclesie et tales con-
ferunt sacramentum extra de sum. tri. firmiter. g.
sacramentum. quia licet non sint membra nec ministri ec-
clesie simpliciter tamen in hoc conferunt etiam re sacramenti
nisi assit defectus ex parte baptizandi. bap-
tismus enim datus in forma ecclesie a quocumque sp-
sacramentum. quia licet non sint membra nec ministri ec-
clesie simpliciter tamen in hoc conferunt etiam re sacramenti
nisi assit defectus ex parte baptizandi. bap-
tismus enim datus in forma ecclesie a quocumque sp-
habet efficaciam nisi obice inueniat ex parte su-
scipientis de conse. dist. iiii. romanus. et pluribus
aliis. c. eiusdem di. Tunc autem habet obice quoniam ille
qui baptizat heresi consentit et hoc potest esse tri-
pliciter. Aut quia est hereticus et fauet errori.
Aut si non est hereticus vadit tamen ad hereticum presbiterum
in ecclesie contemptum. Aut si non est hereticus presbiterus
vadit tamen ad occultum quem scit esse hereticum propter
aliquid commodum vel fauorem et tunc nihil gratie reci-
pit quia ab heretico ut est hereticus accipit. unde

aug. li. de fide ad petru. nullatenus dubites
 extra ecclesiam baptizatos si ad ipas non redierit
 baptismo cumulari penitentia et. i. q. i. firmissime
 et de conse. di. iiii. quibus. non talis postea peni-
 tens reconciliandus est per impositionem manus. licet
 enim baptismus non possit iterari impositio tamen
 aliam manus. scilicet reconciliatoria potest repeti ut di-
 cetur infra. Tunc autem non offendit quoniam habet impositam
 discernendi ut puer vel quoniam iste hereticus est oc-
 cultus et creditur esse catholicus. Aut quoniam homo est
 in necessitate constitutus solum necessitatis intuitu.
 talis enim recipit sacramentum et rem sacramenti
 quod dum in mortis periculo catholicus non inuenitur.
 sanctus est ab heretico baptismum recipere quod in-
 ternum prope di. v. propter hoc autem. scilicet propterea. non talis
 non est reconciliandus per impositionem manus. i. q. i. hi
 qui et. c. manus. Vnde nota differentiam inter re-
 cipientes sacramenta ab hereticis et schismaticis
 et recipientes a symoniacis et fornicatoribus
 notariis. quod baptizati scienter et propter necessita-
 tem periculum ab hereticis et schismaticis et etiam
 ordinati scienter ab eisdem cum veniunt ad ecclesiam
 non recipiuntur sine manus impositione. Baptizati vero
 et ordinati predicto modo a symoniacis et forni-
 catoribus notariis recipiuntur sine manus im-
 positione. di. xxi. scilicet verum in textu. et glo. Ad hec
 etiam nota quod illi qui baptizati sunt ab hereticis
 in nomine trinitatis cum redeunt ad ecclesiam
 sanctam reconciliantur. quoniam quod crismatis unctio siue
 confirmatio quoniam manus impositione. scilicet reco-
 ciliatoria. quoniam sola fidei professione. primo modo
 reconciliantur arriani in ecclesia orientali. secundo
 modo in ecclesia occidentali. tertio modo monofeli-
 te. et alii. de conse. di. iiii. ab antiquo monofeli-
 te autem sic dicti sunt a monofelo autore heresis eo-
 rum. isti sunt ut puto qui dicuntur monofelici. de conse.
 di. iiii. hi qui. scilicet quidam libri habent ibi bonofiaci per
 b. isti non credebant christum esse dei filium naturalem
 sed adoptivum. ut in dicto. c. v. monofiaci. Nec
 autem diversitas reconciliatorum hereticorum ut ha-
 betur ibidem in glo. proveniebat ex diversis modis
 errorum ipsorum hereticorum vel etiam ex diversa con-
 suetudine ecclesiarum arriani non crismabant in con-
 sciente. crismabant autem in occidente. unde erant de divi-
 sis sectis. ideo illi reconciliabantur crismate. isti
 vero manus impositione ut ostenderet eam de unitate
 ecclesie. de conse. di. iiii. manus. Sciendum autem
 secundum iohannem. pro sicut habetur in glo. impositio manus quod
 dam est confirmatoria et hec non repetitur. quedam
 consecratoria siue ordinatoria et hec etiam non repe-
 titur. quedam benedictoria. et hec similiter non repetitur. sed
 si omissa fuerit suppletur. extra de sac. vn. c. i.
 ubi dicitur. quod si manus impositione omissa fuerit in ordi-
 natione subdiaconi debet suppleri. quedam curato-
 ria. m. vlti. super egros manus impositio. et bene habet. et
 hec repetitur quedam reconciliatoria. et hec impositio
 excoicationis et hereticis penitentibus. hoc non est
 sacramentum et repetitur.

Irca quintum. scilicet bonitatem posset queri utrum
 bonitas requiratur in baptizante ad hoc quod
 possit conferre sacramentum vel baptismi effectum et
 utrum melior minister meliorem conferat effectum. et
 utrum malus minister peccet baptizando. et utrum
 peccet recipientes baptismum a malo ministro. sed hoc

rum rursus habetur in primo. titulum. huius li. ar. v.
 Vnde suppositis illis que dicuntur ibi et specialiter
 quod mali ministri peccet baptizando. querere sufficit
 verum malus minister cui offertur puer baptizando
 in periculo mortis existens sit peccator. videtur quod
 sic. quod videtur peccare siue baptizando siue non
 baptizando ipsum. cum sit in peccato. et cum ex offi-
 cio suo facere teneatur. de conse. di. iiii. omnes pre-
 sbyteri. scilicet autem malus minister baptizat cum solen-
 nitate ut minister ecclesie cui ex officio convenit.
 et tunc peccat mortaliter si peccatum suum recolat
 et non penitet ut habetur in glo. super illud levi. ii.
 qui accesserit mundus ad munda accedendum. nec
 tamen talis est simpliciter peccator. quod potest de peccato
 penitere et licite ministrare. non est autem inconveniens
 quod sit peccator supposito quod velit remanere in
 peccato. Aut tamen baptizat simpliciter in casu neces-
 sitatis. in quo etiam laycus baptizare posset. et
 tunc non peccat. Secundo autem est de aliis sacramen-
 tis que non sunt tamen necessitatis sicut baptismus. ut
 infra patebit. hoc tamen. pe. et nichil. Aliter potest di-
 ci. quod malus minister autem est occultus aut notorius
 et utroque modo est distinguendum. quod autem est necessi-
 tas et tunc scandalum. et tunc non peccat baptizando.
 sed in hoc quod negligit se preparare. et cum timore
 et reverentia ad sacramentum accedere. Aut non
 est necessitas nec tunc scandalum. et sic non debet
 baptizare. nisi prius se preparet ad iustificationem
 quod si non facit tamen peccat negligendo. sed etiam
 quantum est in se contumelia sacramenti faciendo. et
 usurpando id ad quod non est idoneus. Si autem est no-
 torius peccat et scandalizando. ideo dicit augustinus
 super iohannem. v. c. iustos oportet esse per quos baptizatur.
 hec bene.

De baptizandis. titulum. vi.

Deinde considerandum est de baptizandis et
 primo de eorum obligacione ad baptismum
 secundo de tpe et statu in quo dicitur baptiza-
 ri. tertio de his que requiruntur in eis ante baptismum
 vel etiam dum baptizantur. quarto de his que requiruntur
 post baptismum. Circa primum. scilicet obligati-
 onem ad baptismum quoniam plura. scilicet utrum aliquis
 possit salvari sine baptismum. scilicet quod non iohannem. iiii. nisi
 quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto. non intra-
 bit in regnum celorum. et de conse. di. iiii. nec enim. et
 c. iiii. et. iiii. Cum autem ut habitum est super triplicem sit
 baptismus. scilicet fluminis flammis et sanguinis. scien-
 dum quod baptismum fluminis vel in re vel in proposito si
 habet non possit in re. fit salus in quantum est de virtute
 eius. Baptismo vero flammis fit salus adulto. dum
 tamen baptismum fluminis sit in proposito. de conse. dis-
 tinctio. iiii. baptismus. et extra de presb. non bapti. apo-
 stolica. ubi etiam habetur. quod credens se baptiza-
 tur. licet non sit baptizatus. nihilominus si decedat
 saluatur. puulo autem non fit salus per baptismum fla-
 minis. nisi de privilegio speciali. ut patet de sanc-
 tificatio in utero. quod non habet usum liberi arbitrii.
 Baptismo autem sanguinis fit salus utriusque. scilicet adul-
 to et puulo et hoc si fit propter deum. Verum san-
 ctificatio in utero teneatur ad baptismum. scilicet quod
 sicut patet per iohannem. q. dicit se a christo debere bap-
 tizari. et hoc quidem non propter indignitatem remedii. sed
 propter impressionem characteris. et huiusmodi actus ca-
 ritatis. scilicet propter bonum obedientie. quod deus precepit

ut omnia qui nascuntur renascantur. Et propter hunc
militatē. qz debz se reputare peccatorem. et
indigerē xp̄i redemptōe. et propter cōformita-
tem ut ab aliis xp̄ianis n̄ discordez. qz tñ ba-
ptizare sibi p̄ceptū ē a firmatiū ideo nō ob-
ligat ipm nisi p loco et tpe. vñ si añ adultaz
etatē seu oportunitatē habitā mortē saluac̄
qz nō habebat opus baptisari ppter remediū
s̄ ppter p̄ceptū. Verū apostoli fuerit bap-
tizati. h̄ q sic. vñ glo. sup illud jo. xiii. q lo-
tus est. dicit his verbis intelligim̄ baptiza-
tos apostolos. et si n̄ legatur vbi et qñ. de cō-
se. di. iiii. qñ ab hierosolimis. et. c. si eos. et
sūt capitula augu. Similr dicit pōt de beata
virgine et de jo. baptista. latro vero tūc ba-
ptismo sanguinis et flāminis fuit baptisat̄
qñ in cruce xp̄m est cōfessus. de cōse. di. iiii. a
bapti. p inuicē. Esto p paruul̄ dū ad bap-
tismū deferatur ab infideli interficiat̄. nunq̄d
saluabitur. h̄ null̄ puul̄ saluatur q̄ntum
est de lege dū nisi virtute sac̄menti. n̄ qz puu-
lus teneatur ex p̄cepto. s̄ qz sine sac̄mēto vel
aliquo qd̄ equipolleat. de q̄ nō disposuit dare
gratiā. Si vō paruul̄ ppter hoc solū occisus
est a p̄secutore cū portaretur ad baptizandus
ne baptizaretur mortis p baptismū. ideo i s̄
guine suo pie creditur baptizatus. si aut̄ alia
de causa occiditur. q̄ntumcūqz deferatur ad
baptismū. dābitur. S̄ nunq̄d ex quo te-
netur ad baptismū aliq̄s. peccat recipiēs ba-
ptisma a malo mistro. h̄ huius habet̄ supra
in primo ti. de sac̄mentis i dū. S̄ esto q̄ sa-
cerdos nolit sine p̄tō baptizare. qd̄ ē tūc faci-
endū. h̄ si baptizandus sit adultus. sufficit
sibi petere baptismū ad salutē. qz baptizatur
baptismo flāmis. nec debz ppter hoc symoni-
am cōmittere. qz n̄ sūt factēda mala ut veniat
bona. roma. iiii. tñ si esset ibi aliq̄s laycus de-
beret se potius ab eo facere baptisari. si tñ sit
puer. tūc ip̄emet debz eū potius baptizare. q̄
p̄cium sac̄mēti symoniace dare p baptismū
si n̄ sit p̄tō alius p̄biter q̄ velit baptizare pu-
erū debito mō. et licz ei aquā emere. non tñ
sanctificatā. vbi pōt habere aliā aquā. si ali-
as aquā habere nō possz. qz aqua n̄ ē sac̄mē-
tum. si aut̄ emit aquā sanctificatā. illa n̄ opa-
tur ad baptismū. de necessitate eius existens
quasi sacrificata. s̄ q̄si aqua. et ideo nō emit
ut sanctificatā s̄ ut aquā. h̄ tho. dicit etiam
aliq̄ ut rich. et p̄babiliter. q̄ in hoc casu da-
ri pōt pecunia p aqua sanctificata sine vitio
symonie. qz p hoc redimic̄ vexatio iuris pu-
eri. cuius i hoc casu iure nature et diuino est
aqua illa. q̄ est necessaria ad vsum baptizandi.
Aliis aut̄ ut bon. simplr videt̄ q̄ i hoc ca-
su p̄ciū dari pōt p̄bitero p baptismū non ad
emendū sac̄mēntū vel aquā. s̄ ad redimen-
dam vexatōez sui iuris. et hoc ut dicit̄ videt̄
magis cōsonare pietati et bonitati et iuri. Se-
cundū aut̄ sco. potius p̄mitti debet mori sine
baptismo puul̄. q̄ ematur baptismū. qz hoc
fieri nō possit sine peccato mortali. possit tñ
emi aq̄ ec̄ sanctificata. nullomō h̄ndo intentōe
ad cōfessōez et etiā labor baptizandi qz p̄biter

habet emi possit nullo mō h̄ndo intentōez ad
actū illū. inq̄ntū est sac̄mental. Esto q̄ mā-
cus roget p̄biterū ut baptizet puerū iminen-
te mortis articulo et nullus aliq̄ assit qui euz
baptizare possit. et p̄biter eū baptizare nolit
nisi pecuniā ei dederit qd̄ ille faciet. h̄ rich
dicit q̄ ille māc̄ debz potius p̄mittere puu-
lū mori sine baptismo q̄ dare pecuniā p sac̄-
mēto baptismū. qz n̄ sūt factēda mala ut eue-
bo. roma. iiii. Aliq̄ tñ dicit̄ p i h̄ cāu pecunia
dari possz. ita tñ q̄ dās n̄ intenderz eā dare p
sac̄mēto. s̄ p vitāda dānatōe pueri. et remo-
uēda isama p̄biteri. Gecus ē de aliis sac̄men-
tis q̄ sine piculo dānatōis ex cā p̄nt differri
h̄ rich. Quid d̄ p̄bitero qui h̄ facerz. h̄ nisi
se corrigere sp̄ote honore relinquerz. debet
subire piculū p̄p̄i honoris. i. q. i. baptizan-
dis. i. tex. et glo. d̄ etiā de cōse. di. iiii. q̄ cum
qz p̄biter nollit p intentōe muneris. ut p̄o
alia excusatōe baptizare aliq̄e i piculo mor-
tis. si ille sine baptismo decederz deponi de-
beret. Quid si p̄biter cathecumios a bap-
tismo repellat. et ip̄i interz añ t̄p̄ cōstitu-
tū sine baptismo decedat nūquid imputabit̄ sa-
cerdoti. h̄ q̄ n̄. absit em̄ ut ea q̄ ppter bonū
et licitū facim̄ aut iubem̄. si qd̄ p h̄ p̄ter
n̄raz volūtate cuiq̄ male acciderit. nobis im-
putet̄. xiiii. q. v. de occidēdis. h̄ notatur de
cōse. di. iiii. d̄ cathecumis in glo. Ad hec
nota q̄ qñ p̄biteri subditis sac̄menta negant
malitose. tūc subditi possūt ip̄a ab aliis reci-
pere. ar. extra de resc̄p. venies. i. tex. et glo.
vi. q̄ ponit̄ sup illud. c. pastoralis. qd̄ ē verū
de priuilegiis et i casibz cōcessis. s̄ i bap-
tismo et p̄nia. que recipi possunt ab aliis in ne-
cessitate. sed in aliis recurrendū est ad sup̄io-
rē extra de iure patrona. nullus. hec rich.

Irca sc̄dm. s̄. statū et t̄p̄ i quo debet q̄
baptizari q̄runē pla. s̄. v. baptisat̄ sit
differēd̄ adultis. h̄ adultis subueniri p̄tē
p desiderū baptismi. et ideo adultis cū d̄uer-
tunt̄. n̄ statz ē sac̄mēntū baptismi cōferēdū. s̄
oportet differre vsqz ad aliq̄d certū tempus
primo qd̄ ē p̄cautela eccie. ne decipiat̄ sac̄-
mēntū fictē accedētibz cōferēs. ppter qd̄ p̄ba-
tio sumit̄ d̄ accedētibz ad baptismū qñ p ali-
qd̄ temp̄ eoz fides et mores examinantur.
sc̄do hoc ē necessariū ad vtilitatē eoz. q̄ bap-
tizant̄. qz aliquo t̄pis spatio indigēt ad h̄ q̄
plene instruant̄ de fide. et exercitent̄ i his q̄
p̄tinet ad vitā xp̄ianā. tercio hoc ē necessariū
ppter reuerentiā sac̄mēti. dū i solēnitatibus
p̄cipuis. s̄. pasce et p̄te. hoies ad baptismū
admittunt̄. et ita deuoti sac̄mēntū suscipiūt.
de cōse. di. iiii. cathecumin̄. et. c. venerabil̄.
Quāto vero t̄pe adulti baptizandi debeāt ca-
decisari et exorcisari añ baptismū habet̄. ti.
de exorcismo. Et discrecio i h̄mōi ē p̄mittēda
duplici rōe. primo qd̄ez qñ illi q̄ sūt baptizā-
di apparēt p̄fecte instructi fide et ad bap-
tismū p̄donei. tūc statz p̄nt baptizari. sic philip-
p̄ statz baptizauit enucū. ut habet̄ act. viii.
et pe. corneliū et eos q̄ cū ip̄o erāt act. xviii.
sc̄do ppter infirmitatē v̄l aliq̄d piculū mortis

de cōse. di. iiii. cathecumis. et. c. se. si tñ ali
q̄s morte p̄ueniat articulū oportunitatis ex
cludere. dū expectat temp̄ ab ecclesia cōsti
tutū saluatur. licet p̄ ignē ut dictū ē. peccat
aut si ultra temp̄ ab ecclesia ordiatū differt
accipe baptismū nisi ex cā necessaria et licētia
platorū ecclesie. licz hoc peccatū deleri pos
sit cū aliis p̄ succedentē d̄trictōz q̄ supplet vi
cē baptismi ut dictū est. Nec ē extra p̄dicta id
qd̄ dictū ē. de cōse. di. iiii. cathecumin. ca.
thecuminū licz i bonis opibz defūctū. vitaz
habē n̄ credimz. excepto dūtaxat nisi mariti
sacramētū cōpleat qz scdm regulā ibidē icelli
gicur de eo q̄ baptizari nō q̄rit vel alias i ali
quo peccato cōsistit. Vtrū pueri sint baptizā
di. h̄c indistincte q̄ sic. indistincte em̄ vox euā
gelica insonat nisi q̄s renatus fuerit ex aqua
et sp̄sancto. n̄ itra. in regnum dei hac gene
ralitate nec sexū nec etatē excludēs. extra de
bap. maiores. Ratio huius ē. qz morbz ē cōis
puulis et adultis. et medicina est cōueniens
istis et illis. Est aut̄ vtilius et securius statiz
puulo baptismū d̄ferri q̄ differre vsqz ad eta
tem adultā tū p̄pter piculū mortis et dānatō
nis. de cōse. di. iiii. venerabilis i glo. cū pro
pter ifestacōes demonū qui minus possūt i ba
ptizacōe ceteris p̄ibz. tū qz dum hō ē puulus
certū ē i eo nihil esse qd̄ ipediat effectū bap
tismi. tū p̄pter bonū asuefactōis et q̄si educa
tōis i his q̄ sūt religionis xp̄iane. et hāc rōez
assignat d̄ponisū vlc. c. celestis ierarchie. Sz
cbicitē qz legat̄ n̄ debz excedere fines māda
ti. sz dñs mādat m̄. vlc. credentes baptizari.
ergo puuli n̄ sūt baptizādi. h̄c lz illud māda
tum scdm formā mādati sp̄aliter ligz aduol
tū ex alio ei⁹ mādato. jo. iiii. nisi q̄s renat⁹ fu
erit rē. inuenit̄ euā ad puulos h̄m intentōez
mādati extēdi. Vtrū pueri hereticorū vlc iu
deorū et aliorū infidelium sint baptizādi i iuris
parētibz. h̄c filii infidelium aut habēt vsū ra
tōis aut n̄. si habēt iā tñ ad ea q̄ sūt iuris dimi
vel naturalis icipiūt sue p̄tatis eē. et ido p̄a
volūtate etiā inuitis p̄tibz p̄nt baptismum
suscipe sicut et m̄tomū d̄trahere. et ideo ta
les licite p̄nt induci ad suscipiendū baptismum
Si vō n̄ h̄nt adhuc vsū rōis vel liberi arbitrii
h̄m ius naturale sūt sub cura p̄tū q̄ndiu sibi
p̄uidere nō p̄nt vñ etiā de pueris antiquorū
d̄ q̄ saluabant̄ in fide p̄tū. et ideo d̄tra iu
sticiā naturalē eēt si t̄les pueri inuitis p̄tibz
baptisarent̄. sic eē si aliq̄s habēs vsū rōis iui
t̄ baptizaret̄. Est eē piculosū tal̄ filios infi
delium baptizare qz defacili redirēt ad infide
litate p̄pter naturalē affectū ad p̄ntes. et ido
n̄ habz h̄ eccie d̄suetudo q̄ filii infidelium bap
tizent̄ inuitis parētibz. fuerit em̄ retroactis
temporibz multi catholici p̄cipes potentis
simi ut cōstantin⁹ et theodosi⁹ q̄bz familia
res fuerūt sanctissimi ep̄i. ut siluester cōstan
tino et ambrosi⁹ theodosio q̄ nullo mō p̄ter
misissent h̄ ab eis ipetrare si hoc fuisset d̄sonuz
racōi. hec tho. scdm aut̄ sco. si p̄cipes aliq̄s
puulos infidelium p̄tibz inuitis baptizari fa
ceret cū bona cautela. f. ne p̄ntes prius cog

noscētes h̄ futurū occiderēt eos. et facerz eos
educari religiose laudabiliter facerz. Et idē
dico eē si cogāt parētes minus et terrozibz ad
baptismū suscipiendū et seruandū susceptū. et
hoc videt̄ posse p̄bari. qz simile cōmendatur
de d̄se. di. iiii. pleriqz. Preterea dato q̄ non
essent om̄s vere fideles i corde. tñ minus ma
lum esset eis n̄ posse ipune legē illicitā serua
re q̄ posse. et etiā eorū filii i scda et tertia ge
neratōe essēt forte vere forte fideles. Vtrū
infidelis p̄tēs baptizari debeat statim bap
tizari. h̄c h̄m hosti. aut ē i piculo ne. f. alii infi
deles eū interficiāt si h̄ p̄pendāt. et tūc et sta
tim fides debz exponi et baptizari. d̄ d̄se. di.
i. ne q̄ absit. Aut nullū piculū iminz et tūc
vel p̄ octo mēses vlc arbitrarie debz iter cathe
cumios reaneri. sic intellige illud de d̄se. di.
iii. iuda. et. c. se. Vtrū in utero existentes
possint baptizari. h̄c q̄ n̄ de conse. di. iiii. si a
m̄ris. et pluribz aliis. c. oportz em̄ q̄ caro ei⁹
q̄ baptizā h̄m totū vlc h̄m p̄tē imediate lanē
vñ si puer inolutus totalr i vno corio i aquā
imergeret̄ sub debita verborū forma p̄pter h̄
n̄ baptizaret̄. hec rich. Vtrū vter⁹ m̄ris de
beat apiri ut puer extrahat̄ et baptizē. h̄c n̄
sūt faciēda mala ut eueniūt bona ut d̄ ad ro
iii. et ido n̄ debz hō occidere m̄rem ut bap
tizet puerū si tñ mortua sit vinēte ple in utero
debz apiri ut puer baptizet̄. hec tho. Vtrū
debeat expectari oioda eḡsio pueri de utero
anq̄ baptizet̄. h̄c q̄ sic nisi mors imineat. si
tñ primo caput eḡdiat̄ i quo oēs sensus fun
dant̄ debz baptizari piculo iminēte et nō est
postea rebaptizādi si d̄tingit eū nasci p̄fecte
vñ etiā reputat̄ esse hois sepultura vbi sepul
tū est ei⁹ caput. ff. de re. et sump. fu. l. cū in
diuersis. et post caput p̄ct⁹ qz sedes cordis
est q̄si i pectore et cū abo ista nō possūt ablu
magis patēt aie opatōes. Id etiā videt̄ faciē
dū q̄cunqz alia p̄s eḡdiat̄ piculo iminēte. qz
tñ i nulla exterior p̄tū integritas vite ita d̄si
sic sicut i capite. videt̄ q̄busdā q̄ p̄pter dubi
um q̄cunqz alia p̄te corporis abluta puer p̄ p̄
fectā natiuitatē sit baptizādi sub hac forma.
si n̄ es baptizādi. ego te baptizo rē. Aliq̄bus
tñ videt̄ q̄ puer etiā tūc eēt baptizādi qz aia ē
tota i qualibz p̄te corporis. et hui⁹ sentētie est
gual. in. iiii. sen. eo q̄ nō est p̄ceptū magis q̄
caput imergat̄ qm aliū mēbz et ido n̄ magis
ē necessariū lz sit rōnabile. eiusdē sentētie est
glosator. de conse. di. iiii. p̄prie. ar. e. di. nec
q̄mcūqz primū cōmunius tenet̄ ut dicit rich.
Quid fiet de tali cuius alia pars qm caput
abluta ē si decedat anq̄ p̄fectā natiuitatez. h̄c
pie p̄t tal puer reputari baptizatus si fuerit
mortu⁹. vñ ē i cimiterio sepeliēdi h̄m gual.
Vtrū puer existēs adhuc i utero m̄ris rege
nerari possit baptismō sāguinis. h̄c quidā di
cūt q̄ nullo mō nec p̄ effusionē sāguinis nec
p̄ aliā viā de lege cor p̄t puer i utero m̄ris a
peccato purgari. Aliis aut̄ videt̄ pie dicēdū
q̄ licet puer in utero m̄ris baptismō aq̄ bap
tizari nō possit. qz nō p̄t ipm sensibile sacramētū

suscipe et ecclesie ignotus est qz tñ ad ipm ef
fusio sanguinis puenire pöt et deo notus est
qz pncipalr baptizat. id p infusione sãguinis
illatã p fidẽ pöt ab originali peccato purga
ri. vñ illud aug⁹ li. ii. de baptismo puuloz.
qui natus ñ fuerit ñ pöt renasci. intelligendũ
est de regeneratõe baptismi aque dicit rich⁹.

Irca terciũ articulũ. s. circa ea q̄ reqrũt i
baptizandis añ baptismũ vel etiã dũ ba
ptizat querunt plura. s. vñ i adultis añ ba
ptismũ pnia reqrat. hẽ in adultis baptismuz
pcedit pnia necessario quantũ ad attritõe qz
volũtas semel fixa i peccato remanet sp i eo
fixa actu vel hitu nisi p actualẽ dissensũ euel
lac⁹ ab eo i spali. vel saltẽ i generali. et qñtũ
ad hoc dicit aug⁹ li. i. d. pnia qz null⁹ sue vo
luntatis arbiter dicitur nouã vitã pöt icho
are ñ eũ peiteat veteris. qñtũ aut ad attritõe
pcedit pnia baptismũ de ogro rõe hũiliatio
nis et istructõis. s. qñtũ ad absolutõe et sa
tisfactõe neutro mō. i. nec de ncõio nec d cõ
gruo pcedit. et qz factũ pnie cõpletũ e i
absolutõe et i pnia sãm qd e ecclesie factũ
ideo sequit⁹ qz ñ pcedit baptismũ cũ baptism⁹
sit ianua sacrametoz. S3 obicit⁹ cõtra pre
dictã qz iudeis veniẽtib⁹ ad baptismũ indicẽ
da e pnia ac abstinentia. xl. diez. qua cõpleta
sũt baptizãdi. vt habet⁹ de cõse. di. iiii. ne qz
absit. hẽ p illa pnia nõ indicit⁹ iudeis ppter
sacramenta inefficaciã s3 ppter ei⁹ reuerentiã
et indeoz recipiẽtiũ baptismũ pbatõz vñ eis
nõ indicibat⁹ post susceptõe baptismi s3 acẽ
qmuis sic obseruaret⁹ tñ mō ñ opozet s3 obser
uare sãm qd vide⁹ dicere glo. ibidẽ qd intel
ligo vbi ñ e cõsuetudo contraria. h. rich⁹. Vtrũ
in adultis reqrat⁹ vsus rõis ad suscipiẽdũ ba
ptismũ. hẽ ad suscipiẽdũ factũ baptismi et
re ei⁹ ñ e necessaria p se aliq̄ actio ex pte susci
piẽtis. s3 sufficit qz in eo ñ sit aliq̄ phibẽs p
dictõz susceptõe phibens aut ñ est nisi pec
catũ mortale de quo hõ nõ e attritus nec cõ
tritus. et ideo licet aliqui adulti fiãt carẽtes
vsu rõis añqz mortãl⁹ peccauerit si baptizant⁹
recipiũt factũ et re factũ etiã si tũc cõ
tradicat⁹ qz illa cõtradictio ñ pcedit a volun
tate rõis sãm quã sũt capaces grẽ baptismãl⁹.
Si aut añqz fiãt furiosũ vel obdormiat morta
liter peccauerit cõmittẽdo vel obmittẽdo et
nõ fuerint de illo peccato cõtriti nec a tãtia.
etiã si baptizant⁹ ñ suscipiũt rem factũ. Iiz
sacramentũ suscipiãt tpe quo furia intrauerũt
vel obdormierunt intentõe suscipiẽdi factũ
tum actu vel hitu. tñ quantũcunqz d̄staret qz
talẽ intentõe habuiss⁹ ñ debz aliq̄s baptiza
re dormientẽ vel furiosũ hñtem lucida inter
nulla dum actu e in furia s3 expectandum est
furiosũ lucidũ interuallũ et dormiẽtis vigilia
et qz fac⁹ contrariũ peccat ñ sãm suũ iudiciũ pba
biliter imineat piculũ si talẽ differat baptiza
re. qñtum aut ad furiosum non hñtem lucida
interualla nulla est dilatio faciẽda. et hẽ ha
bet⁹ extra de bap. maiores. hec rich⁹. Nul
lus ergo debet baptizare aliq̄ue dormientem
nisi psumat⁹ qz non euigilet añ mortẽ. et nisi

psumat⁹ de eius pñã volũtate p verba vl sal
tem signa qz de xpianis sic natus. et in hẽ casu
his cõcurrentib⁹ baptizari debz sicut etiã aug⁹
narrat i q̄rto li. cõfessi. de quodã amico suo q
baptizatus est nesciẽs ppter piculũ mortis.
et idẽ dicendũ est de furioso. hec boñ. S3
q̄re adultis amenib⁹ et dormiẽtib⁹ qz nõ cõ
sentiebãt dum essent i vsu rõis. baptizare nõ
pdesset ad tollendũ peccatuz originale sicut
pdest puul. s3 qz vt habet⁹. eẽ de bap. maio
res. q. verũ dñs qz totũ hoiem sanũ fecit i sab
bato op⁹ impfectõis ñ vult et ideo peccata
nõ ex pte sed ex toto tollit qd facerz si baptil
mus originale delerz et ñ actuale qd sine cõ
sensu deleri ñ pöt. Sed ponat⁹ qz dormientes
excitati ratum habeãt qz sũt baptizati licz nol
lent pzi⁹ baptizari. hẽ nõ pdest qz nihil reci
piũt. et ideo non est vñle qz ratũ habeãt s3 ite
rũ debent baptizari. eẽ. de bap. maiores. q.
item qñtur in glo. h. Verũ i adultis habẽ
cibus vsu rõis qñ baptizant⁹ reqratur intentio
ad hoc qz recipiãt factũ baptismi. hẽ qz i
talib⁹ de cõmuni lege ad hoc qz recipiãt ca
racterẽ baptismãlẽ reqrit⁹ intentõ actu vl ha
bitu tam in illo qz cõsentire pöt qz i illo qz cõse
tate non pöt ad suscipiẽdũ sacramentũ. p su
sceptõe em characteris baptismi intrat hõ ec
clesiã militantẽ et ascribit⁹ exercitiũ ecclesie
militantis. ad hẽ aut obĩnedũ requirit⁹ ei⁹ cõ
sensus actu vel habitu si est i statu i quo cõse
tate posset. phabile em est qz ab illo plus req
ratur qui cõsentire pöt qm ab illo qz cõsentire
nõ pöt sicut videm⁹ i cathecismo rñdent pro
puulo patrini. et si adult⁹ est debet rñdere p
seipõ. de cõse. di. iiii. p paruulis. Ad hoc aut
non est semp necessaria determinata intentõ in
actu qz qñqz sufficit intentõ i habitu. si em ali
quis cathecuminũ nõ actu cogitantem de su
sceptõe sacramenti baptismi s3 de re alia ab
luerz sub forma verboz debita intendẽs sibi
mistrare sacramentũ baptismi. iste cathecumi
nus recipet baptismãlẽ caracterẽ. qmuis em
intentio i habitu ñ sufficiat ad causandũ ef
fectũ. pöt tñ esse sufficiẽs dispositõ ad suscipi
endum. maior em actualitas requirit⁹ i agen
te qz in paciente. cum res agat p suã actuali
tatem et paciat⁹ p suã passibilitatẽ. qñqz tam
intentõ i actu determinate reqrit⁹ p accidens
f. vel ad remouendũ phibens. vel qñ ñ cõse
tate in actu et nõ cõsentire i habitu se cõcomi
tant⁹. si em in accedente ad baptismũ est actu
vel habitu intentõ non recipiẽdi factũ ba
ptismi. hñmõ intentõ phibz sacramenti susce
ptõe. et tũc necessariũ est illã intentõe ex
pelli p cõtrariã intentõe in actu ad hẽ vt ille
recipiat sacramentũ baptismi. si etiã acce
dens ad baptismũ admoneatur diligẽter vt
actu cõsentiat requirit⁹ qz cõsentiat in actu
ad hoc vt tũc vere recipiat sacramentũ quasi
tũc ibi nõ cõsentiret in actu. tũc etiã nõ con
sentiretur in habitu. sic em accipim⁹ consen
tate in habitu in aliquam rem. quando homo
sic disposit⁹ est qz si actualiter et deliberate
cogitaret de illa re qz actu cõsentiret in illam

hec rich. Quid ergo de adulto in quo tam in actu qm in habitu non est intentio suscipiendi sacramentū. nunquid est rebaptizandus. *h*ic q sic. sed ubi hoc nō constaret esset dicendum si non es baptizatus ego baptizo te &c. Nec debet teneri glo. de cōse. di. iiii. que dicit solet etiā dici q si baptizans baptizare intēdat qlemcūqz intētoez habeat baptizat⁹ suscipit sacramentū. Vt ad recipiendū sacramentū baptismi requiratur voluntas libera vel sufficiat coacta. *h*ic cum quis cogitur ad baptismum aut cogitur coactione absoluta siue sufficiente quia scz violenter eo renitente manibus et pedib⁹ immergitur et tunc non recipit sacramentū nec rem aut coactionē cōditō nata siue inducente ut minis et flagellis ita q potius vult se subicere sacramēto ecclesie qm morte pite et tunc aut intendit alios illudere et mortem euadere et tūc etiā neutroz suscipit. quia tamen ecclesia pze sumeret cōse fisse talem interius ppter cōsensum exteriorē talis deberet cogi ad fidē xpiane obseruatōnem. Nūc vult potius circa se fieri quod facit ecclesia qm pite et tunc recipit sacramentum et hec fere omnia patent extra de baptismo. maioribus. §. item queritur in tex. et glosa g.

Nota igitur breuiter q suscipientū baptismum quidam nunquā habuerūt vsū rationis ut puuli et ppetui furiosi et naturaliter stulti et in his voluntas nō requiritur. quidam autez aliquando habuerunt licet tunc non habeat et in his voluntas antecedens requiritur licz non concomitans. quidam vero habent tunc cum baptizantur. et in his cū cōditio eoz ibi meliozet⁹ sufficit voluntas addionata. Vt fides requiratur ex parte baptizati. *h*ic i paruulis qui p se nō possunt credere sufficit fides aliena scz ecclesie que est. vel si hec deficeret sufficit meritū fidei que fuit in ecclesia. dicit em̄ aug⁹ ad bonifaciū cum offeruntur puuli ad percipiendā gratiam ab omnibus offerri intelliguntur quibus placet q offeruntur fides tam ecclesie militantis nunqz deficit vniuersaliter nec deficit scd̄z illd ma. vlt. ecce ego vobiscū sū vsqz ad cōsumatōez seculi. et h diuina puidencia faciente. nec vnquā fuit nec erit quin semper esset aliquis qui deo placeret. In adultis vero requirit⁹ fides ppa nō quidem ad susceptōez sacramenti. id est caratēris. qz sacramentū non pficitur p iusticiaz hois dantis vel suscipientis baptismuz s per virtutem dei s requirit⁹ ad susceptōez rei sacramenti. i. grē. Sed contra hoc videt⁹ esse illd hiero. fides in aquis baptismi gignit⁹ et nūcitur. non habenti etiā datur et habētū auge⁹. *h*ic q fides paruulis in baptismo datur sed adultis augetur vel informatur si erat informis. vñ fides informata pexigitur s formata ibi datur adultis. hec pe. Vtrū sine recta fide possit haberi intentio suscipiēdi baptismū. *h*ic q nō habens rectam fidem circa aliquos articulos pōt habere rectam fidem circa sacramentū baptismi si tñ etiā circa h sacramentū nō recte sentiat sufficit ad pceptionem sacramenti

generalis intentio p intendat suscipere baptismum sicut xps instituit et sicut ecclesia tradit.

Irca qrtuz. s. cca ea q requiruntur ad baptizatiū post baptismū. querunt⁹ plura. scz p q opa nup baptizati sint exercitadi ad iusticiā. *h*ic nō p opa penalia. sed p opa facilia ut qsi quodā lacte facte facili exercitij pmo neant⁹ ad pfectioza ut dicit glo. sup illd ps. sicut ablactat⁹ est sup mrefua. vñ etiā dñs discipulos suos de nouo cōuersos a ieiunio excusauit ut patet ma. ix. et hoc est qd dicitur prima pe. ii. sicut mō geniti infantes lac ducunt in eo crescatis in salutem. Vt teneant⁹ restituere illis quos lesērūt. *h*ic restituere ablata et sat̄s facere de iniurijs illatis est cessare a peccato et hoc ipm nō facere est detinere aliena. et pimum lesū nō placare est peccatum. et ideo peccatozib⁹ baptizatus ē imūgendum q sat̄s faciāt pimis sicut etiā q a peccato desistat. hec tho.

De sacramento cōfirmatōis. ti. vii.

Einde cōsiderandū est de sacramento cōfirmatōis. et primo de ei⁹ institutio

ne. scdo de ei⁹ necessitate. tertio de ei⁹ materia. qrtō de forma. quinto de efficacia. sexto de mistris eius. septimo de suscipiētib⁹ ipm. octauo de ritu et celebratōe huius sacramenti. Circa primū. s. institutōez huius sacramenti sciendū q hoc sacramentū xps instituit s m aliquos apostolis exhibēdo. licz hoc nō sit scriptum. s m alios pmittēdo. jo. x. si autē abiero mittā eū ad vos. et hoc idō. qz i h sacramento dat⁹ plenitudo spūs sancti q nō erat danda an̄ resurrectōez et ascēsiōe. s m illd jo. vii. nōdū erat spūs sanct⁹ datus qz xps nō dū fuerat glorificatus. et hec ē opi. pe. s m vero alios instituit h sacramentū pueris manus imponēdo et eos bñdicēdo. m. xix. et hec est opi. rich. Alii dicūt q fuit institutū ab apl̄is q legunt⁹ cōfirmasse act. viii. Alii dicunt q ab ecclesia q primo legit⁹ ipius ritū solēni cōsilio instituisse et pcepisse. hec videt⁹ esse opi. boni. Alii dicūt q xps instituit figuratiue. s. iponēdo manus pueris. m. xix. et spūs sancti inspiratōe et auctoritate apostoli traditōe et ecclesiastica approbatōe. Est em̄ institutō duplex. scz exp̄sione facti vlt pcepti. ergo xps instituit ispiratō. apl̄i faciēdo. et eccia pceptiēdo. et s m h oēs supdce. op. vñ sūt i pte et h ē dictū pe.

Irca scdm. s. necessitatē cōfirmatōis sciēdū q grā q dat⁹ m cōfirmatione ē ncia nō qz sine ea simplr nō sit sal⁹. s qz sine ea vel p sacramentū vlt alias accepta. pugnādo nō puenit⁹ ad salutē. ideo dicit melchisedes papa de conse. di. v. spūs sancto i baptismo rēgeneram⁹ ad vitā i cōfirmatōe cōfirmamur ad pugnā. et licet cōtinuo trāsituris sufficiat regeneratōis bñficiū victuris tñ sūt necessaria cōfirmatōis auxilia. Ex institutōe aut eccie ē q null⁹ ab h sacramēto excipi⁹ ut sit qlibz strenu⁹ pugnatoz idō si qz cū hz loci et tpiis oportunitatē negligēdo cōtemnit piculo se expoit. et sic d̄z intelligi illud hu. li. de sacra. pre. vii. c. iiii. a mendū est de his qui p negligentia amittunt epi

pñciam et nō suscipiūt manus impositionē nō forte p̄pterea damnet̄ sc̄z nisi peniteāt quia festinare debuerūt dū potuerūt.

Ircā terciū. s. materiā cōfirmatōis sciend̄ q̄ materia hui⁹ sacramēti ē qd̄ cōponitur ex oleo et balsamo. et hoc bñ cōuenit sigfica tōi effect⁹ hui⁹ sacramēti q̄ est duplex. quoz̄ prim⁹ ē nitor̄ fidei in vera credulitate cordis sc̄d̄s ē odor̄ fame in cōfessione. prim⁹ signat̄ in oleo. sc̄d̄s in balsamo q̄ p̄cipue ē odoriferus. Oportet aut̄ q̄ crisma qd̄ est hui⁹ sacramēti materia prius fuerit ab ep̄o cōsecratū. Sacra mētoz̄ aut̄ qd̄az̄ sūt necessitatis. et lic̄z in his requirac̄ sanctificatio materie ad solēnitates nō tñ ad necessitatē ut in baptismo. qd̄az̄ sunt p̄fectōis. et idō in his requirac̄ sanctificatio ma terie ad solēnitatē et necessitatē ut in hoc sac mēto et extrema vñctōe. hec pe. Sicut autez̄ habet̄ de cōse. di. iiii. om̄i tpe. i. om̄i āno ut exponit glo. licebat crisma cōficere. q̄ tūc solēniter baptis̄m⁹ ad quē requir̄ crismatis vsus in vigilia pasce celebrat̄. idō cōgrue ordiatū est ut p̄biduū ante ab ep̄o crisma bñdicat̄ ut possit p̄ d̄pocess̄ destinari. dies etiā ille satis cōgruit ad materias sacramētoz̄ bñdicēdas in quo fuit eucharistie sacramētū istitūtū ad qd̄ oia alia sacramēta qd̄amō ordināt̄. Debz̄ aut̄ ep̄s qñ vult crisma cōficere missā celebrare ec cl̄ in ecclesia cathedrali nisi ex iusta cā impe diat̄. ex de cele. mis. referēte. Singul̄ āt̄ ānis debz̄ in cena dñi nouū crisma cōficere et vtr̄q̄ in ecclesia cremari. de cōse. di. iij. literis. Nō de bet etiā crisma accipi nisi a p̄p̄ijs ep̄is. d. cōse. di. iij. p̄sbiteri. et q̄libet p̄sbiter d̄z̄ illō acci pere quolibet āno vel p̄ se vel p̄ d̄p̄aconū. di. xco. p̄sbiteri. vñ abbates peccat̄ q̄ accipiūt il lud ab alijs nisi sint p̄iuilegiati q̄ possunt ac cipe a q̄b⁹ velint ut dicit glo. ibidē. Quid si aliq̄s cōfirmāduz̄ oleo p̄ crismate esset vñ ctus. h̄c nō esset sacramētū cōfirmatōis ite randū. s̄ esset caute supplend̄ qd̄ esset omissū ex d̄ sac. ite. pastoralis. Inno. et host. ex d̄ sa. vnc. c. j. dicit̄ q̄ q̄ cōfirmatus ē oleo debz̄ ite rū crismate limi et debz̄ illa oratio iterari si gno te signo crucis. Alie aut̄ oratōes q̄ p̄ce dūt et que sequunt̄ nō iterant̄.

Ircā q̄rtū sc̄z formā cōfirmatōis sciend̄ q̄ forma v̄boz̄ hui⁹ sacramēti ē cōsigno te signo crucis. cōfirmo te crismate salutis i no. pa. zc. Aliqui dicūt signo te et alii dicunt crismate sanctificatōis. s̄z p̄ hoc nō corrūpūt substantiā forme p̄dicte cum eadem res vtro biq̄ significetur.

Ircā quītū sc̄z efficacīā cōfirmatōis scien dū q̄ in cōfirmatōe imp̄mit̄ character ut etiā habitū ē supra t̄. de sacramētis in cōi ar ticulo q̄rto. p̄supponit autē character cōfirma tōis characterē baptisimi. sicut augmētū p̄sup ponit generatōez̄. cōfer̄ etiā in cōfirmatōe gra gratū faciēs. vñ dicit raban⁹ q̄ p̄ impositionēz̄ manū p̄ncipis sp̄s sanct⁹ dat̄ baptisato.

Ircā sextū sc̄z m̄stros cōfirmatōis sciend̄ q̄ ex ordinaria potestate soli ep̄i possunt cōfirmare. ip̄i em̄ sūt successores apostolor̄.

quib⁹ solis legit̄ in actib⁹ q̄ p̄ impositionēz̄ manus dabant sp̄ritū sanctū. ex de sa. vnc. c. j. p̄ frontis. Ex cōmissione tamē pape possit etiā simplex p̄sbiter cōfirmare. qd̄ p̄bat̄. di. xco. p̄ uenit. vbi p̄sbiteri ex cōmissione beati grego rij cōfirmabāt ad t̄pus p̄pter scandalū euitan dū. potestas em̄ cōfirmandi ut dicit̄ quidā fū dat̄ sup̄ dispositione vicarij xp̄i hec rich. sup hoc etiā sunt plures alij modi dicendi quos omitto gratia breuitatis. Vtr̄q̄ ep̄iscopi de gradati possunt cōfirmare. h̄c aliqui dixerunt q̄ cum potestas cōfirmandi fundet̄ sup̄ digni tate que ep̄iscopo cōfer̄ in sua cōsecratōe et illa dignitas ab eo auferri nō possit p̄ hoiez̄ quia dignitatem apl̄atus omnes apl̄i quoz̄ successores sunt ep̄i immediate acceperunt a xp̄o. ep̄iscopi degradati cōfirmare possūt. lic̄z hoc facere nō debeāt q̄ eis p̄hibitus est sim pliciter illi⁹ potestatis vsus. Alij dicūt q̄ ep̄i scopi degradati cōfirmare nō possunt nec de iure nec de facto. q̄ vicario xp̄i concessa fuit a xp̄o potestatis plenitudo ordinandi de cor pore xp̄i militico qd̄ est ecclesia et ei⁹ mēbris s̄m qd̄ exigit ratio recta. sup̄ autē suū verum corpus nullā sibi cōcessit potestatem. nec etiā sup̄ illos qui sacramētū baptisimi nō receperūt qd̄ est ianua qua intrat̄ in ecclesiā militā tem cōcessit aliquā potestatem directe. vnde apl̄us. j. cor. v. quid de his michi qui foris sūt iudicare. et idō q̄ potestas ep̄alis directe respicit corpus xp̄i militicū et eius mēbra. po testas aut̄ sacramēti eucharistie directe respi cit vtr̄q̄ corp⁹ xp̄i. et potestas baptisandi nō tñ respicit illū solū qui ē ecclesie mēbrū. sed etiā illū q̄ nec est nec fuit ecclesie militantis mēbrū. ideo vicari⁹ p̄t ab illo auferre digni tate ep̄iscopale nō tñ ab hoie potestate bap tisandi nec a sacerdote potestate cōficiendi. Secus autē ē de suspēsis q̄ p̄ p̄iuatōez̄ seu de gradatōem tollit̄ potestas. s̄z p̄ suspensionēz̄ p̄hibet̄ potestatis vsus. et ideo si ep̄s suspen sus cōfirmat̄ vere cōfirmatū ē s̄z cōfirmatōe mor taliter peccat. q̄ vtr̄q̄ potestate cui⁹ vsus est sibi p̄hibitus. hec rich. Vtr̄q̄ nō p̄sbiter ex cōmissione pape possit cōferre sacramētū cōfir matōis. h̄c s̄m bñ. ex de cōse. quāto. in glo. j. quilibet etiā cleric⁹ ex cōmissione pape pos set cōfirmare dūmō ip̄e cōfirmatus esset. Sed videtur aliquib⁹ p̄babiliter q̄ nō nisi solus p̄sbiter. gr̄a em̄ descendit in corpus xp̄i misti cum cui⁹ caput est christus p̄ ip̄ius xp̄i meri tum. et ideo ordinauit xp̄us ut potestas cōfe rendi sacramētū cōfirmationis eo q̄ per eius susceptōem digne ip̄m suscipienti cōfer̄ abū dānter augmētū gratie ad cōficendum cōstan ter crucifixionē veri corporis xp̄i. dependeat ex potestate cōficiendi corpus christi verum quam potestatem nō habent nisi sacerdotes. vnde etiā dicitur iaco. v. inducant p̄sbiteros zc. Nec te moueat ad discredendū qd̄ dictū est q̄ in sacra scriptura nō inuenit̄ exp̄ssuz̄. q̄ sicut dicit̄ dam. iij. li. c. iij. apostoli multa non scripta tradiderunt nobis. hec rich. Quid si papa post concessionez̄ suam cōfirmare

psbiteru pibit. hē psbiter ille nihil ofere
si postea crismaret. ex d' ofue. qnto in glo. vij
Vt alij epi vel archiepi crismare possint
in d'pocesi alteri epi. hē q' sic de licentia al
teri epi. Epi em ea q' sūt iurisdicōis vt iudi
care excōicare et silia pnt alijs dmittere etiā
nō habentib' iurisdicōez. que dō sūt ordinis
et epalis auctoritatis nō pnt demādare vel eē
delegare alijs q' sūt grad' inferioris. ex d' ofe.
eccle. aqua. b' notat' in glo. sup'dicta.

Ira septimū scz suscipiētes cōfirmatōem
sciendū q' omib' d'petit h' sacramētū qz
character ei' ē signū distinctiuū in militia spi
rituali q' imminet oib'. licz em hec militia n̄
dueniat pueris p statu illo tñ p statu futuro
Vtuz duciat morientib'. hē q' sic qz quib'
subtrahant' eis plia tñ p'gūt p' pmiū militan
tiū ido cōiter accipiūt militie xpiane signū.
Vel d'petit eis ppter obedientie meritū et grē
augmētū. ideo dicit hu. q' oio piculosuz esset
si ab hac vita sine cōfirmatōe migrare d'inge
ret nō qz damnaret' aliqs nisi forte ppter cō
tempnū sed qz detrimentū pfectōis pateretur
vñ et pueri cōfirmati decedētes maiorē gl'am
dsequunt' sicut et hic maiorē obtinēt gratiā.

Sz obicit' illd melchias pape dicens. li
cet d'anne trāsituris sufficiāt regenerationis
beneficia. victuris tñ cōfirmatōis bñficia sūt
necessaria. hē illd intelligit' quantū ad hoc
q' morituris nō est necessariū hoc sacramētū
ppter pugne p'sentis periculū. Vtuz debeat
dari peccatorib'. hē q' nō qz hoc sacramētū
dat' ad cōfirmandū gratiā quā pei' inuenit et
ido nō d'z dari nisi his q' habēt gratiā et ppter
hoc sicut nō dat' nō baptisatis sic nō d'z dari
adultis peccatorib' nisi p penitentiā pparatā.
vñ dicit' in aurelian. cōcilio vt ieiuni ad
cōfirmatōem veniāt et moneant' cōfessionē fa
cere. vt mūdi donū spūsancti valeāt recipere
et tūc p hoc sacramētū pficiat' penitētie effe
ctus sicut et baptisati. qz p gratiā collatā in
hoc sacramēto dsequit' penitēs pleniorēz re
missionē peccatorū. et siqs adultus in pecca
to existēs cui' dscientiā nō hz vel si etiā nō p
fecte d'rit' accedat ad sacmētū dūmō nō fi
ctus accedat p grāz collatā in hoc sacramēto
dsequit' remissionē peccatorū. hec tho.

Ira octauū scz ritū et celebratōez cōfir
matōis q'run' plura scz in qua pte debe
at fieri inūctio in h' sacramēto. hē q' in frō
te. vñctio em fit ad significandū illd qd' ofer'
in sacramēto. vñ qz in cōfirmatōe ofert' auda
cia cōfessionis cui' oppositū scz timor vel eru
bescencia primo euident' in fronte manifes
tat'. ideo fit vñctio in fronte. qui tñ crisma
tus nō fuit in baptismo d'z in cōfirmatōe cris
mari ab epō prius in vertice postea in fronte
de cōse. di. iiii. nullus. debz aut' frons cōfir
mati ligari donec exicet' ne frōs inūcta cō
trahat aliquas fordes. Et etiā h'm hu. li. iiii.
de sa. pte. vij. c. vlt. cōfirmati nō debēt lauare
caput vsqz ad. vij. dies ppter septē dona spū
sancti. ecclesia em septē dieb' celebrat aduē
tū spūsancti. Sciendū aut' q' pannus ille quo

caput pueri crismati tangitur vel quo vertex
crismati inuoluit' p' alteri cōfirmatōe vel hap
tando itez circūcingi. de ofe. di. iiii. si quis
voluerit. Notandū ergo q' inūctio crisma
tis triplex fit in trib' sacramētis quoz diuer
sitas ex fine accipit' qz in baptismo fit in ver
tice ad significandū fidei susceptōem qz ver
tex est locus cellule rationalis. In cōfirmatōe
in fronte ad significandū audaciā cōfessionis
cui' impedimentū scz timor et verecūdia ma
gis manifestat' in pallore et rubore frōtis ex
ppinquitate cellule imaginatiue. In ordine
vero in manib' ad significandū potestātē cō
secrādi dominicū corp'. hec pet. et ita ponit
q' man' psbiteri inūgant' crismate. hoc idem
scripsit g'of. in sum. Sz h' nō ē v'ez h'm host.
sed inūgant' oleo benedicto. et hec pbantur
in ordinario. di. xxiij. papa. vbi hec no. hu.

Vtuz ille q' cōfirmat' debeat ab alio teneri.
hē cū hoc sacramētū detur ad robur. eo ipō
q' homo ad susceptōez ei' accedit ostendit q'
sufficiēs robur standi p se habere nō psumit
et ideo ad hoc significandū institutū ē vt ab
altero teneat'. Si vero aliqs cōfirmat' absqz h'
q' ab alio teneat'. sacramētū suscipit licz h'
fieri non debeat nisi necessitas aliqua exigat
hoc. A quo et a quib' debet teneri ille qui
crismat'. hē p institutū fuit q' nō teneret' nisi
ab vno eo q' cognatōes spūales matrimonia
impediūt. vñ d' ofe. di. iiii. nō plures ad susci
piendū infantē in baptismo q' vn' accedant
siue vir siue mulier. In cōfirmatōe idipm fiat
tñ vbi est cōsuetudo vt plures teneāt nō ē p
hibitū si hoc p' cooperari ad amicitie nutriti
tū. Nō aut' debēt teneri ab illo qui nō est cōfir
matus sicut nec in baptismo debēt teneri ab
illo qui nō est baptisatus. de cōse. di. iiii. in
baptisante. si tñ d'ratuz fiat licet fieri nō de
beat casu necessitatis excepto nihilom' ille
qui baptisat' vel cōfirmat' vere suscipit sacra
mentū et nō debet teneri a monacho. nisi sit
necessitas. vnde de ofe. di. iiii. nō licet abba
ti vel monacho d' baptismo suscipere filios nec
omnes habere. Per sacramētū autē cōfir
mationis spūalis cognatio d'rahit'. xxx. q. iiii.
si quis vn'. tamen p'dicta ad necessitatē sacra
menti nō referunt'. Potest aut' teneri vir a mu
liere et ecōuerso licet magis deceat virū a vi
ro teneri. magis etiā d'gruit q' tenētes et ille
q' tenet' sint eiusdē sexus ppter periculū affe
ritatis vt scribit bon'. In casu aut' necessitatis
potest teneri ab illo q' tenuit in baptismo. vñ
de cōse. di. iiii. in cathecismo. In cathecismo
baptismo et cōfirmatōe vn' patrū p' fieri si
necessitas cogat. nō est tñ cōsuetudo romana.
sed p singula singuli sufficiūt. ad h' etiā vt in
pl'ib' amicitia d'rahit'. Vtuz certū tps sit
determinatū in quo dat' hoc sacramētū. hē
sic melchias pape dicit' ita diūcta sūt hec
duo sacramēta scz baptisus et cōfirmatio vt
nisi morte pueniēte nullaten' possint ab inui
cē segregari et vnū sine altero recte pfici nō
p' et ido eadē tpa sūt p'fixa baptismo solēni
ter celebrādo et huic sacramēto h' qz h' sacramētū

a solis epis dat q nō sūt sp p̄sentes ubi p̄sbi
teri bap̄sant. oportuit quātū ad cōem vsum
sac̄mentū cōfirmatōis etiā in alia tpa differē

Verum cōfirmās et cōfirmand⁹ debeant esse
ieiuni. h̄c q sic. vñ de cōse. di. iij. ut ieiuni.
Ieiuni ad cōfirmatōem veniāt p̄fecte etatis et
moneant facere cōfessionē prius. hoc aut non
refert ad sacramenti necessitatē sed ad reuer
rentiā et ad hoc ut suscipiēs sacramentū mag
lius sit dispositus ad recipiendū rem sacra
m̄ti. i. grauiā. di. iij. etiā dicit ut ep̄i ieiuni per
impositōez manū sp̄s sancti gr̄az tradāt. sed
hoc nō p̄inet ad sacramenti essentiā s̄ reueren
tiā. Ab illa vero p̄hibitōe excipiunt infirmi
et morte periclitates ut legit̄ ibidez. et ideo
p̄pter m̄ltitudinē fideliū et p̄pter picula imi
nentiā sustinet ut hoc sacramētū qd nō nisi ab
ep̄is dari p̄t et etiā a nō ieiunis det̄ et accipiat̄.
qz vn⁹ ep̄us maxie in vna magna dyocesi
nō sufficeret ad tot hoies cōfirmādos si ei tē
pus artaret. vñ h̄o multi ep̄i de facto nō ser
uāt. ubi tamen cōgrue seruari p̄t. duementius
est ut ibi a ieiunis det̄ et accipiat̄. hec tho.
scribit etiā rich. q si ep̄s nō ieiun⁹ hoc sacra
mentū tradat p̄ter necessitatē peccat.

Ira nonū qd ē de vñctōe sacra. sciend⁹ q
duplex ē vñctio scz exterior in corpe. et
interior in corde. et hec scz exterior ē signū
interioris vñctionis et signū gr̄e inuisibilis
quā vñctio visibilis auget et agit si digne su
mat. Vngit̄ aut pontifex crismate cū cōsecrat̄
in capite et in manib⁹ et vngit̄ sol⁹ pontifex
in capite qz p̄sonā capitis xp̄i significat. vñ
git̄ etiā princeps nō crismate s̄ oleo. ut ostē
dat̄ quātū differt potestas pontificis a pote
state regali. Itē vngit̄ princeps oleo ut dictū
est. nā in veteri testamento reges vngēbant̄
di. lxxv. c. j. sed tūc vngēbant̄ in capite. nūc
aut vngi debent in brachio humero vñ armo
Cōsuetudo tamen aliqua ut dicit host. seruat̄
vnde rex francie et rex anglie vngunt̄ in ca
pite. Inungit̄ autē imperator a papa vel alio
de mādato eius. ex de elec. venerabilis. Alij
vero reges a suis metropolitanis. Si aut ve
lit inūgi de nouo cōsuevit a papa petere sicut
rex aragonie fecit ut dicit host. p̄t tamē papa
si vult sup hoc aliquā ecclesiaz p̄uilegiare.
Item inūgitur p̄sbyter cū ordinat̄ in manib⁹
oleo benedicto sic patz in ordinaro. di. xxij
papa. vbi hoc notat hu. Item vngit̄ quilibet
xp̄ian⁹ bis ante bap̄sīmū oleo bñdicto. p̄cio
in pectore. secūdo inter scapulas. et bis post
bap̄sīmū. p̄ p̄sbyter. p̄mo statim post bap̄
sīmū crismate in verūce. scdo in cōfirmatōe cri
smate etiā ab ep̄iscopo in fronte. In lege eim
veteri inūgebant̄ sacerdotes reges et p̄phe
te. In lege aut noua qz xp̄ianos fecit in sang
ne suo reges et sacerdotes. ideo cōgrue inūgi
tar quilibz xp̄ian⁹. Itē vngit̄ ecclesia crisma
te cū dedicā altare. p̄mo oleo. scdo crisma
te. calix et patena crismate. Vñctio etiā prin
cipis patriarchaz. p̄sbyteroz. ecclesie. altar
is. calicis. et puuloz cōsignatio post bap̄
sīmū in fronte ad ep̄os p̄inet. puuloz vero

vñctio ante bap̄sīmū et post ad p̄sbyteron.
De omnib⁹ p̄dictis vñctionib⁹ et qd signifi
cent habet̄ ex de sa. vnc. p̄ totū.

De sacramento eucharistie ti. viij.
Onsequēter cōsiderandū ē de sacrame
to eucharistie. et p̄mo de ip̄o sacmē
to. scdo de eius materia. tercio de for
ma. q̄rto de d̄uersione q̄ fit ad p̄lationē for
me scz verborū. quinto de accidentib⁹ manen
tibus ibi. sexto de ministro hui⁹ sacramenti.
septio de ritu celebrādi hoc sacramētū siue
de celebratōe missaz. octauo de defectibus
cōtingentib⁹ in celebratōe. nono de missaz
auditōe. decio de suspēsiōe hui⁹ sacramēti.
vñ decio de his q̄ habēt retrahere vñ impedi
re ab hoc sacramento. duodecimo de efficacia
ei⁹. Circa p̄mū p̄mo dicend⁹ ē de hui⁹ sacra
mēti institutōe. scdo de ei⁹ significatōe. tercio
de p̄figuratōe. q̄rto de ei⁹ notatōe. quinto de
ei⁹ necessitate. Circa p̄mū sciendū q̄ sicut
s̄m p̄lm duplex est op̄atio vite corporalis scz
generare et alimēto vti. ita p̄portionaliter
dueniebat duplex esse op̄ vite sp̄ualis. ideo
xp̄s pater et magister vite sp̄ualis p̄ se p̄sona
liter et exp̄sse instituit bap̄sīmū p̄ quē filij dī
generāt. et eucharistiā p̄ quā reficiunt. Fuit
aut dueniēs sacmētū eucharistie institui in
cena dñi p̄pter sp̄ualem refectiōnē q̄ est in h̄
sacramento. et in cena vltima p̄pter corporalis p̄
fentie subtractionē et p̄pter maiorē recōmen
dationē ut scz in recessu traditū apl̄is dilige
tius retinerēt. de ale. di. iij. liquido.

Circa scdm scz significatōz eucharistie sci
endū q̄ in hoc sacmēto sunt tria scz sp̄s
visibilis corp⁹ xp̄i verū. et corp⁹ xp̄i mysticū
scz ecclesia. Et s̄m qd dicit hu. p̄mū ē signū
scdi et tercij. scdm ē res et signū. et cā tercij.
et tercij ē res scdi et veritas p̄mi. de h̄o ex.
de cele. mis. cū marthe. s̄ distinguend⁹ ē. Ad
cui⁹ euidentia sciendū q̄ species visibilis scz
panis si cōparet̄ ad materiā fit ex granis pu
rissimis ad inuicē vñctis et sic habet similitu
dinē cū corp⁹ xp̄i vero qd cōstat ex puris hu
morib⁹ et mēbris. et cum corpore xp̄i mystico
qd cōstat ex fidelib⁹ puris fide et caritate co
pularis. Si aut cōparet̄ ad effectū q̄ est ciba
re tūc habet similitudinē ad corp⁹ xp̄i verū
qd est vere cib⁹. Si obiciat q̄ species nō cōme
dit̄ nec reficit. s̄ q̄ retinet ydeomata vñ p̄
prietates speciei q̄ prius ibi fuit et rōe illius
est signū dueniēs. Si aut cōparet̄ sp̄s visibil
ad mediū scz corp⁹ xp̄i verū nō habz rōz cau
sandi illd nisi adiūcto verbo ut patz in aqua
respectu characteris. sic etiā ē de sp̄e respectu
corp̄is. licz em̄ nō efficiat illd simplr tñ facit
esse illd sub illa specie. Si vō cōparet̄ ad tercijū
habz rōem efficiēdi mediāte scdo sic ablutio
exterior cū caractere. s̄ h̄c sp̄s exteriorē
sūt cā corp̄is mystici rōne corp̄is veri interi⁹
otentū qd vñit et coopit ip̄as. q̄ aut verū xp̄i
corp⁹ signatū et res sic respectu speciei panis
patz ex p̄dictis. q̄ etiā signū et cā sic respectu
corp̄is mystici. patet qz sic corpus xp̄i cōstat ex
purissimis mēbris. sic corp⁹ ch̄risti mystic⁹

Institutio

ostat ex hominib⁹ p fidem et caritatem puri-
ficatis et ita est eius dueniens signū. etiā est
causa eius quantū ad formā. i. vniōne qua p
fidē et caritatem ad inuicē copulāt. et rōne
hui⁹ vniōnis corp⁹ militū est res et effect⁹
hui⁹ sacramenti. Et qd dictū ē de sacramēto
corporis intelligit sicut de sacramēto sang-
nis. Querit aut verū h⁹ sacramētū scz eu-
charistie sit vnū sacramētū. hē q sic ab vna
pfectōne finis ut habitū est supra de vniōne
sacramentoz in cōi. vñ licet sint plura mate-
rialiter est tñ vnū simpliciter. ppter qd greg.
in quadā collecta q dē post sumptōez sacra-
mēta. pmo dicit pluraliter. purificēt nos sacra-
mēta q sūpsim⁹. et post singulariter subdit. et
psta. ut h tuū sacm n sit nobis reat⁹ ad penā

Irca terciū scz pfiguratiōez hui⁹ sacmēti
sciend q dueniens fuit hoc sacramētū
pfigurari et rōe dignitatis ut famosi⁹ ostēde-
ret et rōe difficultatis cū sit inter oia credi-
bilia difficult⁹ ad credendū ut hoies assue-
rent quadā figuraz. manu ductōe. Euerūt aut
hui⁹ sacramētū qtuor figure sūm magist⁹. iij
li. sen. di. viij. scz sacrificiū melchisedech. mā-
na agn⁹ pascalis. et sanguis q pfluxit de la-
tere xpī. Dater aut hāz sufficiētia habito re-
spectu ad pfigurata. eius em qd ē in hoc sac-
ramēto sacramētū tñ scz forme visibil panis
figura fuit sacrificiū melchisedech. ei⁹ at qd
est res et sacramētū siue rei dēcente et signifi-
cate scz xpī passi agn⁹ pascalis. rei tñ signifi-
cate scz gratie et etiā corporis xpī mistici. man-
na qd reficiebat. omnē sapore suauitatis hōis
vctatis vero dātis efficaciaz sanguis q magis
tenet rōem cāe. nichilomin⁹ tamen habet ras-
tionē figure. pensatis additōib⁹ scz q de iam
passo et mortuo fluxit.

Irca qrtū scz noiatiōem hui⁹ sacramēti
sciend q hoc sacramētū sūm qd ē signū
rememoratiū passionis xpī. q fuit sacramētū
vex dicit sacrificiū. sūm vō qd ē signū demon-
stratiū ecclesie vnitatis cui aggregant⁹ ho-
mines p ipm dē cōiō. sūm aut qd ē pfiguratiū
diuine fruitōis q est in patria dē viaticū. qz p-
bet nobis viā pueniendi ad illam. vel etiā qz
dat trāseunab⁹ d hac vita ad ipm. sūm vero
qd dētenet realiter xpī q est plenus gratia di-
cit eucharistia. id ē. bona gratia ab eu qd est
bonū et charis gratia.

Irca quintū scz necessitatē eucharistie no-
ta q sic ad salutē vite corporalis ita et vi-
te spūal est aliqd necessariū dupl⁹ scz vñ sine
quo nō est salus vel quo salus pcurat meli⁹
pimo mō eucharistia regulariter nō ē de ne-
cessitate salutis sed in casu in quo ecclesia sta-
tuit. scdo mō ē de necessitate salutis sic et qd
libet aliud sacramētū. sū magis istud. qz licz
omne sacramētū sit signū et cā grē. nisi sit im-
pedimentū ex pre suscipientis illd tñ cum sit
maxime pfectōis inter sacramēta hz plures
utilitates ut patebit infra de ei⁹ effectū. Sz
obici⁹ illd io. vi. caro nō pdest quicq sū spūs
est qui viuificat. ergo inutilis est māducatio
carnis xpī. hē loquit⁹ ibi de carne xpī sūm in

cellectā estimantiū eā visibilitor nō sacramē-
taliter māducaudā. Obicit⁹ etiā illd aug. ut
qd paras dentē crede et māducasti. sūm em h
videt q sufficiat māducatio spūalis. hē qd
paras dentē supple tñ. vel loquit⁹ de mādu-
catōe spūali p modū meriti. de hac etiā que-
stione vide infra ti. de usu hui⁹ sacramenti ar-
ticulo. iij. questione vtz. liceat oio cessare a
dunione.

De materia eucharistie ti. ix.

Einde dōsiderandū ē de materia h⁹ sa-
cramēti. et pimo in cōi d materia coe-
poris et sanguinis sūl. scdo in speciali
de materia corporis. tercio de materia sanguinis

Circa primū sciend q panis et vinū sū ma-
teria hui⁹ sacramenti. cui⁹ cā est institutio di-
uina. Instituit aut dñs in his pot⁹ q in alijs
cibus. tñ ppter dmanē vsū refectōis qz panis
et vinū est refectio hois non brutoz. magis
dñsuetā min⁹ fastidiosa. tñ etiā ppter ppieta-
tem significationis et a pre materie. qz panis
dicit⁹ ex plurib⁹ granis et vinū ex pluribus
racemis. qd dñs ad significandū corpus
xpī verū et militū. Et a pre pparatiōis qz pa-
nis in fornace et vinū in torculari ppara⁹ qd
duenit ad representandā passionē xpī. A pre ef-
fectus qz ut dicit⁹ in glo. j. cor. xij. panis p-
ceteris cibis sustentat corp⁹ et vinū letificat
sic hoc sacramētū magis sustentat et letificat
caritate inebriat⁹ q alia sacramēta. De-
buit aut hoc sacramētū esse de duplici mate-
ria. qz materia sacramēti duenit significatiōi
et vsui. et sūm verūqz modū duplex exigit⁹ ma-
teria in hoc sacramēto. vsus em hui⁹ sacra-
menti est refectio que ad sui integritatē cibū
et potum requirit. Significatio vero duplex
est vna est passio xpī in qua sanguis fuit sepa-
tus a corpore. Alia ē ordinatio ad salutē coe-
poris et anime. ppter hoc oportz ibi separatim
verūqz significari. Ratio ergo hui⁹ duplicis
materie est significatio nre pfecte refectōis
spiritualis p meditatiōem dominice passionis
que fuit in multiplici afflictione sui benedi-
cti corporis et effusione sui piosissimi sang-
nis ad nostram redemptiōem anime et corpo-
ris. reficit enī et delectat mirabiliter viros
sanctos meditatio talis.

Irca scdm scz circa materiam corporis in
speciali querūt plura scz vtrū requiratur
panis triticeus. hē q sic sūm dñm doctoz
sententiā. d ose. di. v. c. j. et. c. nō oportet. et. c.
se. et. c. sacramēto. tñ qz dñs dparauit se gra-
no tritici. io. xij. tñ qz credit⁹ celebrasse in pa-
ne triticeo et instituisse ut sic celebraretur qd
patet. qz panis de frumēto dicit⁹ anthonoma-
tice panis. vñ cū dicit⁹ q ihesus accepit pa-
nem. hoc de pane triticeo debet intelligi. tñ
quia vsus ecclesie ab apostolis qui presentes
fuerunt traditus habet celebrare in hoc solo
pane. Ratio vero hui⁹ est quia magis duenit
huic sacramēto panis triticeus. tñ qz in na-
tura siue in specie dignior. tñ quia in effectū
refectiōis valior. tñ qz in cōi vsu hoim vsi-
tatiō. licet em nō in omnib⁹ terzis nascatur

triticeū vel vinū. tamen defacili ad omēs ter-
 ras potest deferri quātū sufficit ad vsū sacra-
 menti. nec ppter defectū alteri⁹ ē vnū sine al-
 tero cōsecrandū quia nō esset sacramentū per-
 fectum. Vtrū possit cōfici de pasta triticea
 Respōdet sco. q nō qz xp̄us insinuat de pane
 triticeo vsuali vt sic s̄m dām . li . iij . c . vj . i⁹
 qd̄ solet cōiter esse nutrimentum corpale ip̄m
 vel s̄le esset nobis sacramentaliter nutrimentū
 spūale. Si dicatur q panis sit pasta si digitis
 op̄rimat⁹. ergo post h̄mōi op̄pressionē nō pote-
 rit cōsecrari. dicendū q panis ex quo est semel
 cōct⁹ nisi maifeste recedat a rōe panis vsuas-
 lis nō recedit a rōe panis cōsecabilis. hec sco.
 Vtrū possit cōfici in pane et farze et h̄mōi.
 h̄c qd̄az dicūt in pane et farze et spelta cōfici
 posse. qz ē eiusdē speciei cū pane triticeo licz
 differat differētijs accidētalijs. Aliq̄bz vō
 videt⁹ magis cōrariū. generās em̄ licet genēs
 sibi s̄le in specie. fit tñ aliqua dissimilitudo ge-
 nerātis ad generatū quātū ad accidētia vel
 ppter materiā v̄l ppter debilitatē virtutis ḡna-
 tiue. et ideo si q frumēta sūt que ex semine tri-
 tici generari possūt sicut ex tritico seminato in
 malis terris nascit⁹ siligo. ex tali frumēto pa-
 nis cōfectus p̄t esse materia hui⁹ sacramēti qd̄
 tñ nō videt⁹ h̄re locū in ordeo nec i spelta. n̄
 in farze qd̄ iter oia est grano triticeo simili⁹
 in figura. s̄ilitudo autē figure in aliquib⁹ ma-
 gis videt⁹ significare p̄pinq̄uitatē q̄ pdempti-
 tatē speciei. s̄ic ex s̄ilitudine figure maifesta⁹
 q canis et lup⁹ sūt p̄pinq̄ue speciei nō at̄ ciuf-
 dem. vñ ex talib⁹ frumētis q nullo mō possūt
 ex semine grani triticeī ḡnari nō p̄t cōfici panis
 q sit debita materia hui⁹ sacramēti. et hec est
 opi. tho. Quibusdā autē videt⁹ q̄ p̄dicta rō nō
 sit sufficiens. scz q̄ ideo far nō ē eiusdē sp̄ci cū
 tritico. qz nūq̄ vnū generat⁹ ex altero. qz que
 dā sūt accidētia inseparabilia cōcomitātia ḡna-
 tionē vt nigredo coruū. hec pe. Scdm̄ at̄ al-
 berbū in q̄rto sen. frumentū ē gen⁹ ad triticū
 et spelta. vñ hec duo sūt species frumēti val-
 de vicine. et parz distāt in spicaz. formatōe
 et quasi nihil distāt in forma granorū. et colo-
 re et sapore panis. et ideo de spelta p̄t cōfici
 s̄m eū. Vtrū cōfici possit in pane pmixto de
 tritico et alijs ḡnis. h̄c autē ē tanta pmixtio
 q̄ trahit triticū ad sp̄m alienā. vt qz v̄tus ex
 tremi est p̄dominās. vel ad mediū vt qn̄ ē eq̄-
 lis et tūc in eo nō p̄t cōfici. Aut manet species
 panis triticeī vt qn̄ virtus tritici p̄ponderat
 et tūc p̄t. qn̄ autē ita fit ex accidētibus scz ex
 sapore p̄cipue p̄t agnosci qz accidētia magnā
 p̄tē cōferūt ad agnoscendū qd̄ qd̄ est. Vtrū
 possit cōfici in pane corrupto. h̄c aliq̄n est tā-
 ta corruptio panis q̄ soluit⁹ species panis si-
 cut qn̄ cōtinuitas soluitur et sapor et color et
 alia accidētia mutant⁹. vñ ex tali materia n̄
 p̄t cōfici corp⁹ xp̄i. aliq̄n vero nō est tāta cor-
 ruptio q̄ specie soluat. sed ē aliqua dispositio
 ad corruptiōnē quā declarat aliq̄ immutatio
 saporis. et ex tali pane p̄t cōfici corp⁹ xp̄i. sed
 peccat cōficiēs ppter irreuerentiā sacramēti. Et
 qz idē ē ex tritico corrupto nō videt⁹ q panis

ex eo cōfectus possit fieri corp⁹ xp̄i licet qd̄az
 cōrariū dicāt. hec tho. Scdm̄ at̄ sco. ē dubiū
 de amido an sit materia cōueniēs ad faciendū
 panē cōsecrabile et cū multo sit p̄babil⁹ q̄ n̄
 ideo nō exponit se aliq̄s sine peccato tali du-
 bio et maxime ille qui p̄parat hostias cōsecra-
 das. qz certus ē q̄ p̄parat de materia tali. cōse-
 crans at̄ forte magis excusat⁹ ab illo peccato
 qz supponit illā materiā esse bene p̄paratā Si
 autē illa nō sit materia debita nō cōsecrat nec
 tñ ydolatratur nec ydolatrare facit. qz quantū
 est in se materiā esse ydoneā et ab alijs adozā-
 dam supponit. hec sco. Vtrū cōfici debeat i
 pane azimo. h̄c q̄ sic. ex de cele. mis. lras. et
 de cōse. di. ij. in sacramēto. nō est tñ de necessi-
 tate sacramēti. sicut em̄ dicit an̄. in eplā de
 azimo. fermentatū et azimū nō variāt species
 panis cū sint accidētia. vñ in vtroqz cōfici p̄t
 de facto. vñ hu. dicit vt habet⁹ ibi in. c. p̄di-
 cto lras. in glo. bñ. q̄ in ecclesia occidentali
 si q̄s de fermentato cōficeret nihil faceret. cō-
 ueniēs autē ē vt vnusq̄qz s̄m ritū ecclesie sue
 se habeat in celebratōe sacramēti. Sup̄ h̄ at̄
 sūt diuerse ecclesiaz cōsuetudines. vñ di⁹ gre-
 goriz in registro. romana ecclesia offert azi-
 mos panes p̄pterea qz dñs sine vlla cōmixtōe
 suscepit carnē sed ceterē ecclesie offerūt fer-
 mentū p̄ eo qd̄ verbū patris indutū est carne
 sicut fermentū cōmiscet⁹ farine. vñ sicut pec-
 cat sacerdos in ecclesia latinorū. celebrās in
 pane fermentato ita peccaret sacerdos in ec-
 clesia grecorū. celebrās in azimo quasi puer-
 tens ecclesie sue ritū s̄m tho. Scdm̄ vō sco.
 forte greci grauitē peccant qz se romane ec-
 clesie nō cōformāt. Nichilomin⁹ tñ cōsuetudo
 celebrandi in azimo pane rationabilior est.
 primo ppter institutōz xp̄i q̄ hoc sacramentū
 instituit primo die azimorū. vt habet⁹ Mt. xxv
 et mar. xiiij. qua die in domib⁹ iudeorū nihil
 fermentatū esse debebat. exo. xij. scdo qz panis
 est p̄prie sacramētū corpis xp̄i qd̄ sine corrup-
 tione cōceptum est. magis q̄ ip̄i⁹ deitatis vt
 infra patebit. tercio qz magis cōpetit sinceri-
 tati fidelū q̄ requirit⁹ ad vsū hui⁹ sacramē-
 ti. s̄m illud. j. cor. v. pasca n̄m immolatus
 est xp̄us. itaqz ep̄u. in azi. sinc. et veri. habet
 tñ cōsuetudo grecorū aliquā rationē. et ppter
 significatiōnē quā t̄git greg. vt dictū ē sup̄
 et ppter detestatiōnē heresis nazareorū q̄ le-
 galia et euangelica miscebant. Sciendū ec-
 q̄ a principio tota ecclesia cōficiēbat in azi-
 mo. sed postea tpe leonis pape propter here-
 ticos ebyonitas dicētes legalia obseruari de-
 bere cū euangelio et in azimo cōficiendū esse
 propter p̄ceptū legis. ecclesia instituit ad tē-
 pus cōfici in fermentato. cessante vero causa
 ecclesia occidentalis redijt ad ritum antiquū
 orientalis vero illū retinuit et vlteri⁹ addi-
 dit nō posse cōfici nisi in fermentato. et ad h̄
 probandum asserēbat dominū in fermentato
 cōfecisse. et quia tres euangeliste contradi-
 cunt dicentes prima die azimorum christum
 instituisse hoc sacramentum quidam ex eis
 in tantam insaniam proruperunt vt dicerent

euangelistas illos falsum dixisse et scripsisse
et a ioh. correctos fuisse qui ante die pasce di-
cit dñm cenasse cū discipulis suis. S3 q̄ io. nō
tradidit alijs euāgelistis ostēdi ex mltipli-
ci acceptōe pasce. pasca em̄ dicit aliqñ agn⁹
pasca. M. xxvj. qñ necesse erat occidi. pasca
aliqñ hora imolatōis. s. vespa q̄rte lune. qua
agn⁹ comedi debuit et festū incipiebat. M.
ix. erat pasca et azima post biduū. aliqñ dies
in cui⁹ vespa imolat⁹ agn⁹ luce. xxij. appo-
pinq̄bat dies fest⁹ iudeorū q̄ dicit pascha. Ali-
quādo p̄ia dies azimorū post imolatōz agni
celeberzima. io. xij. ante diē festū pasce. Ali-
quādo panes azimi. io. xvij. et ip̄i nō introie-
rūt in p̄torū ut nō d̄tamiaren⁹ s3 mādu. pasca
Et hos qñqz modos ponit inno. libro de offi-
cio misse. Aliqñ xps dicit significatus p̄ agnū
pascale. j. cor. v. etem pasca nostrū imo. est
xps. Aliqñ tota septimana azimorū q̄ scz inci-
piebat. xiiij. die ap̄ril in vespis et durabat a
die. viij. ad. xxj. diē ap̄ril ut patet leui. xxij.
et actū. xxij. volēs post pasca p̄ducere euz
populo. Aliqñ festū epularū. palipo. vlti. nō
fuit phase sile huic. vnuerfus. Ebdomas. ho-
ra. dies. epule. pecus. azima. xps. Septē autē
dies sup̄dicti azimorū om̄s erant dies festi. s3
prim⁹ erat p̄ excellentiā dies fest⁹. scz. xv. et
de illo dicit iohānes ante diē festū pasce. p̄
illū autē in maiori excellentiā erat dies fest⁹
sabbati. qz erat inter illos dies festos in qb⁹
nihil debebat parari. tū p̄pter suā celebritatē
tū p̄pter azima et sic patz q̄ iohānes nō tra-
didit alijs euāgelistis qz aliter accipit pasca
q̄ ip̄i. sicut em̄ legit⁹ exo. xij. solēnitās pasca-
lis incipiebat a vespis. xiiij. lune. et tūc xps
post immolatōz agni pascalis sacramentū h̄
instituit. vñ hec dies dicit⁹ a iohāne p̄cedere
sequenti diē pasce. a trib⁹ autē alijs euāgelis-
tis dicit⁹ p̄ia dies azimorū. qñ scz fermentū
nō inueniebat⁹ in domib⁹ iudeorū. Sed vi-
det⁹ esse contra p̄dicta q̄ xps p̄uenit diē azimo-
rum. figure em̄ debet veritas respōdere. cum
ergo agn⁹ qui erat figura xpi imolare. xiiij.
luna xps fuit crucifixus. xv. luna. s3 ante diē
crucifixionis d̄fecit. ergo in fermento d̄fecit.
s3 q̄ passio eius statim inchoata fuit post ce-
naz qñ fuit in agonia et fuit d̄phensus. vñde
optime est factū. qz agni d̄mestio et ip̄i⁹ imo-
latio facta ē. xiiij. luna. nō qz d̄sumata sed qz
inchoata et sic patz q̄ nō p̄uenit. S3 quare
magis attenditur in hoc sacramēto discretio
inter panē azimū et fermentū q̄ in baptismo
circa aquā vtrum calida sit vel frigida. s3 q̄
fermentū aliqd̄ habz corruptōnis. et ex pane
corrupto nō p̄t d̄fici hoc sacramētū ut dictū
est. Posset em̄ tanta corruptio esse fermenti q̄
ex eo non posset d̄fici sacramentum. h̄c tho.
Vt p̄t posset d̄fici de pane facto de aquā ro-
facea. s3 s3 inno. terciū i quadā decre. vere
aque admixtio ē de necessitate hui⁹ sacramēti
vtpote d̄stituēs substantiā panis. Et idō si fa-
rine admisceat⁹ aqua rosacea vel quicūqz ali⁹
liquor q̄ aqua vera nō posset ex eo vere d̄fici
sacramētū qz vere panis nō esset. panis etiā

de quo xps d̄fecit erat fact⁹ ex aqua naturali
et ideo nō potest d̄fici corpus xpi de alio pa-
ne s3m tho. et rich. Sedm aliquos tñ p̄t qz aq̄
ida nō requirit⁹ ut manet in specie p̄ria imo
in naturā aliā etiā ante p̄ fiat panis trāsmuta-
tur. et hui⁹ sententię est pe-

Irca terciū scz materiaz sanguinis sciend⁹
q̄ de solo vino vitis p̄t d̄fici sanguis xpi
et hoc primo p̄pter institutōz xpi qui in vino
vitis hoc sacramētū instituit. ut patet de eo
qd̄ dicit luc. xxij. circa institutōz ei⁹. amodo
nō bibaz de genimine vitis. donec r̄. scdo qz
sicut dictū est supra ad materiā sacramentorū
assumit⁹ illd̄ qd̄ p̄rie et cōiter h3 illā formaz
p̄rie aut vinū dicit⁹ qd̄ de vite sumit⁹. ali⁹ ac-
liquores vinū dicit⁹ s3m quandā similitudinez
ad vinū vitis. terco qz vinū vitis mag⁹ d̄petit
ad effectuz hui⁹ sacramēti q̄ est spūalis leti-
cia qz scriptū est q̄ vinū letificat cor hois. in
psalmo. Et qz oia vina vitis sūt eiusdē speciei
s3m doc. ideo d̄fici p̄t de quolibet vino vitis
dūmodo remaneat in specie vini. Acetū autē
p̄fectū nō ē vinū cū differat a vino s3m pl̄m
viii. metha. ideo de eo d̄fici nō p̄t. In vino tñ
qd̄ accedit ad acedine manente adhuc forma
substantiali vini p̄t d̄fici. et p̄ tali vino sumit
acetū inno. de offi. mis. cū dicit q̄ p̄t de ace-
to d̄fici aliter nō diceret v̄z s3m pe. et rich.

Quid ergo fiat si vini species acefcat. s3
nō manet ibi sanguis xpi sicut nec corp⁹ xpi
qñ corrupt⁹ species panis. S3 s3m albertuz
d̄ missa si vinū sit putridū p̄fecta putrifactōe
q̄ redire nō possit ad d̄pletionē vini. de eo nō
p̄t d̄fici. si vero sit in via ad corruptionē de
eo p̄t d̄fici. sed nō debet p̄pter reuerentiā sa-
cramēti si potest aliud haberi defacili. si autē
sit in vino cū sapore vinoso sapor aromatic⁹
vel pontic⁹ vel stipicus vel acerb⁹ ex mi⁹
p̄fecta digestionē vini p̄t de eo d̄fici qz rema-
net species vini. Non p̄t etiā d̄fici de agresta
qz nō est in termino gnātōis qd̄ ei⁹ immaturi-
tas ostēdit. vñ nō est vinū qz nihil recipit spe-
ciem nisi in termino sue gnātōis. In musto autē
d̄fici p̄t qz h3 speciē vini qd̄ attestat⁹ maturi-
tas eius et dulcedo s3 nō d̄uenit de ip̄o d̄fici
ante p̄ sit defecātū. vñ p̄hibetur ne mustū de
vua in calice statim exp̄sum offerat⁹ p̄pter in-
decētiāz impunitatis multi p̄pter qd̄ d̄ d̄se. di.
ij. om̄e crimen. iulij papa reprehendit sacerdo-
tes hoc facientes. p̄t tñ hoc fieri in necessita-
te. qz dicit ibidē cū necesse fuerit botrus i ca-
lice exprimat⁹ scz ante d̄secratōem. De musto
vō dū adhuc d̄inet⁹ in vua immatura d̄fici n̄
p̄t s3m p̄babilij opinātes. ar. de d̄se. di. ij. di.
cim⁹ et. c. se. nā xps nō d̄fecit suā sanguinez
nisi in vino existēte in specie potabili. qd̄ pa-
tet p̄ h⁹ qd̄ dicit discipulis. bibite ex eo om̄s
vinū autē nō est in vua matura sub specie po-
tabili s3 esibili. vino etiāz sic se habenti aqua
nō posset admisceri. Aqua vero debet apponi
vino qd̄ offert⁹ in hoc sacramēto. ut patz. ex
d̄ cele. mis. literas. et hoc quidē primo p̄pter
institutōem. p̄babiliter enim creditur q̄ do-
minus hoc sacramētū instituit in vino aqua

pmixto s3m more terre illius imo etiā scit qz apli qui interfuerūt illi cene ita reliquerant ecclie. scdo qz hoc cōuenit representatōi dñice passionis in qua utrūqz profuxisse legitur. Et ratio habet de ose. di. ij. c. j. tercio qz cōuenit ad significand effectuz hui9 sacramenti qz ē vnio ppli xpiani ad xpm. et hoc rō tangit. ex de cele. mis. cū marthe. q. qsiuisti. et de osec. di. ij. cū omē crimen. Nō sufficit aut in dolio apponē aquā. admixtio em̄ aque sacramentalis et vini est tm̄ sacerdotis et ē ad significand et idō tūc poni debz etiā si alias posita fuisset qñ sacra misteria inchoant s3m bon. Licet aut appositio aq sit de necessitate pcepti n̄ tñ est de necessitate sacramēti. qz aqua refert ad significand picipatōez hui9 sacramēti a fidelib9 quātū ad hō qz p aquā vino mixtā significat popul9 adunat9 xpo. Sed s3m hoc ipm qz ex latere xpi pendentis in cruce aq fluxit ad idē refert. qz p aquā significabat absolutio peccator9 qz fiebat p xpi passionē. Dictū ē at qz hoc sacramētū pficit in osecratōe materie vsus aut fidelium nō ē de necessitate sacramēti s3m aliqd osequēs sacramētū. et idō osequēs ē qz appositio aque nō ē de necessitate sacramēti qz ē ppter significatōez qz sequit sacramētū ppter qd etiā dicit qz greci n̄ apponūt aquā. vñ de ose. di. ij. scriptura dicit. siqs de antecessoribus nr̄is vel ignorāter vel simplr nō obseruauit ut scz aquā vino misceret p̄ ei9 simplicitati venia dcedi. Nec obstat illud de ose. di. ij. sicut vbi dicit sicut in sacrificiō calicē dñi offerri sola aq nō p̄t sic nec vinū solū qz intelligit ibi ciprianus nō posse fieri qd nō p̄t bene vel de iure fieri. vñ vbi ciprian9 dicit. e. di. c. j. potest. Alex. dicit d3. tñ qui ex heresi et cōtemptu apponere ibi aquā omittit vel etiā ex negligentia ex hoc qz nullā diligentia adhibet mortaliter peccat. Et sic intelligi p̄t illd qz aquaz nō apponit vino in sacrificio d3 p̄petuo puari officio et beneficio. ex d cele. mis. literas. qz aut omittit ex negligentia ex hoc qz habuit diligentia semiplenā venialiter peccat grauius qz hoc sacramētū ē cū magna diligentia osecrandū. Et quantū illd sacramētū precellit alia sacramēta et opa tm̄ i eo in alijs negotijs pponderat negligentia s3m bon. Debz aut solū aqua naturalis apponi in osecrando qz tñ admixtio aque ad vinū nō ē de necessitate sacramēti idō nō refert quātū ad necessitatē sacramēti quecūqz aqua misceat9 vino siue naturalis siue artificialis siue rosacea. licet quātū ad conuenientia sacramēti peccet qz aliaz aquā admiscet nisi naturalē vel verā qz de latere xpi pendentis in cruce vera aqua pfluxit nō humor flegmatic9 ut qdā dixerūt ad ostendend qz ei9 corp9 erat vere opositū ex quatuor humorib9. Et quidē ex elementis aq. ex humorib9 magis sanguis pfluxit qz magis misterio erat ogra. Nā duo maxima sacramēta fuerūt in eis figurata. scz redēptōis in sanguine et regeneratōis in aqua. ut habet9 ex d cele. mis. in quada3. Debet aut modica aq apponi. Nā circa aquā mixtā fuerūt opi. pl̄es. s3 pba

bilior ē opi. eoz s3m inno. terciū qz dicūt aqz oueri in vinū. hō aut fieri nō posset nisi adeo poneret9 de aqua modicū qz in vinū ouertetur. et ideo tut9 est semp̄ parz de aqua apponere maxime si vinū est debile qz si tanta fueret appositio aque qz soluere9 species vini nō posset pfici sacramētū. vñ etiā hoc habz cōsuetudo ecclesie generalis. ex de cele. mis. p̄niciosus. Si aut tantū de aqua adderet9 qz tolleretur vinositate vini nō posset de eo osecrari. qz tūc nō esset vinū sed aqua vinata. vñ de osec. di. ij. cū omē. Quid fiet ergo i illis teris in quib9 nō p̄t vinū haberi. hō s3m alber. de missa. sup hoc papa esset osecrandus et vide9 qz cū eis dispensandū esset ut corp9 xpi sine sanguine osecraret ne ppter defectū sacramenti maximū damnū incurreret. S3 nūqd omixtū equaliter ex aqua et vino ouertetur i sanguine. hō qz equa omixtio ex vino et aq dupliciter p̄t fieri. aut s3m mixtoz equalitate molis. aut s3m equalē p̄portione virtutis. p̄mo mō aqua n̄ solueret species vini. magis em̄ ē vinū actiuū qz aqua. nec generaret9 natura tercia ex duob9. nec vinū posset cito aquā ouertere in sui naturā licet satis cito alteraret se i excellentijs suaz. qualitatu accidētaliū. et sic dico qz p formā osecratōis vini sola substantia vini trāsubstantiaret9 in sanguine. scdo mō gnare9 natura tercia ex duob9 qz nec esset vinū nec aqua s3 nō statim. opatōes em̄ nature nō fiūt in instāti. quis eaz termi in instāti sint. et ideo tā cito posset sacerdos osecrari talē vini appositionē qz illd qd fuit ibi vinū cū adhuc nō esset trāsmutatū ad opositōez nature tercie ouertetur in sanguine. Si tñ ante quaz pferret verba osecrationis esset ex illis duob9 natura tercia ostituta ex illa nō posset osecrari sanguis xpi. qz species oponentiū ex quibus p essentia ostituit9 vnū. in oposito nō remanent s3m essentias nisi forte diminute vel scdm qd dico ppter opi. illor9 qz dicūt eas remanere incōpletas. hec rich.

De forma osecratōis eucharistie ti. x.

Ostea osecrandū ē de forma sacramēti eucharistie. et primo de quibusdā que cōiter p̄tinet ad formā osecratōis panis et vini. scdo in spēali d forma vini. tercio de v̄tute forme. Circa primū sciendū qz forma h9 sacramēti ē illa qz habet9 in canone misse. scz hō ē corp9 xpi. et hic ē em̄ calix xpi. vñ ex de cele. mis. cū marthe. q. ex eo dicit. credim9 qz formā v̄boz sicut in canone rep̄t a xpo apli et ab illis eoz receperūt successores. Circa p̄dictaz aut formā possunt plura queri. scz vtrum xpus prius cōfecerit qz verba p̄tulerit. hō cōmunior et verior opinio est qz illius verbis tantū semel dictis xpus cōsecrauit et formam cōsecrandi dedit. licet enim posset cōficere sine verbo debuit tñ cōficere v̄bu3 dicēdo. ut apl̄is cōsecrādi traderet formam.

Sz dicit qz dicitur Mt. xxvj. cenā ubi aut illis
 accepit ihesus panē bñdixit et fregit deditqz
 discipulis suis dicens accipite et post. hoc
 ē corp⁹ meū. In his vbi patz qz pus bñdixit
 et fregit qz vba pferret. sz bñdictio ista fuit
 dsecratio vt videt. qz fractio dsequit dsecra-
 tionē. qre videt qz patz dsecrauerit qz vba p-
 tulerit. sz illa bñdictio nō fuit dsecratio szm
 boni. sz quedā grāz actio in q ostēdit qz bene-
 dictio pmitti dz ante cibū. De fractōe vō di-
 stigue qz fractio pt esse vel ad figurandū. et
 sic p̄biter frāgit post dsecratōez. v̄l ad distri-
 buendū. et sic xps ante dsecratōez fregit vt in-
 ter aplos distribueret. Vt hec vba sz ac-
 cipite et comedite v̄l bibite sint de substātia
 forme. sz qz nō sz significāt vsū materie cōse-
 crate qz nō ē de necessitate sacramēti. Vt
 solis vbi sup̄dictis qz sūt in canōe misse p̄bi-
 ter dsecrat. sz qdā dicūt qz nō. et h̄ op̄i. v̄l
 esse sco. in q̄rto. Sz dicit eos videt esse qz canō
 misse nō ē idē apud oēs nec szm omē epus. et
 idō scdm tho. si p̄biter sola illa vba cū mte
 tōe dsecrādi pferret dsecraret. qz intētio fa-
 ceret qz hec vba intelligeret q̄si vt in xpi p-
 sona plata. sic tñ dsecraret grauius peccaret.
 qz ritū ecclesie n̄ seruaret. Quid demōstrat
 in forma panis vel vini p̄nomē demōstrat
 hoc v̄l hic. sz circa h̄ fuerūt etiā p̄les mōi
 dicēdi q̄bz dimissis cā breuitatis dicendū qz
 nich. de sanc. vic. li. de tri. dicit qz ibi ē demō-
 stratio mixta. scz p̄m ad sensū et p̄m ad itel-
 lectū sub hoc sensu. illd in qd h̄ trāsmutabit
 ē corp⁹ meū. sicut si de cibo quē adhuc dme-
 dō dicā hoc ē corp⁹ meū. i. illd in qd iste ci-
 bus ē trāsmutand⁹ ē corp⁹ meū. hec ar locu-
 tio adhuc esset verior et magis p̄ria si v̄tute
 ei⁹ in platōis termino ille cib⁹ fieret corpus
 meū. in p̄posito aut sic ē qz ibi v̄tute v̄borz in
 dplemento et termino ipi⁹ orōis panis sit ver⁹
 corp⁹ xpi. Vt hec diuictio em̄ sic de substā-
 forme. sz qz nō. sz addit ibi ad denotand⁹ or-
 dinē dsecratōis ad vsū materie dsecrate qui
 tñ nō est de necessitate sacramēti. vñ nec diu-
 ctio silr. scienter tñ omitti nō dz vbi vsus an-
 tiqu⁹ ecclesie illi⁹ hoc h̄. Scdm vō scotuz li
 em̄ ibi ponit ad diuigend⁹ ne scz verba forme
 sine p̄cedentib⁹ pferant.

Circa scdm scz formā vini in sp̄ali sciend⁹
 qz hec ē recta forma dsecratōis vini que
 ponit in canone misse s. accipite et bibite ex
 eo oīes. hic ē em̄ calix san. mei zc. vsqz i re-
 peccatoz. et h̄ p̄t p hoc qz eā tenet romana
 ecclesia qz fuit a p̄ncipib⁹ ap̄loz edocta. vñ
 inno. romana ecclesia illd sz integra fide ser-
 uauit qd ab ip̄is ap̄lis qui eā p̄ncipaliter sa-
 cris documētis ecclesiasticis ritus docuerūt
 accepit. sz ip̄is igit ap̄lis pet. et pau. quos
 viuos autores habuit et defūctos custodit.
 hūc ritū sacrificij accepit. quē hacten⁹ immo-
 bili cultu seruauit. Circa p̄dictā aut formā
 dsecratōis vini q̄runt plura scz vtruz p̄dicta
 forma habeat ex aliquo euāgelio. sz qz nō
 cui⁹ rō ē szm aliquos qz euāgeliste nō inten-
 debāt tradē formā sacramētoz. quā in p̄mitia

ecclesia optebat esse occultā vt dicit dyo. in
 fine ecclesiastice gerarchie. sed intendebant
 historiā de xpo texere. vñ oīa vba illa vere
 ex diuersis scripture locis sumi possūt. Nā qd
 dicit h̄ est calix habet luce. xxij. vbi dz sic.
 h̄ ē ca. no. testa. in sang. m. qz p vo. effū. Fla-
 bec etiā p̄ma cor. xj. vbi scribit h̄ est sang.
 no. te. qz p mul. effū. in re. pec. qd aut addit
 eterni et itez. misteriu fidei habetur ex tradi-
 tōe dñi que p aplos ad ecclesiā puenit. szm
 illd. i. cor. xj. Ego accepi a dño qd et tradi-
 di vobis. sicut em̄ habet ex de cele. mis. cuz
 marthe. multa tā de verbis qz de factis dñi.
 cis inuenim⁹ ab euāgelistis omitta. qz aposto-
 li suppleuissē verbo. vel exp̄ssē facto legūt
 et ponit ibi exemplū vbi dicit ibidē. Ipe ec
 euāgeliste inter se mutuo suppleuissē legunt
 que ab eoz aliquo vel aliquib⁹ sūt omitta et
 ponit exemplū ibidem. Vtrū dsecraret in
 forma euāgelistaz v̄l etiā pauli. i. cor. xj.
 sz szm aliquos qz nō p eo qz euāgeliste vel
 etiā paulus nō intendebāt vt dicūt tradē for-
 mā sacramētoz. sz intendebāt historiāz texe-
 re de xpo. et hec ē op̄i. tho. Scdm alios vero
 qlibet forma tradita ab ap̄lis et euāgelistis
 est forma bona. ita qz si ecclesie placet in ea
 dsecrare possit. qz oīs idē dicūt. et eadē for-
 ma est in sentētia cuz forma sup̄dicta. sz p̄ter
 ecclesie dsecratōis et traditōez nō debent et
 hec est op̄i. pe. et nich. Scdm vō aliquos me-
 lius ē de hoc pie dubitare qz p̄sumptuose ali-
 quid diffinire cū nesciat an ipi intederint for-
 mā describere aut verba narrare. credūt tam
 qz siqs dsecraret in forma euāgelistaz v̄l pau-
 li nō esset p̄cipiendū. imo esset honor et re-
 uerentia exhibenda hostie sic dsecrate p̄ter
 periculū quia maius periculum est dsecrere
 hostiā dsecratā qz illi reuerentiā exhibere. Et
 si dsecraret alijs dsecratōis a qbus nō possit
 discerni. melius esset totū venerari qz recipe
 aliquā ex eis cū nō possit dsecrari. Siqs tam
 formā ecclesie ex certa sciētia mutat. Guiter
 peccat. et hec ē op̄i. bon. Vnde accipi debet
 forma tradita ab ip̄is ap̄lis szm qd est in ca-
 none misse. nō ab euāgelistis qz apostoli ec-
 clesiam instituerūt szm qd a deo acceperunt.
 Euāgeliste vero diuina verba et opa narraue-
 rūt attendētes ad intellectū. nō ad vocē idō
 nec in forma dveniūt qz forte nō intēdebant
 formā tradere sed dveniūt in sensu quē vole-
 bant narrare. vñ in canone tradit p modū in-
 stitutiōis. in euāgelistis vero p modū narra-
 tiōis. hec bon. Vt greci dsecrāt qz v̄tunt
 tali forma scz hic est sanguis me⁹ noui testa-
 mēti. p vobis et p multis effusus in re. pec.
 sz credūt ab aliquibus qz sic qz illā ab ap̄lo
 paulo acceperūt et est eadē cū nostra intelli-
 gibilis licet nō sensibilis. hec pe. Que sūt
 de substātia forme p̄dicte. sz szm aliquos in
 forma p̄dicte ista quedā ponunt que sunt de
 substātia. quedā vero nō sed p̄tinent ad or-
 natū et ad ostendendū vsū vel dignitatē vel
 effectū. sz substātiā p̄tinent ea p que exp̄-
 mit dsecratio vini in sanguinē scz hic est calix

sang. m. ad vsu vero acci. et bibi. ad effectuz
aut no. et eterni testamti zc. et hec e opi. bon
et pe. Scdm vo alios cu hec vba no. et eterni
zc. sint qda determinatōes pdicati. i. sang. xpi
priet ad integritate eiusde locutōis. et ideo
dicūt q omnia sequētia sūt de substātia forme
vsqz ibi quotiescūqz se. zc. q nō sūt de substā
tia forme s; priet ad vsu hui? sacmēti et ideo
ē q pfbiter eodē ritu et mō scz tenēdo calicē
in manib? pfert oia hec vba. luce etiā. xxiij.
interponunt hec vba sequētia vbis pmis. di
cūt ergo q oia pdicta vba sūt d substātia for
me. s; p prima vba cū de hic ē ca. sang. m. sig
ficat ipa ouersio vini in sanguinē. eo mō q
dictū ē in forma dsecratōis panis. p vba vo
sequētia scz no. te. designat vctus san. effusi
q opat in hoc sacramto. qz em vt dictū ē san
guis seozū dsecrat? expsse passionē representat
ido pot? fit ibi mētio de effectu passionis q
in dsecratōe corpis qd ē passionis subiectū.
et hec est opi. tho. Scdm aut scotū rō pdictē
opi. nō ocludit. possibile em esset multa addi
in aliq orōe dsecratua sine qb? tñ tota dsec
tio habe. sic xps dicē potuit. hō ē corp? meū
suptuz de vigne suspendend in cruce sic dixit
de sanguine q p vobis zc. et tūc illa vba ef
sent dicēda ppter deuotionē nō tñ fuissent ne
cessaria simplr ad formā quātūcūqz pnerēt
ad eandē orōez. pl a etiā alia adducit oia ra
tōez istā. s; m ipm tñ nō ē nobis traditū pcer
to an ad formā dsecratōis sanguinis pntēat
aliq vba post li san. m. ido piculosū est h asse
rere de quo sufficiēs auctoritas nō habet ne
qz est piculosū h ignorare. qz ignorātia ē in
uicibilis. Post h notādū est expositio et rō
eoz q ponunt in hac forma. accipite inquit
et bibite ex eo. Ex eo dicit et nō ex hoc ad de
notandū pntiā sanguis ante pcedentē. sub al
tero signo scz panis. Sequit h est calix. m. h
ē locutio figuratua. Et pē duplr intelligi vno
mō s; m methonomiā q pmit? oīnes p oten
to vt sit sensus. hic ē sanguis meus oten? in
calice de quo fit hic mētio. qz sanguis xpi in
h sacramto dsecrat? inquātū ē potus fideliz
qd nō importat in rōe sangnis. ideo optuit
hoc designare p vas hui? vsui accommodatū.
Alio mō pē intelligi scdm methaphorā. puc
p calicē silitudinarie intelligit? passio xpi. q
ad silitudinē calicis iebziat. s; m illd tren. iij.
repleuit me amaritudinib?. inebriauit me ab
sintio. vñ ipē dñs passionē suā vocat calicē
M. xxvj. vt sit sensus. h calix est signū passio
nis mee de q fit mētio in sangne seozū a coz
poze cōsecrato. qz sanguis fuit a cozpe sepa
tus p passionē. Et intellige q li sanguis con
struit? intrāsiue cū li calix sicut cuz dē crea
tura salis. Sequit? noui et eter. testa. in qbus
vbis notat? vctus sanguinis xpi inquātū ordi
nat? ad tria. primo ad acqrendā eternā here
ditate. s; m illd hebre. xvij. habem? fiduciā
in introitū sanctor. in sangne ei?. et h notat?
ibi no. et eter. testa. sicut em habet? ex. de ce
mis. cū marthe. q. vez. li. eterni dē. tū qz pro
mittit regnū eternū. tū qz durat imppetuū. vñ

dē ibi nouū. i. vltimū esse describit. ido eter
nū. i. ppetuū oprobat. nouissimū em testamē
tū hois immobile pseuerat qz testamētū obi
tu dfirmat. scdo ordinat? ad collatōez grē q
est p fidē. s; m illd roma. iij. que pposuit de?
ppiatōez p fidē in sanguine ei? vt sit ipē iu
stus et iustificās eū qui ex fide ē ihesu xpi. et
quantū ad hō subdit? misterū fidei. nō exclu
dit aut misterū rei veritatē s; ostendit occul
tationē. qz et ipē sanguis xpi occulto mō ē in
sacramto et ipa passio xpi fuit occulte figu
rata in veteri testamto. et dē misteruz fidei
qñ fidei obiectū. qz q sanguis xpi vere sit in
hoc sacramto sola fide tener. vt em dē in p
dicto. c. q. ex eo aut. aliud ibi credit? q cerna
tur. ipa em passio xpi p fidē iustificat. Baptif
mus aut dē sacramtū fidei. qz qdaz est fidei
pstatio. h at sacramtū ē caritatis qñ figu
ratiū et effectiū. tercio ordinat? ad remo
uendū impedimētū vtriusqz pdictoz. s. pētā
s; m illd hebre. xj. sanguis xpi emū. dscietias
vras ab opib? moz. i. a peccatis. et pētū ad h
addit? q p vobis et p multis effū. in re. pec
sanguis em passionis xpi hz efficacā nō tñ i
iudeis s; etiā in gētib? nec tñ in pfbiteris q
h sacramtū dsciet vt in alijs q sumūt s; etiā
in illis p qb? offer. et id signāter dē p vo
bis scz iudeis. et p multis scz gētib?. vel pro
vobis māducātib?. et p multis p qb? offer?
Nō dicit aut p oibus. qz licet sanguis xpi sit
effusus p oib? pētū ad sufficiētā n tñ omēs
recipiūt ei? efficacā ppter eoz indispositōez.

Ira terciū s. vctutē forme sacmēti eucha
ristie qrun? pl a scz vtr? pfbiter quātūcū
qz materiā ouertere possit. hē dicūt aliqui q
nō. cū de integritate sacramti sit intētio im
plicita vel explicita faciendi qd facit ecclia
seu illd qd sacramtū institues facere inten
debat. s; nō intēdebat ecclia vel xps transf
substātiatō; panis nisi ad omunionē fideliz
et rememorandū xpi passionē. Ideo sacerdos
em et nō plus pē trāsubstāciare de pane quā
tū requirit? ad omunionē fideliz et ad reme
morandū xpi passionē. vnde vbi essent tot fi
deles ad omunicand p vnū sacerdotē q tot?
panis de foro reqreret? adhuc iste sacerdos
totū panē de foro posset trāsubstāciare. si vō
sacerdos vellet trāsubstāciare ad hoc tñ vt
panē in lutū pinceret vt vt aliqd aliud dede
cus fieret sacramto. dicūt q talis nō trāsub
stāciaret. qz nō ē verisimile xpm potestatem
dedisse sacerdoti in puidiciū et irreuerentiā
sacramti nec talē qualē sapiēs dicitaret non
esse donādā. et hec ē opi. pe. et bon. Cōtra
hec autē arguūt alij sic. si abluens puez sub
forma vboz debita intēdens facere qd facit
ecclia quis in speciali intēdat sacramti de
decus et credat dānare illū quē baptifiat. ad
huc vere ofert sacmētū baptifmi vt patet ex
sup? dictis d baptifmo. Igit? siliter si sacdos
sup obitā materiā dicat vboz formā ad trāf
substātiand institutā intēdes implicite vt ex
plicitē p h ibi esse corp? xpi licz vltcrius ibi
intēdat sacramti irreuerentiā et dedec? nec

intendat illud sacramentum administrare fideliter
nichilominus vere officium ut videtur. Ille enim intentiones sequentes. scilicet intentio commemorandi passionem christi et comendandi fideles non sunt necessarie ad essentiam sacramenti. videtur ergo aliter dicendum quod sacerdos tamen potest de pane transubstantiare quantum transubstantiare intendit dum tamen illud panis sit coram ipso existens enim in capite non posset transubstantiare panem in ecclesia quia ad hoc non extendit se forma sacramenti. quod per per nomen demonstrat faciens aliquid modo demonstrat ad sensum quod est respectu rei principalis ipsi demonstrati. hoc nichil. sed et positio videtur esse tunc in scripto et in summa prima magis michi placet. Vnde virtute ubi sacerdos posset unam partem eiusdem hostie consecrare sine alia hostia continua remanente. hoc quod aut sacerdos intendere consecrare alteram partem hostie determinate utpote determinate illa quae esset ad dexteram vel illa quae esset ad sinistram. aut intendere consecrare unam medietatem non tamen ferendo intentionem suam ad unam signatam. primo modo credo quod possit virtute sacramenti consecrare unam medietatem hostie sine alia. quia cum ad consecrationem materie debet non tamen requiratur ordo in consecratione et forma ubi debita. sed est intentio faciendi super illam materiam quod facit ecclesia non operantur uba nisi super illam medietatem hostie ad quam precise fertur modo super dicto intentione consecrationis. scilicet modo dico quod non consecret unam partem sine alia quae virtus sacramenti non plus respiciat unam partem quam aliam quae utraque medietas consecrat quia tunc consecraret totam hostiam. Et ego ponam quod non intendat consecrare totam hostiam sed medietatem tamen. ideo videtur quod in casu predicto nulla pars hostie consecraretur. reales enim operationes non sunt circa singularia vaga sed circa determinata. et ideo oportet quod intentio ad quam sequitur realis determinatio aliquid determinatum et determinate respiciat. hec nichil. Vnde una forma operis sine alia. hoc quod sic cum quilibet ipse habeat virtutes propriae completae significationes et propriae determinatae materiae. Vnde si aliquid hostie ex oblivione in altari cum presbiter officium sine positio nunquam et ille hostie sine consecrate. Quid etiam si aliquid gutte vini adheret pedi calicis dum presbiter officium hoc secundum albertum. li. de mis. nec ille hostie nec gutte iste consecratur quia de eis nihil intendit.

De conversione quae fit in eucharistia et quomodo corpus christi est ibi post conversionem a. xi.
Sic de consideratione est de conversione quae fit in hoc sacramento per virtutem forme verborum. et quia per hanc conversionem fit panis corpus christi sub hoc sacramento. ideo consequenter dicendum erit de modo quo corpus christi existit in hoc sacramento. Circa primum firmiter tenendum est quod in hoc sacramento est vere corpus christi. unde super illud lucam. xxi. hoc est corpus meum quod pro vobis traditur. dicitur in illis non dubita an hoc sit verum. cum enim sit veritas. proferens non mentitur. Et ideo intellige de sanguine christi substantia enim panis convertitur in substantiam corporis christi. et substantia vini in sanguinem. unde in canone missae de pane et vino dicitur. fiat nobis corpus et sanguis domini nostri ihesu christi. Praeterea de sacramentis tenendum est quod tenet romana ecclesia ex. de heret. ad abo

lenda. ipsa autem tenet panem transubstantiam in corpus christi et vinum in sanguinem christi. ex de summa. tri. firmiter. q. vna. Et hunc intellectum ipsa romana ecclesia nobis tradidit directa ut creditur a spiritu veritatis. unde aliter credere non licet hec scilicet. Convertitur autem totum depositum ex materia et forma existens actu in totum corpus christi actu existens. ita quod materia in materia et forma in forma. scilicet corporea solis accidentibus remanentibus. Cum enim species panis sit signum corporis christi debet ipsum immediate representare. si autem remaneret aliquid de panis substantia representaret illud immediate quod corpus christi. et ideo nichil de ibi de substantia panis remanere. sed tota devertitur. Et autem predicta dicitur in instanti virtute dei in existens forme ubi et dicitur depleta creatura. nec est in specie aliter mutationis naturalis. sed proprio nomine transubstantiatione dicitur. hanc autem conversionem non erit cuius difficile credere si considerat virtutem inferioris nature quae in stocho huius panem quem accipit in carne vivam et vinum in sanguinem dicitur. Si autem gratia ubi vinum dicitur in sanguinem purum. dicitur quod sic non est intelligendum de vinum dicitur in sanguinem in quantum sanguis dicitur aliquid confusum ex quatuor humoribus. sed in quantum dicitur humoris quod est unum ex quatuor. alii autem humores sunt ibi per decompositionem. unde ex. de cele. mis. in quadam dicitur quod 10. ex parte ex elementis aqua. et ex humoribus sanguinem. ex quo patet quod sanguis qui fluxit de latere christi fuit unum ex quatuor humoribus. et per consequens vinum non dicitur nisi in humoris sanguineus. hec nichil. Ad hoc nota quod in hoc quod super dictum est scilicet quod in hac conversione materia dicitur in materia et forma in forma. dicitur in quarto super sententias nichil. tunc. bon. per. et communiter dicitur dicitur alii. Secus autem dicitur videtur quod ibi non est conversio substantiae in substantiam quantum ad esse substantiale simpliciter. sed quantum ad esse hic quod corpus christi non acquirit simpliciter esse. sed esse sub specie panis. unde acquirit novam principium non amittendo antiquam. panis vero desinit esse ibi non acquiritur aliqua principium alibi. unde licet illa desinitio panis secundum se considerata sit annihilatio ipsa tamen conversio nullo modo est annihilatio quae eius terminus non est nichil. sed nova principium corporis christi sub specie panis hec scilicet. Quae autem hic verba sub hoc sacramento sit vere corpus christi quando apparet ibi miraculose. caro vel puer vel aliquid tale. hoc talis apparitio contingit quibus propter solam immutationem videntur quibus manentibus prioribus hostie dimensionibus propter immutationem circa alia accidentia ut figure coloris et huiusmodi. et utroque modo remanet ibi vere corpus christi. quia ibi ratio sacramenti manet utroque etiam modo fit miraculum ad ostendendum quod in hoc sacramento est vere corpus christi et sanguis. et ideo non est ibi deceptio. hec tunc. Secundum vero per substantiam illam quae apparet laet species sacramenti sub qua dicitur corpus christi nulla immutatio facta circa ipsam. et ipsa species tantum confunditur quibus substantia accidentibus. carnis vel pueri quod non sunt propria accidentia vel linamenta corporis christi. Et hec in sequenti articulo patebunt.

Iraea scdm scz modū quo existit corp⁹ xp̄i
sub hoc sacramēto ē firmiter credendū q̄
totus xp̄us ē in hoc sacro. Nam in sacramēto
corp⁹ xp̄i. i. sub specie panis ē totū corp⁹ xp̄i
ex vi sacramēti siue d̄uersionis. Substātia em̄
panis d̄uertit in solam substātia corp⁹ et intel-
ligo hic noie corp⁹ d̄neri nō t̄m carnes. sed
etiā neruos et ossa et alia hui⁹i sanguis vero
est ibi rōe pmixtōis. pmixtus em̄ et diffusus ē
in corpe. et iō vbiq̄q̄ est corpus xp̄i ibi est
sanguis. eius vero anima est ibi rōe diuictōis
scz cū corpe. Est ei inseparabiliter corpi diuicta
quātitas aut et alia accidentia sunt ibi rōe in-
separatōis a corpe. diuictas aut est ibi rōe vniō-
nis diuine nature cū hūana. Est aut totū corp⁹
xp̄i ita in hostia tota q̄ est in qualibz ei⁹ pte i
qua saluat⁹ rōe totius. cū em̄ sit totū hōgeneū
nō est maior rōe q̄ vna ps d̄uertat in vnā pte
q̄ i aliā. vñ hec fuit positio bilarij. hu. d. san-
vic. et d̄uictē tenet. Est etiā sub hostia corpus
xp̄i p̄tum sed nō mō quātitatiuo q̄ licet sit ibi
corpus quātū nō t̄m d̄parat ad spēs vt p̄tū. sic
etiā q̄uis sit ibi clarū n̄ t̄m vtitur claritate sua
illuminando medium. ita q̄uis sit ibi p̄tum nō
t̄m vtitur quantitate occupando locū. sic deus
p̄t vtitur vt hic sit ignis nō exerendo d̄busti-
onis actum. Est ec̄ corpus xp̄i sub hoc sacra-
mēto siue sub specie nō localiter p̄prie loquendo
quia esse localiter p̄prie est esse dimēsiue siue
d̄mensuratiue est t̄m corpus xp̄i in loco speciei
p̄ncialiter. Et ex hoc sequit⁹ q̄ corp⁹ xp̄i est in
plurib⁹ locis simul scdm esse sacramētale. q̄
vere et realiter d̄neret sub diuersis spēbus q̄
sunt in diuersis altarib⁹. Ratio hui⁹ est diuina
institutiō que oīa p̄t Ratio vero hui⁹ institutio-
nis ē q̄ est cib⁹ spūalis d̄uis ad cibandū plu-
res in pl̄ibus locis. sed scdm esse suū naturale
est t̄m in vno loco scz in celo. scdm aut esse p̄-
sonale nō est in loco. Est ec̄ corpus xp̄i in hoc
sacramēto immobile localiter et p̄ se loquendo
licet sit mobile p̄ accidēs scz ad motū hostie
sic anima mouet⁹ moto corpe. mouet⁹ ec̄ et quie-
scit simul p̄ accēs corp⁹ xp̄i mota vna hostia
et quiescētē alia sic homo sup scamnū in nauī
p̄ quietē scamni quiescit et p̄ motū nauis mo-
uetur. Corpus ec̄ xp̄i p̄ accēs simul mouet⁹ sur-
sum et deorsū. mota vna hostia sursum et alia
deorsum sicut hō existēs sup equū in nauī mo-
uetur motu equi ad terminū oppositū termino
ad quē nauis tendit. h̄ rich. Sed nūquid ver-
sa hostia corpus xp̄i vertit⁹ sic mota mouetur.
h̄ q̄ nō. q̄ licet ptes ordinē habēt i ip̄o cor-
pore absolute nō t̄m p̄ d̄pationē ad speciem. vñ
dici nō p̄t q̄ pedes habeāt i vna pte hostie et
caput in alia et sic de membris alijs q̄ oīes
ptes sunt simul sub qlibet pte hostie vt sup⁹
est ostensū. hec rich. Nūquid mutata hostia
vel fracta vel passa aliqd corpus xp̄i patit⁹ sic
mota mouet⁹. h̄ q̄ nō. nō em̄ est sil e q̄ immu-
tatio et passio innouaret in xp̄o aliqd absolu-
tū sed motus localis p̄ accēs nō. hec h̄m pe-
rich. et sco. Est ec̄ corpus xp̄i penit⁹ inuisibile
oculo corpali h̄m rich. et sco. ita scz q̄ non p̄t
videri oculo corpeo nec p̄ naturā nec p̄ gl̄iaz

nec p̄ miraculū sicut nec existentia substantie
spūalis i loco ad cui⁹ instar corpus xp̄i ē sub
sacramēto inq̄tum ē ibi p̄sens et p̄ se rōne sub-
stantie et quātitas nō est ibi nisi p̄ d̄comitanti-
am vel h̄m rich. si aliqd appareret ibi spēs p̄-
uuli vel frustū carnis nō est corpus xp̄i maio-
res em̄ sunt dimēsiōnes corp⁹ xp̄i q̄ illa q̄ ibi
apparet et si apparet ibi vere corp⁹ xp̄i non
apparet vt sub sacra mēto vñde credo q̄ illa ap-
parentia puuli que aliqd ibi visa est vel descri-
bitur in imaginatōe vel in sensu d̄uni vidētis
vel etiā si est realiter ex. nō credo q̄ ille dimē-
siōnes fundent⁹ in dimēsiōnib⁹ speciei panis
licet tūc appareāt. hec rich. de hoc supra in p̄-
cedenti articulo circa finē. Sed nūqd corp⁹
xp̄i videri potest sub specie panis ab oculo suo
apprio. h̄ q̄ sic nō p̄t tamē videri ab ip̄o mo-
dus quo corpus xp̄i existit sub sacramento. h̄
em̄ p̄tinet tantū ad intellectū nec est sil e d̄ a
lio oculo gloriofo. q̄ ip̄e oculus xp̄i est sub h̄
sacramēto in quo nō d̄format⁹ ei alius oculus
gloriosus et hui⁹ snie est tho. Alij vero dicūt
q̄ forsan xp̄us p̄t est ibi nō vidēt a se ip̄o mō-
dus corp⁹ ali sed spūali. et hui⁹ snie est pe. Est ec̄
scdm rich. corpus xp̄i in hoc sacra mēto inuisi-
bile visione intellectuāli oīi intellectui per
naturā visibile t̄m p̄ gl̄iam non t̄m in verbo s̄
etiā in p̄prie genere. Scdm aut scotum visi-
bile est etiā p̄ naturā oīi intellectui non alli-
gato sensibus i intelligendo siue angeli siue
anime separe. Est etiā d̄gnosibile a nobis d̄uz
sumus in via q̄ ibi est corpus xp̄i non quidem
p̄ naturā sed p̄ fidem et doctrinā. dicit em̄ in
tellectus. q̄ veritas non potest dicere falsum
si fides asserit quod veritas dixit. hoc est cor-
pus meum et p̄cepit q̄ diceret. ergo verū di-
xit. Est etiā corpus xp̄i vt est sub sacramento in
tangibile immediate ab alio sic nec substācia
spūalis tangit⁹ a loco nec a corpe aliquo.
vñde quātūcunq̄ aliquis speciem penetraret
existi corpus tangere non posset h̄m rich. De
missa ad hunc titulum pertinētia breuiter trās-
eundo gratia cōtinuationis materie tangi et
eorū declaratiōne p̄cioribus reseruauī. quam
siquis p̄fundissime et realissime videre deside-
rat in quarto scoti requirat.

De accidentibus remanētib⁹
in eucharistia ti. xi.

Ostea d̄siderandum est de accidentib⁹
remanētib⁹ in hoc sacra mēto de qui-
bus hoc firmiter tenendū est q̄ omnia
accidentia sunt ibi sine subiecto. primo scilicet
sine substantia. et hoc virtute diuina. Et h̄ est
d̄gruum duplici ratione. vna quo ad signifi-
cationē quia species sine subiecto existens ex-
pressius ducit intellectū fidelis credentis h̄o
in corpus cristi contentum sub speciebus. cum
non habeant stabiliens per naturam. Altera
vero quo ad cibationē quia hoc sacramentum
cibus est fidelium spūalis. vñ nō decet vt sic
ibi aliquis cibus corp⁹alis. sed sensus eleuet⁹
p̄ fidem et volūtas p̄ caritatem. sicut etiā spēs
sacramētales virtute diuina retinent esse quod
habebant prius ita et agere. vñ p̄t extenora

corpa et sensus immutare nō possunt tñ alia i
sacramentū dūertere qz in hoc sacramēto fit
transsubstāciatō que nō fit sine verbo. Si dica
tur qz aqua modica dūerit in speciem vini. Di
cunt aliq qz ibi forma substācialis aque nō sol
uitur s; alterat qz muta^r color et sapor et odor
et sensus p̄cipit p̄prietates vini. et ideo q̄tum
ad sensū dūerit. Alij vero dicūt qz aqua dūer
titur in vinū et hoc v̄tute speciez illaz nō in
quā i vinū qd fit vinū scd̄z specie s; ē vinū s; m
materiā tñ. sicut caro scd̄m sp̄m dūerit i car
nem s; m materiā. Vterqz modus dicendi scd̄m
bonū. est satis p̄babilis. et sic patet qz neutro
mō sequit^r qz aqua iuncta vino fiat sacramētū
licet aut sit miraculosus qz sic p se scz sine sub
stancia maneāt accidētia naturale tñ est qz sic
manentia agant. vñ si securis p se incidere li
gna ipam p se moueri esset miraculosū s; inci
dere naturale ita ē hic. Dñt etiā ipa accidētia
nūc corrumpi sic poterant p̄i substācia p̄is
et vini existente. Circa qd distinguo. p si fiat
immutatō ex p̄te accidentiū q nō sufficiat ad
corruptōz panis vel vini p̄pter talē immuta
tōz nō desinit corpus xpi aut sanguis esse sub
hoc sacramēto. Si aut fiat imutatō ex p̄te quā
titatis. sic cum diuidit^r panis vel vinū i tales
p̄tes qz nō possit in eis saluari natura panis l
vini nō remanet corpus aut sanguis xpi sub h
sacramento. Et s; l̄r ex p̄te qualitātū vt cuz ita
imutat^r color et sapor et alie qualitates panis
et vini qz nullo mō possit opati natura panis
vel vini. hec tho. Non sic aut corrumpunt sp̄s
sacramētales vt nichilēnt^r s; eis aliqd sensū
bile in instanti succedit. et ita necesse ē dicere
qz ex eis aliquid generē. qd quidē videre quō
fiat est difficile. Vñ circa hoc fuerunt et sunt
diuersi modi dicendi quos etiā scotus recitat
et re pbat quibus omissis cā breuitatis dicen
dū est scd̄m scotum qz desinente ibi esse eucha
ristia redit substācia op̄sita cui talia acciden
tia dūerunt quā etiā afficiūt et hoc etiā in
instanti corruptōnis et immediate a deo. p̄ia
pars hui⁹ sententię p̄batur qz deus statuit il
las species manere sine subiecto tñ in eucha
ristia. g^o statuit qz nō stāte eucharistia nō sint
accidētia sine subiecto. et p̄sequens in instā
ti illi⁹ corruptōnis fit aliqua substācia. Secū
da pars p̄bat qz si redit aliqua substācia nō ē alia
q̄ illa que p̄t illis accidentibus affici qz alia
substācia nō esset eoz. capax. Tercia ps scz qz nō re
dit nisi imediate a deo patz. qz nullū aliud a
gens hoc agere possz. hec sco. Dñt etiā species
sacramētales nature qz p eandē rōem cōueri
p̄nt in corpus hūanū p quā possunt dūerit in
cineres vel vermes. p̄nt etiā iste species diui
di. diuisio em̄ est passio quātitatis vt est q̄tum
in hoc vero sacramento est aliquid q̄tum per
modum quāti vt species et aliquid quantum
non p modū quāti vt corpus xpi. ideo diuisio
fit in speciebus nō in corpore xpi. Querit^r autē
v̄t illis speciebus possz aliqd p̄misceri vt vi
num vel aqua. s; qz sic. Distinguit tamē p̄. qz
aut apponit^r vinū aut aliud liquor. si vinū ad
dit^r aut ē quātitatis maioris aut equalis aut

minoris. si maioris tñ ad omēs dimensiones
speciei puenit. et eius dūnitatē totaliter tol
lit vel soluit. et sic etiā aliud vinū nouū q^o ad
actū esse incipit. et sanguis xpi ibi esse desinit
Si equalis s; l̄r dūgit. Si aut minoris tñ vsqz
ad omēs dimensiones speciei nō puenit. sub p̄i
bus g^o illis ad quas puenit. sanguis xpi esse
desinit. cum ibi iam nō sint accidētia sine sub
iecto. et dūnitatis speciei q sine subiecto erat
soluta sit. sub p̄tibus vero illis ad quas nō p̄
uenit. sanguis xpi manet. Dico tñ qz si additū
nō sit notabiliter excellens. p̄pter dubiū toto
liquore ipō tanq̄ sacramento vtendum esset. Si
vero addat^r liquor alius a vino in minori quā
titate trāsmutat^r in naturā sp̄i. tñ sub parib⁹
illis ad quas liquor additus penetrat. cuz nō
sint ibi accidētia sine subiecto desinit esse san
guis cristi

De ministro eucharistie ti. xiiij.
Einde considerandū ē de ministro hui⁹ sac
ramenti scz eucharistie. Et p̄io in dū. 2°
in sp̄ali de ministro inepto ex parte cor
poris. tercio de ministro indigno ex parte mentis
Circa primū sciendū qz solus p̄sbr̄ p̄t d̄sacra
re corpus et sanguinē dñi vt habet^r di. xxv. p
lect. et eē. de su. tri. firmiter. q. vna. Nā h̄ docz
fides n̄a quā ab apl̄is accepim⁹ et ipi a dño
vnde etiā ordinauerūt eccliam s; m̄ dei insticu
tōz. Et qz apl̄i et eoz successores p̄tēz officii
endi p̄sonis sp̄alibus d̄ulerūt quos etiā p̄sbr̄i
teros vocauerūt. ideo tñ eis vt tenet fides li
cet d̄ficere. Et s; m̄ sco. ecclesia accepit fūdam
tum hui⁹ sententię ex illo verbo. **M. xxv.** hoc
quotienscūqz fecerit. in me. memo. faci. vbi lo
quit^r xpus apl̄is vel adm̄i⁹ nō nisi discipulis
quibus nō succedūt nisi p̄sbr̄i. vt habet^r di. xxi
Ratio aut quare dñs sic instituit ē. qz illō sac
ramentū in magna reuerentiā debet h̄ri. et iō sp̄
cialibus p̄sonis debuit d̄mitti. aut g^o ratione
sanctitatis aut auct̄is. si rōe sc̄t̄itatis vt dicūt
heretici. tunc nō esset q̄s certus vtz d̄ficeret
vel nō et salus n̄a ex aliena bonitate depēde
ret. si rōne auct̄is cū auct̄as possit d̄mitti boīf
et malis d̄stat qz omēs et soli p̄sbr̄i h̄ possūt
Et hanc vocam⁹ ordinē sacerdotij. **Quid g^o**
siquis credat se p̄sbr̄i esse cum tñ non sit et
celebret missam. **¶** nō d̄ficit in v̄tate. sibi tñ
dūmō alias bonus sit. et eē alijs qz credūt i⁹ m
p̄sbr̄i esse audientib⁹ ei⁹ missaz vel eē reci
pientib⁹ ab eo eucharistiā p̄ficat tanq̄ si v̄t
d̄ficeret sacramentū eē. de p̄sbr̄o nō bapti
fato. aplicam in glo. c. Soli eē p̄sbr̄o dūerit d̄
sp̄nsare corp⁹ xpi. vt habet^r de d̄se. di. ij. per
uenit Nam in reuerentiā ei⁹ a nulla re d̄tingi
tur nisi d̄sacrata. vñ corpale calix et patena d̄
sacrant^r et s; l̄r man⁹ sacerdotis ad tangendū
hoc sacramētū. vnde nulli alijs cāgere licz nisi
in necessitate. vt si caderet in terraz vel in aliq^o
alio casu. ne c eē d̄yacen̄is di. xxiij. d̄yacones
¶ Nota tñ qz cum dicitur. xxiij. di. d̄yacones
qz d̄yacones sub d̄spectu ep̄iscopi vel p̄sbr̄i
ri nisi his absentib⁹ corpus dñi dare non de
bent a contrario sensu colligi^r qz illis absentib⁹
p̄nt dare nō tñ debēt nisi in extrema necessitate

absentibus episcopis vel etiam presbiteris ut habetur
 ibi. Dicitur etiam de dyacono. p[ro]nt[er] p[re]s[bi]tero
 dyacono eucharistia p[ro]p[ri]o si cogat necessitas ius-
 sus erogat. Necessitas est cum presbiter est fe-
 licius impotens hoc facere sic notavit ibi hu-
 Etsi tanta sit necessitas ibi quod iussio presbiteri non
 potest expectari non est expectanda. nisi presbiter
 hoc in necessitate prohibeat ex causa expressa quod for-
 te est usurarius vel impenitens qui communione pe-
 nit quod tunc obediendum est ei alias non. ut ibi no-
 tavit hu. Laycis autem nullo modo oportet dispen-
 sare hoc sacramentum de co. di. ij. puenit. Dispen-
 satio sanguis non p[er]tinet tantum ad presbiterum sed
 etiam ad dyaconum quod continetur in vase. et sic in-
 tangit a dispensante. sicut corpus christi. id magis
 dicitur et dispensatio sanguinis.

Quoniam secundum quod est de ministro inepto ex parte
 corporis querunt plura scilicet v[er]ba defectus corporis
 alius in presbitero impedit a celebratione missae. Et
 debilitas vel egritudo supueniens ordinis sac-
 dotali non tollit ordinem impedit tamen ordinis exe-
 cutioem quo ad consecrationem eucharistiae. quibus qui
 dem propter impossibilitatem executionis ut si p[er]i-
 uet oculis vel digitis vel usu loquere. quibus autem
 propter viciam naturam ut si patiat morbum caducum
 vel est aliquid mentis alienationis quibus propter abso-
 lutionem. ut patet de leproso qui non debet publice
 celebrare et hoc est v[er]um quo ad sanos. p[ro]t[er] tamen di-
 cere missam occulte et est celebrare leprosis ni-
 si in eam inualent lepra propter corruptionem mem-
 brorum ad hoc reddit eum impotentem. Furiis autem presbiteri
 quibus propter aliquid predictorum non permittitur ce-
 lebrare omnia alia pertinentia ad sacerdotale offi-
 cium p[ro]nt[er] facere ex. de cleri. egro. c. ij. **Q**uid
 de presbitero qui duos digitos vel est unum de illis
 cum quibus hostiam leuat perdidit. Et talis cele-
 brare non potest. ar. ibidem. Dicitur tamen hostia. et ino-
 e. ti. c. j. quod si quis tamen perdidit de digito quod non pos-
 sit celebrare sine scandalo potest episcopus dispensare
 quod celebrat in occulto non in publico. **Q**uid dicitur
 presbitero demoniaco. Et demoniacus autem est ex
 toto liberatus et tunc potest celebrare sicut hu. scdm
 alios vero celebrare non debet aut non est ex toto
 liberatus et tunc non debet celebrare donec fuerit
 liberatus penit. di. xxxj. dicitur v[er]ba adeo.

Quid dicitur furiosis lunaticis et epilepticis siue ca-
 ducis. Et si sint ex toto liberati p[ro]nt[er] celebra-
 re. Si vero sepe acciderent eis huiusmodi passiones
 omnino cessare debet a celebratione missae. vij. q. ij.
 ex literis. Si autem raro et sine eiectione spume
 et emissionis vocis accidant non prohibentur
 dum tamen habeant iuxta se alium presbiterum qui officia
 cepit suppleat si deficient vel collidantur ad
 tertiam. vij. q. j. illud quod tunc t[em]p[or]e p[ro]bati debent
 et quicquid v[er]ba liberate sint dicte persone habeat
 di. xxxij. dicitur et. vij. q. ij. §. vlt. Et potest di-
 ci quod t[em]p[or]e p[ro]bationis est arbitrium p[er]sonis cir-
 cunstancijs persone vel dignitatis et alijs huiusmodi
 Et alia de hac materia vide infra li. vj. de corpore
 viciatis.

Quoniam tertium scilicet de ministro indigno ex parte me-
 ritus querunt plura scilicet v[er]ba malus presbiter pos-
 sit eucharistiam consecrare. Et quod sic. et hoc patet
 ex supradictis in prima questione huiusmodi. et in u.

de sacramentis in d[omi]ni articulo de causa admistrā
 te sacramenta. q. j. et. ij. Licet autem posset non tam
 debet quod peccat. ex. de cele. mis. de hoie i ter-
 et glo. §. et di. ij. quotidie. et. j. q. j. sacerdotel
 talis est suspensus est quo ad se. ex. de co. cle. et
 mu. c. vlt. **U**terque quilibet presbiter quicumque ma-
 lus possit hoc sacramentum officere. Et hoc dupli-
 ter intelligi aut de iure aut de facto. Si p[ro]prio modo
 non omnis sacerdos potest hoc sacramentum officere.
 quod nec irregularis nec interdictus nec suspensus
 ab executione eorum qui sunt ordinis. nec excoicatus
 nec symoniacus. nec schismaticus. nec hereticus
 nec degradatus siue suspensus siue depositus.
 nec fornicator notorius hoc sacramentum potest de iure
 officere. quod cuiuslibet predictorum prohibitus est
 usus potestatis sacerdotalis. et hoc p[ro]bati pos-
 set per multos canones. sed hoc omitto gratia bre-
 uitatis vni officiendo grauissime peccat. 2o modo qui
 licet sacerdos potest hoc sacramentum officere quod nullus
 sacerdos quicumque neque p[ro]bati amittit caracte-
 rem sacerdotale sup[er] que fundat[ur] p[ro]p[ri]as officii
 di. vni si quis predictorum sup[er] materia debita dicat
 forma verborum predictam debitam cum intentione fa-
 ciendi quod facit ecclesia vere conuertit substantiam
 panis in corpus christi et substantiam vini in sanguinem
 hoc nichil. **N**ec obstat predictis quod dicitur. j. q. j. a.
 libi scilicet quod nisi in ecclesia nec est v[er]um corpus christi
 nec vera sacerdotia nec vera sacrificia. quod illud
 et omnia alia nra filia debent intelligi de ve-
 ritate fructus non de veritate sacramenti. **N**ec est
 illud quod dicitur ibidem scilicet quod hereticis solum
 baptismum ratum esse permittimus. intelligitur enim quod
 licet eis in necessitate baptizare si in nullo causa
 p[ro]nt[er] licite eucharistiam consecrare vel alia sacra-
 menta offerre. **N**ec est id quod dicitur. j. q. j. quod scilicet quod de-
 datus licet habeat potestatem baptizandi non tamen
 consecrandi. quod debet intelligi inquiritive non af-
 fertive ut ex circumstantia potest haberi. **S**ciens
 dum tamen quod licet p[re]s[bi]ter ab ecclesia vere consecret
 scdm predicta non tamen est efficax oratio eius cuius
 ratio est quia presbiter in missa et orationibus loquitur
 in persona ecclesie in cuius unitate manet et ideo
 si separet ab ea orationes eius non valent. sed
 in consecratione loquitur in persona christi cuius vicem
 gerit in hoc p[ro] ordinis et caracteris p[ro]p[ri]etatem. et
 ideo si p[re]s[bi]ter ab unitate ecclesie missam cele-
 bret quod p[ro]p[ri]etate ordinis non perdidit consecrat ver-
 rum corpus et sanguinem christi. hec tho.

Quoniam de celebratione missae. **Q**uestio. xiiij.
 Oportet considerandum est de ritu celebrandi
 hoc sacramentum siue de celebratione mis-
 se. Et p[ro]prio de ipsa celebratione in omni
 scdo in specialiter de celebratione presbiteri mali. ter-
 cio de t[em]p[or]e celebrationis. quarto de loco et vasis
Circa primum querunt plura scilicet v[er]ba liceat p[re]s-
 bitero penitus a consecratione eucharistie abstinere.
 Et circa hoc est duplex modus dicendi. vnus
 est quod presbitero liceat omnino a consecratione abstinere
 nisi teneat ex cura sibi commissa p[ro]p[ri]o celebra-
 re et sacramenta p[re]bere puta si sit p[re]s[bi]ter
 parochialis viuens de altari debet seruire
 altari si autem de altari non viuat sed in libertate
 sua remaneat non tenetur magis quam alius de
 debito sed magis de bono et equo. et huiusmodi s[er]uie

Dependentie
 huiusmodi
 p[ro]p[ri]i

est bon. Sed contra hoc obicitur quod presbitero ipso
sicut est sacrificandi officium sed officium sine usu
est otiosum. Et etiam quod habet talentum eo uti te-
netur ne cum seruo nequam damnetur. 8º tenetur sacri-
ficare. Et officium sacrificandi non imponitur ut
in hoc necesse exequatur sed pro loco et tpe ut expe-
dire sibi videbitur. et ideo si conscientia dicat quod
ob sui indignitate et sacramenti reuerentiam ab-
stineat non peccat. hec bon. Alius modus dicen-
di est quod quilibet tenetur uti gratia sibi data cum
fuerit oportunum. secundum illud. 1j. cor. 12. vj. hostia
mar vos ne inua. gram. dei recti. oportuitas aut
sacramenti non attenditur tantum pro compatimento ad
fideles christi. quibus oportet sacramenta ministrare
sed principaliter pro compatimento ad deum cui in
sacramente huiusmodi sacramenti sacrificium offertur. et
ideo non licet presbitero esse si non habeat curam ani-
marum. cetero a celebratione cessare. sed saltem vi-
detur quod tenetur celebrare in propriis festis et
maxime in illis in quibus consueuerunt dimittere
fideles et huiusmodi finis est rich. et tho. vñ presbiter
qui hac gratia siue potestate loco et tpe debetis et
conuenienti habita oportunitate et dispositione non
vult ut si notabiliter negligit peccat. Et melius
tamen dicitur ne sicut huiusmodi neque quod domini sui pecuniaz
abscedit et ea otiosa dimittit indicetur a domino nisi
se corrigat propter quod est de cele. mis. dolentes. q.
sunt et aliqui reprehenduntur qui missam solen-
niam vix celebrant quater in anno. hec rich.
Vñ presbitero sacras tenetur sumere hoc sac-
ramentum. Et sic. tam corporis quam sanguinis. et hoc
habetur de ose. di. 1j. platu. Nam ut supradictum
est eucharistia non tantum est sacramentum. sed et
sacrificium. quicunque autem sacrificium offert debet esse
sacrificij princeps. quia exterius sacrificij quod
offerretur est signum interioris sacrificij quo ali-
quis se deo offert. ut dicit aug. x. d. ci. dei. Vñ
pro hoc quod participat sacrificium exterius ostendit se ad
sacrificium interioris panem. sicut pro hoc quod sacrifici-
um populo dispensat ostendit se esse dispensatorem
diano. quorum ipse prius debet princeps
esse ut dicit dpo in ecclesiastica gerachia. et
ideo prius debet sumere quam populo dispensare
Naz pro hoc fit princeps quod de sacrificio sumit. j.
cor. 12. Nonne qui edunt hostias principes sunt alta-
ris et ideo necesse est quod presbitero quicunque celebrat
hoc sacramentum integre sumat. Quid si quis in-
fra missam infirmaretur ad mortem et presbitero non
haberet aliam hostiam consecratam quam illam quam consec-
ruit. nunquid presbitero illi dicitur hostiam dare et a sup-
pitione abstinere. Et sic quod non solum potest illam hostiam di-
uidere et partem sumere sibi et alteram dabit illi.
Vñ si corpus christi appareat miraculose in al-
tari sub specie carnis vel sanguinis sit sumendum
Et ab eo sumi non debet cui in tali specie appa-
ret. quod non appareat sub specie conuenienti humane
refectio. dicit enim hiero. sup leuit. de hac qui
de hostia que in christi commemoratoz mirabiliter fit
edere licet. de illa vero quam christus in ara crucis
obtulit sibi se nulli edere licet nec propter hoc
presbitero transgrediatur quod ea que miraculose sunt le-
gibus non subduntur. consulendum tamen esset presbite-
ro quod iterato corpus et sanguinem domini consecraret
et sumeret. hec tho. Vñ pluribus sacerdotis

bus eandem hostiam liceat consecrare. Et de lege
omni non debet nisi vñ presbitero eandem ho-
stiam consecrare. Et causa tamen speciali super
eandem hostiam possunt plures presbiteri consecra-
tionis verba proferre. non tamen quilibet nisi se-
mel tantum. Sicut enim supra dictum est presbitero cum
ordinatur in gradu eorum constituitur qui acceperunt
in cena a domino potestatem consecrandi. et ideo in
quibusdam ecclesijs sicut apostoli communicauerunt
christo cenam. ita ad representandum hoc presbitero no-
ui ordinati celebrant episcopo ordinati. dicit enim
inno. de officio missae pre. 11j. c. 11j. consueuerunt
presbiteri cardinales romanum circumstare pontifi-
cem. et cum eo pariter celebrare. cumque consumatur est
sacrificium de manu eius communione accipere sig-
nificantes apostolos qui cum domino discubentes. sacra-
de manu eius eucharistiam acceperunt. Et sicut di-
cit idem ibidem siue prius siue posterius quod episcopus
proferat verba consecrationis presbitero nouiter ordi-
nati. referri debet eorum intentio ad instans pro-
latum episcopi cui principaliter celebranti dece-
lebrat et tunc omnes officium simul. Alijs vero vide-
tur quod celebrantes episcopo non debent illa verba dicere
intentione consecrandi sed tantummodo materialiter re-
citare ut se representent quod quod discipuli a christo po-
testatem acceperunt consecrandi formam dedit eis con-
ficiendi. Si enim alij sacerdotes ab episcopo illa verba
proferret intentione consecrandi inconueniens se acci-
dere posset si quis diligenter consideret. hec rich.
tamen hoc non explico sed prudenti lectori gra-
tuleris reliquo. Secundum autem alber. li. de cele-
m. s. plures presbiteri non debent vnā hostiam consec-
rare. quod sicut aug. iniuria fieret sacramento. quod aut
plures presbiteri assistunt pape hoc fit propter ob-
sequium sed ipsi signa non faciunt nec verba dicunt
nec facere vel dicere debent. presbitero vero de no-
uo ordinati assistunt episcopo ordinati propter reuerentiam
sacramenti et propter doctrinam. et ideo signa faci-
unt ad exemplum episcopi et ut sint in exercitio offi-
cij suscepti. tamen verba consecrationis non dicunt.
Ad hoc nota quod sicut conuenientiam dierum sunt celebra-
da conuenienter solennia missarum. quocirca enim
dicitur prius missa defunctorum dummodo missa diei ope-
tes non omittatur. Et de cele. mis. cum creatura. Na
et omnes missae celebrantur pro salute viuorum et mo-
tuorum. e. ti. quidam. Vñ male faciunt quodammodo qui post
posito officio feriali celebrant missam de sanctis
quorum non sunt tunc festa ut ibidem dicitur. Et si quod
missae peculiare id est speciale siue votive di-
cantur in diebus solennibus a presbitero non debet ita
solenniter celebrari quod pro eas a missa solennibus
quod canonice fit ut hora tertia populum abstrahat
de ose. di. 1j. et hoc attendendum. Item in missa
debet esse plures ad minus duo qui respondeant
presbitero. ut habetur de ose. di. 1j. hoc quoque quod ut
ibi dicitur cum pluraliter a sacerdote dicatur dominus
vobiscum. et orate pro me. hoc quoque aptissime con-
uenit ut eius salutationi respondeat. vñ etiam
ad maiorem solennitatem ibidem statutum legitur quod
episcopus qui celebrat solennibus festis tunc debet
eum circumstare septem vel quatuor aut tres diaconi
qui eius oculi dicuntur. et subdiaconi et reliqui
ministri. de ose. di. 1j. episcopus. et. c. se. In missis vero
paruatibus sufficit vñ habere ministrum qui gerit

personam totius populi. in cuius persona presbitero
videtur sine ministro aut sibi respondere nunquam mis-
sam nec alia diuina officia celebrabit. vij. q. j.
illud. et de offe. di. ij. et h. statutum. et. c. nemo.
et ex. de fi. ps. bi. pponit in fi. Eps. do sine dya-
cono celebrare non potest nisi necessitas cogat. di.
xcij. dyaconi in glo. Item presbiter potest in fine mis-
se dare benedictionem simplicem et parte episcopi. di.
xcv. ecclesie. cum solemnitate vero illa scilicet sit no-
me domini benedictum. vel humiliare vos ad bene-
dictionem. non debent dare nisi episcopi. non de-
bent inquam alij nisi teneant calicem aut aliquid
tale. et ita potest intelligi contraria iura. di. xxj. de
ni. q. vj. q. vj. ministrare. vel dicere per presbiter
dam celebrat parte episcopi sibi debet inuere et
ipse velit bene dicere quod si velit presbiter non be-
nedicere. di. xxj. denique. sint aut presbiter supplere
benedictionem predictam. et sic loquitur illud. c. ec-
clesie. di. xc. ar. de offe. di. j. cum ad celebran-
das. Nec erit necessaria alia licentia episcopi expressa.
sa. ex hoc enim solo quod permittit eum missam cele-
brare intelligitur persequens omnia que spectant
ad missam pueri ar. ex. de offi. dele. preterea. h.
ray. Abbates tamen qui sunt ex privilegio pape so-
lemniter benedicere. sunt in suis ecclesiis quibus
do celebrant officia diuina. post missam vesper-
as et matutinas. solemniter populum benedicere.
re. Alij vero abbates non sunt hoc facere nisi h.
sit excessum expressum. et. de priuile. qm. Item licet
aliquis sit boni mentis non tamen potest benedicere
nisi fuerit ordinatus ad exhibendum benedictionis
mysterium. dei autem est tribuere benedictionis
effectum. j. q. j. dictum est. Nec debet inferior be-
nedicere superiorum. etiam si ad pronuntiandum ali-
quam lectionem petat benedictionem. di. xxj. denique.
q. vbi notauit jo. q. alicubi episcopo volenti lege-
re lectionem et dicentem. iube domine benedicere. re-
spondet. ora pro nobis sancte pater ut miserear
tur tui deus noster. alibi inferior dicit. iube
domine benedicere. et ipsemet episcopus benedicit.
Item non licet celebrare sine igne. primo propter
ecclesie ordinem sicut quia si quis contrarium faceret
officio vel beneficio priuari deberet et. de ce-
mis. c. ultimo. secundo propter ipsius ignis significa-
tionem. significat enim feruorem dilectionis. propter
quem christus hoc sacramentum instituit et pro no-
bis passus fuit. significat etiam quod sacramentum
illud operatur indigne celebrante et suscipiente
augmentum illuminationis in intellectu et feruore
rem caritatis in affectu. tercio propter figurati-
onem. hoc enim figuratum fuit per ignem de quo
dicitur leui. vj. ignis in altari meo semper arde-
bit. et per ignem qui vixit sub aqua annis. lxx.
ut habetur in glo. decretalis pallegate. Item
presbiter sacerdotibus quod frequenter doceant ple-
bem ut cum in celebratione missarum eleuat ho-
stia salutaris se reuerenter inclinent genibus fle-
xis. Idem facient etiam cum portat presbiter ad
infirmum. et. de cele. miss. sane. cum quali vero
solemnitate debeat eam egro deferre habetur
ibidem. Item quicumque in missa recolitur nomen
domini debent fideles flectere genua cordis
quod saltem testantur inclinationem capitis. extra
de emu. ec. decet. Item presbiter visitans infirmum

debet esse munitus presbiteribus hostijs sacratis ita
quod in reditu populus non idolatret orando. si
aut omnes expenderit faciat cessare sonum campanarum
ne vel faciat aliud signum quod homines non ado-
rent. et. de cele. miss. sane. Expolitorem et roem
eorum que dicuntur in missa dimitto gratia breuitas
tis. et si vis inuenire quere in libro de sacra-
mentis.

Equitè videtur de secundo scilicet de celebratione
presbiteri mali. Circa quod quærentur plura scilicet
vix missa mali sacerdotis valeat minus quam boni.
In missa est duo considerare scilicet ipsum sacmen-
tum quod est principale. et orationes que sunt pro uiuis
et mortuis. Quantum ad primum non minus valet
missa mali presbiteri quam boni. Vnde augustinus li. d. cor-
poris christi. et habetur. j. q. j. intra. in misterio cor-
poris et sanguinis domini nihil a bono magis ni-
hil a malo minus proficitur sacerdote. Oratio autem
que fit ibi dupliciter potest considerari. vno modo in quan-
tum habet efficaciam ex deuotione presbiteri orantis
et sic missa melioris sacerdotis est fructuosior.
Alio modo in quantum profertur in persona totius eccle-
siae cuius presbiter est mister. et quo ad hoc est fru-
ctuosior non tantummodo oratione peccatoris sacerdotis in
missa. sed etiam omnes alie orationes quas facit in
officijs ecclesiasticis in quibus gerit personam
ecclesie. Orationes autem eius priuate non sunt fru-
ctuosae. sicut illud ecc. xxvij. qui declinat aurem
suam ne audiat legem oratio eius erit execra-
bilis. unde si quis audiat libentius missam sa-
cerdotis boni quam mali vel deuotionis quam minas
deuotum. credo quod bene faciat dummodo eum in sub-
stantialibus excedere peccatorem non credat.
aliter periculose erraret. his concordant boni. pe-
tho. rich. et sco. Vtrum presbiter qui scienter est
malus teneatur celebrare. In presbiter peccator
si per suam sit ordinis executione priuatus vel
simpliciter per ad tempus. redditus est impotens ad
sacrificium offerendum. et ideo obligatio tolli-
tur. hoc autem cedit sibi in detrimentum spiritualis
fructus magis quam in augmentum. Si vero non sit
priuatus potestate celebrandi non soluit ob-
ligatio non tamen est perplexus quia potest de pec-
cato penitere et celebrare. hoc tho. Quid si
talibus presbiter non habet copiam confessionis. In
huius questionis habetur infra in responsione illius
questionis. quid de presbitero cui postquam est idu-
tus occurrit et. ut infra ti. de defectibus emer-
gentibus in celebratione. Quis magis peccat
scilicet presbiter malus qui se officere fingit et non con-
fiteatur vel ille qui officit. In ille qui officit fingit et non
officit. falsa enim sunt abolenda remedia que sunt
veris grauioza periculis. et. de cele. miss. de ho-
mie. quod tan. sic intelligit et bene ut dicitur in glo.
quia grauius peccat presbiter criminofus qui se
celebrare simulat et non celebrat quam si celebra-
ret. quia in primo casu in pluribus delinquit
deum enim offendit et populum decipit ut dicit
ibi litera. In secundo tantum deum offendit. vnde ta-
lia remedia nullus debet inuenire quod falsa sunt
ex eo quod non officit et videtur officere ideo gra-
uioza sunt quam vera pericula peccatoris qui officit.
Quis magis peccat. vix malus presbiter qui
officit et non sumit quam ille qui utrumque facit. Quis

to do j q j p p d o c s l u a n t e p a r
d o c e f u i e r d i g n o s t a n t o f a l s u
i n t e b q p p b u s d i m i n u e q u a n t u m

etiā magis peccat vel ille q̄ sumit corpus et sanguine vel qui sumit alterū tm̄. *¶* *¶* grauius peccat qui officit et non sumit q̄ qui utrunq̄ facit. et qui sumit alterum tantum q̄ qui utruq̄ q̄. Ratio huius est quia irreuerentia dupliciter fit sacramento. vno mō cum missa est indignus. Alio mō cum nō solū est indignus s̄ etiā nō seruat ritū quem debet. et tūc non tm̄ nō exhibet sacramēto reuerentiā quā debet sed etiā facit contumeliā q̄ sacramentū non pficit sed inpletum dimitit et incurrit etiā inobediētiā q̄ contra statutum ecclesie dimitit quod sc̄ est ut qui sacramētū officit sumat. et utruq̄ sc̄ corpus et sanguinem sumat de dse. di. ij. per latū. hec boñ. Quid de illis qui scienter legunt p̄ viuis defunctorum missam. *¶* tales si faciant p̄pter odium priuatū grauius peccant. et nisi p̄ legitimā penitentiā se purgaerint si detecti fuerint indistincte deponi debēt. Et ad agendam penitentiā tam ip̄i p̄biteri q̄ qui eos ad hoc incitauerūt debent exilij p̄p̄tū ergastulo seu monasterio relegari. hoc totum habet. xxvj. q. ij. quicunq̄

Equit̄ videre de tercio sc̄ de tpe celebra-
tōis. Et circa hoc querūtur pl̄a sc̄ utrum
missa debeat quotidie in ecclesia celebrari *¶*
in missa recolitur passio xp̄i sc̄m qd̄ eius effe-
ctus ad fideles deriuat. sed tpe passionis reco-
litur tantū sc̄m qd̄ in xp̄o capite nostro fuit
p̄fecta. qd̄ quidē factum ē semel. quod die vō
fructum passionis p̄cipiunt fideles. et iō illa
omemoratio fit tm̄ semel in anno. hoc aut̄ con-
tinue et p̄pter fructū et p̄pter memoriā iugem
Excipit̄ aut̄ dies veneris sancta et sabbatum
sanctum in quib̄ nō debet missa celebrari. de
dse. di. iij. sabbato vero. Illa vero que in sab-
bato celebrat̄ nō ad sabbatū sed ad noctē pas-
calis festiuitatis ut in ei⁹ oratione patet no-
scit̄ p̄tinere. Sed quare i die veneris nō ce-
lebrat̄. *¶* veniente veritate cessat figura. B
aut̄ sacramentū est figura quedā et exemplum
dñice passionis ut dictum ē. et ideo in die qd̄
passio xp̄i p̄t est gesta recolitur hui⁹ sacramen-
ti minime d̄secrato celebrat̄. Quare seruat̄
corpus xp̄i d̄secratum in die iouis sancto lu-
mendū in die veneris sancto. *¶* ne etiā illo
die ecclesia sit sine fructu passionis exhibite
nobis p̄ hoc sacramentū. Quare etiā nō refer-
uat̄ sanguis. *¶* p̄pter piculum effusionis
Quare i natali dñi ter celebrat̄ missa *¶* p̄pter
triplicē natuitatē representādā sc̄z eternā. tpa-
lem et sp̄ualē q̄ dicitur tanq̄ lucifer in cordib̄
nostris ut d̄. ij. pe. j. Similiter p̄pter representā-
dum tempale et corpale. Naz ut d̄ de dse. di.
.j. in nocte sancta i glo. tres misse natalis die
dñi celebrant̄ vna ante diem in nocte que sig-
ficat tpus ante legem qñ eramus in tenebris
Secūda cū d̄scit. et significat tempus sub le-
ge qñ nondū plena agnitio habebat̄. Tercia
sc̄z in die plena. et significat temp⁹ gratie qñ
iam plena cognitio habet̄. Celebrant̄ etiā
tres misse p̄dictis t̄pibus ideo qz multi hoies
trium t̄pōz p̄ xp̄i natuitatē corpalem saluā-
tur. hec rich. Vt̄z debeat tm̄ de die celebra-

ti. *¶* sic q̄ sic. qz ip̄e xp̄us est p̄sens in hoc sacra-
mento. qui dicit jo. ix. me oportet opari opera
eius qui misit me donec dies est. venit nox qñ
nemo p̄t opari q̄d̄ sum in mūdo lux sum mū-
di. debet in quā celebrari in die ita tm̄ q̄ prin-
cipiū diei sumat̄ qñ auroza incipit apparere.
tunc em̄ qd̄amō sol d̄ ortus inq̄tum claritas
radioz eius apparet. sp̄aliter tm̄ in nocte na-
talis dñi missa celebrat̄. qz nocte dñs est nat⁹
de dse. di. j. nocte. et silr in sabbato sancto so-
lebat antiquit̄ celebrari circa p̄incipiū no-
ctis. qz dñs nocte surrexit. i. cūz adhuc essent
tenebre ante manifestum solis ortum. Hora
igit̄ sc̄m rod. q̄ qui scienter ante diē elebrat
cum sit contra d̄suetudiez generalē ecclesie pec-
cat mortaliter. nisi sup̄ hoc p̄ ep̄iscopū. vel su-
p̄iorem dispensaret̄ in cau ut si aliquē vel ali-
quos ad mortem d̄tingeret ifirmari nec eucha-
ristia posset haberi nisi officeret̄ ante diem. Iō
dicendū est de celebrantib̄ matutinis nondū
dictis cum id etiā sit contra d̄suetudinē gona-
lem et app̄batam. hoc etiā vult hosti. in summa
qui aut̄ celebrat̄ anteq̄ primā dicat nō peccat
mortaliter nisi sit contra d̄suetudō. aut faciat
contra statutū synodale vel puinciale. hec rod.
Notandū etiā q̄ hosti. dicit titulo de sacra-
mentis. q̄ clerici p̄grini dicere possunt om̄es
horas suas sc̄z primā terciā sextā nonā et ve-
sp̄eras. et postea facere iter suum qd̄ etiā d̄ cur-
rialibus intelligi p̄t. ar. ad h. ex. de cele. miss.
.c. j. Qua hora diei debet celebrari. *¶* i ce-
lebratōne hui⁹ misterij attendit̄ q̄ representat̄
dñice passionis modus. et p̄cipatio fructus
eius. et h̄m utrunq̄ oportuit determinari t̄p⁹
d̄grū et aptum ad celebratōz hui⁹ sacramētū
qz em̄ fructu dñice passionis indigem⁹ quoti-
die p̄pter quotidianos defect⁹ ideo quotidie
hoc sacramentū regulariter offert̄ vnde etiā
dñs petere doc̄z luc. xj. panē no. quoti. da no.
ho. quod aug. exponens libro de verbis dñi.
ait si quotidianus est panis cur post annū illū
sumas quēadmodū greci in oriente d̄sueuerūt
accipere quotidie qd̄ quotidie tibi p̄sit. Sic vi-
us q̄ quotidie merearis accipere. Quia vero pas-
sio dñi celebrata fuit a tercia hora vsqz ad no-
nam. ideo regulariter hoc sacramētū in illa p-
te diei solenniter celebrat̄ in ecclesia Vtrum
in sero possit celebrari. *¶* sic dictū est xp̄s vo-
luit hoc sacramentū tradere vltimo discipulis
ut fortius eoz cordib̄ imp̄imeret̄. et ideo i
sero d̄secrauit post cenam et eis tradidit *¶* no-
bis aut̄ celebrat̄ hora passionis dñice sc̄z i di-
ebus festis in tercia qñ fuit crucifix⁹ linguis
iudeoz. ut d̄. M. xxv. et qñ sp̄ūsanct⁹ descē-
dit sup̄ discipulos. In diebus vero non festis
aut ferijs hora sexta quādo fuit crucifix⁹ ma-
nibus militū. ut habet̄ jo. xix. In diebus autē
ieiunioz. in nona quando emisit spiritū. ut ha-
betur M. xxix. de dse. di. j. solent. Potest tamē
tardari maxime qñ debent ordines tradi qz p̄-
tinet ad dñicam sequentē di. lxxv. sc̄m qd̄ a
patribus. et p̄cipue in sabbato sancto qz missa
p̄tinet ad noctē sequentē. P̄nt tm̄ misse celebra-
ri in prima p̄te diei p̄pter aliquā necessitatem.

de. dse. di. j. nocte. Vñ qd dicitur p ante horam
te. ciam nō est celebrandū nisi i nauitate dñi
de dse. di. j. nocte. intelligit de missa ducua:
li in qua est cursus ppli que debet hora ter:
cia dici. Attendendū tñ q si p̄biter sol⁹ sic
in ecclesia nō celebrat vsqz ad horā terciā sed
vsqz tunc seruabit ieiuniū vt necessitatib⁹ pe:
gnorū et hospitū siue diuersorū dmeantiū in
firmorū atqz defūctorū succurrere possit. ex. d.
cele. mis. c. j. In ecclesijs aut ducualib⁹ siue
collegiatis. et si missa cantet⁹ prima hora diei
vt dictū est. nihilomin⁹ in terciā cantari solē:
mus debet et sic intelligo de dse. di. j. nocte.
vbi dicitur reliquis vero t̄pibus missarū cele:
brationes ante horam diei terciā minime cele:
brant subaudi solēnes. hec goff. Vñ p̄biter
possit eadem die pluries celebrare. h̄c vt
habet de dse. di. j. sufficit p̄bitero in die se:
mel celebrare. qz xp̄us semel est passus et totū
mundū redemit et valde est felix q̄ semel i die
digne celebrare potest. Quidam tamē vnā mis:
sam p̄ defunctis dicūt et aliam de die si ē ne:
cessitate. Qui vero p̄ pecunia vel adulatōibus se:
culariū vna die p̄sumit pluries celebrare non
estimo damnatōz euadere. Itē ex. de cele. mis.
cōsulisti. dicit p̄ p̄ter natalem dñi nisi neces:
sitas suadeat p̄bitero semel in die sufficit ce:
lebrare. de hoc etiā habet ibidem. c. referens
tes. Et p̄dictis patet q̄ in duob⁹ casibus licet
vni p̄bitero pluries eadem die celebrare vn⁹
est de die natiuitatis dñi. alius est p̄ defūctis
si sit necesse. que casum intelligo s̄m rod. non
tenti qñ fun⁹ est p̄ns vt quidam dixerūt. euz
canon nō distinguit vñ p̄ntē funere fieri de:
brat. aut in anniuersario aut p̄ deuotione. duz
tñ intentio nō sit corrupta. nec d̄tra loci d̄sue:
tudinē approbatam vel d̄tra d̄stitutiōes synodā:
les fiat. Quidam etiā moti de verbo dicti ca:
nonis scz nisi cā necessitatis suadeat addunt
cum rap. alios quoz casus scz p̄grinorū ne:
cessitate. vel hospitū d̄meantiū vel infirmo:
rū vel nupciali. vbi t̄pus laboret. Supradic:
tis etiā d̄sonat bñ. in glo. sup illud. c. cōsulisti.
dicens p̄ p̄bitero potest in eadem ecclesia
eadem die celebrare plies. vel p̄pter necessita:
tem vt qñ celebravit missam de die pestis mo:
nitor aliquis. vel p̄pter honestatē seu vilitatē
vt si dicta missa. supueiat aliqua p̄sona magna
que velit audire missam ar. ex. de cele. mis. c. j.
et. ij. alius sufficit vnā dicere nec p̄hibet ex
hoc ex̄p̄se qz dicit pluries celebrare. Most. vñ
addit dictis casibus septimū casum scz quādo
p̄pter paucitatē clencorū vel paupertatē eccle:
siaz due ecclesie vni p̄bitero d̄mendan⁹. ar.
et. de cele. mis. cum creatura. et. c. cōsulisti.
et de conse. di. ij. sufficit. Nota tamen q̄ qñ
p̄bitero debet aliam missam celebrare nō debz
vinū p̄fusiois sumere seu nō debet manus vi:
no p̄fundere in prima qz illud celebratiōem a:
liam impediret. ex. e. a. ex parte.

Equit⁹ videre de quarto scz de loco et vas:
sis celebratiōis. et circa hoc querūt plu:
ra. scz vñ celebrari debet in vasis sacris.
h̄c p̄ sic. Nam in his q̄ d̄currunt ad hoc sacra

mentum duo d̄siderant. vnū p̄tinet ad rep̄sē:
tatiōem eorū que circa passiōē dñi sunt acta.
Aliud ad reuerentiā hui⁹ sacramēti in q̄ xp̄s
vere d̄natur vnde etiam d̄secratiōes his re:
bus adhibent⁹ que veniūt in vsum hui⁹ sacra:
menti. tum p̄pter reuerentiā. tum ad rep̄sē:
tatiōem sanctitatis effectū qui ex xp̄i p̄uenit pas:
sione. s̄m illud hebr. vlt. vt sanctificaret p̄ sa:
am sanguinē populū rē. Vtrūz debeat missa
dici tantū in domo. h̄c q̄ sic regulariter sc̄dm
illud. j. thi. ij. scias quomō oporteat te d̄uersa
ri in domo que est ecclesia dei viui. extra enim
ecclesiā non est loc⁹ veni sacrificij vt d̄ ang.
et qz ecclesia nō erat recludenda sub s̄mbus
iudeorū sed i vniuerso mūdo diffūdenda ideo
xp̄i passio est sub diuo celebrata vt sic tot⁹ mū:
dus se habeat ad xp̄i passiōē vt domus. Et tñ
vt d̄ de dse. di. j. circa fi. et. c. cōcedim⁹. In i:
nere positus si ecclesia defuerit sub diuo seu tē:
toro si tabula altaris d̄secrata ceteraqz mis:
teria sacra ad istud officium p̄tinentia ibi affu:
erint missarū solennia celebrare d̄cedim⁹. Idē
intelligit s̄m rap. de positus in exercitu hone:
sto vel simili. non tñ potest celebrari in nauī d̄
mari vel flumibus ne ea nauitate sanguis effu:
sio vel corpis indebita d̄motio fiat. Vtrum
domus in qua celebrat⁹ debeat esse cōsecrata
et similiter altare. h̄c dom⁹ in qua celebratur
hoc sacm̄ n̄ciatur ecclesia. hoc aut cōgrue cō:
secrat⁹. tum ad rep̄sēntandū significatiōē qua
ecclesia d̄secrata est p̄ xp̄i passiōē. tum etiā m
ad significandū sanctificatiōē que requirit⁹ in
his q̄ hoc sacm̄ recipere debet. p̄ altare vñ si qz
et xp̄us de quo hebr. vlt. p̄ ipm offeram⁹ ho:
stias laudē deo. Vnde et d̄secratiō altaris sig:
ficat sanctitatem xp̄i. vnde de dse. di. j. altaria
placuit non tñ vñctōne crismatis. sed ec bene:
dictōne sacerdotali sacra. Et sic regulariter
non licet hoc sacramētū celebrari nisi in do:
mibus sacris. vt habet de dse. di. j. nullus.
p̄pter qd etiā qz infideles nō sunt de eccle:
sia ibidem legit⁹ ecciam in qua cadauera mor:
tuorū infidelium sepeliūt sanctificare nō licz
s̄ si apta vide⁹ ad d̄secrādū euulsis inde corpi:
bus et rasis pietibus vel ignis ei⁹ loci. reed:
ficet. reedificet dicit nō qz fabrica sit destrū:
da sc̄dm glo. sed superficies pietū rason in for:
mam pristinā restauret. postea sequit⁹. s̄ si b̄
prius cōsecrata fuit missas in ea celebrare li:
cet. si tamē fideles fuerint qui i ea sepulti sūt.
p̄pter necessitatē tñ potest sacramētū hoc pa:
gi in domibus nō cōsecratis. et hoc d̄ cōsensu
epi vt ibidem legit⁹. c. missarū. Casus nec essi:
tatis est si ecclesie in patria sint destrūcte de
cōse. di. j. cōcedim⁹. Et similiter s̄m sco. si quis
in via positus accedere nō possit ad aliquā ec:
clesiam cōsecratam. qd regulariter est vñ d̄
nauigantibus et ceteris hui⁹ nō est em̄ veri:
simile q̄ obseruantia p̄cepti de sanctificatiōe
sabbati qd ecclesia est interpretata in hoc qd ē
audire missam in die d̄nica de conse. di. ij. mis:
sas. ecclesia voluerit impedire p̄cipiendo q̄ n̄
celebrat⁹ missa nisi in domo cōsecrata cum nō
debeat aliquis retrahi a magis n̄cio p̄pter

minus necessariū. hec scō. non tamē debet ce-
lebrari sine altari portatili consecrato siue ta-
bula pua cōsecrata. vnde ibidē legit̄ cōcedi-
mus si ecclesie fuerint cōbuste etiā in capell
cū tabula cōsecrata missaz iterim celebran. Ca-
pelle dicebant̄ antiquis tuguria capraz pel-
libus tecta. qz cū xpi sanctitas est fons totū
ecclesiastice sanctitatis ideo i necitate ad pa-
gendū hoc facim sufficit altare cōsecratū. pp-
ter qd etiā nunq̄ ecclesia sine altari cōsecratur
tū sine ecclesia qnqz cōsecratur altare cum reli-
quijs sanctorū quoz vita abscondita est cum
xpo in deo. alias nō. vñ ibidē legit̄ placuit.
vt altaria in quibz nullū corpus aut reliquie
martiris condite pbant̄. ab epis q̄ locis eisdē
psunt si fieri p̄t euertant̄. Intelligendū aut̄ qd
tabula illa pua debet esse lapidea que cōse-
crari nō debet nisi capsulā habeat cui opagine-
de capsula aut̄ nō refert. vñ lignea vel lapi-
dea vel de alia materia solida fuerit. S; nū-
quid celebrans sup altare nō cōsecratū vl̄ fra-
ctum est irregularis. h̄ qd nō qz irregularitas
est de iure positio h̄ aut̄ nō est de iure positū
sciēter tamē celebrans sup altare nō cōsecratū
grauius peccat. etiā si h̄ faciat ex ignorātia
crassa. q̄uis min⁹ q̄ si hoc faceret sciēter quia
contra ordinatōz ecclie facit. de cōse. di. j. ecclie
et. c. cōcedim⁹. et duobus. c. se. Sup vō enoz
mter fractū celebrans est irregularis. ex. de
cōse. di. j. ecclie. Ad hoc nota qd in orato-
rio priuato alicui⁹ missa celebrari nō debet ni-
si de cōsensu ep̄i et ppter necessitatē. et ita qd non
fiat p̄iudiciū saltem enoz. me p̄ochialis ecclie
sive. qui aut̄ sine ep̄i aucte celebrauerit. vt dici-
tur ibidē deponi debet. de cōse. di. j. vnicuiqz
et. c. si quis. et. c. sancim⁹. Sancim⁹ em̄ missam
nō canere vel audire eam vbi nō oportet ca-
nere vel audire. de cōse. di. j. sicut. P̄dicato-
ribus tū et minoribus cōceditur vt vbiqz
fuerint sine p̄ochialis iur̄ p̄iudicō celebrare
valeant cū altari viatico. ex. de priuil. in his
que ad cultū. Nec p̄nt al. nisi de licentia ep̄i.
Item nullus in ecclesia cōsecrata erigat ali-
quod altare nisi de licentia ep̄i. de cōse. di. j.
null⁹. sed anteq̄ sit cōsecrata erigere p̄sbite ro
licet. h̄m jo. di. viij. q̄uis. Item i altari i q̄
missam cōtrauit ep̄us eo die p̄sbiter nisi ei⁹ cō-
sensu nō p̄sumat aliā celebrare. de cōse. di. ij. c.
vlt. vel nisi necessitate urgente. vij. q. j. nullus
Eandē tū missam p̄t p̄ficere si ep̄us defecerit
vt dicit̄ ibidem. forte vero p̄t rōnabiliter dici
qd huic iuri derogatū est p̄ cōtrariā cōsuetudī
nem p̄scriptam que derogat iuri scripto. In ro-
mana em̄ curia sepe celebra⁹ a pluribz ante et
post in altari vbi celebrant ep̄i cardiales scie-
tibus ip̄is et papa. et nō cōtradiciunt et iō vidē-
tur illud appbasse. Itē ep̄us extrane⁹ in alie
na dyocesi p̄t celebrare de licentia dyocesani
vel p̄sbiteri p̄ochialis dūmō sine pontifica-
libus celebret vt dicit̄ inno. Hosti. vero ex. de
aucte. c. vlt. dicit̄ qd etiā cū pontificalibz et si-
ne licentia potest solēniter celebrare. et sic
seruat generalis cōsuetudo. De quo debz esse
altare. h̄ ante t̄pus siluestri pape celebraba⁹

sup altare ligneū qd cito poterat trāsferrī. qz
p̄ter p̄secutōz nō erat certus loc⁹ fidelibus
ad manendū. s; postea statuit ecclesia vt tū su-
per altare lapideū celebraret̄ vñ d̄ cōse. di. j.
altaria. si nō sint lapidea cōsmatis vñctōne n̄
cōsecrent̄. qd cōuenit signatōi hui⁹ sacramē-
ti. cum qz altare signat̄ xpm. j. cor. j. j. petra ac
erat xpus. cum qz corp⁹ xpi. in sepulcro lapi-
deo fuit recōditū. Cōuenit etiā vñctōi sacramēti
Lapis em̄ est solid⁹ nec defacili moueri p̄t qd
nō erat necessariū in lege veteri vbi fiebat in
vno loco altare de terra l̄ de lapidibz insectis
fuit ad remouendā p̄dolatriā. De quo debz
esse calix et patena. h̄ sic ibidē loquit̄. c. va-
sa. et. c. vt calix. p̄sbiteri nō aureis s; ligneis
calicibus vtebant̄. Cyp̄erin⁹ aut̄ papa i pa-
tenis vitreis missas cōstituit celebrari. deinde
vñctō oia argētea fecit. postea statutū ē vt ca-
lix cū patena siue ex auro oino siue ex argēto
fiat vel salte de stāno. sub quo ec̄ intelligitur
p̄ lambū h̄m rod. de ere aut̄ siue auricalco non
fiat qz vini virtutē inficiunt erugine p̄terqz
p̄uocant vomitū. Null⁹ aut̄ in ligneo seu vi-
treo calice p̄sumat cantare. qz scz lignū ē poro-
sum et sanguis cōsecrat⁹ in eo remaneret. Vñctō
aut̄ ē fragile et fractōis piculū imineret et ea-
dē rō ē de lapide. et iō ppter reuerentiā sacri-
ficatū ē vt ex p̄dictis materijs calix nō fiat.
De quo debet esse corpale et palle altaris.
h̄ vbi p̄t fieri sine piculo ecclesia sp̄ statuit
circa hoc sacramētū i⁹ qd magis rep̄nat passi-
onē xpi. nō erat aut̄ tū piculo circa corp⁹ xpi
qd po. it̄ i cor. a. i sic circa sanguinē q̄ in cali-
ce cōtinēt̄ et iō licz calix nō fiat de petra. cor-
pale tū sit de lineo p̄ano qz corp⁹ xpi fuit p̄-
ano lineo involutū. Et d̄ esse corpale ab ep̄o cō-
secratū. de cōse. di. j. ex cōsulio Cōuenit ec̄ p̄-
nus line⁹ ppter sui mūdiciā ad signandū cōse-
puritatē et ppter multiplicē laborē quo p̄an⁹
hui⁹ parat̄ ad significandū xpi passōz. Vñctō
licet celebrare sine vestibz ab ep̄o b̄ndictis
h̄ qd nō. tum ppter ecclie cōstōz. vñ d̄ cōse. di.
j. vestimēta. d̄ qd vestimēta ecclie q̄bz d̄no m̄-
strat̄ sacra debent ec̄ et honesta q̄bz alijs
vñctō nō ē vtendū q̄ ecclesiasticis. et deo di-
gnis officijs. tum ppter vestimētoz signatōz
cum ec̄ ppter eoz p̄figuratōz q̄ p̄cessit in vesti-
bus legalū sacerdotū in multis tū locis iur̄
luit cōsuetudo qd cingulū nō benedicat̄. h̄ nō
nabili⁹ tū esset ip̄m benedici sp̄uales em̄ habz
significatōz vt patebit infra s; h̄ nō cōcludit
necessitatē. calciamēta em̄ sacerdotis sp̄alem
habent significatōz. nec tū fortales b̄ndictū
Vñctō celebrans sine vestibz benedictis ad
celebrandū deputatis sic irregularis. h̄ qd n̄
siue hoc faciat sciēter siue ignorāter. qz h̄ nō
inuenit̄ in iure positū tū sciēter siue ex ignorā-
tia crassa celebrās aut̄ sine maipulo b̄ndictō
aut̄ sine stola et sic de alijs grauius peccat.
Vbi tū cōsuetū ē cingulū nō benedici n̄ credo
qd peccet celebrans sine cingulo benedictō.
hec rich. et sco.

De defectibus d̄gentibz i missa ti. xv.

Et inde considerandum est de defectibus in
genibus in missa celebratōe. circa quod
sciendum quod huiusmodi defectibus dupliciter
occurri potest uno modo preveniendo ne scilicet defe-
ctus accidat. alio modo subsequendo scilicet ut illud
quod accidit emendet vel adhibendo remedium. Et
saltem per penam eius quod negligenter habet egit. Et ad
maiores evidentiā querunt hic plura scilicet. Quid si
et si presbiter impeditus fuerit aliqua infirmitate
vel morte. Et si nesciat ubi presbiter sacerdos d
suerit tunc debet hostia cum reverentia reservari quia
nescit ubi sit consecrata vel non. et alia accepta
hostia debet alius sacerdos misterium a capite
inchoare. Si autem certum sit ubi dixerit. aut desijt
ante consecratōem et tunc non oportet quod per alium sup-
pleat. aut post consecratōem. aut ergo post consecra-
tionem corporis et sanguinis. et tunc alius presbiter
posset ubi ille defecit incipere missam et perficere
nec oporteret a capite incipere. et sic intelligitur
illud. vij. q. i. nihil. aut post consecratōem corporis
et ante consecratōem sanguinis. et tunc debet alia ho-
stia accipi et totum a capite inchoari. quia consecra-
tio corporis et sanguinis ad unum pertinet sacramentum
quod ab uno debet perfici. Et hostia per primum sac-
dotem consecrata cum sub illa vere sit corpus christi.
cum consecratio corporis consecratōem sanguinis non
expectet debet sollemniter reservari ac per secundum
sacerdotem sumi. h. rich. Et ut dicitur. vij. q. iij. i.
et. c. se. Vbi corpus vel loci vel cleri copia suffra-
gat quilibet presbiter celebrans debet habere post
se qui missam impleat si eum contingat deficere. et
hoc intelligitur de infirmo. Ne tamen ut dicitur in
dicto. c. nihil quod nature languoris causa solus scilicet
in presumptōis penitentia duertat. nullus absque pa-
tenti puentu molestie. mister vel presbiter cum
cepit. imperfecta officia presumat omnino relinquere
si quis autem hoc temerarie presumpserit facere ex-
coicationis sententiam sustinebit. Quid de presbite-
ro cui postquam est indutus occurrit remorsus de a-
liquo mortali. Nunc quid distinet aut procedat. h. l.
aut non tenet celebrare et tunc non debet acce-
dere nisi presbiter dicitur et etiam confessus. Aut te-
netur et tunc aut habet copiam sacerdotis et sic
tenetur presbiter cōteri et confiteri. Aut non habet et
sic tenet se preparare per contritionem et habere pro-
positum confitendi. et hoc sufficit ad hoc quod non
peccet si accedit cum verecūdia et reverentia.
hec bon. et etiam bñ. ex. de cele. mis. de hoie in
glo. g. ar. d. h. tri. d. cetero. et. c. quibus. et. xvj.
q. v. qui recedunt. Si autem non preparat se et cāter
peccat peccato omissois cum omittat conteri
de alio etiam peccato si est occultus. si autem est ma-
nifestus dico quod scandalosus. si autem ab ecclesia
prohibitus peccat omnibus his modis et pecca-
to transgressionis. hec bon. Quid faciet pre-
sbyter qui celebrando recolere se comeditisse vel etiam
am alicui mortali peccato subiacere vel etiam
excoicatum esse cuius presbiter non erat memor. h. l. q. ubi
difficultas occurrit semp accipiendum est id quod
minus habet de piculo maxime autem circa eccle-
siam sacramentum hoc est piculosum quod est contra perfecti-
onem eius. quia hoc sacrilegium est imane. minus autem
est illud quod pertinet ad qualitatem sumētis. et ideo
si presbiter post consecratōem inceptam recordat se

aliquid comeditisse vel bibisse. nihilominus debet
perficere sacrificium et sumere sacramentum. Simi-
li recordat se peccatum aliquod commississe. debet pe-
nitere cum proposito confitendi et satisfaciendi. et
sic indigno non celebrat sed fructuose sumit sa-
cramentum. Et eadem ratio est si se meminit excoicatum
debet enim assumere propositum humiliter absolutio-
petendi. et sic per invisibilem pontificem christi conse-
tur absolutioem quantum ad pagendum divina mi-
stera. Si vero ante consecratōem predictorum meminit
tunc esset maxime in causa contritionis et excoica-
tionis missam inceptam deferere nisi scandalum
timeat. hec tho. Aliqui vero distinguunt de
eo qui meminit ante consecratōem. quia aut habet copi-
am sacerdotum et sic debet confiteri. aut non habet
et sic dixerunt aliqui. quod si populus afficit contritio-
cum proposito confitendi sufficit quia scandalum foret
populum si dimitteret si autem non timeat scanda-
lum absolunt per dimittat maxime cum nihil co-
gat. credendum tamen est quod sine peccato quod inchoa-
tum est potest perficere si habet propositum confitendi et
cum contritione totum supplet nec videtur ibi esse con-
tempus. hec bon. Quid faciet ille cui acci-
dit in missa remorsus de irregularitate tunc enim
non est remedium contritionis nec etiam confessionis
Ad hoc respondent aliqui quod cum irregularis sit presbiter
hoc sacramentum conficere et irregularitas
solum deleatur per dispensatōem. quod tunc cum afficit
populus et scandalum timeat cum non sit facies-
dum contra veritatem vite et contra preceptum propter
scandalum. tenetur aut deponere conscientiam irre-
gularitatis aut dimittere missam. hoc autem dico
ante consecrationem maxime ante inchoatōem ca-
nonis. Alii vero dicunt quod prohibitio propter irre-
gularitatem non extendit se ad eum maxime cum ac-
cessit sine conscientia irregularitatis. Unde propter
reverentiam sacramenti et scandalum populi di-
cunt. quod si dolet et libenter faceret quod in se esset
a domino esse dispensatum per tunc. hec bon. Quid
de illo qui incipit in missa conscientiam habere quod non sit
presbiter. h. l. q. aut debet dimittere missam ante
consecratōem. aut conscientiam deponere aut fingere
infirmitatem. ideo sanum consilium est. quod homo an-
diligenter se preparet et in missa non cogitet de se
sed magis de sacramento. hec bon. Quid fa-
ciet presbiter si post consecratōem musca vel aranea
vel aliud animal venenosum cadat vel cognos-
cat immixtum esse venenum calici causa occidendi
eum. h. l. si aliquid tale ante consecratōem acci-
dit tunc debet effundi et abluto calice denuo
aliud consecrandum poni si vero post consecratō-
nem debet caute animal capi et diligenter la-
uari et aburi et ablutio cum cineribus in sacra-
rium mitti. De veneno autem dicendum quod nullo
modo sumere debet nec alicui dare ne calix vite
vertatur in mortem sed debet diligenter servari in
vasculo aliquo ad hoc apto cum reliquijs alijs
Et ne sacramentum remaneat imperfectum debet in
calice aliud vinum ponere et denuo consecratōem
sanguinis resumere et sacramentum perficere. hec
tho. Et quod nihil abhorribile debeatur fieri huius
sacramenti occasione est ar. de conse. di. ij. si per
negligentiam. in tex. et glo. Quid debet facere
sacerdos si postquam incepit canonem missam prodat

esse materiā indebitā ministratā. *¶* Si p̄dat
hostiā esse idebitā. aut p̄pendit an̄ cōsecratōz
et tūc debet accipere hostiā debitā et canonē
a capite inchoare. *¶* Aut post cōsecratōz et ante
vini cōsecratōz et tūc debet accipere aliā et inci
pere canonē a capite et illaz cōsecrare. Et alia
hostia debet reuerēter reseruari aut a clericis
aut a sacerdote sumi post corpis et sanguis sū
ptionē nō ante. qz post eius sumptōem nō essz
ieiunus. Si aut p̄pendit post illi⁹ hostie sūpti
onē et sanguis nō debet illa die aliā hostiā cō
secrare qz ieiunus nō esset. vt dicit de cōse. di.
.ij. relatū. sed debet de sua negligentia peitere
et cōfiteri. Si aut p̄pendit h⁹ post sumptōz ho
stie. tūc ante sumptōz sanguis videt⁹ aliquibus
qz nō debeat sanguis sumere qz ieiun⁹ nō essz
sed sanguis reseruari debet aut alicui ieiuno
dari. Alijs aut videt⁹ contrariū. qz qñ est casus
necessitatis nō ieiun⁹ p̄t diuicare. Si aut p̄pen
dit in calice nō esse ministratā debitā materiā
aut hoc p̄pendit ante cōsecratōz panis aut p̄
ante tūc platōem verborū qbus cōsecrandū est
vinū. aut post platōz eoz an̄ tūc corpis sūptōz
aut post oia p̄dicta scz verba cōsecratōis san
guis et sumptōz corpis. p̄io mō debz mistra
re materiā debitā et incipere canonē a capite. Si
aut nō posset habere materiā debitā nō debet
vltim⁹ p̄cedere qz vt dicit de cōse. di. ij. cōperi
mus aut integra sacramēta p̄cipiāt scz cōficien
tes aut ab integris arceant⁹ qz diuisio vni⁹ et
eiusdē misterij sine grandi sacrilegio p̄uenire
nō p̄t. Scdo mō debet materiā debitā accipere
si p̄t habere alia sublata s̄ nō credo qz debeat
canonē a capite incipere qz iam cōsecratio panis
p̄cessit sed debz reincipere a verbo imediate se
quente panis cōsecratōz. Si aut haberi nō p̄t
materia debita nō p̄t h̄ debet omittere cor
pis sumptionē. cōtrari⁹ tūc cū p̄posito cōfendi
de sua negligentia. Tercio mō dicit accipere mate
riā debitā alia reuerēter in aliquo vase repo
sita et reincipere ab isto loco. sili mō postea qz
ce. 2c. et pagere misteria vsqz in finē. Et tutū ē
qz post sumptōz corpis et sanguis aliam mate
riam sumat anteqz accipiat vinū qd accipit p̄
sanguis sumptōem. hec rich. Scdm vero tho.
dicit apponere aliā hostiā itez cōsecrandā cū san
guine. et hoc ideo qz si diceret sola verba con
secratōis sanguis nō seruaretur debitus ordo
cōsecrandi et sic dicit. vij. q. j. nihil. p̄fecta non
p̄nt videri sacrificia nisi p̄fecto ordine cōpleā
Si vero incipet a cōsecratōe sanguis et omnia
verba cōsecratōis repeteret nō cōpeterēt oia
verba nisi hostia cōsecrata adesset cui in verbis
illis occurrant quedā dicenda et faciēda non
tantū circa sanguinē sed etiā circa corpus. Et
oportet in fine sumere hostiam cōsecratam ite
rum in sanguine nō obstante si eē prius sumpse
rit aquā que erat in calice. qz p̄ceptum de p̄fe
ctione sacramēti est maioris ponderis qz p̄ce
ptum qd sumat⁹ a ieiunis. s̄ tho. et cū eo etiā
cōuenit sco. quo ad vltimū. Scdm inno. vō si
p̄biter post sumptōez corpis dephenderit tūc
aquā esse in calice vinū infūdāt et totā sangui
nis cōsecratōz repetat. et si scandalū de moza

timeat tūc cōsecratōis vba dicat scz sili mō 2c
Sed si aquā habuerit i ore n̄ dicit eā emittere qz
p̄pter p̄culā corpis q̄ fuit i aqua posita ē cu:
stodienda ne viliter tractet⁹ qz si aquā degluti
at tūc cōficere nō dicit qz nō est ieiun⁹ s̄ inno.
Quid si post verba cōsecratōis sanguis p̄p̄
dat qz aqua desit. *¶* Nihilōi⁹ p̄cedere dicit qz
appositio aque nō est de necessitate sacramēti vt
dictū ē supra. tūc paniri dicit ille ex cuius negli
gentia h̄ cōtingit. Nullo aut mō dicit aqua appo
ni vino iā cōsecrata. qz sequeretur inde p̄ aliq
p̄te corruptio sacramēti vt dictū ē. Quid si p̄
biter nō recolat se dixisse vba cōsecratōis vel
eē alia vba que dicū⁹ ibi. *¶* Nō dicit de h⁹ mēte
turbari nō em̄ q̄ multa dicit recolit oia q̄ dixit
nisi forte in dicēdo app̄benderit aliqd sub rōe
iam dicti sic em̄ fit aliqd memoriale in p̄tū sur
mit⁹ p̄ rōe p̄teriti vt dicit in li. de memoria Si tūc
p̄bitero p̄babiliter cōstet aliq̄ omisisse siq̄de
nō sūt de necessitate sacramēti nō estimo qz p̄
ter hoc debeat resumere immutādo ordiez sac
ficij s̄ dicit vltim⁹ p̄cedere. Si vero certifice⁹ se
omisisse aliqd eoz q̄ sūt de necessitate sacramēti
scz formā cōsecratōis idē vide⁹ faciēduz sicut
dictū ē i defectu materie vt scz resumat⁹ a for
ma cōsecratōis et cūcta p̄ ordinē recitent⁹ ne
sacerdotij ordo mutet⁹. s̄ tho. Quid si p̄pter
frigus qz p̄biter patit⁹ in manib⁹ vlt ex negli
gentia hostia dilabit⁹ in calice. *¶* s̄m tho. qz
nō est necē p̄pter hoc aliqd circa celebratōez
hui⁹ sacramēti iterari. Quid si vinū i calice
digelet⁹. *¶* s̄ si p̄biter dephenderit ipm eē d̄gela
tum ante cōsecratōz resoluat⁹ id an̄ p̄ cōsecret
vt habeat actualē rōem potus. si tūc n̄ resoluat
adhuc cōficere qz vinū cōgelatū a nō cōgela
to differt tūc qualitate accentali. Quid si p̄
negligentiā p̄biteri xpi sanguis effūdāt vlt
sacramētū s̄ mptū euomat⁹. aut eē hostie cō
secrate tādū seruent⁹ qz putrescant. vel eē si a
muribus rodant⁹ vel qualitercūqz p̄dant⁹. *¶* s̄
sic legit⁹ de cōse. di. ij. ex decreto p̄i pape. si p̄
negligentiā stillauerit de sanguine i tabula ra
decut si vero nō fuerit tabula tera radet⁹ et
igni cōburet⁹ et cinis intra altare condeat⁹. et
p̄biter. xl. dies peniteat hoc decretū itellige
scdm rod. cū nō dicat. xl. dies peniteat i pane
et aqua sufficit ieiunare i cibo dūm vel eē sic
solet sexta feria ieiunari. Sequit⁹ postea de di
cto decreto. si sup altare scz nō interposita pal
la stillauerit calix mister. i. p̄biter sorbeat stil
lam et tribus dieb⁹ peniteat si sup lintheū al
taris primuz et ad aliud stilla p̄uenit q̄tuoz
diebus peniteat si vsqz ad terciū nouē diebus
peniteat si vsqz ad tabulā. xx. dieb⁹ et linthe
amia q̄ tetigit stilla ter mister lauet calice sub
tus posito et aqua ablutōis sumat⁹ et iuxta al
tare recondat⁹. Nota ex hoc qz s̄m jo. siquid
turpe ceciderit in calicē nō teneoz sumere. pos
set etiā sumi in potū nisi p̄pter ablutōz dimitte
ret⁹. Illi etiā qui sup bis habēt aliqd p̄ceptuz
synodale formā eis traditā sequi debet vt dicit
ibidē. Sequit⁹ ibidē de penitētia bede p̄biteri.
siquis p̄pter voracitatē vlt ebrietatē eucanistiā
euomuerit. xl. dieb⁹ peniteat si lape⁹ ē. Clerici

aut vel monachi dyaconi vel p̄sbiteri. lxx. die
bus. Epi. xc. Si aut infirmitatis cā euomuerit
vij. dieb⁹ peniteat. Debet ec̄ in h̄ cāu ultimo
sic in cāu supradictō sumi vomit⁹ ille. et dili-
genter cremari et cineres iuxta altare recōdi.
Et dicit glo. sup. c. si quis. q. p. cāu infirmita-
tis p̄nia imponit⁹ ad cautelā. vt. xxxiiij. q. ij.
in lectū. et qz sumere n̄ debuit cū infirm⁹ esset
ideo i culpa fuit. Sequit⁹ etiā ibidē ex cōcilio
aurelian. q. nō custodierit bene sacramentū et
mus vel aliqd aliud animal illud in ecclesia d̄
mederit. x. dies peniteat. qui aut p̄diderit i
in eccia aut ps ei⁹ ceciderit et nō inueta fue-
rit. xxx. dieb⁹. Et h̄m tho. hac p̄nia vi⁹ dignus
p̄sbiter p̄ cui⁹ negligentia hostie d̄secrate pu-
trefiūt. Ad hoc nota q. in p̄dictis penitēcijs
debet ieiunare et a diuione cessare p̄sbiter. p̄-
satis tñ additionib⁹ negocij et p̄sone p̄t minui
et addi h̄m jo. Obseruandū aut est q. vbiqz
inueniūtur integre hostie vel spēs sūt reuerē-
ter h̄uade qz manētib⁹ spēs⁹ manet ibi corp⁹
p̄p̄i vt dictū est. Ea vero in q̄bus inueniunt⁹ si
cōmode fieri p̄t sūt oburenda cinere in sacra-
rio recōdito. vt supradictū est de rasura tabu-
le. h̄ tho. Item statuit ecclesia vt in cūctis ec-
clesijs crisma et eucanistia sub fideli custodia
clauibus adhibitis d̄seruent⁹ ne possit ad illa
temeraria man⁹ extendi ad aliqua horribilia
vel nepharia exercenda. Si vero is ad quem
spectat ista custodia ea incaute reliquerit tri-
bus mensib⁹ ab officio suspēdat⁹. et si p̄ ei⁹ in-
cunam aliqd nephariū d̄gerit grauiori subia-
ceat vlcōi ex. de custo. eucha. statum⁹. Item
districte p̄cipi⁹. q. a p̄sbiteris eucanistia i loco
singlari mūdo et signato semp̄ honozifice col-
locata deuote ac fideliter d̄seruet⁹. ex. de ce-
le. mis. sane.

De auditione misse ti. xvj.

Ostea d̄siderandū est de auditione mis-
saz. Et circa hanc querūtur pla scz.
Vt secularis teneat⁹ in die d̄nica mis-
sam audire. h̄l q. sic p̄cipit⁹ em̄ secularibus et
multo fort⁹ clericis q. in die d̄nico totas mis-
sas audiant ita q. ante benedictōz p̄sbiteri nō
recedant. supple h̄m jo. nisi necessitas cogat
qd si fecerint ab ep̄o publice d̄fundant⁹. de cō-
se. di. j. missas. qui vero vsqz in finē nō p̄seue-
rauerit supple. ex d̄suetudie vel sup̄stitione vt
dicit glo. vel qui recedit qn̄ p̄sbiter in ecclesia
verbū dei p̄ponit. supple h̄m glo. eum q̄i mi⁹
literatū d̄tenens excōicet⁹. di. iij. omēs fide-
les et. c. se. qui etiā die solēni p̄termisso eccle-
sie d̄uentu ad spectaculū vadit excōicet⁹ ibidē
qui die. Clericis vero districte p̄cipit⁹ in v̄tu-
te obediētie vt diuinū officiū nocturnum pi-
terqz diurnū q̄tum eis deus dederit studiose
celebrent p̄iter et deuote. ex. de cele. mis. d̄-
lentes. s. sunt et alij. Si vero querat⁹ vtrum
secularis qui nō audiūt missam in d̄nica mo-
taliter peccent dicendū ē q. nō audire missaz i
die d̄nica seculari aliqñ p̄t esse peccatū morta-
le aliqñ veniale. aliqñ nullū peccatū. tūc em̄
est peccatū mortale qn̄ omittit h̄ ex d̄temptu
vero vel interpretatiuo. voco aut d̄temptū iter-

pratiū qn̄ sine cā legitima missaz non audire in
diebus d̄nicis assuescit puta vt ad spectacula
iret nō audire missaz assuesceret. Causam legi-
timā voco qn̄ detinet⁹ corpali infirmitate vel
inimicōz timore vel aliquo alio s̄l̄i qd scdm
rectū iudiciū excusatio legitima debeat reputa-
ri. Et talis scz prius ab ep̄o debz d̄fūdi vt dicit⁹
de cōse. di. j. missas q. aut talis mortaliter pec-
cet probatur per hoc q. talis excōicari debet
vt de cōse. di. j. q. die. excōicatio em̄ nō d̄z fieri
nisi p̄ peccato mortali. Tūc aut est ei peccatū
veniale cū h̄ omittit nō ex aliq cā legitima s̄z
ex aliqua mentis infirmitate sic ex aliq passio-
ne vel ex aliqua pigritia si tñ ad hoc non fuit
assuetus. Tūc aut est ei nullū peccatū cum h̄
omittit ex aliqua cā legitima. vñ glo. sup illud
.c. missas dicit sic h̄ dico p̄ceptū esse. vñ d̄tra
p̄ceptū faciūt qui diebus d̄nicis non audiunt
nisi necessitas aliqua cogat. Sed obicit⁹ q. d̄-
suetudo ē in d̄trariū qz multi seculares in d̄ni-
ca missam nō audiūt nec tñ ab ep̄o d̄fundunt⁹
h̄l q. d̄suetudo que ē ad irreuerentiā dei quāto
est diuturnior tāto est detestabilior et tātoma-
gis debēt eam sup̄iores conari citius extirpa-
re. vñ talis d̄suetudo nō excusat sequētes eam
a peccato mortali. hec rich. Itē de cōse. di.
.j. ep̄us d̄. null⁹ ep̄s p̄hibeat intrare ecclesiaz
et audire dei verbū siue gentile siue hereticū si
ue iudeū vsqz ad missam cathecumioz. i. vsqz
ad d̄secratōz. Sed d̄tra di. xxv. circa p̄n. vbi
dicit⁹ q. hostiar⁹ debet infideles eice. et di.
xxiiij. q. iij. clerici. et. j. q. j. n̄ liceat. Ad qd di-
cūt quidā. q. illud. c. ep̄us nō tenet⁹. Vel dicē
dū q. ibi audire verbū dei ponit⁹ p̄ eo q. ē au-
dire p̄dicatōz verbi dei. p̄t em̄ p̄latus in eccia
duocare excōicatos ad audiendū p̄dicatōem
qua finita statim exire debent ex. de sen. ex. rñ
so. hec host. Quā missam debet quis audire
h̄l missam diei. vnde p̄pter missaz peculiarē d̄
aliquo sancto vel de mortuis nō d̄z qz dimic-
tere qn̄ audiat missam de die. ex. de cele. mis.
quidā. hoc aut quidā intelligūt qn̄ dies p̄p̄ia
habet missaz et de illis qui quotidie tenentur
audire missaz et sic intelligit rod. vñ p̄hibitū
est in dicto. c. quidā audire missas peculiāres
nō qz malū sit tales missas audire. sed qz malū
est p̄pter illas missas canonicē institutas dimic-
tare et ec̄ qz malū est credere q. iste sint melio-
res p̄ ille. alias si fiat ex reuerentiā licite audi-
unt. hec habēt in glo. sup. d. c. quidā. Vt
possit missa maloz p̄sbiteroz audiri. h̄l q. sic
aliquoz et aliquoz nō. illi quoz missa licite
audiri nō p̄t sunt illi a quib⁹ alia sacramenta
licite nō possunt recipi scz qui sciūt eos esse ta-
les. quales sunt heretici scismatici excōicati i-
terdicti ab officio suspēsi depositi siue degra-
dati irregulares. Et hoc dico siue tales sint oc-
culi siue manifesti. omēs em̄ tales sunt p̄ sen-
tentiā ecclesie executōe p̄nati. di. xxxi. s. ve-
rū. et. s. pozro. ex. de cle. ex. mi. si quis ep̄us. et
.c. si quis p̄sbiter. et. c. clerici aut. Simi⁹ simo-
niaci q̄diu ab ecclesia tolerant⁹ ex. de symo. tā-
ta. Si r̄ fornicatores notozij. sec⁹ ē si sint oc-
culi. di. xx. null⁹. licet em̄ fornicatio non sit

graviora ceteris peccatis ad eam tunc committuntur sunt
piora propter deum carnem. et ideo ecclesia
prohibuit specialiter ne quis audiat missam de cubina
re notoria. In alijs vero criminibus expectanda
est sententia ecclesie et si sint notoria. xv. q. vlt. Omnis
presbiterorum supradictorum missa licite non potest au-
diri quod sunt suspensi quo ad se ex sententia dei. et quo
ad alios ex sententia ecclesie. et ideo peccant quicumque
missam eorum audiunt vel ab eis sacramenta susci-
piunt quod contra statutum ecclesie committunt. Sciendum
tamen quod baptismus in articulo necessitatis licite dari
et recipi potest ab omnibus supradictis ut est habitum
est supra. Videtur etiam quod eucharistia licite recipi
possit in articulo mortis a simoniacis et etiam a
fornicatore notorio non tamen ab illis supradictis.
di. xxxij. q. primo. Et sic habet simoniacus et for-
nicator notorius licet eucharistiam tangere in
cavea non tamen officere. hec iohannes. et hostiensis. de here-
fraternitatis. et bene. de co. cle. et mu. c. vlt.
et de prescrip. cum non liceat. unde versus. Simo suspen-
sus anathema depositusque non celebrat heresim
scismaticus quocumque mechus. Quibus lauantur simo me-
chus abluet atque cibabit. Omnis vero aliorum presbi-
terorum malorum siue sint peccatores occultis siue
manifestis qui non sunt per sententiam ecclesie
executione consecrati privati. missa licite pos-
sunt audiri usque ad ecclesie sententiam et ab
eis licite sacramenta recipi. quia licet quo ad
se sint suspensi ex sententia dei non tamen quo ad
alios ex sententia ecclesie. ex. de coha. cle. et mu. vlt.
et c. questus. Vnde aliquis a missis et alijs
officijs presbiterorum peccatorum quod ad hoc ab ecclesia
toleratur abstinere licite possit. si sic si bono
zelo hoc faciat scilicet ut per hoc presbiteri defusus a pec-
cando sibi caueat et peniteat. non licet autem ab-
stinere ex contemptu quod si ipse presbiter in fornicatione
tunc iaceat eius misteria non sunt detinenda quod diu
ab ecclesia toleratur. ex. de co. cle. et mu. vlt. vbi
ad hoc in text. et glo. Donec quod presbiter de cubina
teneat in domo et prochiani videant eum indutum
ad missam dicendam quid faciet. si enim audiant
missam eius faciant contra deum quod dicitur eis con-
trarium et est contra prohibitionem nicolai. et alex. di.
xxxij. nullus. vbi de nullus audiat missam presbiteri
nisi que scit de cubina in domo habere. si autem non audi-
ant remanet sibi scrupulus in conscientia que precipit
quod precipiat coio a sacerdote quibus polluto usque
quo episcopus iudicatur reprobatur. xv. q. vlt. Et ad
maioris evidenciam huius questionis primo dicitur noto-
rio est dicendum deinde ad questionem respondendum. Circa
primum sciendum quod deus est inter famam. manife-
stum. notorium. rumore oino occultum. et pene oc-
cultum. fama enim habet duplex est. una que habe-
tur de homine. et sic describitur. fama est illese dig-
nitatis statum vita et moribus probatur. ff. de va. et
exordi. cogni. cogitacionum. q. exercitio. et que ta-
lem famam negligit. est crudelis. xij. q. j. nolo.
et dicitur ista descriptio cum fame bone. Unde per
oppositum potest describi mala fama. unde infamia est
lese dignitatis statum vita et moribus reprobus
Alia est fama que habet inter homines et sic descri-
bitur habet hostiensis. Fama est publica siue famosa in-
nuatio siue proclamatio et dicitur ex sola suspitione
et incerto auctore pueniens. et hec descriptio

duenit dicitur bone fame et male. sed hec habet
bene. ex. de co. cle. et mu. vlt. et guil. dicitur in spe-
culo non procedit. quod secundum eos fama quibus procedit
ex scientia. quibus ex suspitione. ut dicitur guil. ibidem. de
confe. di. iij. sanctum est. Doceat autem describi fa-
ma potest se habere dicitur ad famam bonam et malam
habet guil. ibidem habet modo. fama est vehemens vulgi
siue maioris partis eius opinio rei de qua queritur
consentens ar. ij. q. v. presbiteri si hec autem scilicet fa-
ma per se non probatur. unde dicitur fama velat. ideo non
est defacili credendum. xv. q. j. siquid de quocumque
quod dicitur enim vni facili sequitur multitudo. ex.
de purga. ca. cum in iuuetute. q. j. et vane vocel
apli non sunt audiende. C. de penis. l. decurio
nisi. Si tamen fama concurret cum vno teste bene pro-
bat si notatur guil. in speculo ar. ex. d. proba-
ficur. et. C. de re. cre. bone. Et videtur quod magis
valet quod unus testis. ut ex. de sang. et affi. su-
per eo. Et vbi iudex de fama dubitat a vicinis
vbi dicitur est reus inquirat. ex. de elec. p.
quod. Et ad hoc sufficiunt duo testes. de acu. in-
quisitionis. q. fi. Licet autem fama per se non probet.
secundum tamen quod notatur hostiensis. inducit purgationem si
vicinis frequens sit et scandalum inducat. ex. de
co. cle. et mu. tua in fi. Impedit et mionium
detrabendum ne deterius inde contingat. ex. de
confang. et affi. sup. eo. Et forte probationem in-
ducit vbi non paratur alijs iudicium. ex. de
cle. l. sal. p. c. j. fama etiam consentiens scilicet cum
asserione partis probatur ut aliquando est in aliquo
bus ar. ex. de testi. persona. et. iij. q. iij. vbi. Item
sepe probatur a deo quod etiam aliqui propter tales fama
diuortium celebratur. xxxv. q. vj. si duo fameli
bet etiam fama presumptione inducit. ff. de eo
per quem factum est. l. de minore in fi. Guil.
autem in speculo notatur quod dicendum est secun-
dum Martinum de fano. famam probare et ei
stare donec contrarium probetur. super eo au-
tem quod dicitur in predicto v. Item sepe ve-
luti fama consentiens et cetera. distinguit su-
per quo consentiat hoc modo scilicet quod si peto
a te hereditatem petri et tu affirmas eum viue-
re sola fama probatur quod sic mortuus et aufert
ibi exceptionem. Si autem dico te aliquid mi-
hi vendidisse vel hominem occidisse et huius
modi non sufficit mihi famam probare. et ra-
tio est quia primum scilicet mors necessario
quandoque contingit. secundum vero forte non
et sic cum alijs probatur quod autem. ff. de testi. l.
iij. q. verba. notatur quod fama inducit semiple-
nam probationem. dicit hoc debere intelligi
in civilibus quia secus est in criminalibus. C.
de proba. l. fi. et. ij. q. viij. sciatur. Manifestum
est publica siue famosa insinuatio siue procla-
matio et communis ex certa scientia et certis au-
toribus paucis tamen proueniens. unde dicitur
tunc quod est manifestum probari debet et po-
test antequam aliquis condemnatur. ex. de sang.
et affi. super eo. quod audiri potest etiam si
manifestum iudici et certum sit. ij. q. iij. deus
omnipotens. Et tale manifestum dicitur pub-
licum ex fama quia est fama et quia est famo-
sum et certum. extra de ccha. cleri. et mulie-
ria. q. si vero publicum sit. fama ergo ex sola

Super
mala fama
habetur
et cetera

Super
fama

suspicioe oritur manifestu ex opione coi et scis
 encia paucoz. **C** Et in quo dicit coi opio a fa
 ma. Respodz guil. in speculo q dis opio facit
 ius et pbat et sumit p veritate vt. C. d. testi.
 l. i. et ff. de offi. p. barbarus. et. iij. q. vij. §.
 tna. sed fama no facit ius ei tn stat donec co
 trariu pbat vt habitu e supra. Tam dis opio
 vicinor n pbat vt in pdcta. l. barbari. h. bo
 noz. sic em. C. de epi. au. aut. si ptes. **C** No
 toziu aliud e iur. aliud e facti notoziu iur est
 de quo aliqs canonic p sentecia e adenatus
 vl in iure spote ofessus licz em qs falso ofite
 at l inique adenet. tn p adenacoz l p sente
 cia illa factu illud. habet de iure p notozio
 donec otrariu ondat. ex. de epi. oz. c. fi. et de
 re iudi. sicut. Et h. e veru de ofesso. dumo per
 seueret i ofessione aliter n. ff. de qsti. l. i. §. q
 sti. **C** Notoziu facti est cui? testis e popul? et
 distilaco et ificiaco n est loc? vt cu exhibz se
 ofpectui hoiu ita q nulla pt tergiversaco ce
 lari ex. de co. cle. et mu. v. r. et. c. tua. et. c. q.
 sic. Et intelligit? popul? ee testis siue crime
 notu sit oib? q sut i loco illo. s. i. villa vl pro
 chia siue maior pti. h. m. in no. ij. q. i. §. scil. et
 c. manifesta. Si etia villa vl prochia no heret
 nisi. x. prochianos sufficerz crime ee notu ill
 x. s. vt sic diceret? notoziu h. m. jo. qz. x. hoies
 faciut populu siue prochia. x. q. ij. v. nio. et te
 simoniu vni? prochie facit crime ee notoziu
 vt ex. de purga. ca. cu dilect. **C** Si aut prochia
 heat multos prochianos etia mille et tm ex
 eis. x. scadalifent? q sint gues et honeste pso
 ne de fornicario sacerdote. fieri pt h. m. rod. i.
 terptaco p popul? scadalifent? maxie cu. x. ho
 mines faciut populu vt dictu e. sicut duo co
 gregacoz ex. de elec. c. i. et tres collegium. et
 xij. vl. xx. turba. et. iij. porci. vl. x. oues gre
 ge. ff. d. v. h. neraci. **C** No tn dici pt vt notat
 guil. in spe. notoziu aliqd i vico vl villa vbi
 tm duo vl tres vl qnqz bitant. qz secretu di
 qd fit cora qnqz. de pe. di. i. §. b. ergo secreta
 vbi no sunt h. Quidam etia distiguut et forte n
 male. vt dicit id e q reliquit? arbitrio iudicis
 quot hoies faciut notoziu cu in iure no sit ex
 psum ar. ex. de offi. dele. de causz. **C** It e noto
 riu facti aliud e facti pmanetis actu vt cu qs
 publice tenet dcubina vl muliere suspecta i
 domo vl alibi vbi forte argumta apparer. s. a
 nimalia sup terza. g. diacia et d hmoi notozio
 credit? simplici assercoi official. iij. q. iij. §.
 aliqn. **C** Vn si ofter aliquem habere secu in domo
 suspecta muliere eoipo fornicaco pbat vide
 t? ex. de co. cle. et mu. si quisq? et. c. clericos. et
 si publice teneat ea eoipo est dicit? vt in. c.
 clericos. aliter em n pt esse certu nisi p hmoi
 psumcoz ex. de psumcoib? literis. et. c. iij.
 bec. bern. ex. de co. cle. et mu. tna. **C** Vn h. m. guil.
 in spe. tale notoziu pt dici notoziu facti a iure
 psumpti qz ius sic ado psumit q i? notoziu esse
 reputat. et sic tal psumco p notozio her? vt in
 c. tua. clericos literis. Aliud e facti traseutis
 actu. vt h. qs publice occidat hoiez vl faciat
 foralegiu vl simile. vt ex. de test. co. pueit. **C**
 lud e notoziu facti interpolati vt illd qd sic

fit publice qd aliq tergiversaco celari no pt
 et qd sepi? iterat? n sit tm continue. h. m. i. e. cu m
 vsararij maifesti. et d hoc hetur ex. de vsu. cu
 tu maifestos. i. notozios. hoc mebruz notozij
 pome guil. i. spe. Aliud e facti psumpti vt cuz
 aliqs e habit? publice p filio dsangneo l af
 fine alic? ex. de fi. p. bi. dquerete. **C** ofanguis
 nitas em psumpra dicit? notozia ex. de diuoz.
 porzo. §. i. qz q aliqs sit filio? alic? vere pbat
 ri n pt h. tm psumptiue ex. de co. cle. et mu. ve
 stra i glo. e. **C** Tale etia notoziu pt dici crimen
 infamati deficietis i purgaco. vt in. c. tua. §.
 fi. **C** Sciend aut q i notozio iuris reqrit? qnqz
 pbat? otra negate. pbat? ei otra ipz recipit?
 si in dubiu reuocet? ex. de sen. et re. iu. sicut.
 In notozio vo facti. vt no. rap. no reqritur oz
 do iuris q est alias regulariter obhuad? ex. d
 iureiu. ad nram. Euidencia em pperati scele
 ris clamore no idiget accusatois ex. d accu
 euidencia. **C** Aliq tm vt no. guil. in spe. distin
 guit dicetes. q i notozio facti pmanetis nul
 lus ozdo requirit? Vn nulla pbat? e necessa
 ria. vt ex. d appella. dilectis. et. ij. q. i. de ma
 nifesta. In notozio aut facti traseutis n itera
 ti necessaria e pbat? plena vt ex. de elec. boe
 §. licz aut. In notozio vo facti traseutis iter
 polati vt e recepc? vsuraz reqrit? semiplena
 pbat? ex. de vsu. cu i diocesi. en rap. dicit in
 disticte qsi forte iudex velit tale. i. notorie si
 ne euideter deliqueret? h. m. qd ius exig? corri
 gere. i. punire. et ille appellet no e appellaco
 ni hmoi deferedu ex. de appel. p. terea. De vo
 de fan. dic. et guil. in spe. ei ofentit. q i qlibz
 spe notozij facti est distiguendu. qz qdaz sunt
 notozia iudici et alijs. s. que facta sunt coram
 eo et tot alijs quot sufficiut ad facied? notozii
 um. qda alijs tm sic distiguut? ij. q. i. §. h. sci
 endu et. §. qn aut. In primis nulla reqrit? pba
 co nec iuris ozdo seruari dz in aliquo nisi q
 reus debz citari et interrogari de tali eo pn
 te. vl dcumaciter eo absente debz sentecia p
 mulgari. ar. ij. q. i. de maifesta. vbi dicit? pfi
 no citetur snia no valebit. h. m. ta. ex. de testi.
 ecclesia. et ij. q. i. nos inq. nec tm purgaco ei
 debz iudici nec ei? appellaco admittu sed tm
 sentecia pferri. ex. de appel. cu sit romana. in
 fi. et ex. de purga. ca. cuz dilect. In notozijs
 vero alijs tm et no iudici officialis denucias
 audit? sine inscripc? vt. C. d. accu. ea. qd. et
 habet? iij. q. iij. §. aliqn. et in his reqrit? p
 bac? vt ex. de elec. bone. §. licet. et de vsu. cu
 tu. No est tm seruadus iudiciarius ozdo reus
 tm potest interrogari an crime comiserit qd si
 neget pnt testes sine lite aliq ofestari et sine
 iuramento aliquo recipi. et potest in hmoi no
 tozys. appellari ex. de appel. romana. §. si aut
 ad pbandu aut notozia sufficiunt duo testes
 ex. de elec. bone. i. quo probato et pronun
 ciato q sit notozium si non appelletur decete
 ro sine solemnitate iuris tanq super notozio
 procedet? d hac materia multum plene et be
 ne tractat guil. in specu. Nota ramen q ali
 quod crimen pt esse notozium in vna terza et
 non notozium in alia. et ideo coram iudice

exneore requiritur pbaco et sic potest intelligi
xi. q. ij. eoz q. accusant. et ex. de psumpcione
quosda. in quo cau spaciu octo diez videtur
daadu. et si infra illd rpe pber notozij indica
ex. de accep. pia. Ad hec notat guil. in spe.
q. aliud e dis opio qua notozij qz cois opio
est tm de loge pteritis et q no pnt pbari p te
stes de visu. Rumoz aut est picularis insinu
aco ex sola suspicoe et incerto aurore pueni
ens. ar. ex. d. eo q cog. co. vxo. sup eo. et hic n
pbat sz solu psumpcone inducit. Vn non e ml
tu psequed qz vane voces populi no sut au
diende. C. de penis. decurionu. et ex. de elec. o
si. h em loqtur de rumoze. i. clamore. vn illd
audistis qnt e clamoz populi ex. de exces. p.
ex litens. Occultu oino est qd nulla roe p
bari pt de quo nulls loqr qz nescit. qd vindi
cta in hº seculo n hz. xxxij. q. v. xpiana. suspes
dit tm hoiez quo ad se et quo ad deu ex. d. co.
cle. et mu. c. vlti. et di. vj. testamcum. Pene
occultu est qd scit ab aliqbus. s. duobz vl tri
bus. Vn est singularis et priuata insinuaco ex
scia et certo aurore pueniens et tale occultuz
pbat. C. de appel. eos q. s. siqs aut. sz donec
pbatu sic n p iudicat. ex. de co. cle. et mu. vra.
s. viij. ceterz. et qz nec maifestu qd mai e p.
iudicat an pbacoz vt supdictu e sz ipo sco su
spendit. qz etiã occultu qd mi e h facit. vt e.
tia pdictu e. Licet aut iura pleruz vtat vno
pdictoz vocabuloz p alio. ex pdictis tm in
itelligi pt vera et naturalis eoz signaco. Si
autem inueniatur q manifestum non egeat p
bacone. manifestum ponitur p notozio ex de
v. sig. cu clerici. Ex pmissis patz q qcqd e no
riu e maifestu. et qcqd e maifestu e famosum.
sz n ouertit. Ex pdictis etiã ptz rnsio ad qstuz
ppoita. sicut em ex phabitis colligi pt i suma
pctoz famosus. maifestu rumoze pdicatus. pe
ne occultu. nuq vitari debz qdiu ab ecclesia
tolerat. xv. q. vlti. et c. vlti. et ex. de co. cle.
vra. rnsio. i. et pbat. iij. q. i. i misterio et c. oia
sacra. nisi forte ex ruboze ofusus a pcto retra
hat et ceteri terzeat. di. xxxij. s. om. vt etiam
dctm e supra. et tuc i occulto n i publico ex d.
sen. ex. cu no ab hoie. sic itelligit illd. c. vra.
s. penl. Oino vo occultu. n pt vitari qz n pos
sumdinare ex. de tpi. ordi. c. vlt. h oia supra
dicta. s. ab illo. s. nota tm q aliqd cmẽ zc. di.
cta sut hm hosti. pter. s. illu ad h no. vuil. Si
gº no sit notoziu pfbitez. fornicariu hre con
cubina licz sit maifestu qz e publicu ex fama
tm n ex euidecia fcti n dz tal vitari qdiu ab
ecclesia tolerat nec ad ei odenacoz sola testi
monia sufficiunt cu no sit testiõniz sz testibus.
iudicadu. sz si d illo tal suspico heat vt ex eo
scadalu oriat i populo. licz oia eiu accusatoz
n appareat erit ei caõica purgaco idiceda in
q si defecerit l se purgare nolueri puniri dz a
nimaduersione caõica ex de co. cle. et mu. tua
nos. Et ibide inuit i glo. q testiõnia sut sine
iuramto. testes cu iuramto. Et h etiã q ibi dz
scadalu. vi. hm glo. q ppter sola suspicoz vl
ifamia no e indiceda purgaco nisi scadalu de
infamia oriat. ar. ij. q. v. pfbiter. et ex. de ac

cu. qliter hm etiã glo. ibi. testiõnia valēt ad i
famiã alic. ar. de ofe. di. i. videm. Notozij
vo hm hosti. idistincte. i. siue sit notozij iuris
siue fcti. vitari dz a subditis i diuinis officiis
et sacramtis qz vterqz notozij suspesus e quo
ad se et quo ad alios di. xxxij. nulls. et. c. pze
ter h et ex. de co. cle. et mu. vra. et. c. vlt. gg.
qd vez. e nisi pº logã pmaz et laudabile vita
dispeser cu eo p epm suu. ex. de iudi. acti cleri
ci. Et licz pº pñiam solã accusari possit. xxxij
q. ij. admonere tm pº pñiaz et dispesacoz n pt
ex. d. scima. frnitati. h hosti. Nuqd gº e mde
tale peccatu missaz notozij fornicatoz. audire
hº q n lapcis. qz excusant p ignozaciã iuris
positiui qz milites magis arma et rusticos ma
gis rura scire legiflatoz estimat. C. de iur. l.
fancim. Sz nuqd ofessor tene eis ius id di
cere hº h no e cautu qz tale ius ignozacie n
est eis piculosuz cu no teneat illd scire. dz e.
cia talis. s. notozij q iam est suspesus ipo iure
ab offico quo ad se et quo ad alios admoneri
ab epo. vt se corrigat et si se corrigere nolueri
dz suspedi ab offico ecclesiastico vsqz ad satif
factioz ograã. Et si ad h. s. pº hmci suspesioz
pseuerauerit dz imppetuu remoueri ex. d. co.
cle. et mu. sicut ad extirpada. h ray. Quid
aut dixerit qsi sit notoziu fcti. moneri dz ab
epo vt se corrigat et si infra. xl. dies oputados
a tpe admõicõis se corrigere nolueri. extunc
suspesus erit ab offico et vitabi a subditis in
facis et suspede ab offiº ecclastico. Et si ad h
pseuerauerit imppetuu remonebit vt in. c. sic
ad extirpada et sic intelligit illd di. xxxij. n.
lus. et. c. pter h. et di. xvij. siq sunt pfbiteri.
et ex d. co. cle. et mu. vra. huiº opi. fuerit jo.
et laur. sz primã opione reputo tucioze. s. q e.
cia notozij facti statũ e ipo iure suspesus et qº
ad se et quo ad alios. et vitari debz a subditis
in diuinis officiis et sacramtis. et eam tenue
rũ. host. vt ptz ex pdictis et ta. goff. et bern.
i glo. sup illd. c. ad extirpada. et sup illd. c.
qstũ. q hntur ex. de co. cle. et mu. et etiã rich

De usu eucharistie. ti. xvij.

Einde consideradu e de usu siue sumpcõe
eucharistie. Et primo de ipa sumpcõe
siue maducaõe. scdo d mo sumedi seu
maducadi. terco de frequetacoẽ hº sacramta.
qto de qbº dz dari. qnto de usu xpi. Circa
primu qrit. Vtz xps in hº sacramto vere madu
cet hº hm rich. q i sumpcõe hº sacramti est
quedã maducaco carnalis q ometu mastica
et in stomachu trahicit et postea digerit. et
vt. in substaciã maducatis ouertit. et sic ve
re maducat illa spes sub q realiter ouinet ve
ru corpº xpi. Est et alia sacramtalis q corpº e
sti veru realiter sub spe pais oretu sumit sz sic
sumptu corpaliter n masticat et si spes sic in o
re masticaret q p digestioz ibi factã n corpu
pat i eis forma ppa sed descẽdãt i ppa for
ma in stomachu. descendit corpº xpi in stoma
chu p descẽsu spẽ sub q ouinet. sub q tãdiu o
tinet qdiu i eade spe forma ppa spex saluat
Sed si species tamdiu i ore masticaret q per
digestione ibi factã corrupat i eis ppa forma

et n̄ descēdāt i stomachū tūc nec corp⁹ xp̄i de
 scēdāt i stomachū. Et p̄ v̄tutē māducātis n̄ vni
 tur corp⁹ xp̄i māducātī. s̄ p̄ ip̄s māducās vni⁹
 spūaliter xp̄o capiti si digne māducatur. Est etiā
 māducacō spūal̄ q̄ dē māducari corp⁹ xp̄i mi
 sticū. q̄ nihil ali⁹ ē q̄ spūaliter incorpari cor
 porū mistico p̄ fidē et caritatē l̄ magis incorpa
 ri p̄ augmētū fidei et caritatis q̄ māducacō n̄ d
 uei t̄ idigne suscipiētib⁹ sacrm̄. Nec ob. qd̄ d̄ o
 se. di. ij. herēgari⁹. d̄ v̄m corp⁹ et sangnē do
 mini n̄r̄ ih̄u xp̄i i veritate maib⁹ sacerdotū tra
 ctari et frāgi et fidelīū dētib⁹ atteri. qz̄ illa ac
 tricō et fractio d̄ referri ad sp̄s n̄ ad v̄m cor
 pus xp̄i. s̄ qz̄ ille herēgari⁹ fuerat ifamat⁹ q̄
 n̄ credebatur corp⁹ xp̄i realiter d̄neri sub sp̄e.
 iō ad sui purgacōz p̄ v̄ba excessiua d̄trariū af
 feruit. Qd̄ aut̄ de d̄se. di. i. tāta d̄z̄ q̄cito sp̄s
 dētib⁹ atteri. tā cito i celū rapi⁹. s̄. corp⁹ xp̄i
 intelligit̄ qn̄ sp̄s tādiu masticat⁹ q̄ p̄ digesti
 onē q̄ sit i ore nō remanz i sua forma. s̄ nich̄ et
 cū eo d̄ueit bon̄. Quid si sp̄s iste euomerē.
 ē. s̄ aliq̄ dixerūt q̄ rō sacri tādiu ibi saluat⁹
 q̄diu ē sp̄s habil̄ ad refectōz hūanā. iō enīz
 statuta ē et ad h̄ ordina⁹ et h̄ h̄z̄ cū ē ex stoma
 chū et in stomacho qz̄ ibi reficit. v̄n corp⁹ c̄
 su in vētrē vad̄ et ibi morat⁹ donec refectōis
 opacō d̄pleat. et h̄z̄ sine vide⁹ fuisse nich̄. vt
 patet ex dictis ei⁹ in solucōe p̄cedētis q̄stiois
 et h̄m bon̄. s̄ posicō ē multū p̄babil̄. s̄m̄ igit̄
 h̄ac po. dicēdū. q̄ si ille sp̄s euomat⁹ euomi⁹
 eucharistia. est sp̄s possit d̄ferri ab alijs su
 mēda ē. si aut̄ sp̄s ille trāseat p̄ stomachū idi
 gestē p̄pter aliquā infirmitatē tūc sūt ex p̄e
 tatē refectōis et iō si vadāt i secessuz n̄ est ibi
 corp⁹ d̄ni. secuz t̄n v̄. q̄ si q̄ euomat sp̄s p̄
 ceptibiles maḡ reuerēcia sit eis exhibēda et
 maḡ diligēcia adhibēda ne q̄s euomat. Et pi
 culū ē ei dare de q̄ p̄sumit q̄ n̄ possit tenere.
 hec. bon̄

Equit̄ videre de sc̄do. s̄. de mōis sum̄di si
 ue māducādi corp⁹ xp̄i. Circa qd̄ sciēdūz
 ē sicut iā patz̄ ex p̄dictis in articulo p̄cedēti.
 duo sunt mōi māducādi corp⁹ xp̄i. s̄. spūaliter
 et sacramentaliter. et h̄ etiā habet̄ in glo. sup
 ip̄. i. cor. xj. q̄ māducatur et bibit indigne z̄. h̄z̄
 bet̄ etiā de cōse. di. ij. q̄ est. de spūali etiā mō
 māducādi d̄z̄ jo. vj. q̄ mā. me. car. et bi. me. s̄.
 in me ma. z̄. d̄ sacramentali d̄z̄. i. cor. xj. q̄ man.
 et bi. indigne. iudi. si. mā. et bi. z̄. De his
 igit̄ mōis q̄runē plura. s̄. Quid est māducare
 spūaliter. s̄. h̄ māducacō spūalis trāslata est
 a corpali⁹ et iō sicut i māducacōe corpali
 sunt d̄no p̄cipaliter. s̄. masticacō et in corpa
 cō sic et i spūali duo sūt suo mō. Est aut̄ spūa
 lis masticacō recogitacō cibi. s̄. carnis xp̄i p̄
 nobis expoite i p̄ciū i cruce ad redimēdū vbi
 fuit q̄si ei⁹ decoctō factā et mīstrat⁹ i cibū i h̄
 sacramento ad reficiēdū vbi ē plena ifectō. pais
 em̄ quē sumim⁹ i misterio maū spūssancti for
 mat⁹ ē i vtero v̄ginis et i igne passiois deco
 ct⁹ in ara crucis d̄ d̄se. di. ij. oia. Incorpacio
 v̄o est dū recogitās ei quē recogitat iugit̄ ca
 ritatis ardore. et ita ei incorpat⁹ et p̄ d̄ns refi
 cit⁹ et assimilāt⁹. Interest t̄n inter h̄ac et illam

qz̄ i corpali māducās d̄nerūt in se cibū sua v̄
 tute. qz̄ ē dignior cibo. In spūali ē econuerso
 qz̄ cib⁹ est nobilior et d̄pleciōz māducate p̄p̄
 ter qd̄ dicit ad se māducatez. nō tu me mutabis
 i te. s̄ tu mutaberis i me. Est igit̄ masticacio re
 cogitacō p̄ fidē. refectō v̄o p̄ caritatē et d̄ica
 cō ē incorpacō et ex his duob⁹ itegit̄ māduca
 cō spūaliter et ita ad eā req̄rit̄ fidel opās p̄ di
 lectōz. Nec dicit au⁹. et habet̄ de cōse. di. ij.
 vt qd̄. q̄ credit in eū māducatur eū. et itez. spū
 aliter māducatur q̄ in v̄nitate xp̄i. et ecclesie ma
 net qd̄ sacramtū signat. s̄ bon̄. Quid ē mā
 ducare sacramtaliter. s̄. q̄ sacramtaliter mā
 ducare ē māducare sacramtū vt sacramtū. qm̄
 em̄ sacramtaliter ē dispositō act⁹ māducādi.
 ideo ad h̄ q̄ act⁹ sit sacramtalis necesse est q̄
 respiciat ip̄m sacramtū vt sacramtū. Ad h̄ aut̄
 q̄ aliquis māducet sacramtū māducando sp̄s
 duo exigūt. s̄. cibī existēcia et ei⁹ ad cibacū na
 turalis d̄ueniēcia primū exigūt qz̄ si nō p̄cesse
 rit sacramti d̄secracō n̄ p̄t sequi māducacō. s̄m̄
 exigūt qz̄ cib⁹ ille solū h̄ōib⁹ est d̄cessus. Vn̄
 sicut h̄ō sol⁹ suscipit sacramtū bap. ita solus
 h̄ō suscipit sacramtū eucharistie. Ad h̄ aut̄ vt
 māducet vt sacramtū necessaria ē intēcō et itē
 cōis regulacō. Intencō inq̄ ē necessaria. qz̄ si
 quis iret ad mēsam et intēderet corp⁹ reficere
 et aliquis p̄ pane cōi sacramtū sicut panē of
 ferret. et ip̄e oino intēderet cibū sumere non
 dicerē eū sacramtaliter māducasse. Necessariū
 um ē etiā vt illa intēcō dirigat⁹ h̄m fidē q̄ est
 in ip̄o v̄l in altero qz̄ oportz̄ q̄ credat q̄ sub
 illa sp̄e aliqd̄ spūale lateat qd̄ sumere intēdat
 v̄l optet q̄ saltē sumere intēdat qd̄ alios cre
 dere estimat licz̄ ip̄e nō credat. et sic patz̄ p̄o
 q̄nto q̄s dicat⁹ sacramtaliter māducare qz̄. s̄.
 q̄ sacramtū vere ibi existat et ip̄e q̄ māducatur
 illd̄ vt sacramtū sumere intēdat siue qz̄ credit
 esse verū sacramtū siue qz̄ estimat alios cre
 dere. s̄ bon̄. Vtq̄ q̄s possit māducare spūa
 liter n̄ māducādo etiā sacramtaliter. s̄. q̄ sic
 Nā vt supradictū ē. effect⁹ sacramti p̄t ab ali
 quo p̄cipi si sacramtū beat⁹ in voto licz̄ nō ac
 cipiat⁹ in re et iō sicut aliq̄ baptisantur bap
 tismo flamis p̄pter desiderīū baptisati anq̄ ba
 ptisen⁹ baptisimo aq̄. ita etiā aliq̄ spūaliter mā
 ducāt anteq̄ h̄ sacramtū sacramtaliter sumāt
 s̄. h̄ d̄ng⁹ dup⁹. primo⁹ p̄pter desiderīū sumē
 di ip̄m sacramtū et sic dicuntur baptisari et mā
 ducare spūaliter et nō sacramtaliter q̄ de
 siderāt sumere h̄ sacramta iaz̄ instituta. Alio⁹
 p̄pter figurā sicut dicit ap̄. i. cor. x. q̄ anq̄
 pres baptisati sūt i nube et in mari et estā spū
 alē māducauerūt et potū spūalē biberūt. Nec
 t̄n frustra adhibet̄ māducacō sacramtalis qz̄
 pleni⁹ iducit effectū sacramti ip̄a suscepō sa
 cramtū q̄ solū desiderium sicut supra circa ba
 ptismū dictū ē. s̄. tho. Vn̄ nota q̄ cū spūali
 ter māducare sit xp̄o et ecclesie in corpari h̄
 p̄t eē dup⁹. s̄. v̄l p̄ modū meriti credēdo. v̄l p̄
 v̄tutē sacramti credēdo et p̄cipiendo. primo⁹
 sumit̄ māducare spūaliter cōi. sc̄do mō maḡ
 proprie. primus mod⁹ potest alicui sine sa
 cramento d̄uenire sed secundus non hec pe.

Vtq; soli hōis sic sumere hoc sacramētū
spiritualiter. Itē q; sic. nā in hō sacramēto dicitur
nec ipse xps n̄ quidē in spē p̄p̄a s; in spē sacmē
tū. dupl̄ ergo dicitur ipm spūaliter māducare
vno mō ipm xpm p̄ut in sua spē d̄sistit et hoc
mō angeli māducant spūaliter ipm xpm in quā
tū ei vniunt̄ i fructōe caritatis p̄fecte et visio
ne maifesta. n̄ p̄ fidē sicut nos hic v̄timur. At
tū mō dicitur spūaliter māducare xpm p̄ut est
sub sp̄ib; hui; sacramēti in q̄ntū. s. aliq; credit
in xpm cū desidero sumēdi hō sacramētū. et h̄
nō solū est sim̄ māducare s; spūaliter mandu
care hoc sacramētū. qd̄ nō dicitur angelis. Et i
deo angeli et h̄ spūaliter māducant xpm. nō tñ
dicitur eis spūaliter māducare hoc sacm. h̄
tho. Vtq; mali sumāt corp; xpi sacramentali
ter. Itē q; sic sicut em̄ dicit gg. Est quidē i pec
catorib; et indigne sumētib; vera xpi caro et
ver; xpi sanguis s; essentia n̄ salutis efficacia
sumūt igit; mali verū corp; xpi ex ei; digna
cōne et hūilitate. s; nō ei; effectū ex ei; iusti
cia et equitate. vñ immūdia māducātis cor
pus xpi nō repugnat speciei exteriori nec cor
pi xpi sed vnitati corp; xpi mistici iō malus
recipit sacramētū et rem in eo dētam sed non
rem signatā. Vñ mal; et h̄ recipit sacramētū ac
quirit tñ magnū tormētū. de dse. di. ij. que est
Vtrū infidelis māducet xpi sacramentaliter. Itē q;
sic. si sacramentaliter dicat modū rei māducate
sed si dicat modū māducātis distingue. Aut e
nim nullā h̄z intecōz illud sumēdi tāq; sacra
mētū aliq; ecclesie. et sic n̄ sumit sacramentaliter
q; nō sumit vt signū s; vt rē. Aut h̄z intecōnē
quis nō credat xpm ibi esse et tūc sumit sacra
mētāliter vt heretic;. h̄ pe. Vtq; aial b̄tūtū
possit sumere corp; xpi sacramentaliter v̄l quo;
cūq; mō aliter. Itē qd̄ dixerūt q; q̄diu ē i spē
b; illis salua forma pais etiā in modica pre
tādiu ē ibi sacramētū et p̄ dñs corp; xpi veruz
Vñ vbiq; ponat; sp̄s ille etiā i loco immū
do v̄l in v̄tre muris ibi est corp; xpi. et hec
posicō videt; esse tho. et pe. S; certe pie aures
abhorrēt h̄ audire. tñ intelligēdum ē h̄m p̄di
ctos. q; aial b̄tūtū sacramentaliter corp; xpi nō
māducant q; nō ē natū v̄t eo vt sacramēto. Alij
dixerūt q; corp; xpi nullo mō d̄ndit in v̄trez
muris q; xps n̄ ē sub illo sacramēto nisi eaten;
q̄ten; est ordiabile ad v̄sum humanū. s. ad mā
ducacōz. s; sicut et q̄cito mus rodit ita et tāci
to inhabile facit et sacramētū eē desinit et cor
pus xpi esse desinit et hec opinio cōior est et
certe honestior et rōnabilior h̄m bon.

Equit; videre de tercō. s. de frequētacōe
hui; sacramēti. et circa hoc querūt plura
Vtq; liceat hō sacramētū quotidie suscipere. Itē
circa v̄sum hui; sacramēti duo possunt cōsiderari
vñ ex pte ipi; sacri cuius v̄t est hoib; salu
tatis. ideo v̄tile ē ipm quotidie suscipere vt ei;
fructū hō quotidie p̄cipiat. sicut em̄ pl; p̄o
dest baptis; flamis cū baptisimo flumis q; so
lus. sic pl; p̄dest māducacō spūalis cū sacra
mentalī q; qn̄ est sola. Inest etiā vis ipi; sacra
mentalī māducacōi q; in bñ disposito māducaci
onē efficit spūalē. Vñ amb;. li. d. sacra. si quo

ciēscūq; sumit; sanguis xpi in remissionē pec
cator; sumit; debeo semp accipere. q; sp̄ pecco
debeo sp̄ accipere medicinā de dse. di. ij. quoci
enscūq; aliq; tñ exponit ibi semp accipere pro
accipere quolibet anno. Aliud p̄t cōsiderari ex
pte sumētis in quo requirit; vt cū magna deu
ocōe et reuerēcia ad hoc sacramētū accedat.
Et iō siq; se quotidie patū inueniat laudabi
le est vt quotidie sumat. Vñ cū aug;. dixiss; i
li. de verbis dñi. iste panis quotidian; est ac
cipe qd̄ tibi p̄sit quotidie. subdit. sic vine vt
merearis quotidie accipere de dse. di. ij. nō iste
S; q; multociēs in plurib; hōib; h̄mōi deu
cōis impedimta occurūt p̄pter indisposicōez
corp; vel aie. nō est v̄tile oib; ad hoc sacra
mētū quotidie accedere. s; quociēscūq; se
hō inuenit ad illd̄ p̄paratū. Vñ li. de eccles
iasticis dogmatib;. dicit aug;. quod die eu
charistie d̄mūonē sumere nō laudo nec v̄tu
pero. oib; tñ dñicis cōicandū hortor si tamē
mēs nō sit in affectu peccādī. de conse. di. ij.
quod die maiorē efficaciam recipit hō in vna
missa vel māducacōe cū bona p̄paracōe q; in
multis si se nō p̄paret diligētē h̄ bon. Vtq;
ad reuerēciā sacramēti p̄neat q; hō aliq; ab
stineat ab eo. Itē reuerēcia hui; sacramēti h̄z ti
morē amoris d̄iuctū. Vñ amor reuerēcie a do
ctozib; dicit; amor filial. ex amore aut p̄uo
cat; desiderū sumēdi. ex timore v̄o surgit hū
litas refugiēdi iō v̄trūq; p̄tinet ad reuerēciā
hui; sacramēti. s. q; quod die sumat; et q; aliq; ab
stineat. Vñ ait aug; dicit aliq; nō quoti
die eucharistiā assumendā. Ali; asserit quoti
die sumēdā. faciat q̄lib; qd̄ h̄m fidē suam pie
credit esse faciendū. Neq; em̄ inter se litigau
rūt zachar; et ceterio. cū alter gaudēs recepit
dñm. alter dixerit. dñe nō sum dign; vt intres
sub tectū meū. ambo saluatozē honorificates
licet nō vno mō de cōse. di. ij. quotidie. Dicit
em̄ aug;. amor tñ et spes ad quā scriptura nol
semp inducit p̄ferē timorē. Vñ etiā cū petrus
dixiss; exi a me dñe q; peccator sum. Respōdit
ihesus noli timere. Siq; igit; experimentaliter
cognoscat q; ex frequēti sumpcōe hui; sacra
mēti feruor caritas in eo auget; et reuerēcia
ad sacramētū nō minuit; frequēter cōicare des
h̄z si aut; sentiat p̄ multā frequētacōz reuerēci
am ad sacramētū minui et feruorē nō multū au
geri interdū abstinere d; vt postea cū maiorē
reuerēcia et deuocōe accedat. Vtq; fideles
possint siue debeāt plures i āno dicere. Itē se
cundū diuersum statū ecclesie. de hō diuersa
statuta fuerūt. Nā i ecclesia primitiā qn̄ deu
cō magis vigeat fidei xpiane statutū fuit vt
fideles quotidie cōicarent vt patet actu. in j.
et habet; de dse. di. ij. p̄ decretū anacleti pa
pe pacta. postea v̄o diminuto fidei feruore fa
bianus papa indulxit vt si nō frequēci; saltes
ter i anno dicarent omēs. s. in pasca. pente. et
natali dñi. Sother etiā papa dicit. in cena do
mini esse cōicandū. vt habet; de dse. di. ij. in ce
na. sed illud est d̄siliū. Postea vero p̄opter
iniquitatis abundanciam refrigescēte cari
tate multozum statuit innocencius tercius.

ut saltem semel in anno. s. in pascha fideles coi-
cent. consulant vero in li. de ecclesiasticis do-
gnatib9 oibus dominicis esse communicandum
Vt possit ho pluries in die cōicare. hē q n
ar. de conse. di. ij. sufficit. qz em dñs dicit. pa-
ne no. quoti. da no. ho. nō pluries i die est coi-
candū. ut saltē p hoc q aliqs semel in die coi-
cet repitet veritas passionis xpi. Vt lice
at cessare oino a cōione. hē circa h est duplex
mod9 dicendi. vn9 ē q hoc sacramētū nō est d
necessitate salutis qntū de sua institucōe s3 fi
est vel hoc est ex assumpto officio qd. f. qz ne-
cessario tene9 exēq vt p biter prochialis vel
ex mādato ecclesie supaddito. s. vt fideles di-
cent semel in anno. s. in pascha. ex. de pe. et re-
omnis. Vñ siqs tūc negligit nō est sine dēptu
et ideo peccat mortaliter qnimo talis catho-
lic9 reputari nō dz ar. de cose. di. ij. seculares.
qd intelligit si omittit ex dēptu et post mōi-
cōne vt patz ibidē. c. se. et similiten in piculo
mortis de ose. di. ij. p biter. hō aut qre h ec-
clesia inlicitus est qz h sacramētū est salubre et
multi negligebāt suā salutē. Et h m hūc modū
dicēdi illd jo. vj. nisi mā. car. fi. ho. et bi. ei9
san. n ha. vi. in vo. intelligit de māducacōne
spūali q ē p fidē et caritate sine q nll9 adule9
saluat. et h etiā est in puulo aliquo mō qntū
ad incorpōz et hē opī. bon. Ali9 mod9 di-
cedi est. qz eu hā duplex mod9 sumēdi hoc sac-
mentū. s. spūalis et sacramētalī. omīs tenent9
sūtē spūaliter māducare qz h est xpo incorpa-
ri ut dictū ē supra. māducacō aut spūalis in-
cludit votū siue desideriu picipiendi sacramē-
tū ut dictū est supra. et iō sine voto picipēdi
hoc sacramētū nō pōt hōi esse sal9. Erultra autē
esset votū nisi impleret9 qn oportunitas adef-
fer. et iō tenet9 hō hoc sacramētū sumere nō tā-
tū ex statuto ecclesie sed etiā ex mandato dñi
jo. vj. nisi mā. car. fi. ho. zc. et m. xxvj. h. fa-
cite in meā dmemoracōz. Ex statuto aut eccle-
sie sunt epa determinata xpequēdi xpi pceptuz
et hec ē opio tho. Vt hoc sacramētū debe-
at in vtraqz spē populo dari. hē popul9 hoc
sacramētum recipit ad efficacitā que ē eque
in altera spē sicut i vtraqz. eo q tot9 xps est sub
vtraqz. et hoc volūt bon. et rich. et iō sufficit
q det9 sibi in altera spē tm ppter piculū erro-
nis qz forte nō crederēt aliqui simplices totū
xpm recipere in altera spē si eis dare9 in vtraqz
sicut patet de eo cui exiuit sanguis de hostia
qz nō credebat q sanguis ibi essz. Da9 etiā po-
pulo in spē panis. et n vni9 ppter piculū effu-
sionis vitāde. Ad signādūz vero sufficit popu-
lo q dicitur sub vtraqz spē in ei9 pñcia. Ma-
iorib9 tm de qb9 nō timeret9 piculū effusionis
nec erroris posset sub vtraqz spē dari ut dicit
rich. Nota tm s3 m bon. iij. sen. di. xij. q. v.
vtraqz spē sic de integritate sacramēti. p h
sacramētū ē eā efficacitā i altera spē sic i vtraqz
Postea sup literā dicit q ipe credit q sanguis
addit ad efficacitā aliquo mō. Dic9 etiā inno-
q ipe nō reprobat dñsuetudinē cisterciensiu et
quorūda ali9. qui post sumpcōz corpis et sū-
guinis dicitur ibi aliquid de sanguine ut infu-

da9 vinū purū et postea cōicantes aliqd inde
possint sumere. ego aut puto q nō sic faciendū
qz vinū additū s3m aliquos ad mī9 illi9 speci-
ei dānitatē soluerz et sic xpi sanguis desmerz
ibi esse vt habitū ē supra. Si obiciat9 dtra p-
dicta illd jo. vj. nisi mā. car. fi. zc. dicēdum q
sub vtraqz spē corp9 māducatur et sanguis bi-
bit9 in re licet nō in signo expō. Vl dicēdū
q illud intelligit de māducacōne spūali. Si
dicat9 etiā q in ecclesia grecoz insutura per
paulū tradit9 sub vtraqz spē dicēdū q licz il-
li bñ faciant. latini tm meli9 faciūt rōe supi9
dicta. Vt hostia intincta in sanguine debe-
at populo dari. hē q nō. de cō. di. ij. cū omne
cui9 rōez tāgit hu. li. ij. de sacra. pre. viij. c.
inj. qz in qe dñs traditori suo bucellā inactā
ad notādū eū ded9. habz dñsuetudo vt corpus
xpi fideles inactū nō accipiāt. Nō tm est in-
telligēdū q xps illam bucellā in sanguine in-
tinxerit s3 i vino lactucarū agrestiu cū quibus
edebatur agn9 scdm legem.
Equit9 videre de qro. f. quib9 dari debe-
at corp9 xpi. et quib9 nō debet dari. Cir-
ca qd qrun9 plura. s. Vt p biter peccz q sciē-
ter dat corp9 xpi exnā in mortali peccato. hē
aut talia nō petit eucharistiā sibi dari et tunc
p biter peccat in dando. Aut petit et tūc aut
suū peccatū mortale ē manifestū aut occultū. si
manifestū tūc p biter dādo sibi peccaret. qz
dtra ipm excepōz legitimā hz quā sibi publi-
ce obicere pōt. Accipio aut hic manifestū nō p-
eo qd p biter pōt qd ppe magis manifestabile di-
ci9 q manifestū. Vnde si sacerdos sciz prochia-
num suū esse in crimie qd legitime possz dtra e-
um pbare ita q illd crimē nesciret nisi duo l-
tres testes p quos h pbaret. nō ppter h dz il-
li eucharistiā negare in publico petēd qz iam
inferret sibi penā an crimis pbacōez qd fieri
nō debz. xj. q. iij. eoz. qui. sed accipio hic ma-
nifestū p notorio. quid aut dicat9 notoriū. di-
ctū est supra. Si aut peccatū suū est occultum
aut petit in occulto et tūc sacerdos sibi dādo
peccaret. qz hz dtra eū legitimā excepōz quā
sibi in occulto obicere pōt et ipz debz monere
ne petat in publico. vt habet9 de ose. di. ij. ne
pbibeat qd petit. Aut petit publice. et tūc sa-
cerdos debz sibi dare. qz dtra eū nō habz legi-
timā excepōz quā ei in publico obicere possit
ex de offi. iij. oz. si sacerdos. h rich. Et hoc in-
telligo vtz esse qn ille q petit est p biteri sab-
dit9 sec9 credo esse si sit exne9 qz dtra talē le-
gitime excipe pōt q ei dare nō debeat. de ose.
di. ij. trib9 ubi p cipit q exneo nō det9 eucha-
ristia. de cō. scia. nichil dicit. Verum sacer-
dos peccz dādo sacramētū hypstrib9. hē so-
lucō hui9 qstiois qsi ex solucōe pcedētis mai-
esta est. tales em ducūt illicitā vitā. vñ de ta-
lib9 dicit9 de cose. di. ij. p dilectōe. puto nec
majestati diuine nec euāgelice discipline con-
gruere. vt pudor et honor ecclesie tā turpi et
infami oragione fedet9. vñ nec talib9 nec cui-
cūqz infami notorio manifeste dāda ē eucha-
ristia. secundū etiam glo. ibidem. si tamē vt di-
citur ibidem in sequenti. c. tales. reuercantur.

ad dñm eis cōio l' reconciliacō non negatur
 Nō est tñ h' sic intelligēdū q' statūz debeat eis
 dari eucharistia qz ppter reuerēciā sacri. et ut
 pber' eozz ouerho esse nō facta n' debz eis da
 ri vsqz post pactā pñiam nisi aliqs articulus
 necessitatis v' pietatis aliqn aliter fieri suad
 ret Sed nōne ē pei' sumere corp' xpi q' in
 famari a sacerdote negādo eucharistiā h' q'
 licz sit pei' pētoz peccare mortaliter sumdo
 corp' xpi q' infamari tñ sacerdoti mīstrātū coz
 p' xpi pei' ē peccare mortaliter infamādo in
 iuste peccatozē occultum q' p' ille mortaliter
 peccz qz null' d' peccatū dimittere ut aliū li
 beret a pēto. Vñ aug' in li. q'st onū. sup gen.
 piculofissime admittit' h' op'facō ut nos faci
 am' aliqd mali ne ali' graui' malū dmittat.
 peccatoz tñ occult' poci' d' eligere infama
 ri q' indigne ad mēfaz xpi accedere. h' d'zo.
 Nūquid meli' essz dare talib' hostiā nō d'fec
 tā h' q' nō. nā hostiā n' d'fecrata nullo mō d'z
 dari loco d'fecrate qz sacerdos hoc faciēs qn
 tū est in se facit p'dolatrare illos q' credūt esse
 hostiā d'fecratā siue alios pñes siue etiā ipm
 sumētem. qz ut ait aug'. et h'etur de d'fe. di. ij.
 accesserūt. nemo carne xpi māducat nisi p'iu
 adorēt. Vñ inno. terci'. eē. de cele. mis. c. de
 hōie licz is q' p' sui cōmis d'cia reputat se mōi
 gnū peccaret q'uter si se ingereret q'ui' tñ vi
 det' offēdere q' fraudulēter p'sumpit i' simla
 re. p' sus quide falsa remedia sunt abicienda
 que sunt v'nis piculis grauiora. Vñ coz
 pus xpi dādū sit suspectis de crimie h' sicut
 dicit' i glo. sup illd. c. xxij. q. i. dixit dñs. tri
 plex ē suspicō. s' temeraria p'abil' et violēta
 Temeraria suspicō ē qn ex irōnabili cā d'sur
 git. cuiusmodi est illa q' d'ficta ē rumorib' in
 terdictoz hōim et abstractoz. xj. q. ij. in cū
 ctis. et p' tali suspicōe nō d'z sacerdos dimit
 tere dare eucharistiā suspecto. Probabilis est
 que d'urg' ex p'abilib' signis et ppter hanc
 suspicōz nō debz etiā sacerdos dimittere eū
 eucharistiā dare. vñ. ij. q. i. deus. mala audita
 nullū moueāt nec passim d'ctā at s'z certa pzo
 bacōe q' p' credat. h' an audita diligēter inq'
 rat nec p'cipitāter q's aliqd agat. et infra. nul
 lū an verā iustāqz p'bacōz iudicare et dānare
 debem'. Violēta ē que surgit ex p'sumpcōib'
 violētis. ut si inueniat' suspect' cum suspecta
 nud' cū nuda sol' cū sola in eodē lecto loco
 et tpe suspectis et d'ra suspectos tales iudicā
 dū ē sicut iudicare' de facto. Vñ sicut publice
 criminoso sacerdos n' d'z dare eucharistiā. ita
 nec suspecto de crimie mō isto. Sedm em iura
 q'tuoz mōis quic' hō de crimie. s. v' iure. s.
 instrumētis v' a testib' v' facti euidecia. eē.
 de co. cle. et mu. tua et. ij. q. i. scel'. qd' lotha
 ri'. Aut iuris interpretacōe. ut qn aliqs sepe ci
 tat' et monet' nec se purgat nec d'paret. ij. q.
 ix. discernim'. vbi sic dicit' maifestū est d'fite
 ri d' crimie eū q' indulto et tociēs delegato in
 dicō purgādi se occasione nō vit'. Aut violē
 ta suspicōe. xxij. q. i. dix' dñs. et h' notatur. ij.
 q. i. c. ij. in glo. Vñ coz' xpi danduz sit
 suspectis de crimie ad eozz maifestacōz vide'

em sic legit' em. ij. q. i. sepe d'rigit ut in mo
 nastijs monachoz furta ppetretur. idcirco
 statum' ut qn fratres de talib' se purgare de
 bec missa celebret' ab abbate vel aliquo ex p'
 senab' s'ub' et sic expleta missa omēs dicent
 in bec v'ba. corp' dñi sit tibi ad p'bacōz h' d'
 cretū illd' est abrogatū p' d'rrana documta ro
 manoz pōtificū dicit em stephan' papa ferri
 candēus v' aque feruētis examiacōe d'fessōz
 a quolibz. sacri canones nō d'cedūt spōtanea
 em d'fessione vel testū approbacōne publica
 delicta d'missa sunt nostro regimīni iudicare
 occulta vero et incognita illi sunt reliquēda
 qui sol' nouit corda filioz hoim. ij. q. v. con
 sulisti. et idē dicit' eē de purga. ca. ex tuaz.
 In oib' em talib' esse videt' dei tēptacō vñ si
 ne pēto fieri nō possz. Et q'ui' peccatoz esse vi
 det' si i hoc sacramento qd' ē institutum in remedi
 um salutis aliqs inquireret iudicium mortis.
 Vñ coz' xpi sic dādū suspēdendis p' suis
 maleficijs h' h'moi si peniteat et pure d'fiteā
 tur v' cupiat d'fiteri nō est in fine negāda eu
 charistia nec sepultura et missa p' eis p' cele
 bzari et oblacō offerri. xxij. q. vlt. c. vlt. et
 di. l. penitētes. Vñ xij. q. ij. dicit' viaticum
 oib' digne penitētib' in morte p'ostis nō est
 negādū nec etiā his q' in patibul' p' suis sceler
 rib' suspendūt'. s'z d'ra. ij. q. ij. siqs epz. dicit'
 q' his q' defecerunt in accusacōe clericoz non
 est dāda eucharistia in fine h' d' dictū ē ad
 terrore. v' loq'tur d' nō digne penitētib'. alia
 vero. c. vj. loquūtur de digne penitētib'. h'
 jo. Vñ nō habētes v'sam rōis debeāt h' sa
 cramentū p'cipe h' aliq' dicitur nō habere v'suz
 rōis dupliciter vno mō q' hūc debile v'sum rō
 nis sicut dicit' nō vidēs q' male videt et qz ta
 les pñc ali' p' deuocōz hui' sacramta d'cipe nō
 est eis h' sacramtū denegādū. Alio mō qz v'su
 racōis totaliter carēt. et h' p' esse dup'. aut ei
 nūq' habuerūt v'sum rōis s' a natiuitate sic p'
 māserūt et talib' n' est h' sacramtū exhibēdūz
 qz nullo mō p'cessit in eis huius sacri deuocō
 aut nō caruerūt sp' v'su rōis et tūc si p'iz qn e
 rat sue mēis opotes apparuit in eis h' sacra
 mentū deuocō d'z eis in articulo mortis h' sacra
 mentū exhiberi nisi forte timeat' piculū vomit
 us v' expuicōis v' alteri' irreuerēcie. Vñ di
 cit'. xxvj. q. vj. is q. is q' infirmitate pñiaz pe
 tit si dū ad eū sacerdos iurat' veit opp'ssus i
 firmitate obmutuit v' in frenesim ouerlus fu
 erit d'nt testimoniū q' audierūt et accipiat pe
 nitēciā. i. absolucōne s'm glo. cui' forma ha
 bet' eē de sen. ex. a nobis. et si d'tinuo credit'
 moritur' recōciliat' p' man' imposicōz et ifūz
 dat' ori eius eucharistia de h' vide infra tra
 ctatu de pñia. Vñ arzepticij q' energumi
 dicunt' debeat dari corp' xpi. et vide' q' n' qz
 etiā tales arcēnt' ab inspectōe hui' sacri s'm
 d'po. li. ecclesiastice ger. h' d'po. loq'tur ibid'
 de energumis nōdū baptisatis in quibz. s. nō
 dū est vis demonis extincta q' viget i eis per
 originale peccatū sed de baptisatis q' corpali
 ter v'xātur a spiritib' immundis ē eadez racō
 sicut de alijs amenabus. Vnde cassian' dicit'

eis q ab inuidis veratur spiritib? omuionez
 sacra mta sciaz nuq a seniozib? nostis memini
 m? interdicta. h cho. Nuqd puenis dz dari
 is? eade e ro de pueris receter natis. et de a
 menib? q nuq habuerut vsuz rois. en talib?
 no sut sac mltaria dāda. licz qdaz greci dtra
 riū faciāt. ppter hoc q dpo? .ij. c. ecclesiastis
 ce gerarchie dicit bapufatis ee sacra dionem
 dandā nō itelligētes qd dpo? loq? de bapuz
 fimo aduloz. Nec tñ aliqd detrimētum vite
 eterne paciūt ppter hoc qd dñs dicit nisi mā.
 car. fi. ho. et bi. ei? san. zc. qz sicut a agu? . scri
 bit boifacō. tuc vnusquisqz fidelis corpis et
 sangnis piceps fit spūaliter qñ i bapuzimo
 mēdū corpis xpi efficit. s? qñ pueri icipiunt
 aliqñ rōis vsam hēe vt possint dcipe deuocō
 nez h? sacmēta tuc pē eis hoc sacra mta dferri
 vñ si puer est in etate apta ad dnuicādūz et
 reuerēdū corp? xpi l? ppe etate adultā. f. ano.
 x. vl. .xij. tuc si apparet in eo signa discreciōis
 et reuerētie pē sumere alias nō hec cho.
 Equit? videre de qnto. f. de vsu xpi. h? e
 de vsu hui? sacra mti quo xps vsus ē h?
 sacra mto in prima sui instituciōe. Et circa h?
 querūt plura. f. Vñ xps sumpsit corpus et
sanguine suū x tenet cōiter q sic. hoc enz
 expse dicit sancti. vñ sup i? ruth. .ij. cūqz co
 medissz et bibissz. zc. dicit glo. q xps i cena d
 mediet et bibit cū corpis et sanguis sui sac mē
 tū discipulis tradidit. Vñ qz apostoli cōicaue
 rūt carnē et sanguinē et ipse picipauit cū eis
 vñ et ānqui metricē dixerūt. Rex sedz in cena
 turba cinct? duodena. Se tenet i maib? se ci
 bat ille cib? . Nō aut sumpsit vt dsequeretur
 aliqñ effectū s? vt alijs sumēdi pberet exem
 plū. vñ crisost. pzi? bibit ne ali? potū saguis
 abhozeret. Cū em dicit? i euāgelio q xps ac
 cepit panē et calicē. nō ē intelligēdū q tñ ac
 cepit in manib? vt quida dicit s? eo mō acce
 pit q? alijs accipiēs dedit. vñ dix? discipul? ac
 cipite et comedite. et itez. accipite et bibite i
 telligēdūz est q ipse accipiēs comedit et bibit
 licet em i māducacōe corpali oporteat differ
 re essentialiter māducacōem et illd qd māduca
 t? nō tñ i sacra mta. qz sicut ibi ē cib? spūal? p
 accūs. f. s? ē mediāte sic p accūs qd māduca
 dz differre essentialiter a māducate. sic i? qd
 p se mouet? oportet essentialiter differre a mo
 uete vt corp? ab aia. nō tñ illd qd p accūs mo
 uet? vt aiaz a se. Vñ xps sumpsit spūalis
ter x circa hoc ē duplex mō? dicēdi. vñ? est
 qñ qz vbi ē spūalis māducacō ibi est vnio. vñ
 bi aut ē vnio ibi ē diuersitas. cū ergo xps nō
 differat a se nō comedit spūaliter. et h? mod? ē
 fm hōn. et pe. Ali? mod? dicēdi ē q sic. sicut
 em dicitur infra effect? hui? sacra mti ē nō
 tñ augmētuz spūalis grē. s? etiā qdaz actual
 refectio dulcedis spūalis. licz aut nō fuerit c
 sto gra augmētata ex hui? sacra mti suscepcōe
 habuit tñ qndā dulcedinē spūalē i noua eua
 ngelica. vñ luc. xxij. desiderio desideravi h?
 pasca mā. vo. qd eusebi? expoit de sacra mto
 hoc qd discipulis tradebat. et iō spūaliter mā
 ducauit. māducauit etiā sacra lter in qntū co?

p? suum sub sacro sumpsit. et sacm h? reflexe
 qd disposuit. aliter tñ q? ceteri spūaliter et sac
 mētaliter sumāt qui augmētū grē suscipiūt et
 ad ventatis pceptōz signis sacra mta lib? egēt
 et h? mod? dicēdi ē fm cho. Vñ xps corp?
suū dedit iude h? hylari? di? sup m. q nō
 et duenies qdē fuisz dōsiderata malicia iude.
 Sed qz xps debuit nobis esse exēplū iusticie nō
 duenibat es? magistero vt iuda occultū pec
 catorē sine accusacōe et euidenti pbacōe sepa
 ret ab aliōz cōione ne daret? plaris exēplum
 similia faciēdi et ipse iudas exas? at? ex h? su
 meret occasione peccādi. Et iō dicēdū ē q ē
 stus iude sicut et alijs discipulis dedit cor?
 pus suū et sanguinē vt dicit dpo? . li. de eccle
 siastica gerat. et alan? sup jo. habe? ec. i. q. i.
 xps. et. xxvij. q. v. aduersitas. Vñ xps corp?
p? suū iude dedit cū bucellā intinctā et po?
 zetit. h? q nō h? simplicē panē. vt em dicit au
 gu? sup jo. dñs pzi? distribuērat oib? disci
 pul? corp? suū vbi et ipse iudas erat sicut lucas
 narat. et postea p bucellā intinctā atqz po?
 rectā pdicozē suū expsit. signat? aut vt aug?
 dicit ibi p panis intinctiōe fictō iude vt em
 inficiātur fila tinguē. vl forte signat? dulce
 do diuine boitans. qz ex intinctiōe sapidiōz
 reddit? panis qd bonū ppter sui ingratiudiez
 fctm ē ei malū. qz introuit in eum sathanas.
De impedimēto eucharistie. a. xvij.
 Oltea dōsiderādū ē d his q hnt impedi
 re vl retrahere a sumpcōe eucharistie
 Et primo de his q hnt impedire ppter
 idigritatē vt sūt pctā. scdo de his q ppter fedir
 tate vt pollucō nocturna l? alie pollucōs. ter
 cō de his q ppter statuti dgruitatē vt cib? vl
 pot? passump? . Circa primū qrun? plura. f.
 Vñ pctōz hnt dscienciā pcti mortal? sumat
 corp? xpi dānabiliter h? q sic et hoc ppter
 indignitatē q ē i ipso p dpacōz tā ad sacra mē
 tū exteri? qd ē scim q ad rē dētā interi? q est
 sanct? scōz q etiā ad rē significatā tñ q est
 sanctitas cui obieē ponit. vñ. i. cor. xj. q man.
 et bi. indi. iu. sibi mā. et bi. i. dōmācōz. Quid
 tñ dilinguūt q pcti mortal? dscia durg? in a
 liquo aut ex certitudie sufficiēti vt qz scit se
 fornicatū. aut pbabili vt qz morose delecta
 tus est et timet fuisse mortalē dscnsuz. Aut les
 ni vt hō scrupulosus q timet de leui delecta
 cōne ne fuerit mortalis. in primo caū peccat
 mortaliter et silt in scdo s? nō i tercō. Nam in
 primo dēnit. in scdo discrimi se exp o. t. in ter
 cō nō et ita distiguit pe. S? esto q sit pasca
 cū pctōz tenet? dicare. videt? q tuc nō pec. z
 dicando h? talis in eo q facit i? qd tenetur
 nō peccat s? qz malo mō facit. Vñ in dicando
 et omittēdo peccat s? nō magis dicando. qz d
 mūicare in peccato ē malū de se s? omittēdo
 mūicacōz fit malū ex pcepto ecclesie. vñ poi
 us debz exdīcācōz ecclesie sustinere q in pec
 cato cōicare. nec tñ ppter? est qz pē penitere
 dec pe. Quo peccato peccat sumens corp?
 illi cum consciencia peccati mortalis h? pec
 cato omissionis et negligēcie dum scilic? se
 ad tantum hospitem suscipiēdum preparare

p sui examiacōz omittit et negligit et etiā pec-
cato dēmp^o et irreuerēcie dūz. s. dñm suū in
tam fecidū hospiciū introduc^t. et grāz sibi ab
eo oblatā in sacro respuit. ac p h qntū est i se
ipī dño dūmeliā facit. s. bon. Vt aliquis
exis i pctō mortali dsciētiā tñ ei? n hñs sum
do corp^o xpi mortaliter peccet. s. q aliq^s
nō hēat dsciētiā pcti mortalis aut h ē qz ppa
rauit se et disculit pparacōe sufficiēti dsciām
diligētissime examiando et peritos dsciām
aut pbabili dsciām suā pbabiliter examinan
do et dfitēdo. aut negligēti. In primo cau nō
peccat s remissionē peccatoz etiā si q latēt ac
cipit et meret^r. In secōo similiter n peccat mor
taliter. In tercō aut peccat mortaliter et dme
ret^r maxie si negligēcia sit magna. s. pe. et cō
uenit cū eo sco. s. obicit^r qz cū nemo sit cer
t^o an sit i peccato mortali aut nō. si mortali
ter peccat q acced^t qlibz q accedit discrimini
se exponit s. q nō requirit^r ad cauēdū picu
lū discrimis certitudo dsciē. s. pbabilis cōie
cture q pē hñ s. m. bern. p qtuoz sig. primū est
cū q^s deuote vbu dei audit. scdm cū q^s se ad
bene opandū pmp^tū iuenit. terciū cū q^s p
fictū habz abstūēdi a pctō. qrtū cū de pteritis
dolet. hec pe. Vtrum qui accedit cōtrict^o et
nō cōfessus peccet. s. pctōz dicit^r an dffessio
onē qñ vult cōicare aut pē hñe copiā dffessio
pdonei et tps sufficiēs et loqlaz liberā et tūc
peccat cōicando sine dffessioe qz ad sacm ec
clesie reqrit^r recōciliacō etiā s. m. iudicium ec
clesie. et sic itelligit hu. de san. vic. cū dicit li.
de pte ligādi atz solnēdi. Audacter dico si
an absolucōz sacerdotis crimiosus ad cōionē
corpis xpi accedat. p certo iudiciū sibi man
ducet et bibit etiā si eū an multū peniteat est
vehēnter doleat et igemiscat. Aut n hz et tūc
aut iminet aliq necessitas celebrādi et cōican
di vt qz timz scādalu pfone sue nisi cōicet aut
populi v^l iā incepit sacramtū misteriu v^l ami
sit loquelā et tūc nō peccat cū pposito dfiten
di qñ poterit. Aut nō iminet necessitas et tūc
peccat. s. rich. pe. et sco. Vt pctōz peccet
vidēdo corp^o xpi s. p visum nō attingit^r cor
pus xpi s. solū sacramtū ei^o qz. visus nō at
tingit ad substāciā corpis xpi s. solū ad species
sacmētales vt supradictū ē s. ille q māducat
nō solū sumit spes sacrales s. etiā xpm q ē sub
eis. et iō a visione corpis xpi null^o phibet^r q
sit sacm primū dsecut^r. s. bapasmū. Vñ n bap
tisati nō sunt admittēdi ad vidēdū corp^o xpi
vt etiā patz p dponisiū. l. i. ecclīastice jerar. sed
ad māducatōz nō sunt admittēdi nisi soli illi q
nō tm sacraliter s. etiā realiter xpo sunt diun
cti. Vt pctōz peccet tāgēdo corp^o xpi s. hē
q qñ nēcitas vrgz vt qz corp^o xpi caderz i lo
cū imūd nisi colligerz tūc n peccat alias pec
cat ppter irreuerēciā. s. dtra pdicta videt^r
q sp peccat pctōz tāgēdo et vidēdo. qz beth
samite vidētes archā dñi sūt interfecti. i. reg.
v. et s. l. r. oza pculsus ē qz ipaz archā tetig^t. ij.
reg. v. Ad qd dicēduz q i^o n fuit figura tāgē
cti et vidēcti xpm. s. bethsamite figurā gerūt
simpliciū hui^o sacmēti archana videre volēciū

q ppter timores frequēter peūt et moriunt^r. et
oza figurā gerit sacerdotū carnaliū q in pec
catis erntes ad dficiēdū accedūt. Nā aliq di
cūt q illa nocte cū vrozē iacuer^t. Lralis vero
rō qre illi sūt interfecti est qz dtra mādatū dñi
fecerūt qz dñs pcepit. vt null^o de plebe eam
drectā videret. Vñ h vt dicit glo. ibi licebat
soli pōtifici. pcepit etiā vt sacerdotes eā fer
rēt et iō vterqz dtra pceptū fecerūt et iō pcul
si sūt. s. tho. et bon. Vt aliquis piciēdo cor
pus xpi in lutū guī^o peccet q sumēdo ipm cū
dsciētia mortalis peccati s. q sic primo qui
dē qz ille h facerz ex itēcōne faciēdi iniuriāz
sacramtō qd nō intēdit pctōz indigne hoc sac
mētum suscipiēs. scdo qz hō peccatoz capax ē
gōe. vñ magis ē apt^o ad suscipiēdū h sacm
q qcūqz alia creatura irrōnalis. vñ maxie iōz
dinate vteret^r h sacro q piceret ipz canibz v^l
piceret ipm in lutū ad dculcādum hec tho.
Equit^r videre de scdo. s. d. his q hñt retra
here ab h sacramtō ppter feditatē vt est
pollucō nocturna et silia. Circa qd qrtū plu
ra. s. Vt pollucō nocturna et q pollucōnes
hēant retrahere a sumpcōe eucharistie s. in
sommis n pē eē pctm pē eē tñ effect^o pcti v^l si
gnū et iō dsiēradā ē cā nocturne pollucōis.
Sciēd igit^r q pollucō qñz pueit ex pcedētibz
cogitacōibz carnalibus. He aut qñqz pnt esse
sine peccato oino vt cū q^s cā lectōis l. dīspu
tacōis cogit^r d talibz cogitare. etsi hō sit sine
dopia et delectacōe n erūt cogitacōes immūe
de sed honeste ex qbz tñ pollucō seq^r vt pa
tet p aug. sup gen. ad lram li. xij. ipa inq^r fā
tasia q sit i cogitacōibz s. m. cōcōnātis cū exp^r.
sa fuerit i visione somniātis vt inter illā et cō
iūctiōne corp^o n discernat^r dūne mouet^r ca
ro. et sequit^r q cū mor^o sequit^r. s. tñ sine pctō
q cū pctō a vig. lātibz dicit^r qd vt diceret^r p
culdubio cogitacō ē. qñqz vō sunt cogitacōes
pcedētes cū dopia et delectacōe etsi assit cō
fensus erit pctm mortale s. m. ueniale. Qñqz
pollucō puenit ex supfluitate cibi et pot^o. et
h etiā pē esse veniale v^l mortale. qñqz puenit
ex infirmitate nature q n est pctm. Vñ etiā qz
dā vigilādo sine peccato fluxū semis paciūt^r
qñqz ex supfluitate nature q etiā ē sine pecca
to. puta qz semē qd fluit ē supfluitas sanguis
s. m. plim. qñqz ex demonū illusiōe q fātafma
ta mouere pnt ex quoz appicōe pollucō seq^r
tur. h aut qñqz puenit ex pcedētī negligēcia
pparacōis ad deuocōz v^l orōz q pē esse venia
le pctm v^l mortale. qñz etiā ex neqcia demo
nū ipedire volēciū a receptōe hō sacmēti. Si i
g^r pollucō nocturna pueiat ex aliq pdcāz
cārū q sūt cū mortali pctō p certo l pbabili
ter timet^r esse. Dicēduz est q ipedit necessario
sumpcōz hui^o sacmēti. qz licz ipa s. m. se n pos
sit esse mortale pctm. hz tñ mortale pctm ane
xū rōe sue cāe. Si vō pueiat ex cā q sit tm pec
catuz veniale non impedit necessario ita scilicet
et q homo sumēdo sit reus corpis et sanguis
nis dñi. impedit tñ de cōgruo ppter duo quo
rū vnū semp accidit. s. feditas corpis euz q
ppter reuerēciā sacramtū n decet accedere ad

alcare. Vñ et volentes tãgere aliqd sacramentuz
man9 lauãt nisi forte talis immũdicia sit ppe
tua vel diurna vt est lepra vel flux9 sãguis
nis vel aliqd aliud. Secũdũ est euagacõ me
tis q sequitur pollucõz nocturnã p̄cipue quã
do cũ turpi cogitacõe vl imaginacõe d̄rigit.
De pollucõe vò q̄ puenit ex crapula veniali
distinguit̄ i decreto qz aut senat̄ i somnis ima
ginacõ turpis et sic imped̄t de agruo tã a sũ
pcõne hui9 sacramti q̄ a d̄fectõne. Aut ñ sen
tat̄ et sic nõ imped̄t a sumpcõe hui9 sacrame
ti. imped̄t tñ de agruo a d̄fectõne. Si vò pol
lucõ pueniat ex cã q̄ sit sine peccato vt ex na
ture supfluitate vl infirmitate nõ est timẽda
qz vt dicit greg. hãc aim9 nescies ptulisse ma
gis dolens9 est q̄ fecisse. vñ a neutro imped̄t.
Et idẽ dicendũ est qñ pollucõ puenit ex cogita
cõne q̄ fuit oino sine peccato. Pollucõ vò q̄
puenit ex dyabolica illusiõe et si sine pecca
to sit imped̄t tñ de agruo. vñ phidõz9. q̄quis
nocturna illusione polluit̄ licet ex memoriã
turpiũ cogitacõnũ se putat. inquatũ tñ vt hic
temparet̄ culpe sue attribuat suãqz immũdi
ciã statim fleatibus tergat. Si tñ euidenter ap
pareat q̄ dyabol9 conat̄ auferre fructuz eu
charistiẽ p̄tõmũicare si nõ ded̄t cãm pollucõ
ni sed magis cãm d̄rariã et h̄ sepe accidit in
festis qñ est cõicandũ. vt legit̄ in collacõib9
patrũ. p̄ cũ quidã frater pollucõnem patere9
sp̄ in festis qñ erat cõicandũ. seniores d̄perito
q̄ ab eo nulla p̄cesserat cã decreuerunt q̄ p̄
ter h̄ nullo mō a cõione cessaret ita cessauit il
lusio demonũ. Intelligent̄ tñ q̄ impedimẽtũ
qd̄ ex d̄rarietate puenit postp̄oni debet p̄
ter aliquã necessitatẽ. puta vt greg. di. et ha
bet di. vj. testm̄. cũ forsan aliqui dies festus
erigit in quo plat9 celebrare d̄sueuit aut ex
hibere misterũ p̄ eo q̄ ali9 p̄sbit̄er d̄est et
necessitas cogit et ille mod9 d̄cedi d̄sonat v̄
bis greg. et phi. que habent di. vj. testm̄. et. c.
non est p̄ctm̄. Si ergo q̄rat̄ vtz sp̄ qñ q̄s pol
luit̄ cessare debeat. Dicendũ q̄si seniat in q̄na
cõnem illã inclinasse multũ aiãz d̄sulendũ est
set ei q̄ faceret sacramto reuereciã si aũt ma
gis expeditã naturã seniat et vltẽ9 deuocõ
vel solemnitas vl aliud qd̄ multũ recõpenset
ad sumẽdũ trabat. tũc arbitroz ipz sine remoz
su d̄scie accedere posse. hec bon. Itẽ h̄m tho.
in q̄rto suo pollucõ tali pollucõe q̄ nõ impe
dit necessario. deberet celebrare p̄ alio q̄ in
peccato mortali ess̄ ne celebrãdo mortaliter
peccaret. Vtz pollucõ que in somno inci
pit et i vigilia desinit peccatũ sit h̄ h̄m tho.
pollucõ q̄ntũ ad meritũ vl demerituz magis
iudicat̄ h̄m p̄cipiũ q̄ h̄m finez qz corpalis
morus nõ p̄tinz ad meritũ vl demeritũ nisi se
cundum q̄ a volũtate causatur exquo autem
ille mor9 est excitat9 in dormiẽdo nõ subiacz
vltẽ9 volũtati vigilantis. Nec reputat̄ e
uigilasse dormiẽs quousqz recuperit vbum
aut vsum p̄t tam d̄tingere q̄ i ipa euigilacõe
peccatũ oriat̄. s. si pollucõ placeat p̄pter de
lectacõz q̄dem d̄placẽcia si sit ex surzepcõe
erit venial. Si autẽ cã d̄sensu deliberatiõo et

p̄cipue cũ appetitũ futuri ẽ mortal. Illa tñ d̄
placẽcia ñ facit p̄teritã pollucõz esse p̄ctm̄ qz
ñ ẽ ei9 cã s̄ ipa i se ẽ p̄ctm̄. si autẽ placeat vt ẽ
nature exoneracõ ñ est p̄ctm̄. Vtz pollucõ
diugal̄ d̄eat retrahere a sumpcõe eucharistiẽ
h̄ colic9 diugal̄ si sit sine p̄ctõ vt si fiat cã p
lis generãde vl debiti reddẽdi. ñ alia rõe re
trah̄t ab h̄ sacramto q̄ pollucõ nocturna que
accid̄t sine p̄ctõ. s. p̄pter imundiciã corpis et
distractõz m̄tis. rõe cui9 di. hierc9 sup. M.
et h̄etur. xxij. q. iij. sciat̄ si panes p̄p̄is ab
his q̄ vxores tetigerãt d̄medi ñ poterãt q̄nto9
magis paũs q̄ de celo d̄scẽdit nõ p̄t ab his q̄
diugalib9 paulo añ adheserũt amplexib9 vt
olari. ñ qz nupcias d̄denem9 s̄ qz eo tpe quo
carnes agni pascal̄ mãducaturũ sum9 a carna
lib9 opib9 vacatẽ dem9 s̄ qz h̄ h̄m d̄gruitatẽ
ñ h̄m necessitatẽ ẽ itelligendũ. iõ di. ḡ. et h̄
tur. e. q. vir cũ p̄p̄a. q̄ tal ẽ suo iudicõ reliqñ
dus. Si autẽ voluptas d̄net̄ i ope carnis vt i
vidẽ ḡ. subd̄t tũc p̄hiberi d̄z ne accedat ad
h̄ sacrm nisi p̄p̄ fuerit lot9 aq. s. penitẽcie
Aliq̄ tñ distinguũt q̄ voluptas p̄t d̄nari du
s. aut ita q̄ moneat ad d̄gnosced̄ p̄pter fornicacõz
vitãdã et sic d̄z abstinẽ d̄ agruo. aut p̄
ter explõdã libidinẽ et sic abstinere d̄z n̄ctõ
qñ d̄gnosceat vxorẽ vt meretiẽ. xxij. q. iij.
vir cũ p̄p̄a i tex. et glo. Itẽ nota q̄ d. cõ. di. ij.
et ois h̄o. d̄z q̄ vult d̄mũicare d̄z abstinere
ab vxore p̄p̄a trib9 aut. iij. aut. v. dieb9 et i
telligẽ h̄m jo. q. d̄z abstinere q̄ntũ ẽ in se et ñ
d̄z exigere s̄ exact9 tenet̄ reddere. s̄ illd̄ ñ ẽ
p̄ceptũ s̄ d̄hiliũ. Vtz mulier m̄struata ar
ceat̄ a p̄cepõe corpis xpi h̄ q̄ nõ nec etiã
mulier statim post p̄tũ qz illa immũdicia ẽ pu
re natural̄ si tñ ex reuereciã recipe nõ p̄sumit
vl qd̄ pl9 ẽ ab ingressu ecclie abstinere voluc
rit ẽ laudãda si tñ recepit ñ est iudicãda. di.
l. c. i. et. c. ad ei9 et ex. de purifi. c. i. Simili
ter dicit̄ p̄t de illa ifirmitate q̄ d̄z leuiti. xv. se
mis flux9. Vtz somniũ homicidij ipediãt
h̄ s̄õniũ h̄mõĩ ñ iduc̄t immũdiciã corpis nec
tãtãz distractõz m̄tis sicut somniũ fornicaci
onis p̄pter intẽsiõz delectacõis si tñ somniãz
homicidij pueiat ex cã q̄ ẽ p̄ctm̄ mortale ipe
dit rõe sue eãe a supcõe sacramta h̄ tho.

Equit̄ videre de tercõ. s. d̄ his q̄ h̄nt retra
here a supcõe eucharistiẽ p̄pter statuti d̄
gruitatẽ. et cã h̄ q̄runt̄ plura. s. vtz. cib9 vl
pot9 p̄assumpẽ9 ipediãt supcõz h̄ sacramti h̄
q̄ sic ex. de cele. mis. ex p̄te i rex. et glo. d. Et
h̄õ tripl̄ci rõe p̄imo vt aug9. dicit ob hono
rẽ sacramti vt. s. p̄z i os intret nõdũ infectũ
aliquo cibo l̄ potu. de d̄se. di. ij. liq̄do. scdo
p̄pter significacõz vt. s. det̄ itelligi q̄ xps q̄ ẽ
res h̄ sacramti. et caritas ei9 p̄imo fũdari d̄z
in cordib9 nr̄is h̄m iõ. vj. p̄imũ q̄rite re
gnũ dei. et p̄pter piculũ vomit9 vl ebrietatis
q̄ qñqz d̄tingũt qñ hoies inordiate potib9 l̄
cibis vtũtur. sicut apostol9 di. i. cor. xj. ali9
quidẽ elunt ali9 aut ebri9 est. Excipiũtur tñ i
firmi qui statim sunt d̄municandi etiã post cu
bum si de eoz piculũ timet̄ ne sine d̄munio
ne d̄cedant quia necessitas lege3 non habet

De ose. di. ij. p̄biter. p̄biter infirmū stati cōi
 cet ne sine cōione decedat. Capitulu aut illd
 qd̄ h̄et de ose. di. i. sacra. sacra inqt altaris n̄
 nisi a ieiunio celebrat. p̄ter die q̄ cena dñi
 celebrat. loquit de osuetudie aliq̄ ap̄ ali
 quos ob suata ad representacōz cene dñi die il
 la. f. iouis facte. ut a nō ieiunio corp̄ xp̄i su
 mere. s; h̄ mō ē abrogatū ut em̄ dicit auḡ. c.
 p̄dicto p̄ vniuersuz orbē mos ille suat ut. f.
 corp̄ xp̄i a ieiunio sumat. S; obicit q̄ dñs d̄
 dit hoc sacra. tū aplis p̄ cenā. jo. xij. h̄ q̄
 illa hora duentes fuit prime insatucōi ut d̄
 ctū fuit supra. s; n̄ dicit n̄o vsui qz̄ institucō
 respicit effectū sac̄. s; vsus vltimus p̄donei
 tatē suscipiētis ut qz̄ h̄o plen̄ nō est ap̄ ad
 pagendū spūalia iō hoc seruare n̄ d̄ ecclesia
 Nec ē simile de aplis qz̄ ip̄i sobrie omederāt
 exēplo xp̄i et omederāt cibū pascale q̄ quodā
 mō spūalis erat q̄ntū ad rōz signādi. Vtz
 sumpcō aq̄ v̄l alteri pot̄ v̄l cibi i mima q̄nti
 tate. v̄l eē reliq̄arū cibi i oze remanēciū ipe
 diat h̄ duplex ē ieiunū. f. nature qd̄ di. p̄
 uacōz cuiuscūqz̄ passumpti p̄ modū cibi v̄l po
 tus et tale ieiunū requir̄ ad h̄ sacramtū ap̄
 ter p̄dictā et iō post sumpcōz aq̄ v̄l alteri ci
 bi v̄l pot̄ l̄ medicie eē i mima q̄ntitate n̄ licz̄
 sumere h̄ sac̄m et q̄ otra fecerit excōicacōni
 subiaceb̄ al̄ b̄nificō erit p̄uad̄. ar. ex̄ de ac
 cu. si d̄stitit. et. vij. q. i. nihil. vbi dicit̄ nichil
 refert vtz̄ aliqd̄ h̄moi nutriat p̄ se l̄ cū alijs
 dūmō sumat̄ p̄ modū cibi l̄ pot̄. reliq̄e tñ cibi
 remanētes i oze si casualiter degluciant̄ non
 impediūt qz̄ nō traiciūt̄ p̄ modū cibi v̄l pot̄
 sed p̄ modū saluē. Et eodē mō est de reliq̄is aq̄
 et vini q̄b̄ os abluūt̄ dūmō non traiciant̄ i
 magna q̄ntitate s; p̄mixta saline qd̄ vitari nō
 p̄t hoc tho. S; m̄ etiā nich. si p̄biter añ missaz̄
 os suū p̄pter reuerēciā sac̄i aq̄ lauet et a cau
 aliq̄ gutta aq̄ illi stomachū ineret nō p̄pter
 hoc tenet̄ missam dimittere celebrare. maxie
 i die solēni. qz̄ h̄ nō videt̄ impedire dignā p̄
 paracōz p̄biteri nec reuerēciā sacramēti. Et
 de similib̄ idē iudiciū h̄et̄. Et eiusdē sentē
 cie est hosti. Sec̄ est si ex̄ ap̄oito illā guttam
 deglutiret s; m̄ vtrūq; est ar. xv. q. vj. c. i. Ali
 ud est ieiunū ecclesie qd̄. f. statuit̄ ad carnis
 maceracōnē. et istud nō impediūt̄ p̄pter p̄dictā
 qz̄ p̄dicta n̄ multū nutriūt̄ s; magis ad alterā
 dū sumūt̄. Vtz̄ cib̄ v̄l pot̄ passūp̄ i no
 ctē p̄fūda impediāt̄ h̄ licz̄ p̄icipiū diei s; m̄
 diuersos diuersimode sumat̄. ecclesia tñ s; m̄
 curiā romanā diē incip̄ a media nocte et fin̄
 i medio noctis sequens ex̄ de offi. iudi. de.
 le. osuluit. et ideo si post mediā noctē aliq̄s
 aliquid sumpserit p̄ modū cibi v̄l pot̄ nō p̄t
 eadem die h̄ sacramētum sumere p̄t v̄o añ me
 diā noctē. Nec refert vtz̄ p̄ cibū l̄ potū doz
 mieri aut eē si cib̄ digest̄ sit q̄ ad p̄ceptū
 refert̄ aut quo ad turbacōnē mētis quā hōies
 paciūt̄ p̄pter infoneitatē v̄l indigestionē in
 quib̄ sumēs p̄turbat̄ iō ad sumpcōz huī sa
 cramēti inept̄ reddidit̄ h̄ tho. Post. aut dicit̄ q̄
 p̄biter cibo v̄l potu sumpto p̄ nimia siti cele
 brare poterit si tāto tpe dormierit v̄l etiam si

ne dormicōne q̄uerit q̄ cib̄ digest̄ esse p̄t
 fit sed ego nō credo sibi qz̄ q̄ntuncūqz̄ dormi
 eret de mane vsqz̄ ad nonā nō possz̄ dici q̄ ie
 iun̄ essz̄. loquēdo de ieiunio qd̄ requir̄ ad h̄
 sacramētū. Vtz̄ h̄ sacramtō sumpto liceat
 statim cibū sumere v̄l potū h̄l̄ maria deuocō
 requirit̄ in sumpcōe huī sacramēti qz̄ tñc p̄
 cipit̄ eī effect̄ h̄c aut deuocō magis impe
 dit̄ p̄ p̄cedēciā p̄ sequēciā et iō magis est i
 stitucū p̄ hōies ieiunēt añ sumpcōz huī sac
 ramenti q̄ post d̄z̄ tñ esse aliq̄ mora inter sump
 tionem h̄ sacramēti et alios cibos. f. vsqz̄ ad cō
 sumpcōz illarū speciez̄. siue alteracōz p̄pter
 reuerēciā etiā. qz̄ tñ illa alteracō cito fit non
 oportet q̄ mora sic multū magna. Vñ et vni
 uersa ozo actōis sc̄iaz̄ post cōionē dicit̄ et
 cōicantes etiā dicāt suas ozoēs p̄iuatas. Se
 cundū tñ antiquos canones statucū fuit a pa
 pa clemēte tercō ut habet̄ de ose. di. ij. trib̄
 v. si igit̄. q̄si mane dñica pot̄co editur ergo
 ieiunet vsqz̄ ad sextā qui eā sumpserūt. et si ho
 ra tercia v̄l q̄rta acceperūt ieiunēt vsqz̄ ad ve
 sperā. antiquit̄ em̄ rarī missaz̄ solēnia cele
 brabant̄ et cū maiori p̄paracōne. Nūc aut qz̄
 frequēcī oportet sacra misteria celebrare n̄
 posset de facili obstruā. et iō est p̄ osuetudiez̄
 otraniā abrogatū h̄ tho.

De efficacia eucharistie ti. xix.

Emde considerandum est de efficacia sac
 ramenti eucharistie. et primo q̄s sit esse
 et̄ huī sacramēti. sc̄do in quib̄ h̄et̄
 effectū. Circa primū sciēdum q̄ p̄ h̄ sacram
 tū primo grā ofert̄. om̄em em̄ effectū quē fa
 cit̄ cib̄ et pot̄ q̄ntū ad vitā corp̄ale. facit̄ e
 ciam h̄ sacramtū q̄ntū ad vitā spūalem. jo. vj.
 caro mea vere est cib̄ et san. m. vere est pot̄
 vñ reficit spūaliter qd̄ sine gracia esse non p̄t
 vñ h̄ sacramtū grā ofert̄. ofert̄ aut grā spū
 aliter cū v̄tute caritatis. Vñ dam. opat̄ iōz̄
 carboni carbo em̄ nō est simpliciter lignū sed
 igni v̄nitū. ita et panis iste nō est simpliciter
 panis sed panis diuinit̄ diuinitati. Sicut au
 tem dicit greg. in omel. pent. Amoz dei nō ē
 ociosus opat̄ em̄ magna si est. et ideo p̄ h̄ sac
 ramentū q̄ntū est de sui v̄tute non em̄ habit̄ g
 cie et v̄tutis ofert̄ sed etiā excitat̄ in actū se
 cundū illud. ij. cor. ix. caritas xp̄i v̄get nos
 Inde est q̄ ex v̄tute huī sacramēti aia spūali
 ter p̄ficiūt̄ p̄ h̄ q̄ delectat̄ et quodā mō mebrat̄
 at̄ a dulcedie bonitatis diuine s; m̄ illd̄ can.
 v. omedite amici m. et mebr̄. carissimi. Sc̄do
 v̄tutes augent̄. sicut p̄ cibū corp̄alez̄ corpus
 augmētat̄. Hinc dyoz̄ dicit q̄ eucharistia p̄
 fectūā h̄z̄ v̄tute qd̄ nō esset nisi p̄ augmētum
 v̄tutū. Tercō p̄ctā venialia remittūt̄ p̄ q̄ fer
 uor caritatis minuit̄ sicut p̄ corp̄ale cibū re
 staurat̄ qd̄ quotidie dep̄dit̄. vñ ambro. li. de
 sacramt̄is dicit q̄ ille panis quotidie si mic̄ i
 remediū quotidiane fragilitatis. Remittunt̄
 aut p̄ h̄ sacramētum nō oia venialia sed plura l̄
 pauciora s; m̄ q̄ hō magis v̄l min̄ se disponit̄
 et caritas vigoratur otra illa. remittunt̄ aut
 illd̄ veniale v̄l illa ad cuius vel quoz̄ remif
 sionem homo magis se disponit̄ h̄ bon. et pe.

Quarto etiā qñqz remittit peccatū mortale ve
qñ fuitur ab eo q est in peccato mortali e? cō
sciēciā n hz et affectū. forte ei pmo n fuit dtri
e h duoce et ruerēter accedns dseqt p h sac
mētū grāz caritatis q dtricōz pficit et remissi
onē pēti. Quico hoi tā sumētū q etiā offerētū
q ec illis p qb? h sacramētuz offert h m modū
et quantitatē sue deuocōnis et feruoris pena
peccati remittit. Sexto bō a peccatis pserua
tum qz p ipm spūaliter roboza? h m illud pō
panis cor ho. dfirmat. tū qz p ipm inqntum ē
signū quoddā passionis xpi p quā deuicti sūc
demonēs impugnacō demonū repellitur. Vñ
criso. dicit sup 10. vt leones flāmam spirātes
sic ab illa mensa discedim? terribiles effectū
in animo. De hui? sacramēti efficacia loquēs
inno. et qñ omēs ei? effect? supradictos bre
uiter dphēdēs dicit. eucharistia liberat a ma
lo dseruat in bono delz venialia et cauet moz
talia. hui? etiā vtrūte sacramenti omēs vtrū
tes augentur oim grāciāz fruct? exuberant
Impeditur autē efficacia hui? sacramētū aliq
mō p venialia. Peccata em venialia duplici
ter accipi possunt. vno mō put sunt pterita. a
lio? put sunt actu. primo qdē mō peccata ven
ialia nullo mō impediūt effectū hui? sacramē
ti pē em dtingere q aliquis post multa pecca
ta dtricta venialia deuote accedat ad hō sacra
mētum et plenarie dsequatur hui? sacramētū
effectū. Secūdo aut mō peccata venialia nō
ex toto impediūt hui? sacramētū effectum sed
in parte. dictū est em q effect? hui? sacramē
ti nō solū est adepcō habitualis gracie et ca
ritatis sed etiā est quedā refectio actualis spi
ritualis dulcedinis. que quidem impedit? si a
liquis accedat ad hoc sacramētum mente di
stracta p peccata venialia. nō aut tollitur au
gmentū spiritualis gracie et caritatis. cū omī
bus pdictis ouenit tho. in sum.

Equitur videre d scdo. s. in quib? habeat
efficaciam sacramētuz eucharistie. Et cir
ea hoc querunt? plura. s. Vñ habeat efficaciam
am in quolibet viro iusto h? sacramētum nō
habet efficaciam in aliquo nisi digne accedat
digne autē accedit qui se pparat sicut debet
Tantū vero sacramētum accipe sicut alium ci
bum nō est dgruū nec fructuosum erit qz in h
sacramento est pns diuina maiestas et summa
expermittur caritas iō debet recipi cū honore
et deuocōne. et qz sic nō recipit tant? hospes
in innūdo hospicō. necesse est vt hō deo ho
spiciū pparet p sui diiudicacōnem et qz nul
lus hospiciū hospiti parat nisi eū cognoscat
necesse ē q istū cibū ab alijs discernat. Ad h
ergo q hoc sacramētum in aliquo habeat effi
cacia opoztet primo istū cibū ab alijs discern
nere p fidem. scdo hospiciū parare p sui pba
cōnem. tercō in hospicō paco recipe cū hono
re et deuocōne primū et scdm hēm? .i. cor. xj
primū ibi non diiudicās cozp? xpi. scdm i
bi pber aut se ipm hō. terciū in zacheo. Et qz
multi recipiūt h sacramētum qui se nō pparāt
debite iō multi imbecilles et infirmi et doz
multi. Cū ergo queritur vñ vir iustus recipit

at sacramēti efficaciam. Dicendū qsi pparat se
recipit. Alioqn si ex quadā corrupcōne vl di
stractione nō pparet se debite aut nullaz aut
modicā reportat efficaciam. Licet nō incurzat
mortalem offensionē h bonū. Vñ h sacramē
tum in aliquo peccatore efficaciam habeat. s.
qui est in mortali peccato h? nō est limitan
da dei largitas qñ in hoc sacramēto possit fa
cere et aliqn faciat omīs culpe remissionē. sed
secundū forū d mune et generalem racōnez in
stucōnis hui? sacramēti dicendū est q illud
sacramētum datū est in cibum illis qui sunt de
cozpe cristi mystico et omīs tales hnt caritatē
ideo effectū habet in solis iustis. effect? autē
in iustis est liberacō a culpa veiali et pserua
cō a mortali vt supra patuit. hec bonū. Vñ
hoc sacramētum pfit tm sumētū? h? q nō sed
etiā alijs. Nam sicut dictum est h sacramētum
nō tm est sacramētuz sed etiā sacrificiū. in quā
tum em in hoc sacramēto rēpntat? passio xpi
p quam xps obtulit se hostiā deo. vt dicit? ad
eph. v. habz rōnem sacrificij. s. in quātuz in h
sacramēto tradit? inuisibilis grācia sub visibi
li specie hz rōnem sacramēti. sic igit? h sacra
mētū pdest sumētū? et p modū sacramēti et
p modū sacrificij qz p oibus sumētū? offer
tur dicit? em in canone misse quotquot ex hac
zē. vsqz grācia replēamur. s. alijs q nō sumēt p
dest p modū sacrificij in quātuz p eoz salu
te offertur. Vnde et in canone misse dicit? me
mento. zē. vsqz in columitatis sue. et vtrumqz
modū dficiendi dñs exprimit. M. xxvj. qui p
vobis. s. sumentū? et p multis. s. alijs effun
det? in remis. pecca. hec tho. Vñ hoc sac
mētum habeat suū effectū in omib? p qbus
offertur h? q nō. nā sicut passio cristi pdest
quidem oibus qntū ad sufficiēciam et ad re
missionē culpe et adepcōz gracie et glorie. sed
effectū nō hz nisi in illis qui passioni xpi di
gunt? p fidem et caritatē. ita etiā h sacramētuz
qd est memoriale dñice passionis nō hz suū ef
fectū nisi in illis qui diūgūtur huic sacramē
to p fidē et caritatē. Vñ aug? dicit ad renatū
quis offerat cozp? cristi nisi p his q sunt mē
hza xpi. Vñ et i canone misse nō ozat? p his q
sunt ex ecclesiā. Illis tm pdest pl? vel minus
h m modū deuocōis eoz. hec tho. Vñ su
mere plures hostias dsecratas simul in eadez
missa magis pfit sumentū? vel etiā illis p qui
bus sunt oblate q sumere vnam tantū h? q
nō nā sumpcō pnet ad rōnem sacramēti s ob
lacō pnet ad racōnem sacrificij et ideo ex h
q aliquis sumit cozpus xpi semel vl pluries
nō accrescit alijs aliqd iuuamē. similiter etiā
nec ex hoc q sacerdos dsecrat plures hostias
in vna missa multiplicat? effect? hui? sacramē
ti qz nō est nisi vnū sacramētū nichil em pl? ē
vtrūis i multis hostijs dsecratis q in vna. cū
sub omib? et sub vna nō sit nisi tot? xps. Vñ
nec si aliquis plures hostias dsecratas i vna
missa simul sumat pcepit maiore effectū sacra
mēti. In plurib? vero missis multiplicat? sac
rificij oblacō et iō multiplicatur effect? sacri
ficij. hec tho.